

صحیفہ مبارکہ حج و عمرہ

بیت المقدس
بیت المقدس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه

نویسنده:

کاظم ارفع

ناشر چاپی:

فیض کاشانی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	٥
متن كامل و ترجمه صحيفه مباركه سجديه	٧
مشخصات كتاب	٧
اشاره	٧
مقدمه مترجم	٩
راويان صحيفه	٢١
(١) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا ابْتَدَأَ بِالْأُذْعَاءِ بِنَدَاءِ التَّحْمِيدِ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَالتَّنَاءِ عَلَيْهِ فَقَالَ:	٢٢
(٢) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ هَذَا التَّحْمِيدِ، فِي الصَّلَاةِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ	٣٠
(٣) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى حَمَلِهِ الْعَرْشِ وَ كُلِّ مَلَكٍ مُقْرَبٍ	٣٤
(٤) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى أَتْبَاعِ الرِّسَالِ وَ مُصَدِّقِيهِمْ	٤٠
(٥) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِنَفْسِهِ وَ لِأَهْلِ وَآلِيَّتِهِ	٤٦
(٦) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الصُّبْحِ وَ الْمَسَاءِ	٥٠
(٧) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا عَرَّضَتْ لَهُ مَهْجَةٌ أَوْ نَزَلَتْ بِهِ، مُلْعَمَةٌ وَ عِنْدَ الْكُورِ	٥٨
(٨) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِسْتِعَاذَةِ مِنَ الْمَكْرِهِ وَ سَيِّئِ الْأَخْلَاقِ وَ مَذَامِ الْأَفْعَالِ	٦٢
(٩) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِسْتِيْقَاءِ إِلَى طَلَبِ الْمَغْفِرَةِ مِنَ اللَّهِ جَلَّ جَلَّالَهُ	٦٦
(١٠) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي النَّجْلِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى	٧٠
(١١) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِخَوَائِمِ الْخَيْرِ	٧٤
(١٢) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِغْتِرَافِ وَ طَلَبِ التَّوْبَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى	٧٨
(١٣) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِ الْخَوَائِمِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى	٨٤
(١٤) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اغْتَدَيْتَ عَلَيْهِ أَوْ رَأَى مِنَ الظَّالِمِينَ مَا لَا يَجِبُ	٩٠
(١٥) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا مَرَضَ أَوْ نَزَلَ بِهِ كَرْبٌ أَوْ بَلِيَّةٌ	٩٦
(١٦) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اسْتَفْأَلَ مِنْ دُونِهِ، أَوْ تَضَرَّعَ فِي طَلَبِ الْعَفْوِ عَنْ عَثْوِيهِ	١٠٠
(١٧) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا ذَكَرَ الشَّيْطَانَ فَاسْتَعَاذَ مِنْهُ وَ مِنَ عَذَابِيهِ وَ كَيْدِهِ وَ كَيْدِهِ وَ كَيْدِهِ بِأَمَانِيهِ وَ مَوَاعِيدِهِ وَ عُرُورِهِ وَ مُضَايِبِهِ، وَ أَنْ يَطْمِيعَ نَفْسَهُ فِي إِسْأَالِنَا عَن طَاعَتِكَ، وَ امْتِنَهَانِنَا بِمَغْفِرَتِكَ، أَوْ أَنْ يَخْشَنَ عِنْدَنَا مَا خَشِنَ لَكَ	١٠٦
(١٨) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا دَفَعَ عَنْهُ مَا يَخْذَرُ، أَوْ تَجَرَّلَ لَهُ مَطْلَبَةٌ	١١٦
(١٩) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الْإِسْتِشْفَاءِ بَعْدَ الْجَذْبِ	١١٨
(٢٠) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَرَضِيهِ الْأَفْعَالِ	١٢٢
(٢١) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا حَزَنَتْهُ أُمْرٌ وَ أَهَمَّتْهُ الْخَطَايَا	١٣٦
(٢٢) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الشَّدْوِ وَ الْجَهْدِ وَ تَعَسَّرِ الْأُمُورِ	١٤٢
(٢٣) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا سَأَلَ اللَّهَ الْعَافِيَةَ وَ شَكَرَهَا	١٥٠
(٢٤) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِأَيُّوْبِيهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ	١٥٦
(٢٥) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِوَلَدِهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ	١٦٢
(٢٦) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِجِيرَانِهِ وَ أُوْلِيَائِهِ إِذَا ذَكَرَهُمْ	١٦٨
(٢٧) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَهْلِ التَّمُورِ	١٧٢
(٢٨) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُتَفَرِّعًا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ	١٨٢
(٢٩) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا قَتَرَ عَلَيْهِ الرِّزْقُ	١٨٦
(٣٠) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْمَعُونَةِ عَلَى قَضَاءِ الدِّينِ	١٨٨
(٣١) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي ذِكْرِ التَّوْبَةِ وَ طَلِبِهَا	١٩٢
(٣٢) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ الْفِرَاقِ مِنْ صَاحِبِ النَّبْلِ لِنَفْسِهِ فِي الْإِغْتِرَافِ بِالذَّنْبِ	٢٠٢
(٣٣) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِسْتِخَارَةِ	٢١٤
(٣٤) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا ابْتُلِيَ أَوْ رَأَى مُبْتَلَى بِفَيْضِيخِهِ بِذَنْبٍ	٢١٦

٢٢٠	(٣٥) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الرُّضَا إِذَا نَظَرَ إِلَى أَصْحَابِ الدُّنْيَا
٢٢٤	(٣٦) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى السَّعَابِ وَ البُرْقِ وَ سَمِعَ صَوْتَ الرِّغْدِ
٢٢٨	(٣٧) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اعْتَرَفَ بِالتَّقْصِيرِ عَنِ تَأْدِيَةِ الشُّكْرِ
٢٣٤	(٣٨) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الاِغْتِدَارِ مِنَ تَبَعَاتِ الْعِبَادِ وَ مِنَ التَّقْصِيرِ فِي حَقْوَقِهِمْ وَ فِي فَكَاكِ رَقَبَتَيْهِ مِنَ النَّارِ
٢٣٦	(٣٩) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِ الْعَفْوِ وَ الرَّحْمَةِ
٢٤٢	(٤٠) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَعِيَ إِلَيْهِ مَيِّتًا، أَوْ ذَكَرَ الْمَوْتَ
٢٤٤	(٤١) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِ الشَّرِّ وَ الْوِقَايَةِ
٢٤٦	(٤٢) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ خَتْمِ الْقُرْآنِ
٢٥٨	(٤٣) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى الْهَيْمَالِ
٢٦٢	(٤٤) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا دَخَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ
٢٧٢	(٤٥) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي وَدَاعِ شَهْرِ رَمَضَانَ
٢٩٠	(٤٦) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي يَوْمِ الْفِطْرِ، إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ قَائِمًا ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ:
٢٩٨	(٤٧) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي يَوْمِ عَرَفَةَ
٣٣٠	(٤٨) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمِ الْجُمُعَةِ
٣٤٢	(٤٩) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي دَفْعِ كَيْدِ الْأَعْدَاءِ، وَ رَدِّ نَاسِهِمْ
٣٥٠	(٥٠) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الرَّهْبِيِّ
٣٥٤	(٥١) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي التَّضَرُّعِ وَ الْاسْتِكَانَةِ
٣٦٠	(٥٢) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِلْحَاحِ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى
٣٦٦	(٥٣) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي التَّذَلُّلِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ
٣٧٠	(٥٤) و كان من دُعائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي اسْتِكْشَافِ الْهَمَمِ
٣٧٤	خاتمه
٣٧٥	درباره مرکز

متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه

مشخصات کتاب

سرشناسه: علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ ق.

عنوان قرارداد: صحیفه سجادیه. فارسی - عربی

عنوان و نام پدیدآور: متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه/[علی بن حسین(ع)]; مترجم کاظم ارفع.

مشخصات نشر: تهران: فیض کاشانی، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری: ۳۶۸ ص.

شابک: ۲۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۳-۰۸۵-۷؛ ۱۰۰۰۰۰ ریال (چاپ ششم)

یادداشت: فارسی - عربی.

یادداشت: چاپ چهارم.

یادداشت: چاپ ششم: ۱۳۹۲.

یادداشت: عنوان روی جلد: صحیفه مبارکه سجادیه.

عنوان روی جلد: صحیفه مبارکه سجادیه.

موضوع: دعاها

شناسه افزوده: ارفع، سید کاظم، ۱۳۲۳ - مترجم

رده بندی کنگره: BP۲۶۷/۱/۸ ص ۳۰۴۱ ۱۳۸۶ ص

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۷۷۲

شماره کتابشناسی ملی: ۱۲۷۴۳۴۹

ص: ۱

اشاره

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه مترجم

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ. وَاجْعَلْنَا مِنْ دُعَائِكَ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ وَهُدَايَتِكَ الدَّالِّينَ عَلَيْكَ وَ مِنْ خَاصَّتِكَ الْخَاصِّينَ لَدَيْكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

از مسائل مهمی که جزء نیازهای انسان محسوب می شود، دعا و نیایش است و درست مثل خداجویی از فطرت و ضمیر آدمی سرچشمه می گیرد.

هنگام سیر و سیاحت در این کره خاکی، با ملت های مختلف و ادیان گوناگون و سنن و رسوم متفاوت آنها روبرو می شویم و می بینیم که هر کدام برای خود اوراد و اذکار و دعاهای مخصوص دارند و هیچ جای دنیا را نمی یابیم که مردمش از دعا جدا و از آن بی نیاز باشند. حتی آنها که بت می پرستند، در معابدشان با تمام قد به خاک می افتند و دعا می خوانند.

بنابراین دعا جزء نکات جدی و فطری ماست، ولی جای این گفتگو هست که چگونه دعا کنیم و در برابر چه کسی دعا نماییم و مسیر صحیح دعا کدام است؟!

در مضامین و دعاهایی که از طریق رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت گرامیش برای ما رسیده به طور مبسوط به این سئوالات، پاسخ داده شده و صحیفه کامله سجادیه از جمله آنهاست.

درباره لزوم و ضرورت پرداختن به دعا خداوند تبارک و تعالی می فرماید:

«قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْ لَا دُعَاؤُكُمْ» (۱)، بگو اگر دعایتان نباشد پروردگار من

ص: ۳

اعتنایی به شما ندارد.

«وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ» (۱) و پروردگارتان فرموده: مرا بخوانید تا اجابت تان کنم کسانی که از پرستیدن من کبر ورزنده به خواری به جهنم وارد خواهند شد.

از امام محمد باقر علیه السلام سؤال شد: «إِنَّ كَثْرَةَ الْقِرَاءَةِ أَفْضَلُ أَوْ كَثْرَةُ الدُّعَاءِ قَالَ: الدُّعَاءُ أَمَا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِ تَعَالَى «قُلْ مَا يَعْجَبُوا بِكُمْ» (۲)، آیا زیاد قرآن خواندن بهتر است یا زیاد دعا خواندن؟

فرمود: دعا خواندن، آیا نشنیده ای که خداوند متعال می فرماید: «قُلْ مَا يَعْجَبُوا بِكُمْ» بگو اگر دعایتان نباشد پروردگار من به شما اعتنایی ندارد.

همان گرامی در تفسیر و تبیین آیه دیگر می فرماید منظور کلام خداوند که می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ»

«هُوَ الدُّعَاءُ وَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الدُّعَاءُ» (۳) دعاست که برترین عبادت دعا می باشد.

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم درباره ارزش دعا می فرمود: «الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَ عَمِيْدُ الدِّينِ وَ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ» (۴) دعا اسلحه مؤمن و ستون دین و نور آسمانها و زمین است.

و چه زیباست که انسان فقط در مواقع اضطرار و گرفتاری سراغ دعا نرود بلکه در همه حال اهل دعا و نیایش با پروردگار باشد همچنانکه مولای متقیان علی علیه السلام می فرماید: «لَا تَكُنْ مِمَّنْ... إِنْ أَصَابَهُ بَلَاءٌ دَعَا مُضْطَرًّا وَ إِنْ نَالَهُ رَخَاءٌ أَعْرَضَ مُعْتَرًّا» (۵) و از آنان مباش که اگر به او سختی و بلایی روی آورد از ناچاری دست به دعا بردارد و اگر خوشی و راحتی به او رسید از روی غفلت و غرور از خداوند رو برگرداند!

ص: ۴

۱- مؤمن- ۶۰

۲- بحار، ج ۹۳، ص ۲۹۹

۳- کافی، ج ۲، ص ۴۴۶

۴- کافی، ج ۲، ص ۴۴۶

۵- نهج البلاغه، حکم و مواعظ، ۱۴۲

هر آنکه جانب اهل دعا ننگه دارد*** خدش در همه حال از بلا ننگه دارد

حدیث دوست نگوییم مگر بحضرت دوست*** که آشنا سخن آشنا ننگه دارد

دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای*** فرشته ات به دو دست دعا ننگه دارد

گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند*** نگاه دار سر رشته تا ننگه دارد

چو گفتمش که دلم را نگاه دار بگفت*** ز دست بنده چه خیزد خدا ننگه دارد

سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری*** که حق صحبت مهر و وفا ننگه دارد

غبار راه گذارت کجاست تا حافظ*** به یادگار نسیم صبا ننگه دارد

یکی از نکاتی که در هنگام دعا، رعایت آن لازم است، ادب در دعا می باشد و اینکه بدانند چه چیزی را از خداوند طلب کند و چه عباراتی را در این مرتبه استخدام نماید.

معمولاً ما یا نمی دانیم چه چیزهایی را در هنگامه نیایش و وقت استجابت دعا از خدا طلب کنیم و یا می دانیم اما در بیان خواست درونی خویش ناتوانیم.

رهبران معصوم ما علیهم السلام بسیار دقیق و روشن به این مسئله پرداخته اند و طریقه دعا کردن و اینکه چه چیزهایی را جهت سعادت دنیا و آخرت خویش از حضرت حق مسئلت نمائیم را به ما آموخته اند.

امام صادق علیه السلام می فرمود: «إِحْفَظْ آدَابَ الدُّعَاءِ فَإِنَّ لَمْ تَأْتِ بِشَرْطِ الدُّعَاءِ فَلَا تَنْتَظِرُ

آداب دعا را محافظت کن و اگر شرط دعا را رعایت نکردی، منتظر استجاب آن مباش.

و مشاهده می کنیم که آن گرامیان چه لحن زیبایی در دعاها به کار برده اند و خوب دانسته اند که به خدای خویش چه بگویند و چه چیزهایی را که متضمن خیر دنیا و آخرت خود و مؤمنین است از حضرت پروردگار تقاضا نمایند.

در میان امامان معصوم علیهم السلام امام سجاد علیه السلام فرصت بیشتری یافتند تا آداب دعا را به دوستانشان بیاموزند و معارف الهی را در قالب دعا در اختیار اهل معرفت و طالبان حقیقت بگذارند. صحیفه سجادیه که مشتمل بر پنجاه و چهار دعاست یکی از آثار گرانقدر و ارزشمند بجای مانده از آن گرامی است.

نکاتی چند در این کتاب شریف به چشم می خورد که قابل تأمل و دقت است:

۱- صحیفه بر دو محور توحید و موحد استوار است. از ابتدا تا انتهای این کتاب تبیین ماهیت توحید و موحد دیده می شود و اگر گفته می شود که قرآن نازل شده ولی دعا صاعد است و بالا می رود بی تردید دعای امام سجاد علیه السلام است.

۲- صحیفه کتابی برای فهم دین و شناخت نفس است؛ امام زین العابدین علیه السلام با دعاهایش محرابی ساخت که در آن انسان مسلمان به عبادت و راز و نیاز با پروردگارش می پردازد و بی جهت نیست که نام صحیفه را زیور آل محمد علیهم السلام نامیدند.

۳- امام سجاد علیه السلام در دعاهای صحیفه احساسات درونی و دل و جان آدمی را به حرکت وا می دارد؛ با دقت به مضامین دعاهای صحیفه به ندای

ص: ۶

وجدان و نجوای درون حضرتش پی می بریم.

۴- صحیفه سجادیه خروشی علیه دنیاطلبان و دنیاداران بود و هر که اندک دقتی در عبارات دعا‌های آن کند خواهد دید که چه اندازه دنیامداران بی مقدار و پست جلوه می کنند.

۵- صحیفه سجادیه در قرن اول هجری در حالی ظهور یافت که امویان همه گونه امکانات را از آن حضرت دریغ کردند و او را از فعالیت های علمی و فرهنگی باز داشتند اما این کتاب به لحاظ محتوا و قدرت بیانی عمیق در صدر شاهکارهای جاوید بشری قرار گرفت و موجب افتخار و مباهات مسلمانان شد.

۶- شیوه امام سجاد علیه السلام در تمامی دعاها برای آنکه مقرون به استجاب باشد ذکر صلوات بر محمد و آل او بوده است و بدون استثناء در لابلای دعا‌های آن گرامی ذکر صلوات دیده می شود، همچنانکه فرزند بزرگوارش امام صادق علیه السلام که دوران نوجوانی اش را تا یازده سالگی در محضر جد والا مقامش سپری کرده می فرماید: «مَنْ كَانَتْ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَاجَةٌ فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، ثُمَّ يَسْأَلْ حَاجَتَهُ، ثُمَّ يَخْتِمُ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَكْرَمُ مَنْ أَنْ يَقْبَلَ الطَّرْفَيْنِ وَيَدْعَ الْوَسْطَ إِذْ كَانَتْ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ لَا تَحْجِبُ عَنْهُ» (۱)

هر کس از خداوند صاحب عزت و جلال حاجتی را می خواهد ابتدا صلوات بر محمد و آل محمد فرستد و آنگاه حاجت خویش را طلب کند و سپس دعا را با صلوات بر محمد و آلش به پایان برساند، زیرا خداوند تبارک و تعالی بزرگوارتر از آن است که طرفین دعا را مستجاب فرماید وسط آن را رها کند. چه آنکه صلوات بر محمد و آل محمد از سوی پروردگار رد نمی گردد.

و همو فرمود: «كُلُّ دُعَاءٍ يُدْعَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ مَحْجُوبٌ عَنِ السَّمَاءِ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ» (۲)

ص: ۷

۱- کافی، ج ۲، ص ۴۹۳

۲- کافی، ج ۲، ص ۴۹۲

هر دعایی که به سبب آن خداوند عزوجل خوانده شود در حجاب است و بالا نمی رود تا آنگاه که بر محمد و آل محمد درود فرستاده شود.

۷- ویژگی دیگر صحیفه خلوصی است که در صاحب دعا ملاحظه می شود و اگر نبود اخلاص آن حضرت، این گونه جاوید و پایدار نمی ماند و از ذهنها محو و حذف می شد.

کسی که می خواهد با خدای خویش راز و نیاز کند و مشغول خواندن دعا شود باید خانه دل را از غیر خدا پاکسازی نماید و باور داشته باشد که آنچه در آسمانها و زمین است در دست قدرت پروردگار می باشد پس چه حاجت که خود را متمسک به موجودات ضعیف این عالم کند، چرا که بی شک سراغ هر کس برود خود محتاج و نیازمند است.

اخلاص در دعا به خاطر تفاوت درک و شناخت افراد مراتبی دارد؛ بعضی در این مقام هستند که انگیزه خود را از دعا خواندن به جهت مقاصد مادی و دنیوی پاک کنند و با توجه به ثواب و عقاب اعمال به قصد رسیدن به حور و غلمان و قصرهای آخرت و ترس از عذاب دوزخ دعا می خوانند و به همین علت در کتابهای دعا جستجو می کنند و هر دعایی که ثواب اخروی بیشتری داشت انتخاب می کنند.

و برخی پا را فراتر نهاده و بدون طمع رفتن به بهشت و یا ترس از آتش جهنم، بلکه فقط جهت برقراری ارتباط با معبود و انس با حضرتش دعا می خوانند که این گره احرار و آزادگانند.

امیرمؤمنان علی علیه السلام عرضه می داشت: «إِلَهِي مَا عَيَّدْتُكَ خَوْفًا مِنْ نَارِكِ وَ لَا طَمَعًا فِي جَنَّتِكَ بَلْ وَجَدْتُكَ أَهْلًا لِلْعِبَادَةِ فَعَيَّدْتُكَ»، پروردگارا تو را به علت ترس از آتش و یا به امید رفتن به بهشت عبادت نکردم بلکه تو را شایسته و سزاوار بندگی یافتم و به عبادتت پرداختم.

قصد همه وصل حور و خلد برین است*** غایت مقصود ما نه آن و نه این است

۸- دوستان خواننده توجه دارند که امام سجاده علیه السلام در سراسر صحیفه پس از صلوات بر محمد و آل محمد بیشترین ذکرش استعاذه به پروردگار است، اضافه بر آنکه در دعای هشتم به طور ویژه به این مسئله مهم پرداخته، و از شر رذایل اخلاقی و شیطان به خداوند پناه برده است!

محمد بن ابراهیم برای امام رضا علیه السلام نوشت که آقای من دعایی به من آموزش دهید که بعد از هر نماز بخوانم و خیر دنیا و آخرت را در بر داشته باشد؟

امام علیه السلام برای او نوشت پس از هر نماز بگو: «أَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ عِزَّتِكَ الَّتِي لَا تُرَامُ وَ قُدْرَتِكَ الَّتِي لَا يَمْتَنِعُ مِنْهَا شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ مِنْ شَرِّ الْأَوْجَاعِ كُلِّهَا» (۱)، پناه می برم به درگاه تو ای خدای کریم و به عزت که سست نگردد و به قدرتت که هیچ چیز از شر دنیا و آخرت از جمله دردها و ناراحتی ها نمی تواند مانع اجرای آن گردند.

و در پایان از خداوند متعال طلب توفیق در خواندن دعا بالاخص دعاهای صحیفه سجادیه را مسئلت می نمائیم زیرا که عبادات از هر نوعش که باشد بدون دعا، ناقص و بی محتوا خواهد بود.

کسانی که در حال تمنا و تقاضا از خدای خویشند و حلاوت مناجات را با کام جانشان می چشند احساس می کنند که لذت بخش ترین حالات زندگی خود را می گذرانند و این توجه و ذوق و شوق بیشتر متعلق به آنهایی است که بیش از آن مقدار که به حوائج مادی خویش فکر کنند به اصل دعا و مناجات و عرض حال خود به پیشگاه پروردگار اهمیت می دهند و در واقع به برقراری ارتباط و انابه و تضرع به درگاه الهی بیشتر خود را محتاج می بینند و از اینکه نتوانسته اند با حضرت حق رازی و نیازی داشته باشند غصه می خورند و زبان حالشان همان است که سیدالساجدین علی بن الحسین علیه السلام در مناجات المریدین عرضه می دارد:

ص: ۹

«وَفِي مُنَاجَاتِكَ رُوحِي وَرَاحَتِي وَعِنْدَكَ دَوَاءُ عَلْتِي وَبَرْدُ لَوْعَتِي» خوشحالی من در مناجات با توست و داروی بیماری من و علاج تشنگی قلب و تسکین سوزش جانم در نزد توست.

و نیز به آن گرامی اقتدا می کنیم و عباراتی را که در دعای روز چهارشنبه می فرموده عرضه می داریم که:

«أَدْعُوكَ دُعَاءَ مَنْ ضَمَعَتْ وَسَيْلَتُهُ وَانْقَطَعَتْ حِيلَتُهُ وَاقْتَرَبَ أَجَلُهُ وَتَدَانِي فِي الدُّنْيَا أَمَلُهُ وَاشْتَدَّتْ إِلَيَّ رَحْمَتِكَ فَاقْتَهُ وَعَظُمَتْ لِتَفْرِيطِهِ حَسْرَتُهُ وَكَثُرَتْ زَلَّتُهُ وَعَثْرَتُهُ وَخُلِصَتْ لِرُجْهِكَ تَوْبَتُهُ فَصَيَّلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَارْزُقْنِي شَفَاعَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَا تَحْرِمْنِي صُحْبَتَهُ إِنَّكَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ».

سید کاظم ارفع

۱۰ ربیع الاول ۱۴۲۱ - ۲۴ خردادماه ۱۳۷۹

ص: ۱۰

حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَسَنِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ خَطَّابِ الزَّيَّاتِ، قَالَ حَدَّثَنِي خَالِي عَلِيُّ بْنُ النُّعْمَانِ الْأَعْلَمُ، قَالَ: حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ مُتَوَكَّلٍ الثَّقَفِيُّ الْبَلْخِيُّ عَنْ أَبِيهِ مُتَوَكَّلِ بْنِ هَارُونَ، قَالَ: أَمَلَى عَلِيَّ سَيِّدِي الصَّادِقُ، أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: أَمَلَى جَدِّي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيَّ أَبِي مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَ السَّلَامُ بِمَشْهَدِ مِنِّي.

ابو عبدالله جعفر بن محمد الحسنی برای ما نقل کرد که عبدالله بن عمر بن خطاب الزیّات نقل نمود که دایی من علی بن نعمان اعلم گفت: عمیر ابن متوکل ثقفی بلخی از پدرش متوکل ابن هارون نقل نمود که آقای من امام صادق علیه السلام فرمود و نوشتم و امام صادق علیه السلام فرمود که صحیفه را جدم علی بن الحسین علیهما السلام در حضور من برای پدرم امام محمد باقر علیه السلام تقریر فرمود و پدرم نوشت.

(١) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا ابْتَدَأَ بِالدُّعَاءِ بَدَأَ بِالتَّحْمِيدِ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ فَقَالَ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْأَوَّلِ بِلَا أَوَّلٍ كَانَ قَبْلَهُ، وَ الْآخِرِ بِلَا آخِرٍ يَكُونُ بَعْدَهُ. الَّذِي قَصَّرَتْ عَنْ رُؤْيَيْهِ أَبْصَارُ النَّاطِرِينَ، وَ عَجَزَتْ عَنْ نَعْتِهِ أَوْهَامُ الْوَاصَةِ فِيمَنْ. ابْتَدَعَ بِقُدْرَتِهِ الْخَلْقَ ابْتِدَاعًا، وَ اخْتَرَعَهُمْ عَلَى مِثَابَتِهِ اخْتِرَاعًا، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمْ طَرِيقَ إِرَادَتِهِ، وَ بَعَثَهُمْ فِي سَبِيلِ مَحَبَّتِهِ، لَا يَمْلِكُونَ تَأْخِيرًا عَمَّا قَدَّمَهُمْ إِلَيْهِ، وَ لَا يَسْتَطِيعُونَ تَقَدُّمًا إِلَى مَا أَخَّرَهُمْ عَنْهُ، وَ جَعَلَ لِكُلِّ رُوحٍ مِنْهُمْ قُوَّةً مَعْلُومًا مَقْسُومًا مِنْ رِزْقِهِ، لَا يَنْقُصُ مَنْ زَادَهُ نَاقِصٌ، وَ لَا يَزِيدُ مَنْ نَقَصَ مِنْهُمْ زَائِدٌ. ثُمَّ ضَرَبَ لَهُ فِي الْحَيَاةِ أَجَلًا مَوْقُوتًا، وَ نَصَبَ لَهُ أَمِيدًا مَحْدُودًا، يَتَخَطَّأُ إِلَيْهِ بِأَيَّامِ عُمْرِهِ، وَ يَرْهَقُهُ بِأَعْوَامِ دَهْرِهِ، حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَقْصَى أَثَرِهِ، وَ اسْتَوْعَبَ حِسَابَ عُمْرِهِ، قَبِضَهُ إِلَى مَا نَدَبَهُ إِلَيْهِ

حمد پروردگار

حمد اختصاص به پروردگاری دارد که اوّل است و کسی قبل از او نبوده، و آخر است و کسی بعد از او نخواهد بود.

خدایی که دیدگان انسانها، ناتوان از رؤیت اوست و اندیشه توصیف کنندگان عاجز از تعریف و توصیف او می باشد.

او با دست قدرتش خلق موجودات را بنیان گذاشت و با اراده اش مخلوقات را اختراع نمود. سپس موجودات را در مسیر خواست خویش قرار داد و آنان را در راه محبت خود استخدام کرد. در حالی که دست پرورده های او قادر نیستند خود را از مقدم بودن به تأخیر اندازند و یا از به تأخیر افتادن خود را جلو قرار دهند. خدایی که برای هر موجود زنده روزی معین تقسیم فرموده و کسی نمی تواند از آنکه زیاد داده چیزی بکاهد و یا به آنکه کم داده چیزی زیاد کند.

آنگاه خداوند تبارک و تعالی برای هر کدام آنها در زندگی مدتی معین و پایانی معلوم قرار داده تا در محدوده عمر به خواسته های خود برسد و سالهای زندگی اش پایان پذیرد و حساب عمرش را تمام و کمال بستاند و در نتیجه به وعده هایی که به او داده از اجر سرشار بهشت و یا پاداش ترسناک دوزخ نائل شود.

مِنْ مَوْفُورِ ثَوَابِهِ، أَوْ مَحْدُورِ عِقَابِهِ، لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى، عَدْلًا مِنْهُ، تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ، وَ تَظَاهَرَتْ أَلْمَاؤُهُ، لَمَّا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَ هُمْ يُسْأَلُونَ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَوْ حَبَسَ عَنِ عِبَادِهِ مَعْرِفَةَ حَمْدِهِ عَلَى مَا أَبْلَاهُمْ مِنْ مَنِّهِ الْمُتَتَابِعَهُ، وَ أَسْبَغَ عَلَيْهِمْ مِنْ نِعَمِهِ الْمُتَظَاهِرَهُ، لَتَصَيَّرُوا فِي مَنِّهِ فَلَمْ يَحْمَدُوهُ، وَ تَوَسَّعُوا فِي رِزْقِهِ فَلَمْ يَشْكُرُوهُ، وَ لَوْ كَانُوا كَذَلِكَ لَخَرَجُوا مِنْ حُدُودِ الْإِنْسَانِيَّةِ إِلَى حَيْدِ الْبَهِيمِيَّةِ، فَكَانُوا كَمَا وَصَفَ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ: «إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا». وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا عَرَّفْنَا مِنْ نَفْسِهِ، وَ أَلْهَمْنَا مِنْ شُكْرِهِ، وَ فَتَحَ لَنَا مِنْ أَبْوَابِ الْعِلْمِ بِرُبُوبِيَّتِهِ، وَ دَلَّنَا عَلَيْهِ مِنَ الْإِخْلَاصِ لَهُ فِي تَوْحِيدِهِ، وَ جَبَّبْنَا مِنَ الْإِلْحَادِ وَ الشَّكِّ فِي أَمْرِهِ، حَمْدًا نُعَمَّرُ بِهِ فِيَمَنْ حَمْدَهُ مِنْ خَلْقِهِ، وَ نَسْبِقُ بِهِ مَنْ سَبَقَ إِلَي رِضَاهُ وَ عَفْوِهِ. حَمْدًا يُضْتَمَى ء لَنَا بِهِ ظُلْمَاتِ الْبُرُوزِخِ، وَ يُسَيِّهَلُ عَلَيْنَا بِهِ سَبِيلَ الْمَبْعَثِ، وَ يُشَرِّفُ بِهِ مَنَازِلَنَا عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ، «يَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ»، «يَوْمَ لَا يُعْنَى مَوْلَى عَنْ مَوْلَى شَيْئًا وَ لَا هُمْ يُنصَرُونَ». حَمْدًا يَرْتَفِعُ مِنَّا إِلَى أَعْلَى عِلِّيِّينَ فِي كِتَابٍ مَرْقُومٍ

«تا کسانی را که بد کرده اند در برابر کارهایی که انجام داده اند سزا دهد و کسانی را که نیکی کرده اند پاداش نیکو دهد» (سوره النجم - ۳۱).

و این از عدل خداوندی است که چنین پاداش می دهد. خدایی که اسماءش مقدّس و نعمت هایش پی در پی است. کسی از او درباره کارهایش سؤال نمی کند، ولی از کرده های بندگانش سؤال خواهد شد.

حمد مخصوص پروردگاری است که اگر بندگان خود را از شناخت شکرگزاری نسبت به نعمت های پی در پی و کرامات پیوسته اش محروم می کرد از نعمت های حضرت او استفاده می کردند ولی حمدش را بجا نمی آوردند و روزی آنها را وسعت می بخشید ولی شکرش را ادا نمی کردند.

و اگر از حمد و شکرش محروم می ماندند از مرز و حدود انسانیت خارج شده و در گروه چهارپایان قرار می گرفتند و آن می شدند که در کتاب محکم خود ایشان را توصیف فرموده است: «نیستند جز چهارپایان و بلکه از آنها گمراهند» (فرقان - ۴۴).

حمد خدای را به خاطر آنچه از خود به ما شناساند و طریقه شکرگزاری اش را به ما الهام فرمود و درهای دانش و درک ربوبیتش را به روی ما گشود و ما را دلالت نمود که چگونه به وسیله اخلاص به مرتبه توحید و یگانگی حضرتش برسیم و از انحراف و دودلی در امر خویش دورمان ساخت.

چنان حمدی که برای ما در بین مردمی که همواره حمدش را بجا می آورند زندگی بخش باشد و از کسانی که در جلب رضا و عفو پروردگار سبقت گرفته اند، سبقت گیریم. حمدی که به وسیله آن تاریکی های عالم برزخ را برایمان روشن سازد و راه جهان آخرت را بر ما آسان نماید و منازل ما را در مکانهای گواهان شرف بخشد.

«روزی که هرکس در گرو اعمال خویش است و به کسی ظلم نمی شود، روزی که دوست برای دوست خود کاری نمی تواند بکند و آنها یاری نشوند» (جائیه - ۲۲ و دخان - ۴۱) حمدی که از ناحیه ما تا بالاترین مرتبه بالا رود، در کتاب نوشته شده ای که مقربین بر آن شاهدند.

يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ. حَمْدًا تَقَرَّرَ بِهِ عُيُونُنَا إِذَا بَرَقَتِ الْأَبْصَارُ، وَ تَبَيَّضَ بِهِ وُجُوهُنَا إِذَا اسْوَدَّتِ الْأَبْشَارُ. حَمْدًا نَعْتَقُ بِهِ مِنْ أَلِيمِ نَارِ اللَّهِ إِلَى كَرِيمِ جِوَارِ اللَّهِ. حَمْدًا نَزَاحِمُ بِهِ مَلَائِكَتَهُ الْمُقَرَّبِينَ، وَ نُضَامُ بِهِ أَنْبِيََاءَهُ الْمُرْسَلِينَ فِي دَارِ الْمَقَامَةِ الَّتِي لَا تَزُولُ، وَ مَحَلِّ كَرَامَتِهِ الَّتِي لَا تَحُولُ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ اخْتِيارَ لَنَا مَحِاسِنِ الْخَلْقِ، وَ أَجْرَى عَلَيْنَا طَيِّبَاتِ الرِّزْقِ. وَ جَعَلَ لَنَا الْفَضِيلَةَ بِالْمَلَكَةِ عَلَى جَمِيعِ الْخَلْقِ، فَكُلُّ خَلِيقَتِهِ مُنْقَادَةٌ لَنَا بِقُدْرَتِهِ، وَ صَائِرَةٌ إِلَى طَاعَتِنَا بِعِزَّتِهِ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعْلَقَ عَنَّا بَابَ الْحَاجَةِ إِلَّا إِلَيْهِ، فَكَيْفَ نَطِيقُ حَمْدَهُ؟ أَمْ مَتَى نُؤَدِي شُكْرَهُ؟ لَأ، مَتَى؟! وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَكَّبَ فِيْنَا آلَاتِ الْبَسْطِ، وَ جَعَلَ لَنَا أَدْوَاتِ الْقَبْضِ، وَ مَتَّعَنَا بِأَرْوَاحِ الْحَيَاةِ، وَ أَثْبَتَ فِيْنَا جِوَارِحَ الْأَعْمَالِ، وَ عَدَانَا بِطَيِّبَاتِ الرِّزْقِ، وَ أَغْنَانَا بِفَضْلِهِ، وَ أَقْنَانَا بِمَنِّهِ. ثُمَّ أَمَرْنَا لِيُخْتَبَرَ طَاعَتَنَا، وَ نَهَانَا لِيُتَبَلَى شُكْرُنَا، فَخَالَفْنَا عَنْ طَرِيقِ أَمْرِهِ، وَ رَكَبْنَا مُتُونِ زَجْرِهِ، فَلَمْ يَتَيَّدِرْنَا بِعُقُوبَتِهِ، وَ لَمْ يُعَاجِلْنَا بِنِقْمَتِهِ، بَلْ تَأَنَّنَا بِرَحْمَتِهِ تَكَرَّمًا، وَ انْتَهَرَ مُرَاجِعَتَنَا بِرَأْفَتِهِ حِلْمًا. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي دَلَّنَا عَلَى التَّوْبَةِ الَّتِي لَمْ نُفِدْهَا إِلَّا مِنْ فَضْلِهِ، فَلَوْ لَمْ نَعْتَدِدْ مِنْ فَضْلِهِ إِلَّا بِهَا لَقَدْ حَسَنَ بِلَاؤُهُ عِنْدَنَا، وَ جَلَّ

حمدی که باعث روشنی چشم ما شود، زمانی که چشم‌ها خیره می‌گردند و سبب رؤسفیدی ما گردد، روزی که چهره‌ها سیاه است. حمدی که سبب شود از آتش دردناک دوزخ آزاد شویم و به جوار رحمت حق رهسپار گردیم. حمدی که به توسط آن همراه فرشتگان مقرب قرار گیریم و در خانه‌هایی که جاودانی و جایگاه پرارزش همیشگی است همسایه و همنشین انبیاء مرسل شویم.

حمد مخصوص خداوندی است که اخلاق پسندیده را برای ما انتخاب نمود و روزی‌های پاکیزه‌اش را در اختیارمان گذاشت، و تاج برتری بر همه مخلوقات را بر سر ما نهاد و کاری کرد که جمیع موجودات به قدرت پروردگار منقاد و فرمانبردار ما شوند و به نیرو و عزت حق به اطاعت ما درآیند.

حمد خدایی را که درهای حاجت به غیر خودش را بر روی ما بست، پس ما چگونه می‌توانیم سپاسش را بجا آوریم؟ یا از این همه نعمت‌هایش ادای شکر نمائیم، نه هرگز!

حمد خداوندی را که وسایل گشودنی‌ها و ابزار دفع‌کردنی‌ها را در وجودمان قرار داد و ما را به ارواح‌زندگی بهره‌مند ساخت و اسلوب و ساختمان اعمال را در ما ثابت فرمود و ما را با غذاهای پاکیزه و متنوع آشنا ساخت و به فضل و کرمش بی‌نیازمان کرد و به لطفش زندگی به ما بخشید.

آنگاه دستوراتی به ما داد تا در طاعت و بندگی‌اش امتحانمان کند و ما را از انجام کارهایی نهی فرمود تا در شکرگزاری‌اش آزمایشمان نماید و ما با دستوراتش مخالفت کردیم و در آنچه نهی فرموده بود داخل شدیم ولی پروردگار در کیفر دادن ما شتاب نکرد و در انتقام گرفتن از ما عجله ننمود بلکه به خاطر رحمت خویش بر ما کرم نموده و به علت رأفت و بردباری فوق‌العاده خویش انتظار بازگشت و هدایت شدن ما را کشید! و حمد مخصوص خداوندی است که ما را به توبه که مرحمتی از آن بزرگوار بود دلالت فرمود که اگر از حضرت او چنین عنایتی نمی‌شد مستحق بلا و عذاب بودیم و چقدر بزرگ است احسان و فضل او بر ما.

إِحْسَانُهُ إِلَيْنَا وَ جَسَمَ فَضْلُهُ عَلَيْنَا، فَمَا هَكَذَا كَانَتْ سُنَّتُهُ فِي التَّوْبَةِ لِمَنْ كَانَ قَبْلَنَا، لَقَدْ وَضَعَ عَنَّا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ، وَ لَمْ يُكَلِّفْنَا إِلَّا
وُسْعًا، وَ لَمْ يُجَسِّمْنَا إِلَّا يُسْرًا، وَ لَمْ يَدْعِ لِأَحَدٍ مِنَّا حُجَّةً وَ لَا عُذْرًا، فَالْهَالِكُ مِنَّا مَنْ هَلَكَ عَلَيْهِ، وَ السَّعِيدُ مِنَّا مَنْ رَغِبَ إِلَيْهِ. وَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ بِكُلِّ مَا حَمَدَهُ بِهِ أَدْنَى مَلَائِكَتِهِ إِلَيْهِ، وَ أَكْرَمُ خَلِيقَتِهِ عَلَيْهِ وَ أَرْضَى حَامِدِيهِ لَدَيْهِ، حَمْدًا يَفْضُلُ سَائِرَ الْحَمْدِ كَفَضْلِ رَبَّنَا
عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ. ثُمَّ لَهُ الْحَمْدُ مَكَانَ كُلِّ نِعْمَةٍ لَهُ عَلَيْنَا وَ عَلَى جَمِيعِ عِبَادِهِ الْمَاضِينَ وَ الْبَاقِينَ، عَمِدًا مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُهُ مِنْ جَمِيعِ
الْأَشْيَاءِ، وَ مَكَانَ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهَا عَدَدُهَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً أَبَدًا سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، حَمْدًا لَا مُنْتَهَى لِحَدِّهِ، وَ لَا حِسَابَ لِعَدَدِهِ، وَ
لَا مَبْلَغَ لِعِزَّتِهِ، وَ لَا انْقِطَاعَ لِأَمْرِهِ. حَمْدًا يَكُونُ وَضِيئَةً إِلَى طَاعَتِهِ وَ عَفْوِهِ، وَ سَبَبًا إِلَى رِضْوَانِهِ، وَ ذَرِيعَةً إِلَى مَغْفِرَتِهِ، وَ طَرِيقًا إِلَى
جَنَّتِهِ، وَ خَفِيرًا مِنْ نِقْمَتِهِ، وَ أَمْنًا مِنْ غَضَبِهِ، وَ ظَهِيرًا عَلَى طَاعَتِهِ، وَ حِاجِرًا عَنْ مَعْصِيَتِهِ، وَ عَوْنًا عَلَى تَأْدِيبِهِ حَقَّهُ وَ وَظَائِفِهِ. حَمْدًا
نَسْعُدُ بِهِ فِي السُّعْدَاءِ مِنْ أَوْلِيَائِهِ، وَ نَصِيرُ بِهِ فِي نَظْمِ الشُّهَدَاءِ بِسُيُوفِ أَعْدَائِهِ، إِنَّهُ وَلِيُّ حَمِيدٍ.

البته روش پروردگار در مسئله توبه برای امتهای قبل از ما همانند توبه کردن ما نبوده و خدای مهربان چیزی که در طاقت ما نبوده برداشته و بیش از توانمان ما را تکلیف نفرموده و جز آسانی و سهولت برایمان نخواسته تا آنجا که برای هیچ کدام از ما عذر و بهانه ای باقی نماند. با این اوصاف هر که از ما پروردگار را نافرمانی کند نابود خواهد شد و هر که به او رغبت نشان دهد و توبه کند سعادت مند می گردد.

حمد خدای را به مثل حمدی که فرشتگان نزدیک به او و آفریده های پرارزش او برایش انجام می دهند حمدی که بر سایر حمد و ستایش ها برتر باشد، همانند برتری پروردگار ما بر همه آفریده هایش. و نیز حمد برای او به خاطر هر نعمتی که به ما و همه بندگانش از گذشته و حال داده به عدد آنچه که خود بر آنها احاطه علمی دارد و برای هر کدام از نعمت ها چندین برابر به طور دایم تا روز قیامت.

حمدی که حد و حدود آن و حساب و شماره آن پایان ندارد و نمی توان به انتهایش دسترسی پیدا کرد و مدتش قطع شدنی نیست حمدی که ثمره اش بندگی و بخشش حضرت اوست و وسیله ای برای رسیدن به رضا و آمرزش و بالاخره رفتن به بهشت می باشد. حمدی که پناه از عذاب و در امان بودن از خشم پروردگار و کمک برای بندگی و اطاعت حضرت حق باشد و حمدی که مانع از گناه و مددکننده انجام واجبات و تکالیف ما شود.

حمدی که به توسط آن در بین سعادت مندان از اولیاء خدا سرفراز شویم و از برکت آن در صف شهداء و کشته شدگان به اسلحه دشمنان پروردگار درآئیم که او یاور مؤمنین و ستوده شده است.

(٢) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ هَذَا التَّحْمِيدِ، فِي الصَّلَاةِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَنَّ عَلَيْنَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - دُونَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ، وَ الْقُرُونِ السَّالِفَةِ، بِقُدْرَتِهِ الَّتِي لَا تَعْجِزُ عَنْ شَيْءٍ وَ إِنَّ عَظْمَ، وَ لَمَّا يُفَوِّتُهَا شَيْءٌ وَ إِنَّ لَطْفَ. فَخْتَمَ بِنَا عَلَى جَمِيعِ مَنْ ذَرَأَ، وَ جَعَلَنَا شُهَدَاءَ عَلَى مَنْ جَحَدَ، وَ كَثَرْنَا بِمَنِّهِ عَلَى مَنْ قَلَّ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ، وَ نَجِيِّكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ صَفِيِّكَ مِنْ عِبَادِكَ، إِمَامِ الرَّحْمَةِ، وَ قَائِدِ الْخَيْرِ، وَ مِفْتَاحِ الْبَرَكَةِ، كَمَا نَصَبَ لِأَمْرِكَ نَفْسَهُ، وَ عَرَّضَ فِيكَ لِلْمَكْرُوهِ يَدَنَهُ، وَ كَاشَفَ فِي الدَّعَاءِ إِلَيْكَ حَاقَمَتَهُ، وَ حَارَبَ فِي رِضَاكَ أُسْرَتَهُ، وَ قَطَعَ فِي إِحْيَاءِ دِينِكَ رَحْمَهُ، وَ أَقْصَى الْأَذْنِينَ عَلَى جُحُودِهِمْ، وَ قَرَّبَ الْأَقْصِينَ عَلَى اسْتِجَابَتِهِمْ لَكَ، وَ وَالَى

درود و صلوات بر محمّد و آل محمّد

حمد خدای را که به وجود مبارک پیامبرش حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم بر ما منت گذاشت در حالی که امتهای پیشین و مردم قبل از ما از بهره مند شدن از آن گرامی محروم بودند و این به قدرت شکست ناپذیر باری تعالی مربوط می شود که هیچ چیز هر اندازه بزرگ باشد از توانایی او بیرون نیست و هیچ چیز هر اندازه کوچک باشد از دست قدرتش رهایی ندارد.

آری خداوند تبارک و تعالی جمعیت ما مسلمانان را آخرین آفریده های خود قرار داد و ما را در برابر منکرین حقایق شاهد گردانید و ما را به فضل و کرمش بر مردمی که کم بودند فزونی بخشید.

بار الها بر محمد که امین وحی ات بود درود فرست، همو که از بین مخلوقات برگزیده شد. او که رهبر رحمت و پیشوای خوبی و کلید برکت بود. همان طور که حضرتش خود را موظف به انجام دستورات کرده بود و در راه رضای تو بدن خویش را برابر سختی ها و ناملایمات قرار داده بود. تا آنجا که جهت زنده کردن دین تو با ارحام خویش قطع کرده و اقوام خود را به خاطر تو دور گردانید و بیگانگان را بر اثر قبول تو و دین تو جزء یاران خویش نمود و با دورترین مردم برای رضای تو پیوند دوستی بست و به خاطر تو با نزدیک ترین فامیل خویش دشمنی کرد.

فِيكَ الْأَبْعَدِينَ، وَعِيَادِي فِيكَ الْوَأَقْرَبِينَ، وَأَذَابِ نَفْسِي فِي تَبْلِيغِ رِسَالَتِكَ، وَاتَّعِبَهَا بِالِدَعَاءِ إِلَيَّ مِلَّتِكَ، وَشَغَلَهَا بِالنَّصِيحِ لِأَهْلِ
دَعْوَتِكَ، وَهَاجَرَ إِلَى بِلَادِ الْغُرَبَاءِ، وَمَحَلَّ النَّأْيِ عَنِ مَوْطِنِ رَحْلِي، وَمَوْضِعِ رِجْلِي، وَمَسَقَطِ رَأْسِي، وَمَأْنَسِ نَفْسِي، إِزَادَةً مِنْهُ لِإِعْزَازِ
دِينِكَ، وَاسْتِنصَارًا عَلَى أَهْلِ الْكُفْرِ بِعَيْتِكَ، حَتَّى اسْتَيْتَبَ لِي مَا حَاوَلَ فِي أَغْيَادِكَ، وَاسْتَيْتَمَ لِي مَا دَبَّرَ فِي أَوْلِيَائِكَ، فَتَهَيَّدَ إِلَيْهِمْ
مُسْتَفْتِحًا بِعَوْنِكَ، وَمُتَّقَوِيًّا عَلَى ضَعْفِهِ بِنَصْرِكَ، فَغَزَاهُمْ فِي عُقْرِ دِيَارِهِمْ، وَهَجَمَ عَلَيْهِمْ فِي بُحْبُوحِهِ قَرَارِهِمْ، حَتَّى ظَهَرَ أَمْرُكَ، وَ
عَلَتْ كَلِمَتُكَ، وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. اللَّهُمَّ فَارْزُقْهُ بِمَا كَدَحَ فِيكَ إِلَى الدَّرَجَةِ الْعُلْيَا مِنْ جَنَّتِكَ، حَتَّى لَا يُسَاوَى فِي مَنْزِلِهِ، وَلَا
يُكَافَأُ فِي مَرْتَبَتِهِ، وَلَا يُؤَاوِزُهُ لَدَيْكَ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ، وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ، وَعَرَّفْهُ فِي أَهْلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ أُمَّتِهِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حُسْنِ الشَّفَاعَةِ
أَجَلَّ مَا وَعَدْتَهُ، يَا نَافِذَ الْعِدَّةِ، يَا وَافِيَ الْقَوْلِ، يَا مُبَدِّلَ السَّيِّئَاتِ بِأَضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ إِنَّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ.

همو که خود را در راه تبلیغ پیام تو خسته کرد و در دعوت مردم به آئین تو سختی ها به جان خرید و به نصیحت و اندرز آنهایی مشغول شد که به راه راست دعوتشان کرده ای. او که به شهرهای غریب هجرت کرد. به جایی که از وطنش دور بود و محل رفت و آمد و زادگاه و جای اُنس و مجالست او نبود و این بدین خاطر بود که دین تو را عزت بخشید و بر منکرین تو با کمک دیگران غلبه پیدا کرد تا در نتیجه آنچه که درباره دشمنانت از فتح و پیروزی لازم بود به دست آمد، و آنچه که درباره دوستانت اندیشه می کرد به اتمام رساند.

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم از تو یاری طلبید و تو یاری اش کردی تا اینکه با نیروی تو به جنگ با دشمنانت اقدام نمود و تا آنجا پیش رفت که در شهرهایشان و حتی در خانه هایشان بر آنها تاخت و فرصت جنبیدن به ایشان نداد. تا بالاخره دین تو ظاهر شد و کلامت بالا گرفت، گرچه برای مشرکین خوشایند نبود.

خداوندا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را به بالاترین رتبه و مقام بهشتی نایل فرما تا هیچ کس با او از نظر مقام و رتبه همانند نباشد و هیچ فرشته ای هرچند از مقربین در گاهت باشد و هیچ پیامبر مرسلی با او برابری نکند.

بارالها شفاعت حضرتش را بیش از آنچه که به وی وعده داده ای شامل حال دودمان پاکیزه اش و امت مؤمن او بفرما. ای خدایی که خوش وعده و خوش قول هستی و ای کسی که بدیها را چندین برابر به خوبیها تبدیل می کنی، به تحقیق که تویی صاحب فضل و کرم بزرگ.

(٣) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى حَمَلِهِ الْعَرْشِ وَ كُلِّ مَلِكٍ مُقَرَّبٍ

اللَّهُمَّ وَ حَمَلَهُ عَرْشَكَ الْعَذِينَ لِمَا يَفْتُرُونَ مِنْ تَسْبِيحِكَ، وَ لِمَا يَسْأَمُونَ مِنْ تَقْدِيرِكَ، وَ لَا يَسْتَحْسِرُونَ مِنْ عِبَادَتِكَ، وَ لَا يُؤْثِرُونَ التَّقْصِيرَ عَلَى الْجِدِّ فِي أَمْرِكَ، وَ لَا يَعْضَلُونَ عَنِ الْوَلَةِ إِلَيْكَ وَ إِسْرَافِيلُ صَاحِبُ الصُّورِ، الشَّخِصُ الَّذِي يَنْتَظِرُ مِنْكَ الْإِذْنَ، وَ حُلُولَ الْأَمْرِ، فَيَتَّبِعُهُ بِالنَّفْخِ صَرَغَى رَهَائِنِ الْقُبُورِ. وَ مِيكَائِيلُ ذُو الْجَاهِ عِنْدَكَ، وَ الْمَكَانِ الرَّفِيعِ مِنْ طَاعَتِكَ. وَ جِبْرِيلُ الْأَمِينُ عَلَى وَحْيِكَ، الْمُطَاعُ فِي أَهْلِ سَمَاوَاتِكَ، الْمَكِينُ لَعَدِيكَ، الْمُقَرَّبُ عِنْدَكَ. وَ الرُّوحُ الْعَذِي هُوَ عَلَى مَلَائِكَهِ الْحُجُبِ. وَ الرُّوحُ الْعَذِي هُوَ مِنْ أَمْرِكَ، فَصَلِّ عَلَيْهِمْ، وَ عَلَى الْمَلَائِكَةِ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِمْ مِنْ سُكَّانِ سَمَاوَاتِكَ، وَ أَهْلِ الْأَمَانَةِ

درود بر فرشتگان عرش الهی

خداوندا حراست کنندگان عرشت فرشتگانی هستند که از تسبیح تو ناتوان نمی شوند و از تقدیس و تنزیه تو خسته نشده و از عبادت و بندگی تو سست نمی گردند و حاضر نیستند تا قصور و کوتاهی در انجام تکالیف را بر تلاش و کوشش در اجرای دستورات برگزینند، و یا لحظه ای از شوق و ذوق به سویت غافل شوند.

از میان آن فرشتگان حضرت اسرافیل صاحب صور است که همواره انتظار اجازه تو را می کشد و تا به محض صدور دستور بر صور بدمد و مردگان در قبرها را آگاه سازد و دیگری میکائیل صاحب جاه و مقام نزد توست که در طاعت و بندگی ات منزلت بالایی دارد و آن دیگر جبرئیل امین وحی توست که آسمانی ها همگی فرمانبردار اویند و اوست که نزد تو دارای شوکت و مقرب در گاهت می باشد.

و فرشته دیگر حضرت روح است که بر فرشتگان حجابها فرمانروایی می کند و فرشته روح از عالم امر توست. پس بر همگی آنها درود و بر سایر فرشتگانی که از نظر مرتبت و مقام در رتبه پائین تر هستند نیز درود و سلام از قبیل ساکنین آسمانها و آنهایی که در رساندن پیامها امانتدارند.

عَلَى رِسَالَاتِكَ، وَاللَّذِينَ لَمَّا تَدْخُلُهُمْ سَيِّئَةٌ مِنْ دُونِهَا، وَلَا إِعْيَاءٌ مِنْ لُغُوبٍ وَلَا فَتُورٌ، وَلَا تَشْغَلُهُمْ عَنْ تَسْبِيحِكَ الشَّهَوَاتُ، وَلَا يَقْطَعُهُمْ عَنْ تَعْظِيمِكَ سَهْوُ الْغَفْلَمَاتِ. الْخُشْعُ الْأَبْصَارِ فَلَمَّا يَرُومُونَ النَّظَرَ إِلَيْكَ، النَّوَكَسُ الْأَذْقَانِ، اللَّذِينَ قَدْ طَالَتْ رَغْبَتُهُمْ فِيمَا لَدَيْكَ، الْمُسَدِّ تَهْتَرُونَ بِذِكْرِ آلائِكَ، وَالْمُتَوَاضِعُونَ دُونَ عَظَمَتِكَ وَجَلَالِ كِبَرِيَّاتِكَ، وَاللَّذِينَ يَقُولُونَ إِذَا نُظِرُوا إِلَى جَهَنَّمَ تَزْفِرُ عَلَى أَهْلِ مَعْصِيَتِكَ: «سُبْحَانَكَ مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ»، فَصَلِّ عَلَيْهِمْ وَعَلَى الرُّوحَانِيِّينَ مِنْ مَلَائِكَتِكَ، وَأَهْلِ الزُّلْفَةِ عِنْدَكَ، وَحُمَالِ الْغَيْبِ إِلَى رُسُلِكَ، وَالْمُؤْتَمِنِينَ عَلَى وَحْيِكَ، وَقَبَائِلِ الْمَلَائِكَةِ الَّذِينَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِنَفْسِكَ، وَأَغْنَيْتَهُمْ عَنِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ بِتَقْدِيرِكَ، وَأَسْكَتْتَهُمْ بِطُغْيَانِ أَطْيَاقِ سَمَاوَاتِكَ، وَاللَّذِينَ عَلَى أَرْجَائِهَا إِذَا نَزَلَ الْأَمْرُ بِتَمَامِ وَعِيدِكَ. وَخَزَانِ الْمَطَرِ وَزَوَاجِرِ السَّحَابِ، وَالَّذِي بِصَوْتِ زَجْرِهِ يُسْمَعُ زَجَلُ الرَّعُودِ، وَإِذَا سَبَّحَتْ بِهِ حَفِيفَةُ السَّحَابِ التَّمَعَّتْ صَوَاعِقُ الْبُرُوقِ، وَمُشَيِّعِي الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَالْهَابِطِينَ مَعَ قَطْرِ الْمَطَرِ إِذَا نَزَلَ، وَالْقَوَامِ عَلَى خَزَائِنِ الرِّيَّاحِ، وَالْمُوكِّلِينَ بِالْجِبَالِ فَلَا تَزُولُ، وَاللَّذِينَ عَرَفْتَهُمْ مَثَاقِيلَ الْمِيَاهِ، وَكَئِيلَ مَا تَحْوِيهِ لَوَاعِجُ الْأَمْطَارِ

همان هایی که خستگی و سستی در وجودشان راه نیابد و و شهوتها باعث نمی شود از تسبیح تو بازمانند و نیز فراموشی که ناشی از غفلت هاست آنها را از بزرگ دانستن تو مانع نمی شود.

فرشتگانی که دیدگانی خاشع دارند و چشم بر تو نمی افکنند و سر به زیر انداخته و میل و رغبت آنها به چیزی است که نزد تو می باشد و ذکر نعمت هایت را با حرص و ولع بازگو می کنند و در برابر کبریایی و بزرگی ات متواضع و فروتن اند.

و فرشتگانی که وقتی لهیب آتش جهنم را به سوی نافرمانان و گنهکاران می بینند می گویند: پروردگارا تو منزهی و حق بندگی تو را آن طور که سزاوار است بجا نیاوردیم. پس درود فرست برایشان و بر روحانین از فرشته هایت و آنهایی که نزد تو ارجمندند و آنان که اخبار غیبی را به پیامبرانت می رسانند و امینان وحی ات می باشند. و درود فرست بر انواع فرشتگانی که برای خود انتخاب کرده ای و آنها را از خوردن و آشامیدن نعمت های خود بی نیازشان کردی و ایشان را در طبقات آسمانها جا دادی.

و آنهایی که در اطراف آسمانها ساکن شده تا وعده ات به پایان رسد و جهان آخرت آغاز گردد. و سلام و درود بر خزانه داران باران و حرکت دهندگان ابرها و بر فرشته ای که با صدای زجرآورش رعد را ایجاد می کند و زمانی که آن صدا رعدآور شد شعله های برق درخشش پیدا می کند.

درود بر فرشتگانی که مشایعت کنندگان برف و تگرگ اند و فرشتگانی که همراه دانه های باران نازل شوند و فرشتگانی که بر بادهای فرمانروایی می کنند و آنهایی که از کوه ها حراست می کنند تا از هم پاشیده نشوند.

وَعَوَالِجُهَا، وَرُسُلِكَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ بِمَكْرُوهِ مَا يَنْزِلُ مِنَ الْبَلَاءِ، وَمَحْبُوبِ الرِّخَاءِ، وَالسَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَالْحَفَظَةِ الْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ، وَمَلَكِ الْمَوْتِ وَأَعْوَانِهِ، وَمُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ، وَرُومَانَ فِتَانِ الْقُبُورِ، وَالطَّائِفِينَ بِالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ، وَمَالِكِ، وَالْخَزَنَةِ، وَرِضْوَانَ، وَسَيِّدِنَا الْجَنَانَ، وَالْمُذِينَ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ، وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ، وَالَّذِينَ يَقُولُونَ: «سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ». وَالزَّبَانِيَةَ الَّذِينَ إِذَا قِيلَ لَهُمْ: «خُذُوا فُغْلُوهُ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلَّوهُ»، ابْتَدَرُوهُ سِرَاعًا، وَ لَمْ يُنْظَرُوهُ. وَ مَنْ أَوْهَمْنَا ذِكْرَهُ، وَ لَمْ نَعْلَمْ مَكَانَهُ مِنْكَ، وَ بِأَيِّ أَمْرٍ وَكَلْتَهُ، وَ سَيَّكَانِ الْهَوَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ الْمَاءِ وَ مَنْ مِنْهُمْ عَلَى الْخَلْقِ، فَصَلِّ عَلَيْهِمْ يَوْمَ يَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَ شَهِيدٌ، وَ صَلِّ عَلَيْهِمْ صَلَاةً تَزِيدُهُمْ كَرَامَةً عَلَى كَرَامَتِهِمْ، وَ طَهَّرَهُ عَلَى طَهَارَتِهِمْ. اللَّهُمَّ إِذَا صَلَّيْتَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ وَ رُسُلِكَ، وَ بَلَّغْتَهُمْ صَلَاتِنَا عَلَيْهِمْ، فَصَلِّ عَلَيْنَا بِمَا فَتَحْتَ لَنَا مِنْ حُسْنِ الْقَوْلِ فِيهِمْ، إِنَّكَ جَوَادٌ كَرِيمٌ.

و بر آنهایی که وزن آبها و اندازه باران های تند و رگبارها را به ایشان آموخته ای و سلام و درود بر فرشتگانی که برای اهل زمین رسولان بلا و یا رحمت تو هستند و بر سفیران صاحب کرم و نیکوکار و بر نگهبانان با کرامت که کارشان نوشتن اعمال است و درود بر فرشته مرگ و یارانش و بر منکر و نکیر و فرشته رومان که مأمور بازپرسی و آزمایش مردگان در قبرهاست و بر آنهایی که اطراف بیت المعمور مشغول طواف می باشند و سلام و درود بر مالک دوزخ و بر رضوان و کلیدداران بهشت.

سلام بر آن ملائکه ای که دستورات حق تعالی را نافرمانی نمی کنند و آنچه بدان امر شده اند انجام می دهند. همان هایی که به انسان های سعادت مند خطاب می کنند که: درود بر شما به خاطر شکیبایی در دنیا و پایان کار شما چه نیکوست و آنهایی که به انتظار دستور نشسته اند تا بدانها فرمان داده شود که انسان بدبخت و مستحق آتش را بگیرد و وی را به زنجیر ببندد و سپس او را به سوی جهنم بکشید و در آتش اندازید و این فرشتگان کارشان را با شتاب انجام می دهند.

و بر آن فرشته ای که نامش را نیاوردیم و مقام و منزلتش و مکان و کارش را ندانستیم نیز درود می فرستیم.

و بر ساکنین در هوا و زمین و بر آب و هر کدام که بر خلق گماشته شده اند. پس بر جمیع ایشان درود فرست روزی که هر کس با دو فرشته یکی راننده به سوی معاد و دیگری شاهد بر اعمال حاضر می شود.

پس درود فرست بر ایشان، درودی که سبب مزید کرامت و بزرگواری و طهارت و پاکیزگی آنها شود.

پروردگارا هرگاه بر فرشتگان خویش درود فرستادی، درود و سلام ما را نیز به آنها ابلاغ فرما و سپس به خاطر گفتار نیکی که عبارت بود از درود بر ملائکه بر ما نیز درود فرست که به تحقیق تو صاحب جود و کرمی.

(٤) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى أَتْبَاعِ الرَّسْلِ وَ مُصَدِّقِيهِمْ

اللَّهُمَّ وَ أَتْبَاعِ الرَّسْلِ وَ مُصَدِّقُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ بِالْغَيْبِ عِنْدَ مُعَارَضِهِ الْمُعَانِدِينَ لَهُمْ بِالتَّكْذِيبِ وَ الشَّيْتَانِ إِلَى الْمُرْسَلِينَ بِحَقَائِقِ
الْإِيمَانِ، فِي كُلِّ دَهْرٍ وَ زَمَانٍ أَرْسَلْتَ فِيهِ رَسُولًا وَ أَقَمْتَ لِأَهْلِهِ دَلِيلًا مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَى مُحَمَّدٍ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنْ أُمَّةٍ
الْهُدَى، وَ قَادَهُ أَهْلُ التَّقَى - عَلَى جَمِيعِهِمُ السَّلَامَ، فَادْكُرْهُمْ مِنْكَ بِمَغْفِرَةٍ وَ رِضْوَانٍ. اللَّهُمَّ وَ أَصِيحَابِ مُحَمَّدٍ خَاصَّةً الَّذِينَ أَحْسَنُوا
الصِّيْحَابَةَ وَ الَّذِينَ أَبْلَوْا الْبَلَاءَ الْحَسَنَ فِي نَصْرِهِ، وَ كَانَفُوهُ، وَ أَسْرَعُوا إِلَى وَفَادَتِهِ، وَ سَابَقُوا إِلَى دَعْوَتِهِ، وَ اسْتَجَابُوا لَهُ حَيْثُ أَسْمَعَهُمْ
حُجَّةَ رِسَالَتِهِ. وَ فَارَقُوا الْأَزْوَاجَ وَ الْأَوْلَادَ فِي إِظْهَارِ كَلِمَتِهِ، وَ قَاتَلُوا آلَ آبَاءِ وَ الْأَبْنَاءِ فِي تَثْبِيتِ نُبُوتِهِ، وَ انْتَصَرُوا

درود بر پیروان پیامبران

خداوندا سلام و درود فرست بر پیروان انبیاء و آنهایی که در باطن ایمان آوردند، در همان حالی که معاندین پیغمبران را تکذیب می کردند آنها مشتاقانه با حقیقت ایمان به آنها می گرویدند. بار الها برای مردم هر زمان پیامبرانی فرستادی و بر هر کدام آنها اقامه دلیل کردی از زمان آدم تا حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم که همگی رهبران هدایت و پرهیزکاری بودند بر آنها نیز سلام و درود فرست و آنها را از خود به مغفرت و رضامندی یاد کن.

خداوندا به خصوص بر یاران پایدار و صمیمی حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و آنهایی که سختی ها را به جان خریدند او را به بهترین شکل یاری نمودند درود فرست و بر آنان که در ایمان آوردن و قبول دعوتش گوی سبقت را از دیگران ربودند و در آن هنگام که دلایل رسالتش را می شنیدند اجابتش کردند.

و بر آنان درود فرست که برای آشکار ساختن حقایق دین او از زن و فرزند گذشتند و حتی با پدران و یا فرزندان در تثبیت مقام ارزشمند نبوت آن گرامی به کارزار و مبارزه برخاستند و به خاطر وجود مبارک رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم پیروز شدند.

ص: ۳۵

بِهِ، وَ مَنْ كَانُوا مُنْطَوِينَ عَلَى مَحَبَّتِهِ يَرْجُونَ تَحَارَهُ لَنْ تَبُورَ فِي مَوَدَّتِهِ، وَالَّذِينَ هَجَرْتَهُمُ الْعَشَائِرُ إِذْ تَعَلَّقُوا بِعُرْوَتِهِ، وَ انْتَفَتْ مِنْهُمْ الْقَرَابَاتُ إِذْ سَكُنُوا فِي ظِلِّ قَرَابَتِهِ. فَلَا تَنْسَ لَهُمُ اللَّهُمَّ مَا تَرَكُوا لَكَ وَ فِيكَ، وَ أَرْضِهِمْ مِنْ رِضْوَانِكَ، وَ بِمَا حَاشُوا الْخَلْقَ عَلَيْكَ، وَ كَانُوا مَعَ رَسُولِكَ دُعَاءَ لَكَ إِلَيْكَ، أَشْكُرُهُمْ عَلَى هَجْرِهِمْ فِيكَ دِيَارَ قَوْمِهِمْ، وَ خُرُوجِهِمْ مِنْ سَعَةِ الْمَعَاشِ إِلَى ضَيْقِهِ، وَ مَنْ كَثُرَتْ فِي إِعْزَازِ دِينِكَ مِنْ مَظْلُومِهِمْ. اللَّهُمَّ وَ أَوْصِلْ إِلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ يَا حَسَنَانِ، الَّذِينَ يَقُولُونَ: «رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ لِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ»، خَيْرَ جَزَائِكَ، الَّذِينَ قَصِدُوا سَمْتَهُمْ، وَ تَحَرَّوْا وَجْهَتَهُمْ، وَ مَضَوْا عَلَى شَاكِلَتِهِمْ، لَمْ يَشْنِهِمْ رَيْبٌ فِي بَصَةِ بَرْتِهِمْ، وَ لَمْ يَخْلِجْهُمْ شَكٌّ فِي قَفْوِ آثَارِهِمْ، وَ الْإِثْمَامَ بِهِدَايَةِ مَنَارِهِمْ، مُكَانِفِينَ وَ مُوَارِرِينَ لَهُمْ، يَدِينُونَ بِحُدُودِهِمْ، وَ يَهْتَدُونَ بِهَدْيِهِمْ، يَتَّفِقُونَ عَلَيْهِمْ، وَ لَمَّا يَتَّهَمُونَ فِيهِمْ أَدْوَا إِلَيْهِمْ. اللَّهُمَّ وَ صِلْ عَلَى التَّابِعِينَ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَ عَلَى أَرْوَاجِهِمْ وَ عَلَى ذُرِّيَّاتِهِمْ وَ عَلَى مَنْ أَطَاعَكَ مِنْهُمْ، صِلَاهُ تَعْصِمُهُمْ بِهَا مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَ تَفْسِيحُ لَهُمْ فِي رِيَاضِ جَنَّتِكَ، وَ تَمْنَعُهُمْ بِهَا مِنْ كَيْدِ الشَّيْطَانِ، وَ تُعِينُهُمْ بِهَا عَلَى مَا اسْتَعَانُوكَ

بارالها بر آنانکه از علاقمندان واقعی پیامبر بودند و در راه دوستی آن حضرت تجارتنی را امید داشتند که هیچ وقت ضرر و کسادی همراه ندارد درود فرست.

و بر کسانی که وقتی روی به پیامبر آوردند قبایل و عشایرشان از آنها دوری جستند و چون در سایه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم قرار گرفتند اقوام و نزدیکانشان آنها را بیگانه پنداشتند.

پس پروردگارا آنچه را که به خاطر تو از دست داده اند از جهت پدایش فراموششان مکن و ایشان را برای آنکه سبب شدند مردم به دین تو بگردند و همراه با پیامبر دیگران را دعوت به اسلام نمودند از کانون رضای خویش خشنود ساز و به دلیل اینکه برای رضای تو از شهرها و موطن خویش هجرت کردند و از زندگی مرفه و خوب خود در تنگنا قرار گرفتند مزد شایسته ای عنایت فرما و نیز آنهایی را که در سربلندی دینت کوشا بودند و خود را از مظلومیت درآوردند و باعث کثرت دینداران شدند پاداش عطا فرما.

خداوندا بهترین پاداش خود را به پیروان راستین اصحاب (خاص) پیامبر اختصاص ده همان هایی که می گفتند: پروردگارا ما را با برادرانمان که در ایمان آوردن از ما سبقت گرفتند بیامرز. همان هایی که به سمت اصحاب (خاص) میل کردند و بدانجا رو کردند و در عقاید و رفتار به روش آنها معتقد بودند و عمل کردند.

کسانی که در بینش و طرز تفکرشان تردیدی راه نیافت و در تبعیت از آثار هدایت و نیکبختی اصحاب (خاص) اسیر دودلی نشدند. در حالی که از مددکنندگان و متدین به دین و هدایت یافتگان به هدایت ایشان بودند و در این رابطه اتفاق نظر داشتند و هیچ گاه آنها را به خاطر نقل احکام و روایات مورد تهمت قرار نمی دادند.

بار پروردگارا بر پیروان یاران (خاص) رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و همسران و فرزندان ایشان و بر هرکدام که تو را اطاعت کرده اند از امروز تا روز قیامت درود فرست. چنان درودی که به توسط آن از نافرمانی تو مصون گردند و جای وسیعی از بهشت را جایگاهشان کن و نگذار تا از ناحیه شیطان به آنها فریب و خدعه ای وارد شود و در هر کار پسندیده ای که از تو کمک خواستند یاری شان نما و آنها را از حوادث شب و روز مگر آنکه خیری در آن باشد حفظ فرما.

عَلَيْهِ مِنْ بَرٍّ، وَ تَقِيهِمْ طَوَارِقَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ، وَ تَبِعْتُهُمْ بِهَا عَلَى اعْتِقَادِ حُسْنِ الرَّجَاءِ لَكَ، وَ الطَّمَعِ فِيمَا عِنْدَكَ، وَ تَرُكِ التَّهَمَةِ فِيمَا تَحْوِيهِ أَيْدِي الْعِيَادِ، لِيُرْثَهُمْ إِلَى الرَّغْبَةِ إِلَيْكَ وَ الرَّهْبَةِ مِنْكَ، وَ تُزْهِدَهُمْ فِي سَعَةِ الْعَاجِلِ، وَ تُحَبِّبَ إِلَيْهِمُ الْعَمَلَ لِلْآجِلِ، وَ الْإِسْتِعْدَادَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَ تُهَوِّنَ عَلَيْهِمْ كُلَّ كَرْبٍ يَحِلُّ بِهِمْ يَوْمَ خُرُوجِ الْأَنْفُسِ مِنْ أَبْدَانِهَا، وَ تُعَافِيَهُمْ مِمَّا تَقَعُ بِهِ الْفِتْنَةُ مِنْ مَحْذُورَاتِهَا، وَ كَبِيَةِ النَّارِ وَ طُولِ الْخُلُودِ فِيهَا، وَ تُصَيِّرُهُمْ إِلَى أَمْنٍ مِنْ مَقِيلِ الْمُتَّقِينَ.

چنان درودی که باعث شود به آنچه در اختیار توست برایشان مایه امید و اطمینان و طمع شود و آنچه نزد خلق توست و به بندگانت عطا کردی آنها را به تهمت وادار نسازد. تا در نتیجه آنها را به میل و رغبت به سویت سوق دهی و خداترسشان نمایی و در عین حالی که زندگی وسیعی دارند کاری کنی که دلبستگی به دنیا نداشته باشند و عمل برای آخرت و آمادگی برای مرگ را مورد علاقه ایشان قرار دهی.

خداوندا وضع آنان را به گونه ای نمایی که در هنگام جان دادن هر نوع ناراحتی را برایشان آسان کنی و از مراحل پس از مرگ چون آزمایش ها و سختی ها مانند افتادن در آتش و جاودانگی در آن معافشان داری و آنها را به جایگاه آرامش و اقامتگاه پرهیزکاران روانه سازی.

(٥) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِنَفْسِهِ وَ لِأَهْلِ وَ لِأَيَّتِهِ

يَا مَنْ لَا تَنْفَضِي عَجَائِبُ عَظَمَتِهِ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْجُبْنَا عَنِ الْإِلْحَادِ فِي عَظَمَتِكَ، يَا مَنْ لَا تَنْتَهِي مُدَّةُ مُلْكِهِ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْتَقْ رِقَابَنَا مِنْ نِقَمَتِكَ. يَا مَنْ لَا تَفْنَى خَزَائِنُ رَحْمَتِهِ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْ لَنَا نَصِيباً فِي رَحْمَتِكَ. وَ يَا مَنْ تَنْقَطِعُ دُونَ رُؤْيَتِهِ الْأَبْصَارُ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَدْنَا إِلَى قُرْبِكَ، يَا مَنْ تَصِيغُ عِنْدَ خَطَرِهِ الْأَخْطَارُ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ كَرَّمْنَا عَلَيْكَ. يَا مَنْ تَطَهَّرُ عِنْدَهُ بَوَاطِنُ الْأَخْبَارِ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَفْضَحْنَا لَدَيْكَ. اللَّهُمَّ اغْنِنَا عَنْ هَبِّهِ الْوَهَابِينَ بِهَيْبَتِكَ، وَ اكْفِنَا وَحْشَةَ الْقَاطِعِينَ بِصِلَتِكَ، حَتَّى لَا نَزْغَبَ إِلَى أَحَدٍ مَعَ بَدْلِكَ، وَ لَا نَسْتَوْجِشَ مِنْ أَحَدٍ مَعَ فَضْلِكَ.

اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ كِدْ لَنَا وَ لَا تَكِدْ عَلَيْنَا،

دعای آن گرامی در حق خود و دوستانش

ای کسی که شگفتی های بزرگی هایش پایان ندارد، بر محمد و آل او درود فرست و ما را از منحرف شدن درباره عظمت و کبریایی ات بر حذر بدار.

و ای آنکه زمان سلطنت و زعامتش به آخر نمی رسد، بر محمد و آل او درود فرست و ما را از زیر بار عذاب و نعمت خود آزاد ساز.

و ای کسی که ذخایر رحمتش فانی نمی شود، بر محمد و آل او درود فرست و نصیبی از رحمت خودت شامل حال ما فرما.

و ای آنکه دیدگان قادر به دیدنش نمی باشند، بر محمد و آل او درود فرست و ما را به درگاهت نزدیک فرما.

و ای کسی که هر بلند مرتبه ای در برابرش کوچک و ناچیز است، بر محمد و آل او درود فرست و ما را در نزد خود گرامی بدار.

و ای آنکه اخبار و مطالب سری نزدش آشکار است، بر محمد و آل او درود فرست و ما را در محضر خود رسوا مفرما.

بار پروردگارا به بخشش خود ما را از بخشش اهل جود و کرم بی نیاز کن و نیز با بخشش خود ما را از نگرانی اینکه دیگران با ما قطع رابطه کرده اند بیرون بیاور تا به دیگری رو نیندازیم و به فضل و کرم تو از هیچکس هراس به خود راه ندهیم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، تدبیرت را به سود ما و نه به زیان ما اجرا فرما.

وَ امْكُرْ لَنَا وَ لِمَا تَمَكَّرُ بِنَا، وَ اُدِلْ لَنَا وَ لَا تُدِلْ مِنَّا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنَا مِنْكَ، وَ احْفَظْنَا بِكَ، وَ اِهْدِنَا إِلَيْكَ، وَ لَا تُبَاعِدْنَا عَنْكَ إِنَّ مَنْ تَقِيهِ يَسْلَمْ وَ مَنْ تَهْدِهِ يَعْزَم، وَ مَنْ تُقَرِّبُهُ إِلَيْكَ يَغْنَم. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا حَدَّ نَوَائِبِ الزَّمَانِ، وَ شَرَّ مَصَائِدِ الشَّيْطَانِ، وَ مَرَارَةَ صَوْلِهِ السَّلْطَانِ. اللَّهُمَّ إِنَّمَا يَكْتَفِي الْمُكْتَفُونَ بِفَضْلِ قُوَّتِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا، وَ إِنَّمَا يُعْطَى الْمُعْطُونَ مِنْ فَضْلِ جِدَّتِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْطِنَا، وَ إِنَّمَا يَهْتَدِي الْمُهْتَدُونَ بِنُورِ وَجْهِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اِهْدِنَا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ مَنْ وَالَيْتَ لَمْ يَضُرُّهُ خِذْلَانُ الْخَاذِلِينَ، وَ مَنْ أَعْطَيْتَ لَمْ يَنْقُصْهُ مَنْعُ الْمِيَانِعِينَ، وَ مَنْ هَدَيْتَ لَمْ يُغْوِهِ إِضْلَالُ الْمُضْطَلِّينَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْنَعْنَا بِعِزِّكَ مِنْ عِيَادِكَ، وَ اَغْنِنَا عَنْ غَيْرِكَ بِإِزْفَادِكَ، وَ اسْلِكْ بِنَا سَبِيلَ الْحَقِّ بِإِزْشَادِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ سَلَامَةَ قُلُوبِنَا فِي ذِكْرِ عَظَمَتِكَ، وَ فِرَاحَ أَبْدَانِنَا فِي شُكْرِ نِعْمَتِكَ، وَ انْطِلَاقَ أَلْسِنَتِنَا فِي وَصْفِ مَنِّتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ دُعَاتِكَ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ، وَ هِدَاتِكَ الدَّالِّينَ عَلَيْكَ، وَ مِنْ خَاصَّةِ تِكِّ الْخَاصِّينَ لَدَيْكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

برای مخالفین ما مکر کن و برای ما مکر مکن و ما را بر آنها غلبه بده و آنها را بر ما پیروز مکن. خداوند بر محمد و آل او درود فرست، ما را پناه ده و ما را به خود حفظ فرما و به سوی خود هدایتان کن و ما را از خود دور مفرما زیرا هر که را تو پناه دهی سلامت می ماند و هر که را تو هدایت فرمایی آگاه می شود و هر که را به خویش نزدیک نمایی بی نیاز می گردد. بارالها بر محمد و آل او درود فرست، ما را از تلخی حوادث زمان و شرّ وساوس شیطان و سختی ستم و غلبه اهل سلطه حفظ فرما.

پروردگارا تردیدی نیست آنهایی که به فضل پرتوان تو اکتفا کردند از دیگران بی نیاز شدند پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را بی نیاز کن و بی تردید اهل جود و کرم از عطا و بخشش توست که می بخشند، پس بر محمد و آل او درود فرست، و بر ما نیز عطا فرما. و تردیدی نیست که هدایتگران از نور وجود توست که دیگران را هدایت می کنند، پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را نیز هدایت فرما.

خداوند هر که با تو پیوند دوستی داشت، حرکات آنهایی که قصد خوار کردن او را داشتند بی ثمر ماند و هر که را تو عطا فرمودی ممانعت بخیلان نقصانی در عطای تو وارد نکرد و هر که را تو هدایت فرمودی دعوت به گمراهی گمراه کنندگان به جایی نرسید.

پس بر محمد و آل او درود فرست، و ما را به قدرت لایزال خویش از گزند بندگانت دور ساز و به لطف و کرمت ما را از دیگران بی نیاز کن و با راهنمایی های خود سلوک در مسیر حق را پیش پایمان بگذار.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست، و سلامت دلهایمان را در پرتو یادی از عظمت و جلالت و آسایش بدنهایمان را در قدردانی از نعمت هایت و شیرینی گفتارمان را در بیان و توصیف الطافت قرار ده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمله کسانی قرار ده که ضمن دعوت شدن خود، دیگران را نیز به سویت دعوت کنیم و ضمن هدایت یافتن، مردم دیگر را به سویت دلالت کنیم و بالاخره از افراد بسیار نزدیک به تو محسوب شویم، ای مهربانترین مهربانان.

(٦) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الصَّبَاحِ وَالْمَسَاءِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ بِقُوَّتِهِ، وَ مَيَّرَ بَيْنَهُمَا بِقُدْرَتِهِ، وَ جَعَلَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدًّا مَحْدُودًا، وَ أَمَدًا مَمْدُودًا. يُوَلِّجُ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي صَاحِبِهِ، وَ يُوَلِّجُ صَاحِبَهُ فِيهِ بِتَقْدِيرٍ مِنْهُ لِلْعِبَادِ فِيمَا يَغْذُوهُمْ بِهِ، وَ يُنْشِئُهُمْ عَلَيْهِ، فَخَلَقَ لَهُمُ اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ مِنْ حَرَكَاتِ التَّعَبِ وَ نَهَضَاتِ النَّصَبِ، وَ جَعَلَهُ لِيَأْسًا لِيَلْبَسُوا مِنْ رَاحَتِهِ وَ مَنَامِهِ، فَيَكُونَ ذَلِكَ لَهُمْ جَمَامًا وَ قُوَّةً، وَ لِيَنَالُوا بِهِ لَعْدَهُ وَ شَهْوَةً، وَ خَلَقَ لَهُمُ النَّهَارَ مُبْصِرًا لِيَتَّبِعُوا فِيهِ مِنْ فَضْلِهِ، وَ لِيَتَسَبَّبُوا إِلَى رِزْقِهِ، وَ يَسِرُّوا فِي أَرْضِهِ، طَلَبًا لِمَا فِيهِ نَيْلُ الْعَاجِلِ مِنْ دُنْيَاهُمْ، وَ دَرَكُ الْآجِلِ فِي آخِرَاهُمْ. بِكُلِّ ذَلِكَ يُصْلِحُ شَأْنَهُمْ، وَ يَبْلُغُ أَخْيَارَهُمْ، وَ يَنْظُرُ كَيْفَ هُمْ فِي أَوْقَاتِ طَاعَتِهِ، وَ مَنَازِلِ فُرُوضِهِ، وَ مَوَاقِعِ أَحْكَامِهِ، لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا، وَ

دعای امام علیه السلام در صبح و شام

حمد خدایی را که به قدرتش شب و روز را خلق فرمود و آنها را از هم متمایز کرد و بر هر کدام از آنها زمان و مدّت مشخصی را تعیین نمود.

خدایی که هر یک از شب و روز را در حد معینی برای بندگان قرار داد تا هم به روزی و تغذیه خود برسند و هم باعث پرورش آنها گردد. بنابراین شب را برای ایشان خلق کرد تا از حرکت های خستگی آور و دشواری های روز به استراحت و آرامش بپردازند و شب را در واقع لباس و پوششی قرار داد تا مردم به راحتی در آن بیارامند که حقاً شب برای بشر وقت آسایش و گرفتن نیرو است و وسیله ای برای لذت بردن و دفع شهوت می باشد. و روز را برای ایشان خلق کرد تا با چشمی بینا در طلب روزی و فضل پروردگار همت کنند و با گردش در زمین هم وسایل سودمند دنیاشان را به دست آورند و هم قدمی برای جهان آخرت بردارند.

خداوند تبارک و تعالی به توسط این وسایل است که کارشان را اصلاح می کند و رفتارشان را آزمایش می نماید و می نگرد که چگونه اوقات طاعت و بندگی را صرف می کنند و چگونه واجبات و احکامش را انجام می دهند تا در نتیجه آنها را که کارهای زشت و ناپسند به جا می آورده اند و آنان که با رفتار شایسته نیکویی کرده اند پاداش دهد.

يَجْزِي الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى. اللَّهُمَّ فَلكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا فَلقْتَ لَنَا مِنَ الْإِصْبَاحِ، وَمتَّعْتَنَا بِهِ مِنْ ضَوْءِ النَّهَارِ، وَبَصَرْتَنَا مِنْ مَطَالِبِ
الْأَقْوَابِ، وَوَفَيْتَنَا فِيهِ مِنْ طَوَارِقِ الْأَفَاتِ. أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَتِ الْأَشْيَاءُ كُلُّهَا بِجَمَلَتِهَا لَكَ سَمَاوُهَا وَأَرْضُهَا، وَمَا بَشَّتْ فِي كُلِّ وَاحِدٍ
مِنْهُمَا، سَاكِنُهُ وَمتَّحَرِّكُهُ، وَمُقِيمُهُ وَشَاخِصُهُ وَمَا عَلِمَا فِي الْهَوَاءِ، وَمَا كُنَّ تَحْتَ الثَّرَى، أَصْبَحْنَا فِي قَبْضَتِكَ يَحْوِينَا مُلْكُكَ وَ
سُلْطَانُكَ، وَتَضَمَّنَا مَشِيئَتِكَ، وَنَتَصَيَّرُ عَنْ أَمْرِكَ، وَنَتَقَلَّبُ فِي تَدْبِيرِكَ. لَيْسَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ إِلَّا مَا قَضَيْتَ، وَلا مِنَ الْخَيْرِ إِلَّا مَا
أَعْطَيْتَ. وَهَذَا يَوْمٌ حَادِثٌ جَدِيدٌ، وَهُوَ عَلَيْنَا شَاهِدٌ عَتِيدٌ، إِنْ أَحْسَيْنَا وَدَعْنَا بِحَمْدِكَ، وَإِنْ أَسَأْنَا فَارْقَنَّا بِذَمِّكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ
آلِهِ، وَارزُقْنَا حُسْنَ مَصِيحَتِهِ، وَاعْصِمْنَا مِنْ سُوءِ مُفَارَقَتِهِ بِارْتِكَابِ جَرِيرَةٍ، أَوْ اقْتِرَافِ صِغِيرَةٍ أَوْ كَبِيرَةٍ، وَاجْزِلْ لَنَا فِيهِ مِنَ
الْحَسَنَاتِ، وَأَخِلْنَا فِيهِ مِنَ السَّيِّئَاتِ، وَامْلَأْ لَنَا مَا بَيْنَ طَرْفَيْهِ حَمْدًا وَشُكْرًا وَاجْرًا وَذُخْرًا وَفَضْلًا وَإِحْسَانًا. اللَّهُمَّ يَسِّرْ عَلَى الْكِرَامِ
الْكَاتِبِينَ مَثُوتَنَا، وَامْلَأْ لَنَا مِنْ حَسَنَاتِنَا صَحَائِفُنَا، وَلا تُخْزِنَا عِنْدَهُمْ بِسُوءِ أَعْمَالِنَا. اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِهِ حَظًّا

خداوندا حمد تراست که صبح ها را برای ما گشودی و ما را از روشنایی روز بهره مند ساختی و به مواردی که ارزاق ما بدست می آید آشنایمان کردی و ما را از آفات و بلاها حفظ فرمودی. صبح کردیم و همه موجودات نیز صبح کردند چون آسمان ها و زمین ها و آنچه که در بین آسمانها و زمین ها هستند اعم از ساکن و یا متحرک، چه آنهایی که ایستاده اند و چه آنهایی که رونده اند و آنچه در هوا بالا-رفته و آنچه در اعماق خاک پنهان شده در حالی که همه و همه ملک تو هستیم. صبح کردیم در حالی که در قبضه قدرت تو می باشیم و سلطه و توانایی ات ما را فرا می گیرد و مشمول اراده توایم و هر نوع حرکتی از ما به فرمان تو و هر انقلاب و دگرگونی از تدبیر توست. از برای ما چیزی جز آنچه را که تو حکم قطعی فرموده ای وجود ندارد و خیری نیست مگر آنچه را که تو عطا کرده ای.

خداوندا این روز برای ما روز جدیدی است و آن برای ما شاهد آماده ای است. اگر کار نیکی انجام دهیم بر ما درود می فرستد و اگر کار بدی انجام دهیم با نفرین کردن بر ما از ما جدا خواهد شد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و توفیقمان ده تا مصاحب خوبی برای آن باشیم و ما را از اینکه در هنگام جدایی با آن مرتکب لغزشی شویم خواه گناه کوچک و یا بزرگ حفظ فرما بلکه ما را موفق کن تا در این روز جدید بر کارهای نیک خویش بیفزاییم و از بدیها خود را تخلیه کنیم و بالا-خره اول تا آخر روز ما را از حمد و ستایش و پاداش و اندوختن برای جهان آخرت و فضل و احسان لبریز کن.

خداوندا بر دو فرشته با کرامت که نویسنده اعمال هستند زحمات ما را آسان کن و پرونده ما را از کارهای خوب پر کن و پیش آن دو گرامی به خاطر زشتی کارهایمان ما را رسوا مفرما.

پروردگارا در هر ساعتی از ساعات این روز جدید بهره ای از بندگانت و نصیبی از شکرگزاری ات و شاهد صدقی از بین فرشتگانت برایمان قرار ده.

مِنْ عِبَادِكَ، وَ نَصِيْبًا مِنْ شُكْرِكَ وَ شَاهِدَ صِدْقٍ مِنْ مَلَائِكَتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اخْفِظْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِينَا وَ مِنْ خَلْفِنَا
وَ عَن أَيْمَانِنَا وَ عَن سَمَائِلِنَا وَ مِنْ جَمِيعِ نَوَاحِينَا، حِفْظًا عَاصِمًا مِنْ مَعْصِيَتِكَ، هَادِيًا إِلَى طَاعَتِكَ، مُسَيِّعًا لِمَحَبَّتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ وَفَّقْنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا وَ لَيْلَتِنَا هَذِهِ وَ فِي جَمِيعِ أَيَّامِنَا لِاسْتِعْمَالِ الْخَيْرِ، وَ هِجْرَانِ الشَّرِّ، وَ شُكْرِ النِّعَمِ، وَ اتِّبَاعِ
السَّيِّئِ، وَ مُجَابَبَةِ الْبِدْعِ، وَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَ حِيَاطِهِ الْإِسْلَامِ، وَ انْتِقَاصِ الْبَاطِلِ وَ إِذْلَالِهِ، وَ نُصْرَةِ الْحَقِّ وَ
إِعْزَازِهِ، وَ إِرْشَادِ الضَّالِّ، وَ مُعَاوَنَةِ الضَّعِيفِ، وَ إِذْرَاكِ الْلَهِيْفِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْهُ أَيَّامَ يَوْمِ عَهْدِنَا، وَ أَفْضَلَ
صَاحِبِ صِيْحْبِنَا، وَ خَيْرِ وَقْتِ ظِلْمِنَا فِيهِ. وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَرْضَى مَنْ مَرَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ مِنْ جُمْلَةِ خَلْقِكَ، أَشْكُرُهُمْ لِمَا أَوْلَيْتَ مِنْ
نِعْمِكَ، وَ أَقْوَمُهُمْ بِمَا شَرَعْتَ مِنْ شَرَائِعِكَ، وَ أَوْفَقَهُمْ عَمَّا حَذَرْتَ مِنْ نَهْيِكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أُشْهِدُكَ وَ كَفَى بِكَ شَهِيدًا، وَ أُشْهِدُ
سَمَاءَكَ وَ أَرْضَكَ وَ مَنْ أَسِيَكُنْتُهُمَا مِنْ مَلَائِكَتِكَ وَ سَائِرِ خَلْقِكَ فِي يَوْمِي هَذَا وَ سَاعَتِي هَذِهِ وَ لَيْلَتِي هَذِهِ وَ مُسَيِّعَتِي هَذَا، أَنِّي
أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمیع نواحی از مقابل و پشت سر و راست و چپ حفظ فرما، آنچنان حفظی که مرتکب معصیت نشویم و به بندگی ات هدایت شده و به راه دوستی تو عمل کنیم.

الها بر محمد و آل او درود فرست و ما را در امروز و امشب و در جمیع ایام زندگی برای انجام کار خیر موفق بدار و نیز برای دوری از شرّ و شکر نعمت ها و پیروی از سنت ها و اجتناب از بدعت ها و امر به معروف و نهی از منکر و نگهبانی از اسلام و سرکوب باطل و یاری و عزّت بخشیدن به حق و هدایت نمودن گمراهان و یاری ضعیفان و دادرسی ستم دیدگان توفیق عطا فرما.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و این روز را ایمن ترین روز و بهترین همراه و نیکوترین زمان برای ما قرار بده و در بین آفریده هایت ما را راضی ترین آفریده از گردش شب و روز و شاکرترین نسبت به نعمت هایی که عطا فرموده ای و مقاوم ترین اجرا کننده احکام و شرایعت و پرهیزگارترین افراد از آنچه را که تو نهی فرموده ای بنما.

خداوندا ترا شاهد می گیرم و تو برای گواهی دادن کافی هستی و نیز آسمان و زمین و آن فرشتگانی که در آسمان و زمین ساکنند و سایر مخلوقات را شاهد می گیرم که در این روز و این ساعت و در این شب و در این جایگاه خود شهادت می دهم که تویی خدای یکتا که غیر تو خدایی نیست.

إِلَّا أَنْتَ، قَائِمٌ بِالْقِسْطِ، عَدْلٌ فِي الْحُكْمِ، رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ، مَالِكُ الْمُلْكِ، رَحِيمٌ بِالْخَلْقِ، وَ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ وَ خَيْرُكَ
مِنْ خَلْقِكَ، حَمَلْتَهُ رِسَالَتَكَ فَأَذَاهَا، وَ أَمَرْتَهُ بِالنَّصِيحِ لِأُمَّتِهِ فَنَصَحَ لَهَا. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، أَكْثَرَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ
خَلْقِكَ، وَ آتِهِ عَنَّا أَفْضَلَ مَا آتَيْتَ أَحَدًا مِنْ عِبَادِكَ، وَ اجْزِهِ عَنَّا أَفْضَلَ وَ أَكْرَمَ مَا جَزَيْتَ أَحَدًا مِنْ أَنْبِيَائِكَ عَن أُمَّتِهِ، إِنَّكَ أَنْتَ
الْمَنَّانُ بِالْجَسِيمِ، الْغَافِرُ لِلْعَظِيمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ مِنْ كُلِّ رَحِيمٍ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ الْأَنْجَبِينَ.

تویی برپاکنده عدالت و مجری احکام عادلانه و مهربان نسبت به بندگان و تویی صاحب قدرت و سیطره بر خلق و رحم کننده بر آفریده هایت.

و نیز شهادت می دهم که حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و رسول توست و از بهترین خلقت می باشد. بار رسالت را بر دوش او گذاشتی و او به خوبی ابلاغ کرد. وی را به نصیحت امتش فرمان دادی او امت را پند داد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست بیش از آنچه بر آفریده هایت درود فرستاده ای و بر او از جانب ما بالاترین موهبتی را که بر بندگان عطا فرمودی عنایت کن و پاداش ده از ناحیه ما به او برترین و باکرامت ترین پاداشی که به هر پیامبری از ناحیه امتش به او داده ای.

پروردگارا تویی بخشنده نعمت های بزرگ و تویی آمرزنده لغزش های سنگین و تو از هر مهربانی مهربانتری پس بر محمد و آل پاک و پاکیزه و برگزیده او درود فرست.

ص: ۵۱

(٧) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا عَرَضَتْ لَهُ مُهِمَّةٌ أَوْ نَزَلَتْ بِهِ، مُلِمَّةٌ وَعِنْدَ الْكَرْبِ

يَا مَنْ تُحَلِّ بِهٖ عُقْدَ الْمَكَارِهِ، وَيَا مَنْ يَفْتَأُ بِهٖ حَدَّ الشَّدَائِدِ، وَيَا مَنْ يُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ إِلَى رَوْحِ الْفَرَجِ. ذَلَّتْ لِقُدْرَتِكَ الصَّيْعَابُ، وَ تَسَدَّ بِبَيْتِ بِلَاطِقِكَ الْأَسْبَابُ، وَ جَرَى بِقُدْرَتِكَ الْقَضَاءُ، وَ مَضَتْ عَلَى إِرَادَتِكَ الْأَشْيَاءُ. فَهِيَ بِمَشِيَّتِكَ دُونَ قَوْلِكَ مُؤْتَمِرَةٌ، وَ بِإِرَادَتِكَ دُونَ نَهْيِكَ مُنْزَجِرَةٌ. أَنْتَ الْمِدْعُوُّ لِلْمُهْمَاتِ، وَ أَنْتَ الْمَفْرُوعُ فِي الْمَلِمَاتِ، لَا يَنْدَفِعُ مِنْهَا إِلَّا مَا دَفَعْتَ، وَ لَا يَنْكَشِفُ مِنْهَا إِلَّا مَا كَشَفْتَ. وَقَدْ نَزَلَ بِي يَا رَبِّ مَا قَدْ تَكَادَنِي ثِقْلُهُ، وَ أَلَمَ بِي مَا قَدْ بَهَظَنِي حَمْلُهُ، وَ بِقُدْرَتِكَ أَوْرَدْتَهُ عَلَيَّ وَ بِسُلْطَانِكَ وَجَّهْتَهُ إِلَيَّ. فَلَا مُصْدِرَ لِمَا أَوْرَدْتَ، وَ لَا صَارِفَ لِمَا وَجَّهْتَ، وَ لَا فَاتِحَ لِمَا أَغْلَقْتَ، وَ لَا مُغْلِقَ لِمَا

در هنگام سختی و غم و اندوه

ای کسی که گره های گرفتاریها به دستش باز می گردد و ای کسی که شدت سختی ها به وسیله او برطرف می شود و ای کسی که رفع گرفتاریها و رفتن به سوی گشایش با التماس و التجاء به او حاصل می گردد.

پروردگارا کارهای بسیار سخت به قدرت تو آسان شده و به لطف و کرم توست که وسایل و اسباب هر کار آماده گردیده و به نیروی توست که حکم قطعی برای کارها به جریان افتاده و به اراده توست که همه چیزها به کار افتاده اند.

بنابراین موجودات به اراده ات و نه به گفتارت، فرمان می برند و به اراده تو و نه به نهی کردنت دست از کار می کشند. پس تویی که برای حوایج زندگی خواننده می شوی و تویی که در ناگواریها مدد کننده ای و از مخلوقات چیزی رفع و دفع نمی گردد مگر تو خواهی و نیز گشایشی ایجاد نمی شود مگر تو اراده کنی.

ص: ۵۳

فَتَحَّتْ، وَ لَا مُيَسِّرَ لِمَا عَسَرْتَ، وَ لَا نَاصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ افْتَحْ لِي يَا رَبِّ بَابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِكَ، وَ اكْسِرْ عَنِّي
سُلْطَانَ الْهَمِّ بِحَوْلِكَ، وَ أَنْلِنِي حُسْنَ النَّظْرِ فِيْمَا شَكَوْتُ، وَ أَذِقْنِي حَلَاوَةَ الصِّبْغِ فِيْمَا سَأَلْتُ، وَ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَ فَرْجاً
هَيِّئْ، وَ اجْعَلْ لِي مِنْ عِنْدِكَ مَخْرَجاً وَحَيّاً. وَ لَا تَشْغَلْنِي بِالْإِهْتِمَامِ عَن تَعَاهُدِ فُرُوضِكَ، وَ اسْتِعْمَالِ سُنَّتِكَ. فَقَدْ ضِيقْتُ لِمَا نَزَلَ بِي
يَا رَبِّ ذُرْعاً، وَ امْتَلَأْتُ بِحَمَلٍ مَا حَدَثَ عَلَيَّ هَمّاً، وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَيَّ كَشْفِ مَا مُنِيتُ بِهِ، وَ دَفْعِ مَا وَقَعْتُ فِيهِ، فَافْعَلْ بِي ذَلِكَ وَ إِنْ
لَمْ أَسْتَوْجِبْهُ مِنْكَ، يَا ذَا الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.

خداوندا به من گرفتاریها و مشکلاتی روی آورده که مرا به زحمت انداخته و باعث درماندگی ام شده است.

و این امور با قدرت تو بر من وارد شده و تو متوجه ام ساخته ای و چون تو هستی که مشکلات را بر من وارد و به من متوجه ساخته ای بنابراین فقط تویی که مشکلات را دفع می کنی و آنچه بر رویم بسته ای می گشایی و از سختی ها به آسانی ها برمی گردانی و در هنگام خواری یاری ام می دهی.

پس بر محمد و آل او درود فرست و در آسایش و آسودگی را با فضل و کرمت برویم بگشا و سلطه غم و اندوه را به قوت خویش در وجودم بشکن و نسبت به من درباره آنچه شکایت کردم حسن نظر داشته باش و حلاوت و شیرینی کرمت را به من بچشان و از جانب خود رحمت و گشایشی گوارا به من عطا فرما. و از ناحیه خود نجات از گرفتاریها را نصیبم کن.

خداوندا به سبب پرداختن به رفع گرفتاریها و مشکلات زندگی مرا از انجام واجبات و مستحبات و اعمال عبادی محروم مفرما.

بارالها آنچه بر سر من آمده طاقتم را بریده و لبریز از غم و اندوه گشته ام و تو قادری که همه این گرفتاریها را برطرف کنی پس با قدرت لایزال خویش هم و غم و گرفتاری را از من دور کن، گرچه استحقاق آن را نداشته باشم ای صاحب عرش عظیم.

(٨) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الِاسْتِعَاذَةِ مِنَ الْمَكَارِهِ وَ سَيِّئِ الْأَخْلَاقِ وَ مَذَامِ الْأَفْعَالِ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَيَجَانِ الْحِرْصِ، وَ سَوْرَةِ الْغَضَبِ، وَ غَلْبَةِ الْحَسَدِ، وَ ضَعْفِ الصَّبْرِ، وَ قَلْبِ الْقِنَاعَةِ، وَ شَكَاةِ الْخُلُقِ، وَ
إِلْحَاحِ الشَّهْوَةِ، وَ مَلَكَةِ الْحَمِيَةِ

وَ مُتَابَعَةِ الْهَوَى، وَ مُخَالَفَةِ الْهُدَى، وَ سَيِّئَةِ الْعُقْلَةِ، وَ تَعَاطَى الْكُلْفَةِ، وَ إِثَارِ الْبَاطِلِ عَلَى الْحَقِّ، وَ الْإِضْرَارِ عَلَى الْمَأْتَمِّ، وَ اسْتِضْيَاعِ
الْمَعْصِيَةِ، وَ اسْتِكْبَارِ الطَّاعَةِ.

وَ مُبَاهَاةِ الْمُكْثَرِينَ، وَ الْإِزْرَاءِ بِالْمُقْلِينَ، وَ سُوءِ الْوِلَايَةِ لِمَنْ تَحْتَ أَيْدِينَا، وَ تَزَكِّيِ الشُّكْرِ لِمَنْ اصْطَنَعَ الْعَارِفَةَ عِنْدَنَا، أَوْ أَنْ نَعْضُدَ
ظَالِمًا، أَوْ نَخْذُلَ مَلْهُوفًا، أَوْ نَرْوِمَ مَا لَيْسَ لَنَا بِحَقِّ، أَوْ نَقُولَ فِي الْعِلْمِ بَعْضَ عِلْمٍ. وَ نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَنْطَوِيَ عَلَى غِشِّ أَحَدٍ، وَ أَنْ
نُعْجَبَ بِأَعْمَالِنَا، وَ نَمُدَّ فِي آمَالِنَا. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ سُوءِ السَّرِيرَةِ،

پناه بر خدا از رذایل اخلاق

خداوندا به تو پناه می‌بریم از هیجان حرص و تنیدی غضب و عصبانیت و مسلط شدن حسد و ضعف صبر و کمی قناعت و بداخلاقی و اصرار در شهوترانی و تسلط حمیت جاهلی و پیروی از هوای نفس و مخالفت با ارشاد و هدایت دیگران و خواب سنگین غفلت و خود را به زحمت و تکلف انداختن و انتخاب باطل در برابر حق و اصرار بر معصیت و گناه و کوچک شمردن معصیت و بزرگ شمردن طاعت و غرور در عبادت.

(خدایا به تو پناه می‌بریم) از فخرفروشی ثروتمندان و خوار شمردن فقرا و بدرفتاری نسبت به آنهایی که پایین دست ما هستند و حق ناشناسی نسبت به آنهایی که در حق ما لطف و مرحمتی داشته‌اند.

(الها به تو پناه می‌بریم) از اینکه بازو و مددکار ظالمی باشیم و یا مظلومی را خوار کنیم و یا آنچه را که سزاوار نیستیم طلب نمائیم و یا بدون آگاهی اظهار فضل کنیم.

ص: ۵۷

وَ اِخْتِفَارِ الصِّغِيرَةِ، وَ اَنْ يَسْتَحُوذَ عَلَيْنَا الشَّيْطَانُ، اَوْ يَنْكَبِنَا الزَّمَانُ، اَوْ يَتَهَضَّ مِنَّا السَّلْطَانُ، وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ تَنَاوُلِ الْاِسْرَافِ، وَ مِنْ فِقْدَانِ الْكِفَافِ. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ شَمَاتِهِ الْاَعْدَاءِ، وَ مِنْ الْفَقْرِ اِلَى الْاَكْفَاءِ، وَ مِنْ مَعِيْشِهِ فِي شِدِّهِ، وَ مِيْتِهِ عَلٰى غَيْرِ عَدِّهِ. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ الْحَسِيْرَةِ الْعُظْمٰى، وَ الْمُصِيبَةِ الْكُبْرٰى، وَ اَشْقٰى الشَّقَآءِ، وَ سُوءِ الْمَآبِ، وَ حَزْمٰنِ الثَّوَابِ، وَ حُلُوْلِ الْعِقَابِ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اَعِزَّنِيْ مِنْ كُلِّ ذَلِكْ بِرَحْمَتِكَ وَ جَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَ الْمُؤْمِنٰتِ، يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ.

و به تو پناه می بریم از اینکه قصد خیانت به کسی داشته باشیم و به اعمال خویش مغرور شویم و آرزوهای خود را طولانی کنیم.

و به تو پناه می بریم از بدی باطن و کوچک شمردن گناهان کوچک و از اینکه شیطان بر ما مسلط شود و یا منکوب زمانه خویش گردیم و یا پادشاه بر ما ستم کند.

خداوندا به تو پناه می بریم از افتادن در اسراف و از کف دادن کفاف و به اندازه خواستن. و به تو پناه می بریم از ملامت دشمنان و محتاج به مثل خود شدن و از زندگی با مشقت و از بی کس و یاور مردن.

الها به تو پناه می بریم از حسرت بزرگ و مصیبت کبری و بدبخت ترین نکبت ها و پایان بد و محروم ماندن از ثواب و وارد شدن در عقاب و عذاب.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و در تمام این موارد مرا و جمیع مؤمنین و مؤمنات را پناه بده به خاطر رحمت ای مهربانترین مهربانان.

(٩) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْأَشْتِيَاقِ إِلَى طَلَبِ الْمَغْفِرَةِ مِنَ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ صَيِّرْنَا إِلَى مَحْبُوبِكَ مِنَ التَّوْبَةِ، وَ أزلْنَا عَنْ مَكْرُوهِكَ مِنَ الْإِضْرَارِ. اللَّهُمَّ وَ مَتَى وَ قَفْنَا بَيْنَ نَقْصَيْنِ فِي دِينِ أَوْ دُنْيَا، فَمَا وَقَعَ النُّقْصَ بِأَسِيرِعِهِمَا فَنَاءً، وَ اجْعَلِ التَّوْبَةَ فِي أَطْوَلِهِمَا بَقَاءً. وَإِذَا هَمَمْنَا بِهَمِّينِ يُرْضِيكَ أَحَدُهُمَا عَنَّا، وَ يُسِيخُطُّكَ الْآخَرَ عَلَيْنَا، فَمَلْنَا بِنَا إِلَى مَا يُرْضِيكَ عَنَّا، وَ أَوْهَنَ قُوَّتَنَا عَمَّا يُسِيخُطُّكَ عَلَيْنَا، وَ لَا تُخَلِّ فِي ذَلِكَ بَيْنَ نَفُوسِنَا وَ اخْتِيَارِهَا، فَإِنَّهَا مُخْتَارَةٌ لِلْبَاطِلِ إِلَّا مَا وَقَفْتَ، أَمِيرَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمْتَ. اللَّهُمَّ وَ إِنَّكَ مِنَ الضَّعِيفِ خَلَقْتَنَا، وَ عَلَى الْوَهْنِ بَنَيْتَنَا، وَ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ابْتَدَأْتَنَا، فَلَا حَوْلَ لَنَا إِلَّا بِقُوَّتِكَ، وَ لَا قُوَّةَ لَنَا إِلَّا بِعَوْنِكَ، فَأَيُّدُنَا بِتَوْفِيقِكَ، وَ سَدِّدْنَا بِتَسْدِيدِكَ، وَ أَعْم

اظهار شوق برای طلب آمرزش

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را به چیزی که محبوب توست یعنی توبه موفق کن و از اصرار بر گناه که مورد غضب توست بر حذر بدار.

پروردگارا هرگاه بین ضرر به دین و دنیا قرار گرفتیم ضرر را به آنی که زود از بین می رود یعنی دنیا متوجه کن و عفو و بخشش را در آنکه مدتش طولانی است یعنی دین مقرر فرما و هرگاه بین دو کار واقع شدیم که یکی مورد رضای تو و دیگری مشمول غضب توست ما را متمایل به آن کن که رضایت را جلب می کند و نیروی ما را نسبت به آنچه ترا خشمگین می کند سست کن.

و در آن هنگام نفس های ما را به خودشان وا مگذار زیرا که همواره نفس های ما باطل را انتخاب می کنند مگر آنکه توفیقی از ناحیه تو باشد و همواره امر به بدی می کنند مگر آنکه تو رحم کنی.

بارالها بتحقیق ما را ضعیف آفریده ای و بنیان ما را سست گذارده ای و از آبی پست خلقتمان را آغاز کرده ای بنابراین ما را هیچ حرکت و جنبشی نیست مگر به قوت تو و هیچ قوتی نیست مگر به یاری و مدد تو پس با توفیق خودت ما را یاری کن و با راهنمایی هایت ما را به راه راست هدایت فرما.

أَبْصِرَ أَرْقُلُونَا عَمَّا خَالَفَ مَحَبَّتَكَ، وَ لَا تَجْعَلْ لِشَيْءٍ مِنْ جَوَارِحِنَا نُفُوزًا فِي مَعْصِيَتِكَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ
هَمَسَاتِ قُلُوبِنَا، وَ حَرَكَاتِ أَعْضَائِنَا وَ لَمَحَاتِ أَعْيُنِنَا، وَ لَهَجَاتِ أَلْسِنَتِنَا فِي مُوجِبَاتِ ثَوَابِكَ حَتَّى لَا تَفُوتَنَا حَسِبَهُ نَسِيَةً تَحِقُّ بِهَا
جَزَاءُكَ، وَ لَا تَبْقَى لَنَا سَيِّئَةٌ نَسْتَوْجِبُ بِهَا عِقَابَكَ.

ص: ٦٢

و چشم دلمان را به آنچه خلاف رضایت می باشد آشنا و بینا کن و در هیچ عضوی از اعضای ما راه نفوذ معصیت قرار مده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و اسرار دلهایمان و حرکات اعضای بدنمان و نگاه های پنهانی دیدگانمان و سخنان زبانهایمان را در چیزهایی قرار ده که موجبات ثواب ترا فراهم می آورد تا هیچ حسنه ای از ما فوت نشود و سزاوار پاداش شایسته تو گردیم و کار بدی که به خاطر آن مستوجب عذاب تو شویم برای ما باقی نماند.

ص: ۶۳

(١٠) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي اللَّجَا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى

اللَّهُمَّ إِنْ تَشَأْ تَعْفُ عَنَّا فَبِفَضْلِكَ، وَإِنْ تَشَأْ تُعِيدُنَا فَبِعِيدِكَ، فَسَهِّلْ لَنَا عَفْوَكَ بِمَنِّكَ، وَ أَجِرْنَا مِنْ عِيَابِكَ بِتَجَاوُزِكَ، فَإِنَّهُ لَا طَاقَةَ لَنَا بِعِيدِكَ، وَ لَا نَجَاةَ لِأَحَدٍ مِنَّا دُونَ عَفْوِكَ، يَا غَنِيَّ الْأَغْنِيَاءِ! هَا، نَحْنُ عِبَادُكَ بَيْنَ يَدَيْكَ، وَ أَنَا أَفْقَرُ الْفُقَرَاءِ إِلَيْكَ، فَاجْبُرْ فَاقَتَنَا بِوَسِيْعِكَ، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَاءَنَا بِمَنْعِكَ، فَتَكُونَ قَدْ أَشَقَيْتَ مِنِ اسْتِسْنَاءِ عَدِّكَ، وَ حَرَمْتَ مِنِ اسْتِرْفَادِ فَضْلِكَ، فَإِلَى مَنْ حِينِيذٍ مُنْقَلَبًا عَنْكَ؟ وَ إِلَى أَيِّنَ مِذْهَبِنَا عَنْ بَابِكَ؟ سُبْحَانَكَ نَحْنُ الْمُضْطَرُّونَ الْعِدِينَ أَوْجِبْتَ إِيَابَتَهُمْ، وَ أَهْلَ السُّوءِ الْعِدِينَ وَعِيدَتِ الْكَشْفَ عَنْهُمْ، وَ أَشْبَهُ الْأَشْيَاءِ بِمَشِيَّتِكَ، وَ أَوْلَى الْأُمُورِ بِكَ فِي عَظَمَتِكَ رَحْمَةً مِنِ اسْتِرْحَامِكَ، وَ غَوْثٌ مِنِ اسْتِغَاثِ بِكَ، فَارْحَمْ تَضَرَّعًا إِلَيْكَ، وَ أَعْنِنَا إِذْ طَرَحْنَا

دعای امام علیه السلام در التَّجاء به پروردگار

خداوندا اگر از ما بگذری از فضل توست و اگر ما را عذاب کنی از عدل توست پس با عنایت خود عفو تو را بر ما آسان کن و به خاطر گذشتت ما را از عذابت پناه ده چرا که ما را طاقت عدل تو نیست و به غیر از عفو تو راه نجاتی برایمان نمی باشد.

ای بی نیازترین بی نیازان، اینک ما بندگانت در اختیار تو هستیم و من فقیرترین فقیرانیم به سویت آمده ام پس فقر و تهیدستی ما را به وسیله اعمال صالحه با وسعت رحمت جبران کن و با طرد کردنمان از در خانه ات قطع امیدمان مکن. که اگر از رحمت خویش آنکه را که خوشبخت کرده ای بازداری بدبخت خواهد شد و آنکه را که مشمول فضل خویش نموده ای ناامید می گردد.

پس با این اوصاف از در خانه تو به کجا روی آورم و کدامین ملجأ را برگزینم. تو منزهی از اینکه ما درماندگان را که اجابتشان را واجب کرده ای و مردمی که برطرف کردن گرفتاریهایشان را وعده داده ای از در خانه ات برانی.

چیزی که شباهت زیادی به اراده تو و سزاوارترین امور به عظمتت دارد رحمتی است که بر تقاضاکننده رحمت عنایت می فرمایی و پناهی است که به پناهنده در گاهت می دهی بنابراین به تضرع ما به پیشگاهت بر ما رحم کن و چون خود را در اختیارت قرار داده ایم بی نیازمان فرما.

أَنْفُسِنَا بَيْنَ يَدَيْكَ اللَّهُمَّ إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ شَمِتَ بِنَا إِذْ شَايَعَنَا عَلَى مَعْصِيَتِكَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ لَا تُشْمِتُهُ بِنَا بَعْدَ تَزَكِّنَا إِلَيْهِ
لَكَ، وَ رَغَبْنَا عَنْهُ إِلَيْكَ.

ص: ٦٦

خداوندا وقتی از شیطان پیروی کردیم و تو را مخالفت نمودیم شیطان ما را سرزنش کرد پس بر محمد و آل او درود فرست و هنگامی که به خاطر تو او را رها کردیم و روی به درگاہت آوردیم ما را گرفتار بلایا مفرما تا دستاویز سرزنش شیطان بر ما شود.

ص: ۶۷

(١١) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِخَوَاتِمِ الْخَيْرِ

يَا مَنْ ذِكْرُهُ شَرَفٌ لِلذَّاكِرِينَ، وَيَا مَنْ شُكْرُهُ فَوْزٌ لِلشَّاكِرِينَ، وَيَا مَنْ طَاعَتُهُ نَجَاةٌ لِلْمُطِيعِينَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْ قُلُوبَنَا بِعِدِّكَ عَنْ كُذْرٍ، وَ أَلْسِنَتَنَا بِشُكْرِكَ عَنْ كُذْلِ شُكْرٍ، وَ جَوَارِحَنَا بِطَاعَتِكَ عَنْ كُلِّ طَاعَةٍ. فَإِنْ قَدَّرْتَ لَنَا فَرَاغًا مِنْ شُغْلٍ فَاجْعَلْهُ فَرَاغَ سِلَامَةٍ لَا تُدْرِكُنَا فِيهِ تَبَعُهُ، وَ لَا تُلْحِقُنَا فِيهِ سَأْمُهُ، حَتَّى يَنْصِرِفَ عَنَّا كِتَابُ السَّيِّئَاتِ بِصِحْفِهِ خَالِيَةٍ مِنْ ذِكْرِ سَيِّئَاتِنَا، وَ يَتَوَلَّى كُتُبَ الْحَسَنَاتِ عَنَّا مَسْرُورِينَ بِمَا كَتَبُوا مِنْ حَسَنَاتِنَا، وَ إِذَا انْقَضَتْ أَيَّامُ حَيَاتِنَا، وَ تَصَيَّرَمَتْ مُدَدُ أَعْمَارِنَا، وَ اسْتَحْضَرْتَنَا دَعْوَتُكَ الَّتِي لَمَّا بُدِّ مِنْهَا وَ مِنْ إِبَابِهَا، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ خِتَامَ مَا تُحْصِي عَلَيْنَا كِتْبَهُ أَعْمَالِنَا تَوْبَةً مَقْبُولَةً لَا تُوقِنَا بَعْدَهَا عَلَى ذَنْبِ اجْتِرَاحِنَا، وَ لَا مَعْصِيَةٍ

درباره عاقبت بخیری

ای کسی که یادش برای هر یادکننده ای شرافت است و ای آنکه شکر نعمت هایش رستگاری برای اهل شکر است و ای کسی که بندگی اش سبب نجات اهل طاعت است، بر محمد و آل او درود فرست و دلهای ما را به یادت مشغول کن و یاد غیر تو را از قلوبمان خارج فرما. و زبانهایمان را فقط به شکرگزاری از خودت متوجه کن و اعضاء و جوارحمان را منحصرأ در استخدام بندگی ذات مقدست قرار ده.

پروردگارا اگر برای ما وقت فراغت مقدر فرمودی آن را فراغتی سالم و دور از هر نوع تخلف قرار ده به گونه ای که در آن گناهی به سراغمان نیاید تا دو فرشته نویسنده اعمال با نامه ای خالی از گناهان و پر از کارهای نیک مواجه شوند و شادمان گردند.

و در آن هنگام که عمرمان به پایان می رسد و در موقع اجابت دعوت که هیچ راه فراری از آن نیست بر محمد و آل او درود فرست و پایان آنچه دو فرشته نویسنده اعمال برایمان نوشته اند توبه قبول شده ثبت و ضبط فرما که اگر پس از آن لغزشی از ما سر زده باشد به حساب نیاوری و باز خواستمان نکنی.

ص: ۶۹

اَقْتَرَفْنَاهَا. وَ لَمَّا تَكْشِفْ عَنَّا سِتْرًا سَتَرْتَهُ عَلَي رُءُوسِ الْأَشْهَادِ، يَوْمَ تَبْلُوْا أَرْحَابَ عِبَادِكَ. إِنَّكَ رَحِيمٌ بِمَنْ دَعَاكَ، وَ مُسْتَجِيبٌ لِمَنْ نَادَاكَ.

ص: ٧٠

الها روزی که به حساب بندگانت می رسی (ای ستّار العیوب) همان روزی که اخبار بندگانت را آشکار می سازی در مقابل
چشمان مردمان اسرارمان را فاش مکن. چرا که تو به آنکه می خواندت رحم می کنی و هر که را فریادکنان صدایت می زند
اجابت می نمایی.

ص: ۷۱

(١٢) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِعْتِرَافِ وَ طَلْبِ التَّوْبَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى

اللَّهُمَّ إِنَّهُ يَحْجُبُنِي عَنْ مَسْأَلَتِكَ خِلْمًا ثَلَاثًا، وَ تَحْدُونِي عَلَيْهَا خَلَّةٌ وَاحِدَةٌ: يَحْجُبُنِي أَمْرٌ أَمَرْتُ بِهِ فَأَبْطَأْتُ عَنْهُ، وَ نَهَى نَهَيْتَنِي عَنْهُ فَاسْرَعْتُ إِلَيْهِ، وَ نَعِمَةٌ أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَيَّ فَقَصَّرْتُ فِي شُكْرِهَا. وَ يَحْدُونِي عَلَى مَسْأَلَتِكَ تَفْضُّلُكَ عَلَيَّ مِنْ أَقْبَلِ بِوَجْهِهِ إِلَيْكَ، وَ وَفَدَ بِحُسْنِ ظَنِّهِ إِلَيْكَ، إِذْ جَمِيعُ إِحْسَانِكَ تَفْضُّلٌ، وَ إِذْ كُلُّ نِعْمِكَ ائْتِدَاءٌ. فَهَا أَنَا ذَا، يَا إِلَهِي، وَاقِفٌ بِيَابِ عِرْكَ وَ قُوفٌ الْمُسْتَسْلِمِ الدَّلِيلِ، وَ سَائِلُكَ عَلَى الْحَيَاءِ مِنِّي سُؤَالَ الْبَائِسِ الْمُعِيلِ، مُقَرَّرٌ لَكَ بِأَنِّي لَمْ أَسْتَسْلِمِ وَقْتِ إِحْسَانِكَ إِلَّا بِالْإِقْلَاعِ عَنْ عِضْيَانِكَ، وَ لَمْ أَخْلُ فِي الْحَالَاتِ كُلِّهَا مِنْ امْتِنَانِكَ، فَهَلْ يَنْفَعُنِي، يَا إِلَهِي! إِفْرَارِي عِنْدَكَ بِسُوءِ مَا اكْتَسَبْتُ؟ وَ هَلْ يُنْجِينِي

اعتراف به گناه و درخواست توبه

خداوند انا سه حالت مرا از درخواست نمودن از تو مانع می شود و یک حالت مرا بدان تشویق می کند. آن سه که باز می دارند عبارتند از کاری که به آن دستور دادی و من از انجام آن کوتاهی کردم و عملی که از آن مرا نهی فرمودی و من به سویش شتافتم و نعمتی که به من عنایت کردی و شکرش را بجا نیاوردم. و آن یک موردی که مرا تشویق به طلب آمرزش از تو می کند فضل و کرم توبه کسی است که رو به درگاہت می آورد و گمان نیک به سویت دارد زیرا همه احسانهایت به خاطر فضل و رحمت توست و جمیع نعمت های ابتدایی و بدون مقدمه است.

پس هم اینک ای خدای من به درگاه عزت همانند فرد تسلیم شده و ذلیل ایستاده ام و خجالت زده همانند دردمند عیالمند از تو تمنا می کنم.

الها اعتراف می کنم که در مواقع احسانت جز خودداری از معصیت تو کاری نکرده ام و در همه حالات محروم از لطف و کرم تو نبوده ام.

پروردگارا آیا اقرارم نزد تو به زشتی آنچه انجام داده ام به حالم سودی دارد؟

مِنْكَ اعْتِرَافِي لَكَ بِقِيحِ مَا ارْتَكَبْتُ؟ أَمْ أُوجِبْتَ لِي فِي مَقَامِي هَذَا سِيْخَطَكَ؟ أَمْ لَزِمَنِي فِي وَقْتِ دُعَايَ مَقْتِكَ؟ سُبْحَانَكَ، لَا
أَيَّاسُ مِنْكَ وَقَدْ فَتَحْتَ لِي بَابَ التَّوْبَةِ إِلَيْكَ، بَلْ أَقُولُ مَقَالَ الْعَبْدِ الذَّلِيلِ الظَّالِمِ لِنَفْسِهِ الْمُسِيءِ تَخَفَ بِحُزْمِهِ رَبِّهِ، الَّذِي عَظُمَتْ ذُنُوبُهُ
فَجَلَّتْ، وَ أَذْبَرَتْ أَرْيَامُهُ فَوَلَّتْ حَتَّى إِذَا رَأَى مُيْدَةَ الْعَمَلِ قَدْ انْقَضَتْ وَ غَايَةَ الْعُمْرِ قَدْ انْتَهَتْ، وَ أَيَقِنَ أَنَّهُ لَا مَحِيصَ لَهُ مِنْكَ، وَ لَا
مَهْرَبَ لَهُ عِنْدَكَ، تَلَقَّكَ بِالْإِنَابَةِ، وَ أَخْلَصَ لِمَكَ التَّوْبَةَ، فَقَامَ إِلَيْكَ بِقَلْبٍ طَاهِرٍ نَقِيٍّ، ثُمَّ دَعَاكَ بِصَوْتٍ حَائِلٍ خَفِيِّ، قَدْ تَطَاطَأَ
لَكَ فَانْحَنَى، وَ نَكَسَ رَأْسَهُ فَانْتَنَى، قَدْ أَرَعَشْتَ خَشِيَّتَهُ رِجْلَيْهِ، وَ عَزَقْتَ دُمُوعَهُ خَدَيْهِ، يَدْعُوكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، يَا أَرْحَمَ مَنْ
اِتْتَابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَ يَا أَعْطَفَ مَنْ أَطَافَ بِهِ الْمُسِيءُ تَغْفِرُونَ، وَ يَا مَنْ عَفُوهُ أَكْثَرُ مِنْ نِقْمَتِهِ، وَ يَا مَنْ رِضَاهُ أَوْفَرُ مِنْ سِيءِ خَطِيئِهِ، وَ يَا مَنْ
تَحَمَّلَ إِلَى خَلْقِهِ بِحُسْنِ التَّحَاوُزِ، وَ يَا مَنْ عَوَدَ عِبَادَهُ قَبُولَ الْإِنَابَةِ، وَ يَا مَنْ اسْتَصْلَحَ فَاسِدَهُمْ بِالتَّوْبَةِ وَ يَا مَنْ رَضِيَ مِنْ فِعْلِهِمْ
بِالْيَسِيرِ، وَ مَنْ كَفَى قَلْبَهُمْ بِالْكَثِيرِ، وَ يَا مَنْ ضَمَّنَ لَهُمْ إِجَابَةَ الدَّعَاءِ، وَ يَا مَنْ وَعَدَهُمْ عَلَى نَفْسِهِ بِتَفْضُلِهِ حُسْنَ الْجَزَاءِ. مَا أَنَا
بِأَعْصَى مَنْ

و آیا اعترافم به درگاه تو به قبح آنچه مرتکب شده ام مرا نجات می بخشد؟

یا اینکه واقعاً سزاوار سخط و غضب تو هستم و یا اینکه در هنگام دعا کردم دشمنی تو با من همراه بوده است؟! منزهی تو، مأیوس از رحمت نمی شوم. خودت باب توبه را به رویم گشاده ای! بلکه می گویم، همانند گفتار بنده ذلیلی که بر نفس خویش ظلم کرده و حرمت پروردگارش را رعایت نکرده است. همانگونه گناهانش بزرگ و رو به فزونی است و روزگار بر او پشت کرده و بخت برگشته است تا آنجا که می بیند وقت کار کردن تمام شده و عمر به پایان رسیده و یقین پیدا کرده که هیچ راه چاره و گریزگاهی از جانب تو ندارد به همین جهت با گریه و زاری به تو روی آورده و توبه را برای خالص گردانیده و به درگاهت ایستاده و با قلبی پاکیزه و بی آلایش و با صدایی لرزان و آرام ترا می خواند.

در حالی که قد خمیده شده و سر به زیر انداخته و کج گشته از خوف و خشیت تو پاهایش می لرزد و اشک دیدگانش بر صورتش روان است. این گونه دعا می کند: ای مهربانترین مهربانان و ای کسی که طالبان رحمتش همواره به او روی می آورند و ای مهربانترین فردی که استغفار کنندگان دورش می گردند و ای آنکه عفو و بخشش او بیش از خشم و بلایش می باشد و ای کسی که رضایش از سخطش فراوانتر است.

و ای آنکه با گذشت خویش بر آفریده هایش منت گذارده و ای کسی که بندگانش را به قبول توبه عادت داده و به وسیله توبه مفسدشان را اصلاح فرموده و عمل کمشان را قبول کرده و به همان کار اندکشان پاداش فراوان داده و استجابت دعایشان را ضمانت نموده و بر خود واجب کرده است که بدانها طبق وعده اش از جانب فضلش بهترین پاداش را عطا فرماید.

ص: ۷۵

عَصِيَاكَ فَغَفَرْتَ لَهُ، وَمَا أَنَا بِاللَّوْمِ مِنْ اعْتِدَارِ إِلَيْكَ فَقَبِلْتَ مِنْهُ، وَمَا أَنَا بِأَظْلَمَ مَنْ تَابَ إِلَيْكَ فَعُدَّتْ عَلَيْهِ، أَتُوبُ إِلَيْكَ فِي مَقَامِي
هَذَا تَوْبَةً نَادِمَ عَلَى مَيِّا— فَرَطَ مِنْهُ، مُشْفِقٍ مِمَّا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ، خَالِصِ الْحَيَاءِ مِمَّا وَقَعَ فِيهِ، عَالِمِ بِأَنَّ الْعَفْوَ عَنِ الذَّنْبِ الْعَظِيمِ لَا
يَتَعَاظِمُكَ، وَأَنَّ التَّجَاوُزَ عَنِ الْإِثْمِ الْجَلِيلِ لَا يَسْتَصِيحُ بِكَ، وَأَنَّ احْتِمَالَ الْجِنَايَاتِ الْفَاحِشَةِ لَا يَتَكَادُكَ، وَأَنَّ أَحَبَّ عِبَادِكَ إِلَيْكَ
مَنْ تَرَكَ الْإِسِيَّتْكَارَ عَلَيْكَ، وَحَيَّانِبَ الْإِضِرَارِ، وَلَزِمَ الْإِسِيَّتْغَفَارَ، وَأَنَا أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِنْ أَنْ أَسِيَّتْكَبِرَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُصَرَّ، وَ
أَسِيَّتْغَفِرُكَ لِمَا قَصَرْتُ فِيهِ، وَأَسِيَّتْعِينُ بِكَ عَلَى مَا عَجَزْتُ عَنْهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَهَبْ لِي مَا يَجِبُ عَلَيَّ لَكَ، وَ
عَافِنِي مِمَّا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْكَ، وَأَجِرْنِي مِمَّا يَخَافُهُ أَهْلُ الْإِسَاءَةِ، فَإِنَّكَ مَلِيٌّ بِالْعَفْوِ، مَرْجُوٌّ لِلْمَغْفِرَةِ، مَعْرُوفٌ بِالتَّجَاوُزِ، لَيْسَ لِحَاجَتِي
مَطْلَبٌ سِوَاكَ، وَ لِمَا لِدُنْيِي غَافِرٌ غَيْرُكَ، حَاشَاكَ، وَ لَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِي إِلَّا إِيَّاكَ، إِنَّكَ أَهْلُ التَّقْوَى وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَةِ، صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اقْضِ حَاجَتِي، وَ أَنْجِحْ طَلِبَتِي، وَ اغْفِرْ ذَنْبِي، وَ آمِنْ خَوْفَ نَفْسِي، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَ ذَلِكَ
عَلَيْكَ يَسِيرٌ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

الها من گناهکارتر از آنکه تو را مخالفت کرده و او را بخشیده ای نیستم و سزاوار سرزنش بیشتر از کسی که به درگاہت عذر آورده و عذرش را پذیرفته ای نمی باشم و ستمکارتر از کسی که در محضرت توبه کرده و توبه اش را پذیرفته ای نیستم. بنابراین در این حال به پیشگاہت توبه ای می کنم که نسبت به آنچه انجام داده ام پشیمان و از حاصل کار نگران و از آنچه اتفاق افتاده خجالت زده ام.

خدایا این را می دانم که گذشت تو از گناهان بزرگ، برایت بزرگ نیست و صرف نظر از لغزش سنگین، برایت سخت نمی باشد و نادیده گرفتن جنایات آشکار، برایت گران نیست و این را نیز می دانم که محبوب ترین بندگان نزد تو کسی است که بر تو طغیان نکند و از اصرار بر گناه اجتناب نماید و ملازم با استغفار و توبه باشد.

و من از کسی که بر تو طغیان کند بیزارم و از کسی که اصرار بر گناه می کند به تو پناه می برم، و نسبت به آنچه کوتاهی کرده ام طلب عفو می نمایم و درباره آنچه که از انجام آن ناتوانم از تو کمک می خواهم.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه از حقوق خود بر من لازم فرمودی بکرمت ببخش و از آنچه که باعث شد، مستوجب عذابت گردم عافیتم ده و از هرچه که گناهکاران را می ترساند پناهم ده چرا که تو لبریز از عفو و بخششی و کانون امید و رحمتی و شهره گذشت و اغماضی و برای گرفتن حاجتم جز درگاہت وجود ندارد و و برای آمرزش گناهم بخشنده ای غیر تو نیست. و محال است که غیر از این باشد.

الها من برای خود جز از تو هراسی ندارم چرا که فقط تو سزاواری برای ترسیدن و تو سزاواری که عفو فرمایی. بر محمد و آل او درود فرست و حاجتم را برآورده و خواسته ام را ادا کن و از گناهم درگذر و مرا از نگرانی درونی امان بده که تو بر همه چیز توانایی و این کار برایت آسان است. ای خدای جهانیان دعایم را مستجاب کن.

(١٣) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِ الْخَوَائِجِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى

اللَّهُمَّ يَا مُنْتَهَى مَطْلَبِ الْحَاجَاتِ، وَيَا مَنْ عِنْدَهُ نَيْلُ الطَّلِبَاتِ، وَيَا مَنْ لَا يَبِيعُ نِعْمَهُ بِالْأَثْمَانِ، وَيَا مَنْ لَا يُكَدِّرُ عَطَايَاهُ بِالْأَمْتِنَانِ، وَيَا مَنْ يُسَدِّتُغْنِي بِهِ وَلَا يُسَدِّتُغْنِي عَنْهُ وَيَا مَنْ يُرْغَبُ إِلَيْهِ وَلَا يُرْغَبُ عَنْهُ، وَيَا مَنْ لَمَّا تُفْنِي خَزَائِنُهُ الْمَسَائِلُ، وَيَا مَنْ لَمَّا تُبَدِّلُ حِكْمَتَهُ الْوَسَائِلُ، وَيَا مَنْ لَا تَنْقَطِعُ عَنْهُ حَوَائِجُ الْمُحْتَاجِينَ، وَيَا مَنْ لَا يُعْنِيهِ دُعَاءُ الدَّاعِينَ. تَمَدَّحْتَ بِالْغِنَاءِ عَنِ خَلْقِكَ وَأَنْتَ أَهْلُ الْغِنَى عَنْهُمْ، وَنَسَبْتَهُمْ إِلَى الْفَقْرِ وَهُمْ أَهْلُ الْفَقْرِ إِلَيْكَ. فَمَنْ حَاوَلَ سَدَّ خَلْتِهِ مِنْ عِنْدِكَ، وَرَامَ صِرْفَ الْفَقْرِ عَنِ نَفْسِهِ بِكَ فَقَدْ طَلَبَ حَاجَتَهُ فِي مَظَانِّهَا، وَأَتَى طَلِبَتَهُ مِنْ وَجْهِهَا. وَمَنْ تَوَجَّهَ بِحَاجَتِهِ إِلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ أَوْ جَعَلَهُ سَبَبَ نُجْحِهَا دُونَكَ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِلْحِزْمَانِ، وَاسْتَحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ

برای برآورده شدن حاجات

خدایا مسبب اصلی در برآورده شدن حاجات و آنکه وسایل رسیدن به مطلوب در اختیار دارد تو هستی و ای آنکه نعمت هایت را با قیمت ها معامله نمی کنی و همه را از جانب فضل و کرمت عطا می فرمایی و ای کسی که عنایت خویش را با منت گذاردن مکدر نمی نمایی و ای کسی که همه به او محتاجند و او به کسی محتاج نیست و ای آنکه همه نیازمندند که به او روی آورند ولی او نیازی ندارد که به کسی روی آورد. و ای آنکه به سئوال و اظهار نیاز بندگان خزائن کرمت به پایان نمی رسد و وسایل و اسباب حکمتش را تغییر نمی دهند. و ای کسی که حاجت حاجتمندان هیچگاه از او قطع نمی گردند و ای آنکه دعای دعاکنندگان اسباب زحمتش نمی شوند. خود را به بی نیازی از آفریده هایت ستایش کرده ای و تو به بی نیازی از آنها شایسته ای.

بار الها بندگانت را به احتیاج و فقر نسبت داده ای و حق هم همین بوده که واقعاً محتاجند. بنابراین اگر کسی رسیدن به حاجت های خویش را از درگاه تو و برطرف کردن فقر و تنگدستی خود را به وسیله تو بخواهد از طریق درست آن وارد شده است. و برعکس اگر کسی برای رسیدن به حاجتها رو به سوی خلقت کند و به غیر تو متمسک شود بدون شك مستحق حرمان و نومیدی است و سزاوار محرومیت احسان توست.

فَوْتَ الْإِحْسَانِ. اللَّهُمَّ وَ لِي إِلَيْكَ حَاجَةٌ قَدْ قَصَّرَ عَنْهَا جُهْدِي، وَ تَقَطَّعَتْ دُونَهَا حِيلِي، وَ سَوَّلْتَ لِي نَفْسِي رَفَعَهَا إِلَيَّ مَنْ يَرْفَعُ
حَوَائِجَهُ إِلَيْكَ، وَ لَا يَسْتَعِينِي فِي طَلِبَاتِهِ عَنكَ، وَ هِيَ زَلَّةٌ مِنْ زَلَلِ الْخَاطِئِينَ، وَ عَثْرَةٌ مِنْ عَثَرَاتِ الْمُذْنِبِينَ، ثُمَّ انْتَبَهْتُ بِتَذْكَيرِكَ لِي
مِنْ غَفْلَتِي، وَ نَهَضْتُ بِتَوْفِيقِكَ مِنْ زَلَّتِي، وَ رَجَعْتُ وَ نَكَصْتُ بِتَسْدِيدِكَ عَن عَثْرَتِي، وَ قُلْتُ سُبْحَانَ رَبِّي! كَيْفَ يَسْأَلُ مُحْتَاجٌ
مُحْتَاجًا وَ أَنِّي يَرْغَبُ مُعْذِمٌ إِلَى مُعْذِمٍ؟ فَفَصِّدْتُكَ، يَا إِلَهِي! بِالرَّغْبَةِ، وَ أَوْفَدْتُ عَلَيْكَ رَجَائِي بِالثَّقَةِ بِكَ، وَ عَلِمْتُ أَنَّ كَثِيرَ مَا
أَسْأَلُكَ يَسِيرٌ فِي وُجْدِكَ، وَ أَنَّ خَطِيرَ مَا أَسْتَوْهَبُكَ حَقِيرٌ فِي وَسْجِعِكَ، وَ أَنَّ كَرَمَكَ لَا يَضْيقُ عَن سُؤَالِ أَحَدٍ، وَ أَنَّ يَدَكَ
بِالْعَطَايَا أَعْلَى مِنْ كُلِّ يَدٍ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْمِلْنِي بِكَرَمِكَ عَلَى التَّفَضُّلِ، وَ لَا تَحْمِلْنِي بِعَدْلِكَ عَلَى الْإِسْتِحْقَاقِ،
فَمَا أَنَا بِأَوْلِ رَاغِبٍ إِلَيْكَ فَأَعْطَيْتَهُ وَ هُوَ يَسْتَحِقُّ الْمَنَعَ، وَ لَا بِأَوْلِ سَائِلٍ سَأَلَكَ فَأَفْضَلْتَ عَلَيْهِ وَ هُوَ يَسْتَوْجِبُ الْجَزْمَانَ. اللَّهُمَّ
صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ كُنْ لِدُعَائِي مُجِيبًا، وَ مِنْ نِدَائِي قَرِيبًا، وَ لِتَضَرُّعِي رَاحِمًا، وَ لِصَوْتِي سَامِعًا، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِي عَنكَ، وَ لَا
تَبْتِ سَبَبِي مِنْكَ، وَ لَا تُوجِّهْنِي فِي

خدایا من از تو درخواستی دارم که قدرت رسیدن به آن را ندارم و چاره جوئی هایم به جایی نمی رسد، نفسم مرا سوق داده به کسانی که آنها خود محتاج تواند و این لغزشی است از لغزش های اهل خطا و گناهی است از گناه گنهکاران.

ولی وقتی مرا آگاه فرمودی به خود آمدم و از خواب غفلت بیدار شدم و با توفیق تو از این لغزش رهایی یافتم و با یاری تو از گناه به ثواب بازگشت نمودم و گفتم: منزله است پروردگار من، چگونه آدم محتاج از مثل خودی طلب حاجت می کند؟! و کجا آدم ناچیزی به آدم ناچیز دیگری روی می آورد؟!!

پس با ذوق و شوق قصد تو کردم و با اعتماد به تو آمیدم را به سویت آوردم. و دانستم که بسیاری از آنچه را که می خواهم در برابر توانگری تو آسان است و چیزهای بزرگی که از تو مطالبه می کنم در نزدت حقیر است و هیچگاه کرم تو از پاسخ به سؤال احدی از بندگانت مضایقه ندارد. و دست عطابخش تو فوق همه دست هاست. خدایا بر محمد و آل او درود فرست و با فضل و کرم خود با من رفتار کن و گرچه استحقاق دارم با عدلت با من برخورد مفرما.

الها من اول روی آورنده به درگاهت نیستم که سزاوار منع است ولی به او کرم کرده ای و نه اول حاجتمندی که مستحق نومییدی است و به او احسان نموده ای.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست دعایم را مستجاب، ندایم را نزدیک، و به گریه و زاری ام بر من رحم کن و صدایم را شنوا باش. الها امیدم را نسبت به خودت قطع مکن و دعایم را بی پاسخ مگذار و در این حاجت و حاجات دیگرم مرا به دیگران وامگذار و در برآورده شدن حاجتم پیش از رفتن از درگاهت در نهایت سهولت یاریم فرما و بر محمد و آل او درود فرست آن هم درودی دائمی و پربرکت که هیچ وقت قطع نگردد و آن را وسیله کمک به من و سبب نیل به حاجتم قرار ده زیرا که تو وسعت بخش و بزرگوار هستی.

حَاجَتِي هَيْدِهِ وَغَيْرَهَا إِلَى سِوَاكَ، وَتَوَلَّنِي بِنُجْحِ طَلِبَتِي وَقَضَاءِ حَاجَتِي وَنَيْلِ سُؤْلِي قَبْلَ زَوَالِي عَنْ مَوْفِي هَذَا بَتَيْسِيرِكَ لِي
الْعَسِيرِ وَحُسْنِ تَقْدِيرِكَ لِي فِي جَمِيعِ الْأُمُورِ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، صِلَاءً دَائِمَةً نَامِيَةً لَا انْقِطَاعَ لَأَيْدِيهَا وَلَا مُنْتَهَى لِأَمْدِهَا، وَ
اجْعَلْ ذَلِكَ عَوْنًا لِي وَسَبَبًا لِنَجَاحِ طَلِبَتِي، إِنَّكَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ.

وَمِنْ حَاجَتِي يَا رَبِّ كَذَا وَكَذَا....

«وَتَذَكَّرْ حَاجَتَكَ ثُمَّ تَسْجُدُ وَتَقُولُ فِي سُجُودِكَ:»

فَضْلُكَ أَنَسْنِي، وَإِحْسَانُكَ دَلَّنِي، فَأَسْأَلُكَ بِكَ وَبِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ - صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِمْ - أَنْ لَا تَرُدَّنِي خَائِبًا.

ص: ٨٢

و از جمله حاجات من ای پروردگوارم چنین و چنان است: (آنگاه حاجت خود را بگو و سپس سجده کن و در سجده بگو):
خداوندا فضل و کرمت مرا مأنوس و آرام کرده و احسانت مرا دلالت نموده، بنابراین از تو به حق محمد و آل او که درودت بر
آنها باد مسئلت می جویم و می خواهم که مرا از در خانه ات ناامید برنگردانی.

ص: ۸۳

(١٤) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اعْتَدَى عَلَيْهِ أَوْ رَأَى مِنَ الظَّالِمِينَ مَا لَا يُحِبُّ

يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ أُنْبَاءُ الْمُتَظَلِّمِينَ، وَيَا مَنْ لَا يَحْتَاجُ فِي قِصَصِهِمْ إِلَى شَهَادَاتِ الشَّاهِدِينَ، وَيَا مَنْ قَرَّبَتْ نُصْرَتُهُ مِنَ الْمُظْلُومِينَ، وَيَا مَنْ بَعِيدَ عَوْنُهُ عَنِ الظَّالِمِينَ، قَدْ عَلِمْتَ، يَا إِلَهِي! مَا نَالَنِي مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ مِمَّا حَظَرْتَ، وَانْتَهَكَهُ مِنِّي مِمَّا حَجَزْتَ عَلَيْهِ، بَطْرًا فِي نِعْمَتِكَ عِنْدَهُ، وَاعْتِرَارًا بِنِكَيرِكَ عَلَيْهِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَخُذْ ظَالِمِي وَعَدُوِّي عَن ظُلْمِي بِقُوَّتِكَ، وَافْلُلْ حِدَّهُ نِي بَقُدْرَتِكَ، وَاجْعَلْ لَهُ شُغْلًا فِيمَا يَلِيهِ، وَعَجْزًا عَمَّا يُنَاوِيهِ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَلا تُسَوِّغْ لَهُ ظُلْمِي، وَ أَحْسِنْ عَلَيْهِ عَوْنِي، وَاعْصِمْنِي مِنْ مِثْلِ أَفْعَالِهِ، وَلا تَجْعَلْنِي فِي مِثْلِ حَالِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاعْدِنِي

هنگامی که به حضرتش ظلم می شد

ای خدایی که اخبار ستم دیدگان بر او پنهان نیست و ای آنکه درباره آنچه بر مظلومین گذشته نیاز به شاهد ندارد و ای کسی که یاری اش بر ستمدیدگان نزدیک است و ای آنکه کمک او از ستمکاران دور است. ای خدای من تو خوب می دانی که فلان فرزند فلان چه بر سر من آورده و به من هتاک می نموده و تو از این حرکات وی را نهی فرموده بودی ولی او از روی طغیان و سرکشی در برابر نعمت هایت و بی باکی از کفرت این کارها را کرده است. خداوند بر محمد و آل او درود فرست و با دست قدرتت ظلم و دشمنی او را از من بردار و با توانایی ات تندی اش را نسبت به من زایل کن و او را به کار خودش مشغول دار و وی را درباره کار ظالمانه اش عاجز فرما.

الها بر محمد و آل او درود فرست او را در ظلم به من اجازه مده و مرا در غلبه بر او یاری کن و مرا از انجام دادن کارهایی همانند او محفوظ بدار و مرا مثل او ستمکار قرار مده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و به گونه ای مرا بر او مسلط کن که خشم من بر او تسلی دلم باشد و کینه ام به آخر برسد و دادم را از او بستانم.

ص: ۸۵

عَلَيْهِ عَيْدُوى حَاضِرَةٌ، تَكُونُ مِنْ غَيْظِي بِهِ شِفَاءً، وَ مِنْ حَنَقِي عَلَيْهِ وَفَاءً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَوِّضْنِي مِنْ ظُلْمِهِ لِي
عَفْوِكَ، وَ أَيْدِنِي بِسُوءِ صَبِيغِهِ بِي رَحْمَتِكَ، فَكُلِّ مَكْرُوهٍ جَلَلٌ دُونَ سَيِّئِ خَطِّكَ، وَ كُفِّلْ مَرْزُوقَهُ سِوَاءَ مَعِ مَوْجِدَتِكَ. اللَّهُمَّ فَكَمَا
كَرِهْتَ إِلَيَّ أَنْ أُظْلَمَ فِقْنِي مِنْ أَنْ أُظْلِمَ. اللَّهُمَّ لَا أَشْكُو إِلَيَّ أَحَدٍ سِوَاكَ، وَ لَا أَسْتَعِينُ بِحَاكِمٍ غَيْرِكَ، حَاشَاكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَ آلِهِ، وَ صَلِّ دُعَائِي بِالْإِجَابَةِ، وَ اقْرَأْ شِكَايَتِي بِالتَّغْيِيرِ. اللَّهُمَّ لَا تَفْتِنِّي بِالْقُنُوطِ مِنْ إِنْصَافِكَ، وَ لَا تَفْتِنَهُ بِالْأَمْنِ مِنْ إِنْكَارِكَ، فَيَصْرَ
عَلَى ظُلْمِي، وَ يُحَاضِرَنِي بِحَقِّي، وَ عَرَّفُهُ عَمَّا قَلِيلٍ مَا أُوْعِدْتُ الظَّالِمِينَ، وَ عَرَّفَنِي مَا وَعَدْتَ مِنْ إِجَابَةِ الْمُضْطَرِّينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ وَفَّقْنِي لِقَبُولِ مَا قَضَيْتَ لِي وَ عَلَيَّ وَ رَضْنِي بِمَا أَخَذْتَ لِي وَ مِنِّي، وَ اهْدِنِي لِلتِّي هِيَ أَقْوَمُ، وَ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا هُوَ
أَسْلَمُ. اللَّهُمَّ وَ إِنْ كَانَتِ الْخَيْرَةُ لِي عِنْدَكَ فِي تَأْخِيرِ الْأَخْدِ لِي وَ تَرْكِ الْإِنْتِقَامِ مِمَّنْ ظَلَمَنِي إِلَى يَوْمِ الْفُضْلِ وَ مَجْمَعِ الْخُصْمِ فَصَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَيْدِنِي مِنْكَ بِبَيْتِهِ صَادِقِهِ وَ صَبْرٍ دَائِمٍ، وَ أَعِدْنِي مِنْ سُوءِ الرَّغْبَةِ وَ هَلَعِ أَهْلِ الْحِرْصِ، وَ صَوِّزْ فِي قَلْبِي مِثَالَ مَا
ادَّخَرْتَ لِي مِنْ ثَوَابِكَ، وَ

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و در عوض ظلمی که بر من روا داشته عفو تو را شامل حالم فرما و به جای بدرفتاری او رحمت را نصیب کن که هر ناراحتی در برابر غضب تو ناچیز است و هر اندوهی در برابر خشم تو قابل تحمل می باشد.

خدایا همان طور که دوست نداری مظلوم واقع شوم از ظلم به دیگران نیز مرا باز دار.

الها به هیچ کس جز تو شکایت نمی کنم و از هیچ حاکمی غیر تو کمک نمی طلبم که پاکیزه ای تو پس بر محمد و آل او درود فرست و دعایم را به اجابت قرین ساز و شکایتم را به تغییر وضعم همراه کن.

خدایا مرا به نومیادی از انصافت و دشمنم را به در امان بودن از کیفر امتحان مکن که او اصرار بر ظلم درباره من خواهد نمود و بر حقم چنگ خواهد زد و به او تفهیم کن وعده ای را که به ستمگران داده ای و به من نیز توجه بده آنچه را که به مضطربین وعده داده ای.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا موفق بدار به قبول آنچه از سود و زیان برایم امضاء کرده ای و به آنچه از منافع از دیگری برایم در نظر گرفته ای راضی ام کن و به آن چیزی که محکم تر است رهنمایی ام نما و به آنچه که سالم تر است توفیق عمل کردن عنایتم فرما.

الها اگر نیکی به من از ناحیه تو در تأخیر حقم و پاداش ندادن ستم کننده به من تا روز قیامت است «همان روزی که حق و باطل از هم جدا می شوند و همه دشمنان جمع می گردند» پس بر محمد و آل او درود فرست و به من توفیق یت راست و صبر دایم عنایت کن. و مرا از میل و رغبت بد و حرص اهل حرص حفظ فرما و در صفحه دلم نمونه ای از ثوابی که برایم منظور داشته ای و عذابی که برای دشمنم در نظر گرفته ای نقش بده.

أَعَدَدْتَ لِخَصْمِي مِنْ جَزَائِكَ وَعِقَابِكَ، وَاجْعَلْ ذَلِكَ سَبَبًا لِقَنَاعَتِي بِمَا قَضَيْتَ، وَثِقْتِي بِمَا تَخَيَّرْتَ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ! إِنَّكَ
ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ص: ٨٨

و آن را وسیله ای برای آرامش خاطر و اطمینان من به آنچه برایم مقدر فرموده ای قرار بده.
ای پروردگار عالمیان دعایم را مستجاب کن که تو صاحب فضل بزرگ و بر هر کاری توانایی.

ص: ۸۹

(١٥) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا مَرِضَ أَوْ نَزَلَ بِهِ كَرْبٌ أَوْ بَلِيَةٌ

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا لَمْ أَزَلْ أَتَصَيَّرُ فِيهِ مِنْ سَيِّئَاتِهِ بَدَنِي، وَ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا أَحْدَثْتَ بِي مِنْ عِلَّةٍ فِي جَسَدِي، فَمَا أَدْرِي، يَا إِلَهِي! أَيَّ الْخَالِقِينَ أَحَقُّ بِالشُّكْرِ لَكَ؟ وَ أَيُّ الْوَقْتِينَ أَوْلَى بِالْحَمْدِ لَكَ؟ أَمْ وَقْتُ الصَّيْحَةِ الَّتِي هَنَأْتَنِي فِيهَا طَيِّبَاتِ رِزْقِكَ، وَ نَشِطْتَنِي بِهَا لِاتِّغَاءِ مَرْضَاتِكَ وَ فَضْلِكَ، وَ قَوَّيْتَنِي مَعَهَا عَلَى مَا وَفَّقْتَنِي لَهُ مِنْ طَاعَتِكَ؟ أَمْ وَقْتُ الْعِلَّةِ الَّتِي مَحَصَّيْتَنِي بِهَا، وَ النَّعْمِ الَّتِي أَتَحَفَّتَنِي بِهَا؟ تَخْفِيفاً لِمَا ثَقُلَ بِهِ عَلَيَّ ظَهْرِي مِنَ الْخَطِيئَاتِ، وَ تَطْهِيراً لِمَا انْغَمَسْتُ فِيهِ مِنَ السَّيِّئَاتِ، وَ تَنْبِيهاً لِتَنَاوُلِ التَّوْبَةِ، وَ تَذْكِيراً لِمَحْوِ الْحَوْبَةِ بِقَدِيمِ النَّعْمَةِ. وَ فِي خِلَالِ ذَلِكَ مَا كَتَبَ لِي الْكَاتِبَانِ مِنْ زَكَاةِ الْأَعْمَالِ، مَا لَأَقْلَبُ فِكْرَ فِيهِ، وَ لَأَلْسَانَ نَطَقَ بِهِ، وَ لَأَجَارِحَهُ تَكَلَّفْتُهُ، بَلْ إِفْضَالاً مِنْكَ

هنگامی که بیماری یا بلایی به آن گرامی روی می آورد

الها حمد تراست به خاطر آنکه بدن سالمی به من عنایت فرمودی و حمد تراست برای اینکه هم اینک بیمارم ساخته ای. و من نمی دانم ای خدای من کدام حالت به سپاسگزاری سزاوارتر است و کدام وقت اولی برای حمد کردن است. آیا وقتی که در سلامتی به سر می برم و از ارزاق پاکیزه ات استفاده می کنم و برای جلب رضایت و فضل تو شادمانم و چون توانایم کرده بودی موفق به طاعت و عبادت بودم. و یا وقتی که بیمارم ساختی تا از گناهان پاکیزه شوم و در هنگام روی آوردن نعمت ها با دردها آشنا شدم تا از گناهانی که پشت مرا سنگین کرده بود سبک شوم و از زشتی هایی که در آن غوطه ور شده بودم پاک شده و تنبیهی برای توجه به توبه و یادآوری به نعمت سلامتی باشد.

در همان حالی که بیمارم دو فرشته نویسنده اعمال پاکیزه ای برایم بنویسند که بر هیچ قلبی خطور نکرده و هیچ زبانی آن را نگفته و هیچ جوارحی زحمت بجا آوردنش را نکشیده بلکه فقط به خاطر فضل و کرم تو به من رسیده است.

ص: ۹۱

عَلَيَّ، وَ إِحْسَانًا مِنْ صَنِيعِكَ إِلَيَّ. اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَبِّبْ إِلَيَّ مَا رَضَيْتَ لِي، وَ يَسِّرْ لِي مَا أَخَلَّتْ بِي، وَ طَهِّرْ لِي مِنْ
دَنَسِ مَا أَسْلَفْتُ، وَ امْحُ عَنِّي شَرَّ مَا قَدَّمْتُ، وَ أَوْجِدْ لِي حَلَاوَةَ الْعِافِيَةِ، وَ أَدْفِنِي بِرَدِّ السَّيِّئَاتِ، وَ اجْعَلْ مَخْرَجِي عَنْ عَلْتِي إِلَى
عَفْوِكَ، وَ مُتَحَوِّلِي عَنْ صِرْعَتِي إِلَى تَجَاوُزِكَ، وَ خَلَاصَتِي مِنْ كَرْبِي إِلَى رَوْحِكَ، وَ سَيِّئَاتِي مِنْ هَذِهِ الشَّدَّةِ إِلَى فَرَجِكَ، إِنَّكَ
الْمُتَفَضِّلُ بِالْإِحْسَانِ، الْمُتَطَوِّلُ بِالْإِيمَانِ، الْوَهَّابُ الْكَرِيمُ، ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ.

الها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه را که تو می پسندی مورد علاقه ام قرار ده و آنچه که تو برایم حلال کرده ای برایم آسان کن و از هرچه در گذشته باعث کدری من شده پاکیزه ام کن و شرور و بدکاریهای گذشته ام را محو گردان و شیرینی و طراوت سلامتی را به من بچشان و بیرون شدن از بیماری را با عفت و تحول در حالم را با گذشتت و خلاص شدنم از گرفتاری ام را با رحمت و تندرستی ام از این سختی را با گشایشت همراه ساز زیرا که تو عطا کننده احسان و نعمت دهنده مدام و بخشاینده کریم و صاحب جلال و بزرگواری هستی.

ص: ۹۳

(١٦) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اسْتَقَالَ مِنْ ذُنُوبِهِ، أَوْ تَضَرَّعَ فِي طَلَبِ الْعَفْوِ عَنْ عِيُوبِهِ

اللَّهُمَّ يَا مَنْ بِرَحْمَتِهِ يَسْتَتَعِثُ الْمُدْبِئُونَ، وَيَا مَنْ إِلَى ذِكْرِ إِحْسَانِهِ يَفْرَعُ الْمُضْطَرُونَ، وَيَا مَنْ لِخِيفَتِهِ يَنْتَجِبُ الْخَاطِئُونَ، يَا أُنْسَ كُلِّ مُسْتَوْحِشٍ غَرِيبٍ، وَيَا فَرَجَ كُلِّ مَكْرُوبٍ كَثِيبٍ، وَيَا غَوْثَ كُلِّ مَخْذُولٍ فَرِيدٍ، وَيَا عَضُدَ كُلِّ مُحْتَاجٍ طَرِيدٍ، أَنْتَ الَّذِي وَسَّعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا، وَأَنْتَ الَّذِي جَعَلْتَ لِكُلِّ مَخْلُوقٍ فِي نِعْمِكَ سَهْمًا، وَأَنْتَ الَّذِي عَفَوْتَ أَعْلَى مِنْ عِقَابِهِ، وَأَنْتَ الَّذِي تَسْعَى رَحْمَتُهُ أَمَامَ غَضَبِهِ، وَأَنْتَ الَّذِي عَطَاؤُهُ أَكْثَرُ مِنْ مَنَعِهِ، وَأَنْتَ الَّذِي اتَّسَعَ الْخَلَائِقُ كُلُّهُمْ فِي وَسْعِهِ، وَأَنْتَ الَّذِي لَا يَزْغَبُ فِي جَزَاءٍ مَنْ أَعْطَاهُ، وَأَنْتَ الَّذِي لَا يُفْرِطُ فِي عِقَابٍ مَنْ عَصَاهُ. وَأَنَا، يَا إِلَهِي! عَبْدُكَ الَّذِي أَمَرْتَهُ بِالِدَّعَاءِ

تضرع و زاری به خاطر گناهان

خدایا ای آنکه گنهکاران به رحمتش استغاثه می جویند و ای کسی که بی پناهان به احسانش پناه می برند و ای آنکه خطاکاران از ترسش ملتهب می شوند، ای مونس هر وحشت زده غریب و ای گشایش دهنده هر گرفتار دل غمین و ای فریادرس هر خوار شده تنها و ای بازوی هر نیازمند رانده شده تو هستی که رحمت و علمت بر همه چیز احاطه دارد و تو هستی که بر هر یک از مخلوقات سهمی از نعمت هایت در نظر گرفته ای و تو هستی که عفوش از عقابش برتر است و تو هستی که رحمتش بر غضبش سبقت می گیرد و تو هستی که عطایش بیشتر از منعش می باشد و تو هستی که تمامی مخلوقاتش در دست اویند و تویی که در برابر نعمت هایت توقع پاداش نداری و تویی که در کیفر دادن اهل معصیت افراط نمی کنی و من ای خدای من آن بنده توأم که بدو فرمان به دعا کردن دادی.

ص: ۹۵

فَقَالَ: لَيْبِكَ وَ سَيِّدِيكَ، هَا أَنَا ذَا، يَا رَبِّ، مَطْرُوحَ بَيْنَ يَدَيْكَ، أَنَا الَّذِي أَوْقَرَتِ الْخَطَايَا ظَهْرَهُ، وَ أَنَا الَّذِي أَفْنَتِ الذُّنُوبَ عُمْرَهُ، وَ أَنَا الَّذِي بَجَهْلِهِ عَصَاكَ، وَ لَمْ تَكُنْ أَهْلًا مِنْهُ لِذَٰكَ. هَيْلَ أَنْتَ، يَا إِلَهِي، رَاحِمٌ مَنْ دَعَاكَ؟ فَأُبَلِّغُ فِي الدَّعَاءِ أَمْ أَنْتَ غَافِرٌ لِمَنْ بَكََاكَ فَأُسْرِعَ فِي الْبُكََاءِ أَمْ أَنْتَ مُتَجَاوِزٌ عَمَّنْ عَفَرَ لَكَ وَجْهَهُ تَذَلُّلاً؟ أَمْ أَنْتَ مُغْنٍ مَنْ شَكََا إِلَيْكَ، فَقَرَّهُ تَوَكُّلاً؟ إِلَهِي! لَا تُخَيِّبْ مَنْ لَمَّا يَجِدُ مُعْطِيًّا غَيْرَكَ، وَ لَا تَخْذُلْ مَنْ لَا يَسْتَتَغِي عَنْكَ بِأَحَدٍ دُونِكَ. إِلَهِي! فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُعْرِضْ عَنِّي وَ قَدْ أَقْبَلْتُ عَلَيْكَ، وَ لَا تَحْرِمْنِي وَ قَدْ رَغِبْتُ إِلَيْكَ، وَ لَا تَجْبِهْنِي بِالرَّدِّ وَ قَدْ انْتَصَيْتُ بَيْنَ يَدَيْكَ. أَنْتَ الَّذِي وَصَيْفَتَ نَفْسَكَ بِالرَّحْمَةِ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اِرْحَمْنِي، وَ أَنْتَ الَّذِي سَيِّمَيْتَ نَفْسَكَ بِالْعَفْوِ فَاعْفُ عَنِّي. قَدْ تَرَى يَا إِلَهِي! فَيُضِضْ دَمْعِي مِنْ خِيْفَتِكَ، وَ وَجِبِ قَلْبِي مِنْ خَشْيَتِكَ، وَ انْتَقِضْ جَوَارِحِي مِنْ هَيْبَتِكَ، كُلَّ ذَلِكَ حَيَاءً مِنْكَ لِسُوءِ عَمَلِي، وَ لِذَٰكَ خَمِدَ صَوْتِي عَنِ الْجَارِ إِلَيْكَ، وَ كَلَّ لِسَانِي عَنِ مُنَاجَاتِكَ. يَا إِلَهِي! فَلكَ الْحَمْدُ، فَكَمْ مِنْ عَائِبِهِ سَتَرْتَهَا عَلَيَّ فَلَمْ تَفْضَحْنِي، وَ كَمْ مِنْ ذَنْبٍ غَطَّيْتَهُ عَلَيَّ فَلَمْ تَشْهَرْنِي، وَ كَمْ مِنْ شَائِبِهِ أَلَمَّتْ بِهَا فَلَمْ تَهْتِكْ عَنِّي

و گفت: اجابت کردم دعوت را اینک منم ای پروردگارم در اختیار تو و منم آنکه پشتش را لغزشها شکسته و منم آنکه عمرش را در گناهان نابود کرده و منم که به خاطر نادانی هایش ترا معصیت کرده در حالی که تو سزاوار معصیت نبودی، آیا ای خدای من آنکه ترا می خواند بدو رحمت می فرستی تا در خواندنت تلاش کنم؟ و آیا هر که به درگاهت اشک ریزد او را می بخشی تا در اشک ریختن و تضرع شتاب کنم؟ و آیا تو در می گذری از کسی که خاضعانه صورت بر خاک می ساید؟ و آیا بی نیاز می کنی آن را که در فقر و نداری به تو توکل می جوید. خدای من آنکه جز تو بخشنده ای سراغ ندارد نومیدش مکن و آنکه جز به وجود تو بی نیاز نمی شود خوارش مفرما.

خدای من بر محمد و آل او درود فرست و از من رو متاب در حالی که رو به تو آورده ام و مرا از مراحمت محروم مکن در حالی که به سویت متمایلیم و اینک که به درگاهت ایستاده ام مرا از در خانه ات مران. تویی که ذات خویش را به رحمت و گذشت توصیف فرموده ای پس بر محمد و آل او درود فرست و بر من رحم کن و تویی که خود را بخشنده نامیده ای پس از من در گذر.

خدای من می بینی اشک هایم را از خوف روان و دلم از خشیت تو در التهاب و اندامم از بزرگی و جلالت لرزان است. و همه به خاطر شرمندگی ام از زشتی اعمالم می باشد و به همین جهت آهنگ صدایم در هنگام تضرع و زاری به درگاهت گرفته و زبانم در هنگام مناجات با تو ناتوان شده است.

خدای من حمد تراست که چه بسیار لغزشهایم را پوشاندی و آبرویم را نبردی و چه فراوان لغزش هایم را پنهان کردی و میان دیگران، مشهورم نکردی و چه گناهایی که بدانها آلوده شدم ولی تو حرمتم را نشکستی.

سِرِّهَا، وَ لَمْ تُقْلِدْنِي مَكْرُوهَ سَنَارِهَا، وَ لَمْ تُبَيِّدِ سَوْءَاتِهَا لِمَنْ يَلْتَمِسُ مَعَايِبِي مِنْ جِيرَتِي، وَ حَسِيدِهِ نِعْمَتِكَ عِنْدِي، ثُمَّ لَمْ يَنْهِنِي ذَلِكَ عَنْ أَنْ جَرَيْتُ إِلَى سُوءِ مَا عَهَدْتَ مِنِّي، فَمَنْ أَجْهَلُ مِنِّي، يَا إِلَهِي! بِرُشْدِهِ؟ وَ مَنْ أَعْفَلُ مِنِّي عَنْ حَظِّهِ وَ مَنْ أَبْعَدُ مِنِّي مِنْ اسْتِضَاءِ لَمَاحِ نَفْسِهِ حِينَ أُنْفِقُ مَا أُجْرَيْتَ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ فِيَمَا نَهَيْتَنِي عَنْهُ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَ مَنْ أَبْعَدُ غَوْرًا فِي الْبَاطِلِ، وَ أَشَدُّ إِقْدَامًا عَلَى السُّوءِ مِنِّي حِينَ أَقْفُ بَيْنَ دَعْوَتِكَ وَ دَعْوَةِ الشَّيْطَانِ فَاتَّبِعَ دَعْوَتَهُ عَلَى غَيْرِ عَمَى مِنِّي فِي مَعْرِفِهِ بِهِ وَ لَا نِسْيَانٍ مِنْ حِفْظِي لَهُ، وَ أَنَا حِينَئِذٍ مُوقِنٌ بِأَنْ مُنْتَهَى دَعْوَتِكَ إِلَى الْجَنَّةِ، وَ مُنْتَهَى دَعْوَتِهِ إِلَى النَّارِ. سُبْحَانَكَ! مَا أَعْجَبَ مَا أَشْهَدُ بِهِ عَلَى نَفْسِي، وَ أَعِدُّهُ مِنْ مَكْتُومِ أَمْرِي! وَ أَعْجَبُ مِنْ ذَلِكَ أَنَا تُكَّ عَنِّي، وَ إِطَاؤُكَ عَنْ مُعَاجَلَتِي، وَ لَيْسَ ذَلِكَ مِنْ كَرَمِي عَلَيْكَ، بَلْ تَأْنِيًا مِنْكَ لِي، وَ تَفَضُّلاً مِنْكَ عَلَيَّ لِأَنْ أُرْتَدِعَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ الْمُسِيخَةِ، وَ أَقْلِعَ عَنْ سَيِّئَاتِي الْمُخْلِقَةِ، وَ لِأَنْ عَفْوُكَ عَنِّي أَحَبُّ إِلَيْكَ مِنْ عُقُوبَتِي، بَلْ أَنَا، يَا إِلَهِي! أَكْثَرُ ذُنُوبًا، وَ أَقْبَحُ آثَارًا، وَ أَشْنَعُ أَفْعَالًا، وَ أَشَدُّ فِي الْبَاطِلِ تَهَوُّرًا، وَ أضعْفُ عِنْدَ طَاعَتِكَ تَبَقُّظًا، وَ أَقَلُّ لَوْعِيدِكَ انْتِبَاهًا وَ ارْتِقَابًا مِنْ

و طوق زشتی آن گناهان را بر گردنم نینداختی و ناپسندی آن لغزشها را از دید همسایگانم که در جستجوی عیبجویی من بودند و نیز از چشم حسودان که نسبت به نعمت هایم حسد می ورزیدند مخفی داشتی.

با اینهمه لطف که از جانب تو به من رسید از دنبال کردن زشتی ها دست برنداشتم!! ای خدای من چه کسی از من در راه رشد و تعالی خویش نادانتر است؟ و چه کسی از من در بهره مند شدن از معنویات غافلتر می باشد؟ و چه کسی از من از اصلاح خویش دورتر است در حالی که روزی را که برایم قرار داده ای و مرا از گناه در آن نهی فرمودی،

به معصیت تمام کردم و چه کسی از من فرو رونده تر در باطل و در انجام کارهای زشت جدی تر است. خدایا وقتی سر دو راهی دعوت تو و دعوت شیطان قرار می گیرم دعوت شیطان را می پذیرم البته نه از روی نابینایی و یا از روی فراموشی!

و من هم اینک یقین دارم که پایان و نتیجه قبول دعوت تو بهشت است و ثمره پذیرفتن دعوت شیطان آتش و دوزخ است. خدایا تو منزه‌هی!!

الها چه شگفت آور است آنچه را که درباره خود اعتراف می کنم و کارهای مخفی خویش را فاش می سازم. و از این عجیب تر بردباری تو درباره من و تأخیر عقوبت تو نسبت به من است و این نه به خاطر گرامی بودن من نزد توست بلکه به خاطر تحمّل و مدارای تو و فضلی است که از جانب تو شامل حال شده تا شاید وسیله ای شود از گناه خشم آورت دست بکشم. زیرا که عفو تو نزد من از عقوبت محبوبتر است.

بلکه خدای من این منم که بیشترین گناهان را مرتکب شده و بدترین آثار را از خود بجای گذاشته و دارای شنیع ترین اعمال است و از همه بیشتر در باطل فرو رفته و بیداری ام هنگام طاعت تو سست تر و آگاهی و مراقبتم به ترساندن تو از عذاب کمتر از آن است که بدیهیم را برایت شمارش کنم و یا بر یادآوری گناهانم توانا باشم.

أَنْ أَحْصِيَ لَكَ عُيُوبِي، أَوْ أَقْدِرَ عَلَيَّ ذِكْرَ ذُنُوبِي، وَإِنَّمَا أَوْبِخُ بِهَذَا نَفْسِي طَمَعًا فِي رَأْفَتِكَ الَّتِي بِهَا صَلَاحُ أَمْرِ الْمُذْنِبِينَ، وَرَجَاءٌ لِرَحْمَتِكَ الَّتِي بِهَا فَكَاحُ رِقَابِ الْخَاطِئِينَ. اللَّهُمَّ! وَهَيْذِهِ رَقَبَتِي قَدْ أَرَقْتَهَا الذُّنُوبُ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاعْتَقِفْهَا بِعَفْوِكَ، وَهَذَا ظَهْرِي قَدْ أَثْقَلْتُهُ الْخَطَايَا، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَخَفِّفْ عَنْهُ بِمَنِّكَ. يَا إِلَهِي! لَوْ بَكَيتُ إِلَيْكَ حَتَّى تَسْقُطَ أَشْفَارُ عَيْنَيَّ، وَانْتَحَبْتُ حَيْثِي يَنْقَطِعُ صَوْتِي، وَقُمْتُ لِمَكَ حَيْثِي تَنْشَرُ قَدَمَايَ، وَرَكَعْتُ لِمَكَ حَيْثِي يَنْخَلِعُ صُدُوبِي، وَسَجَدْتُ لِمَكَ حَيْثِي تَنْفَقُّ حَدَقَتَايَ، وَأَكَلْتُ تُرَابَ الْأَرْضِ طُولَ عُمُرِي، وَشَرِبْتُ مَاءَ الرَّمَادِ آخِرَ دَهْرِي، وَذَكَرْتُكَ فِي خِلَالِ ذَلِكَ حَتَّى يَكِلَّ لِسَانِي، ثُمَّ لَمْ أَرْفَعْ طَرْفِي إِلَى آفَاقِ السَّمَاءِ اسْتِخْيَاءً مِنْكَ مَا اسْتَوْجِبْتُ بِذَلِكَ مَحْوَ سَيِّئِهِ وَاحِدَةً مِنْ سَيِّئَاتِي. وَإِنْ كُنْتُ تَغْفِرُ لِي حِينَ اسْتَوْجِبُ مَغْفِرَتَكَ، وَتَغْفُو عَنِّي حِينَ أَسْتَحِقُّ عَفْوَكَ فَإِنَّ ذَلِكَ غَيْرُ وَاجِبٍ لِي بِاسْتِحْقَاقٍ، وَلَا أَنَا أَهْلٌ لَهُ بِاسْتِجَابٍ، إِذْ كَانَ جَزَائِي مِنْكَ فِي أَوَّلِ مَا عَصَيْتُكَ النَّارَ، فَإِنْ تُعَذِّبُنِي فَأَنْتَ غَيْرُ ظَالِمٍ لِي.

إِلَهِي فَإِذَا قَدْ تَعَمَّدْتَنِي بِسِتْرِكَ فَلَمْ تَنْصَحْنِي، وَتَأْتَيْتَنِي بِكَرَمِكَ فَلَمْ تُعَاجِلْنِي، وَحَلَمْتَ عَنِّي

و اگر خود را با این حرفها سرزنش می کنم به خاطر طمعی است که در رأفت تو دارم و اصلاح وضع گنهکاران بدان ارتباط دارد و به خاطر امید به رحمت آنچنانی توست که رهایی خطاکاران بدان وابسته است.

خدایا این گردن من است که گناهان آن را باریک کرده پس بر محمد و آل او درود فرست و به عفو خود آن را آزاد کن و این پشت من است که بار لغزشها بر آن سنگینی می کند پس بر محمد و آل او درود فرست و با لطف و کرمت آن را سبک کن.

خدایا اگر آن قدر گریه کنم که پلک های چشمانم بیفتد و به صدای بلند ناله کنم تا آوازم قطع شود و آن قدر بایستم تا اینکه پاهایم ورم کند و برایت رکوع کنم تا استخوان پشتم بشکند و ترا سجده کنم تا چشمانم گود شود و همه عمر خاک زمین بخورم و آب آلوده بیاشامم و در این بین آنقدر ذکر را بگویم که زبانم از کار بیفتد و از شرمندگی سرم را بلند نکنم و به آسمان ننگرم با این حالات سزاوار از بین بردن گناهی از گناهانم نمی باشم.

پروردگارا اگر مرا ببخشی زمانی که استحقاق عفو را پیدا کنم نه برای آن است که من سزاوار چنین لطفی هستم بلکه پاداش من در اولین بار مخالفت با دستورات آتش جهنم بوده و اگر عذابم کنی در حَقِّم ظلم نکرده ای.

خدایا تو بودی که با پرده پوشی ات لغزشهایم را پوشاندی و رسوایم نکردی و با بخشش خود با من خوشرفتاری نمودی و در کیفر دادنم شتاب نکردی.

بِتَفَضُّلِكَ فَلَمْ تُغَيِّرْ نِعْمَتَكَ عَلَيَّ، وَ لَمْ تُكَدِّرْ مَعْرُوفَكَ عِنْدِي، فَارْحَمْ طُولَ تَضَرُّعِي وَ شِدَّةَ مَسْئَلَتِي، وَ سُوءَ مَوْقِفِي. اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنِي مِنَ الْمَعَاصِي، وَ اسدِّ تَعْمَلِي بِالطَّاعَةِ، وَ ارزُقْنِي حُسْنَ الْإِنَابَةِ، وَ طَهِّرْني بِالتَّوْبَةِ، وَ أَرِدْني بِالْعِصْمَةِ، وَ
اسْتَصْرِ ليحْنِي بِالْعَافِيَةِ، وَ أَذِقْنِي حَلَاوَةَ الْمَغْفِرَةِ، وَ اجْعَلْني طَلِيقَ عَفْوِكَ، وَ عَتِيقَ رَحْمَتِكَ، وَ اكْتُبْ لي أَمَانًا مِنْ سَيِّئِ خَطِيئَتِي، وَ بَشِّرْني
بذَلِكَ فِي الْعَاجِلِ دُونَ الْآجِلِ، بَشِّرْني أَعْرَفُهَا، وَ عَرِّفْني فِيهِ عِلْمًا أَتَبِينُهَا. إِنَّ ذَلِكَ لَا يَصِحُّ عَلَيْكَ فِي وَسْئِعِكَ، وَ لَا يَتَكَادَرُكَ
فِي قُدْرَتِكَ، وَ لَا يَتَصَيَّرُ عُدُوكَ فِي أَنْاتِكَ، وَ لَا يُثَوِّدُكَ فِي جَزِيلِ هِبَاتِكَ الَّتِي دَلَّتْ عَلَيْهَا آيَاتُكَ، إِنَّكَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ، وَ تَحْكُمُ مَا
تُرِيدُ، إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ص: ١٠٢

و درباره من بردباری نمودی و نعمت هایت را تغییر ندادی و احسانت را به غم و اندوه تیره نساختی. پس بر بسیاری تضرع و زاری ام و شدت بیچارگی ام و بدی جایگاهم رحم کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و از گناهان مرا حفظ کن و به بندگی موفقم بدار و نیکی بازگشت از گناه را روزی ام کن.

خدایا به وسیله توبه پاکیزه ام نما و به خود نگهداری از گناه یاری ام فرما و به توسط عافیت اصلاحم کن و حلاوت عفو تو را به من بچشان و مرا جزء آزادشدگان از طریق عفو و رحمت قرار ده و برایم بنویس که از غضب در امان هستم. و مرا در همین دنیا و نه در آخرت چنین بشارتی عنایت فرما، بشارتی که علایم آن را بینم و بتوانم برای دیگران بیان کنم. و این برای تو با وسعت رحمت سخت نیست و ترا در توانایی ات به زحمت نمی اندازد و در برابر الطاف فراوانت که آیات قرآن بر آن دلالت دارد ترا سنگینی نمی کند زیرا تو آنچه را بخواهی انجام می دهی و بر آنچه اراده می کنی حکم می فرمایی و تو بر همه چیز قادر خواهی بود.

ص: ۱۰۳

(١٧) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا ذَكَرَ الشَّيْطَانَ فَاسْتَعَاذَ مِنْهُ وَ مِنْ عِدَاوَتِهِ وَ كَيْدِهِ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ نَزَعَاتِ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَ كَيْدِهِ وَ مَكَائِدِهِ، وَ مِنَ التَّقَهِّ بِأَمَانَتِيهِ وَ مَوَاعِيدِهِ وَ غُرُورِهِ وَ مَصَائِدِهِ. وَ أَنْ يُطْمِعَ نَفْسَهُ فِي إِضْلَالِنَا عَنْ طَاعَتِكَ، وَ أَمْتِهَانِنَا بِمَعْصِيَتِكَ، أَوْ أَنْ يَحْسُنَ عِنْدَنَا مَا حَسَنَ لَنَا، أَوْ أَنْ يَنْقُلَ عَلَيْنَا مَا كَرِهَ الْإِنْسَانُ. اللَّهُمَّ اخْسَأْ عَنَّا بِعِبَادَتِكَ، وَ اكْبِتْهُ بِدُعَائِنَا فِي مَحَبَّتِكَ، وَ اجْعَلْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُ سِتْرًا لَا يَهْتِكُهُ، وَ رَدْمًا مُضْمِتًا لَا يَفْتُقُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْهُ عَنَّا بِبَعْضِ أَعْدَائِكَ، وَ اغْصِنْنَا مِنْهُ بِحُسْنِ رِعَايَتِكَ، وَ اكْفِنَا خَيْرَهُ، وَ وَلْنَا ظَهْرَهُ، وَ اقْطَعْ عَنَّا إِثْرَهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَمْتِنَا مِنَ الْهَدْيِ بِمِثْلِ ضَمَالَتِهِ، وَ زَوِّدْنَا مِنَ التَّقْوَى ضِدَّ غَوَايَتِهِ، وَ اسْلُكْ بِنَا مِنَ التَّقَى خِلَافَ سَبِيلِهِ مِنْ

پناه بر خدا از وساوس شیطان

پروردگارا ما از کید و نیرنگ و چاره جویی ها و از اطمینان به آرزوها و فریب و دامهای شیطان به تو پناه می بریم.

و از اینکه او ما را از مسیر بندگی ات دور و به انجام معصیت تشویق کند به تو پناه می بریم. و یا از اینکه کارهایی که نیکو جلوه می دهد نزد ما نیکو باشد و یا آنکه کاری کند طاعت و عبادات برایمان شاق و مکروه باشد نیز به تو پناه می بریم.

بارالها سرگرمی ما به عبادت و طاعتت او را از ما دور کن و با تلاش ما در راه دوستی ات ذلیل و خوارش فرما و بین ما و او حایلی ایجاد کن که نتواند آن را پاره کند و سدی بین ما و او قرار ده که استوار و پابرجا باشد.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و شیطان را از ما منصرف کن و به بعضی از دشمنان مشغول فرما و به حسن التفاتت ما را از شرّ او حفظ نما، الها مکرش را از ما دور و او را فراری ده و پایش را از ما ببر.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از هدایت به مانند آنچه که شیطان گمراهمان می کند بهره مند فرما و توشه ما را از تقوی ضد آنچه فرییمان داده قرار ده و برخلاف راه او که نابودی بود ما را به راه تقوی سیر بده.

ص: ۱۰۵

الرّدى. اللّهُمَّ لَّا تَجْعَلْ لَهُ فِي قُلُوبِنَا مِـدْخَلًا وَ لَّا تُوْطِنَنَّ لَهُ فِيـمَّا لَدَيْنَا مَنَزِلًا. اللّهُمَّ وَ مَا سَوَّلَ لَنَا مِنْ بَاطِلٍ فَعَرَّفْنَاهُ، وَ إِذَا عَرَّفْتَنَاهُ فِقْنَاهُ، وَ بَصُرْنَا مَا نَكَأِيـدُهُ بِهِ، وَ أَلْهَمْنَا مَا نَعِدُّهُ لَهُ، وَ أَيْقِظْنَا عَنْ سِنِّهِ الْغُفْلَةَ بِالرَّكُونِ إِلَيْهِ، وَ أَحْسِنْ بِتَوْفِيقِكَ عَوْنَنَا عَلَيْهِ. اللّهُمَّ وَ أَشْرِبْ قُلُوبَنَا إِنْكَارَ عَمَلِهِ، وَ الطُّفَّ لَنَا فِي نَقْضِ حِيلِهِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَوِّلْ سُلْطَانَهُ عَنَّا، وَ اقْطَعْ رَجَاءَهُ مِنَّا، وَ اذْرَأهُ عَنِ الْوُلُوعِ بِنَا. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ آبَاءَنَا وَ أُمَّهَاتِنَا وَ أَوْلَادَنَا وَ أَهْلَيْنَا وَ ذَوِي أَرْحَامِنَا وَ قَرَابَاتِنَا وَ جِيرَانَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِنْهُ فِي حِزْزِ حَارِزٍ، وَ حِصْنِ حَافِظٍ، وَ كَهْفِ مَانِعٍ، وَ أَلْسُهُمْ مِنْهُ جُنْنَاً وَاقِيَهُ، وَ أَعْطِهِمْ عَلَيْهِ أَسْلِحَهُ مَا ضِيَهُ.

اللّهُمَّ وَ اعْمَمْ بِذَلِكَ مَنْ شَهِدَ لَكَ بِالرُّبُوبِيَةِ، وَ أَخْلَصَ لَكَ بِالْوَحْدَانِيَةِ، وَ عَادَاهُ لَكَ بِحَقِيقَةِ الْعُبُودِيَةِ، وَ اسْتِظْهَرَ بِكَ عَلَيْهِ فِي مَعْرِفَةِ الْعُلُومِ الرُّبَائِيَةِ. اللّهُمَّ احْلُلْ مَا عَقَدَ، وَ افْتَقْ مَا رَتَقَ، وَ افسِخْ مَا دَبَّرَ، وَ ثَبِّطْهُ إِذَا عَزَمَ، وَ انْقِضْ مَا أَبْرَمَ. اللّهُمَّ وَ اهْزِمْ جُنْدَهُ، وَ أَبْطِلْ كَيْدَهُ وَ اهْدِمْ كَهْفَهُ، وَ ارْغَمْ أَنْفَهُ. اللّهُمَّ اجْعَلْنَا فِي نَظْمِ أَعْيَادِهِ، وَ اغْزِلْنَا عَنْ عِدَادِ أَوْلِيَائِهِ، لَمَّا نُطِيعُ لَهُ إِذَا اسْتَهْوَانَا، وَ لَمَّا نَسْتَجِيبُ لَهُ إِذَا دَعَانَا، نَأْمُرُ بِمَنَاوَاتِهِ مِنْ أَطَاعِ

خدایا راه نفوذی از ناحیه شیطان بر دل‌هایمان باز مگذار و بدو اجازه مده تا در کنار ما منزل گزیند.

الها آنچه از باطل و خلاف برایمان آرایش می دهد به ما بشناسان و هنگامی که به ما شناساندی ما را محافظت فرما و به آنچه فریبمان می دهد آشنایمان کن و به دل‌هایمان بخش که برای دور کردنش مهیا باشیم و از خواب غفلتی که سبب میل به او می شود بیدارمان فرما و با توفیقات خودت ما را بر مخالفت با او کمک نما.

خدایا دل‌هایمان را از انکار اعمال او مملو ساز و در از بین بردن نیرنگ‌هایش موقفمان فرما. الها بر محمد و آل او درود فرست و تسلط شیطان را از ما بردار و امیدش را از ما قطع کن و او را از حرص و طمع به ما بازدار.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و پدران و مادران و فرزندان و اهالی و اقوام و نزدیکان و همسایگان ما از مردان و زنان باایمان را از شر او حفظ فرما و آنها را در دژ محکم و پناهگاه بازدارنده قرار ده و بر اندامشان لباس‌های حفظ‌کننده بپوشان و برای درگیری با او سلاح‌های برنده به ایشان عطا فرما.

الها هر که شهادت به خدایی تو می دهد شامل دعایم کن، همان‌هایی که به یکتایی تو اخلاص دارند و با شیطان از روی حقیقت بندگی دشمنی می کنند و در آموختن علوم الهی بر دشمنی با او از تو مدد می گیرند.

الها آنچه شیطان گره می زند باز کن و آنچه می بندد بگشا و آنچه اندیشه می کند بر هم بزن و هرگاه بر کاری تصمیم می گیرد بازش بدار و آنچه را که استحکام می بخشد در هم بریز.

خدایا لشگرش را شکست بده، فریبش را باطل کن و پناهگاهش را ویران ساز و بینی اش را به خاک بمال.

الها ما را در گروه دشمنان او قرار ده و از زمره دوستانش بر کنار فرما تا موقعی که اقدام به فریبمان می نماید از او پیروی نکنیم و وقتی ما را می خواند اجابتش ننمائیم و هرکس از ما حرف شنوی دارد به دشمنی با او فرمان دهیم.

أَمْرَنَا، وَنَعِظُ عَنْ مُتَابَعَتِهِ مَنْ اتَّبَعَ زَجْرَنَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ، وَ
أَعِدْنَا وَ أَهْلَائِنَا وَ إِخْوَانَنَا وَ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِمَّا اسْتَعَدْنَا مِنْهُ، وَ أَجْرْنَا مِمَّا اسْتَجْرْنَا بِكَ مِنْ خَوْفِهِ، وَ اسْمَعْ لَنَا مَا دَعَوْنَا
بِهِ، وَ أَعْطِنَا مَا أَعْفَلْنَا، وَ احْفَظْ لَنَا مَا نَسِينَاهُ، وَ صَيِّرْنَا بِذَلِكَ فِي دَرَجَاتِ الصَّالِحِينَ وَ مَرَاتِبِ الْمُؤْمِنِينَ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

ص: ١٠٨

و آنان که از ما پیروی نمی کنند از اطاعت شیطان دور نمائیم. الها یر محمد خاتم پیامبران و سید مرسلین و بر اهل بیت پاک و پاکیزه اش درود فرست و ما و اهل ما و برادرانمان و همه مردان و زنان باایمان را از وساوس شیطان پناه ده و از آنچه از ترس آن از تو نجات خواستیم نجاتمان ده.

خدایا دعاهای ما را در رابطه با وساوس شیطان بشنو و آنچه از دست دادیم عطایمان کن و آنچه فراموش کردیم برایمان حفظ کن و به وسیله آن ما را در درجات صالحین و مراتب مؤمنین قرار ده. ای پروردگار جهانیان اجابتمان فرما.

ص: ۱۰۹

(١٨) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا دُفِعَ عَنْهُ مَا يَحْذَرُ، أَوْ عَجَلَ لَهُ مَطْلَبُهُ

اللَّهُمَّ لِمَكَ الْحَمْدُ عَلَى حُسْنِ قَضَائِكَ، وَبِمَا صِرَفْتَ عَنِّي مِنْ بَلَاءِكَ، فَلَا تَجْعَلْ حَظِّي مِنْ رَحْمَتِكَ مَا عَجَلَتْ لِي مِنْ عَافِيَتِكَ
فَأَكُونَ قَدْ شَقِيتُ بِمَا أَحْبَبْتُ وَ سَعَدَ غَيْرِي بِمَا كَرِهْتُ. وَإِنْ يَكُنْ مَا ظَلَلْتُ فِيهِ أَوْ بَتَّ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الْعَافِيَةِ بَيْنَ يَدَيَّ بَلَاءٍ لَا يَنْقَطِعُ وَ
وَزْرٍ لَا يَزْتَفِعُ فَقَدِّمْ لِي مَا أَخْرَجْتَ، وَ أَخَّرْ عَنِّي مَا قَدَّمْتَ.

فَعَيَّرَ كَثِيرٌ مَا عَاقَبْتَهُ الْفَنَاءُ، وَ غَيْرُ قَلِيلٍ مَا عَاقَبْتَهُ الْبَقَاءُ، وَ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٌ وَ آلِهِ.

هنگامی که دفع بلا می شد و خواسته اش برآورده می گشت.

پروردگارا به حُسن قضائت و به آنچه از بلا یا و حوادث ناگوار از من دفع نمودی، ترا حمد می کنم بنابراین حَظِّ مرا از رحمت فقط سلامتی در دنیا قرار مده تا در نتیجه به خاطر آنچه دوست می دارم در جهان آخرت بدبخت شوم و غیر من به آنچه من کراهت دارم خوشبخت گردد. و اگر بنا شود این سلامتی که در دنیا به من داده ای، بلا و عذاب جاودانی و بار سنگین آخرت را در پی داشته باشد، بلا و عذاب آخرت را پیش قرار ده و سلامتی را به تأخیر انداز. زیرا چیزی که عاقبتش نیستی و فناست، بسیار نیست و چیزی که باقی و فناپذیر عاقبتش سلامتی و عافیت است بسیار می باشد و بر محمد و آل او درود فرست.

ص: ۱۱۱

(١٩) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ، عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الْإِسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الْجَدْبِ

اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْغَيْثَ، وَ انْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ بِغَيْثِكَ الْمُغْدِقِ مِنَ السَّحَابِ الْمُنْسَاقِ لِبَتَاتِ أَرْضِكَ الْمُوْتِقِ فِي جَمِيعِ الْأَفَاقِ، وَ امْنُنْ عَلَيَّ عِيَادِكَ بِإِنْبَاعِ الثَّمَرَةِ، وَ أَحْيِ بِلِمَادِكَ بِلُؤْغِ الزَّهْرَةِ، وَ أَشْهَدْ مَلَائِكَتَكَ الْكِرَامِ السَّيْفَرَةَ بِسِقْيِي مِنْكَ نَافِعَ، دَائِمَ غُرْرَهُ، وَ اسْبَحْ دِرْرَهُ، وَ ابْلِ سَرِيعِ عَاجِلِ، تُحْيِي بِهِ مَا قَدْ مَاتَ، وَ تَرُدُّ بِهِ مَا قَدْ فَاتَ وَ تُخْرِجُ بِهِ مَا هُوَ آتٍ، وَ تُوسِّعُ بِهِ فِي الْأَقْوَاتِ، سَيَّحَابًا مُتْرَاكِمًا هَنِيئًا مَرِيئًا طَبَقًا مُجَلَجَلًا، غَيْرَ مِلْثٍ وَ دَقَّةٍ، وَ لَا خَلْبٍ بَرَقَةٍ. اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا مُمْرِعًا عَرِيضًا وَاسِعًا غَزِيرًا، تَرُدُّ بِهِ النَّهِيضَ، وَ تَجْبُرُ بِهِ الْمَهِيضَ. اللَّهُمَّ اسْقِنَا سَقِيًّا تَسِيلُ مِنْهُ الظَّرَابَ، وَ تَمْلَأُ مِنْهُ الْجِيَابَ، وَ تُفَجِّرُ بِهِ الْأَنْهَارَ، وَ تُنْبِتُ بِهِ الْأَشْجَارَ، وَ تُرَخِّصُ بِهِ الْأَسْعَارَ فِي جَمِيعِ الْأَمْصَارِ، وَ

برای طلب باران

بارالها ما را به وسیله باران سیراب فرما، و رحمت را به توسط بارانت، آن هم بارانی فراوان از ابری که سبب می شود در اطراف زمینت گیاهان برویند منتشر کن.

خدایا بر بندگانت ممت گذار تا درختانشان میوه دهد و با شکفته شدن شکوفه ها، شهرهایت را حیات تازه ببخش و فرشتگانت را که سفیران تو اند به آب دادن سودمند به گیاهان آن هم به طور دایم و باریدن فراوان و تند و سریع و همه جاگیر مأمور فرما.

تا آنچه در زمستان مرده در بهاران زنده شود و آنچه نابود شده باز گردد و آنچه روییدنی است خارج گردد و باعث شود ارزاق وسعت یابد. ابری که متراکم و روی هم انباشته و سیراب کننده و دارای طبقات باشد و نه ابری که فریب دهنده و بی باران و پر سر و صدا باشد.

خدایا ما را از بارانی سیراب فرما که خشکسالی را از بین ببرد و همه جا گیر باشد تا به وسیله آن گیاهان همانند سالهای قبل برویند و جبران خسارت های خشکسالی شود و باعث شوی تا گیاه شکسته و پژمرده را شاداب نمایی.

بارالها ما را بارانی ده که از آن دیم ها سیراب گردند و چاه ها پر شوند و رودها جاری گردند و درختها را به وسیله آن برویانی، تا ثمره اش ارزانی ارزاق در شهرها شود.

تَنْعَشُ بِهِ الْبَهَائِمَ وَالْخَلْقَ، وَتُكْمَلُ لَنَا بِهِ طَيِّبَاتِ الرِّزْقِ، وَتُنْبِتُ لَنَا بِهِ الزَّرْعَ وَتُدْرِي بِهِ الضَّرْعَ وَتَزِيدُنَا بِهِ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِنَا. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ ظِلَّهُ عَلَيْنَا سِئَمًا، وَ لَا تَجْعَلْ بَرْدَهُ عَلَيْنَا حُسُومًا، وَ لَا تَجْعَلْ صَوْبَهُ عَلَيْنَا رُجُومًا، وَ لَا تَجْعَلْ مَاءَهُ عَلَيْنَا أَجَاغًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ ارْزُقْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ص: ١١٤

و چهارپایان و خلائق را شادمان نمایی، و به وسیله آن نعمت های پاکیزه ات را برایمان کامل کنی و زراعت را برایمان برویانی و چهارپایان شیرده پرشیر شوند و بر قدرت و توانایی اقتصادی ما افزوده گردد. پروردگارا سایه ابرها را برای ما مسموم و سرمایش را برایمان شوم و بارشش را عذاب و آتش را شور مگردان.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و از برکات آسمانها و زمین روزی مان کن که تو بر همه چیز توانایی.

ص: ۱۱۵

(٢٠) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَرْضَى الْأَفْعَالِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَلِّغْ بِيَّيْمَانِي أَكْمَلَ الْإِيمَانِ، وَ اجْعَلْ يَقِينِي أَفْضَلَ الْيَقِينِ، وَ انْتَهِ بِيَّتِي إِلَى أَحْسَنِ النَّيَاتِ، وَ بَعْمَلِي إِلَى أَحْسَنِ الْأَعْمَالِ. اللَّهُمَّ وَفِّرْ بِلُطْفِكَ نِيَّتِي، وَ صَحِّحْ بِمَا عِنْدَكَ يَقِينِي، وَ اسْتَصْلِحْ بِقُدْرَتِكَ مَا فَسَدَ مِنِّي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِي مَا يَشْغَلُنِي الْإِهْتِمَامُ بِهِ، وَ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا تَسْأَلُنِي عِدَا عَنَّهُ، وَ اسْتَفْرِغْ أَيَّامِي فِيمَا خَلَقْتَنِي لَهُ، وَ أَوْسِعْ عَلَيَّ فِي رِزْقِكَ، وَ لَا تَفْتِنِّي بِالنَّظَرِ، وَ أَعِزَّنِي وَ لَا تَبْتَلِيَنِي بِالْكِبْرِ، وَ عَيِّدْنِي لَكَ وَ لَا تُفْسِدْ عِبَادَتِي بِالْعُجْبِ، وَ أَجِرْ لِلنَّاسِ عَلَى يَدِي الْخَيْرَ وَ لَا تَمَحِّقْهُ بِالْمَنِّ، وَ هَبْ لِي مَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ، وَ اعْصِمْنِي مِنَ الْفَخْرِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَرْفَعْنِي فِي النَّاسِ

مکارم اخلاق

خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و ایمانم را به کاملترین درجات ایمان برسان و یقینم را بهترین یقین ها بگردان، و نیتم را به بهترین نیت ها، و عمل مرا به بهترین اعمال، منتهی گردان. الهها به لطف و کرمیت نیتم را کامل فرما و به وسیله آنچه در پیش توست یقینم را تصحیح کن و به نیروی خودت مفسد کار مرا اصلاح فرما.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، و کفایت کن از من آنچه را اهتمام بدان مرا به خود مشغول کرده و به کاری بگمار که فردای قیامت مرا بدان بازخواست می کنی، روزهایم را تنها برای آنچه به خاطر آن خلقم کرده ای صرف نما و به کبر و بزرگ منشی مبتلایم مکن و به عبادت خودت وادارم کن و تباه مکن عبادتم را به عجب و خودبینی و به دست من کار خیر مردم را اجرا کن ولی با منت گذاری من از بینش نبر و مرا به پایه های بلند اخلاق برسان و از فخر کردن و به خود بالیدن نگاهم دار.

الهها بر محمد و آل او درود فرست و بالا مبر مرا در میان مردم به درجه ای جز آنکه پائینم آری در پیش خودم به همان مقدار.

دَرَجَةً إِلَّا حَطَطْتَنِي عِنْدَ نَفْسِي مِثْلَهَا، وَ لَا تُحَدِّثْ لِي عِزًّا ظَاهِرًا إِلَّا أَحَدَّثْتَ لِي ذِلَّةً بَاطِنَةً عِنْدَ نَفْسِي بِقَدَرِهَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ
وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ مَتَّعْنِي بِهُدَى صَالِحٍ لَا أَسْتَبْدِلُ بِهِ، وَ طَرِيقَهُ حَقًّا لَا أَزِيغُ عَنْهَا، وَ يَتَّبِعُهُ رُشْدٌ لَا أَشُكُّ فِيهَا، وَ عَمَّرْنِي مَا كَانَ عُمُرِي
بِذَلِكَ فِي طَاعَتِكَ، فَإِذَا كَانَ عُمُرِي مَرْتَعًا لِلشَّيْطَانِ فَاقْبِضْنِي إِلَيْكَ قَبْلَ أَنْ يَسْبِقَ مَقْتُكَ إِلَيَّ، أَوْ يَسْتَحْكِمَ غَضَبُكَ عَلَيَّ. اللَّهُمَّ لَا
تَدْعُ خَصِيْلَهُ تُعَابٌ مِنِّي إِلَّا أَصْلَحْتَهَا، وَ لَا عَائِبَهُ أَوْ نُبَّ بِهَا إِلَّا حَسَّنْتَهَا، وَ لَا أَكْرَمَهُ فِي نَاقِصَةٍ إِلَّا أَتَمَمْتَهَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَ
آلِ مُحَمَّدٍ، وَ أَبْدِلْنِي مِنْ بَغْضِهِ أَهْلَ الشَّنِّ آتِ الْمَحَبَّةِ، وَ مِنْ حَسَدِ أَهْلِ الْبَغْيِ الْمَوَدَّةَ، وَ مِنْ ظَنِّ أَهْلِ الصِّلَاحِ الثَّقَةَ، وَ مِنْ عَدَاوَةِ
الْمَأْذِنِينَ الْوَلَعَائِهِ، وَ مِنْ عُقُوقِ ذَوِي الْأَرْحَامِ الْمَبْرَةِ، وَ مِنْ خِذْلَانِ الْأَقْرَبِينَ النَّصِيرَةَ، وَ مِنْ حُبِّ الْمِدَارِينَ تَضْيِيعِ الْمِقَّةِ، وَ مِنْ رَدِّ
الْمُلَابِسِينَ كَرَمِ الْعِشْرَةِ، وَ مِنْ مَرَارِهِ خَوْفِ الظَّالِمِينَ حِلَاوَةَ الْأَمْنَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ لِي يَدًا عَلَي مَنْ ظَلَمْنِي، وَ
لِسَانًا عَلَي مَنْ خَاصَمْنِي، وَ ظَفْرًا بِمَنْ عَانَدْنِي، وَ هَبْ لِي مَكْرًا عَلَي مَنْ كَايَدْنِي، وَ قُدْرَةً عَلَي مَنْ اضْطَهَدْنِي، وَ تَكْذِيبًا لِمَنْ
قَصَبْنِي، وَ سَلَامَةً مِمَّنْ

و پیش نیاور برای من عزتی در ظاهر جز آنکه پیش آوری به همان اندازه برایم خواری در باطن در پیش خودم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا به هدایت شایسته ای بهره مند ساز که چیزی را با آن تبدیل نکنم و راه حقی که از آن منحرف نشوم و نیت درستی که در آن شک نکنم و عمر بده تا وقتی که عمرم در راه طاعت تو صرف گردد و هرگاه دیدی عمر من چراگاه شیطان شد جانم را بگیر پیش از آنکه خشم تو بر من سبقت جوید و یا غضبت درباره من محقق گردد.

خدایا وامگذار برای من خصلتی را که مورد نکوهش باشد جز آنکه اصلاحش کنی و نه عیبی که مایه سرزنش باشد جز آنکه نیکویش گردانی و نه کرامتی که در من ناقص باشد جز آنکه کاملش گردانی.

الها بر محمد و آل محمد درود فرست، و کینه کینه توزان را برای من به محبت تبدیل کن و حسد ستمکاران را به دوستی و بدگمانی مردمان شایسته را به اطمینان و وثوق و دشمنی نزدیکانم را به دوستی و نافرمانی و مخالفت خویشاوندان را به نیکی کردن و احسان، و خوار کردن نزدیکانم را به یاری دادن، و دوستی ظاهری مدارا کنندگان را به دوستی حقیقی، و اهانت معاشران را به معاشرت نیک، و تلخی ترس از ستمگران را به شیرینی ایمن بودن مبدل فرما.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست، و قرار ده برایم دست نیرومندی بر هر که به من ستم کند و زبان گویایی بر هر که با من ستیزی نماید و پیروزی بر هر کس که با من دشمنی کند و حيله ای در مقابل حيله کنندگان به من بده و نیرویی بر کسی که در تنگنایم گذارد و تکذیب گفتار هر که عیبجویی و بدگویی ام نماید.

تَوْعِدَنِي، وَوَفَّقَنِي لِطَاعِهِ مَنْ سَيِّدَنِي، وَمَتَابَعِهِ مَنْ أَرْشَدَنِي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَسَيِّدِنِي لِأَنْ أَعَارِضَ مَنْ غَشِنِي
بِالنَّصِيحِ، وَأَجْزِي مَنْ هَجَرَنِي بِالْبُرِّ، وَأُثِيبَ مَنْ حَرَمَنِي بِالْيَدْلِ، وَأُكَافَى مَنْ قَطَعَنِي بِالصِّلَةِ، وَأُخَالَفَ مَنْ اعْتَابَنِي إِلَى حُسَيْنِ
الدُّكْرِ، وَأَنْ أَشْكُرَ الْحَسَنَةَ، وَأُغْضِبَ عَنِ السَّيِّئَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَحَلِّبْنِي بِحِلْيَةِ الصَّالِحِينَ، وَأَلْبِسْنِي زِينَةَ الْمُتَّقِينَ،
فِي بَسِيطِ الْعَيْدِ، وَكَظْمِ الْغَيْظِ، وَإِطْفَاءِ النَّائِرَةِ، وَضَمِّ أَهْلِ الْفِرْقَةِ، وَإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ، وَإِفْشَاءِ الْعَارِفَةِ، وَسِتْرِ الْعَائِبَةِ، وَلِينِ
الْعَرِيكَةِ، وَخَفْضِ الْجَنَاحِ، وَحُسْنِ السَّيْرِ، وَسُكُونِ الرِّيحِ، وَطِيبِ الْمَخَالِقِ، وَالسَّبْقِ إِلَى الْفَضِيلَةِ، وَإِثَارِ التَّفَضُّلِ، وَتَرْكِ
التَّعْيِيرِ، وَالْإِفْضَالِ عَلَى غَيْرِ الْمُسْتَحَقِّ، وَالْقَوْلِ بِالْحَقِّ وَإِنْ عَزَّ، وَاسْتِقْلَالِ الْخَيْرِ وَإِنْ كَثُرَ مِنْ قَوْلِي وَفِعْلِي، وَاسْتِكْتَارِ الشَّرِّ وَإِنْ
قَلَّ مِنْ قَوْلِي وَفِعْلِي، وَأَكْمِلْ ذَلِكَ لِي بِدَوَامِ الطَّاعَةِ، وَلُزُومِ الْجَمَاعَةِ، وَرَفْضِ أَهْلِ الْبِدْعِ، وَمُسْتَعْمِلِ الرَّأْيِ الْمُخْتَرَعِ. اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِكَ عَلَيَّ إِذَا كَبُرْتُ، وَأَقْوَى قُوَّتِكَ فِيَّ إِذَا نَصَبْتُ، وَلَا تَبْتَلِنِي بِالْكَسَلِ عَنْ عِبَادَتِكَ، وَلَا
الْعَمَى عَنْ سَبِيلِكَ، وَلَا بِالْتَعَرُّضِ لِخِلَافِ مَحَبَّتِكَ، وَلَا

و تندرستی از شر کسی که مرا تهدید می نماید و موفقم بدار برای فرمانبرداری کسی که کمکم کند و پیروی کسی که به راه راستم وادارد.

پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و پابرجایم کن تا پاسخ دهم خیانت کسی را که به من خیانت کرده به خیرخواهی، و پاداش دهم کسی که ترک کرده به نیکی، و عوض دهم کسی که محرومم نموده به بذل و بخشش، و مکافات کنم هر که پیوندش را از من بریده به پیوستگی و مخالفت کنم با هر که پشت سرم بد گوید به اینکه به خوبی یادش کنم و از نیکی و احسان انسانها سپاسگزاری کنم و از بدی دیگران چشم پوشم.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا به زیور انسانهای صالح بیارای و به لباس زینت پرهیزکاران بپوشان و به عدالت گستری و فرو بردن خشم و خاموش کردن آتش فتنه و آشوب و گرد آوردن مردم پراکنده و اصلاح میان مردم و آشکار ساختن کارهای خوب و پوشاندن عیوب و نرم خوئی و فروتنی و خوشرفتاری و نداشتن نخوت و کبر و خوش خلقی و سبقت گرفتن به سوی فضیلت و از خود گذشتگی در احسان و بخشش و ترک کردن سرزنش مردم و بخشش بر غیرمستحق و سخن گفتن به حق و راستی، اگرچه گران و سخت باشد و کم شمردن کار خیر اگرچه گفتار و کردارم زیاد باشد و زیاد شمردن کار شر را از گفتار و کردارم و کامل کن اینها را برایم به وسیله طاعت همیشگی و ملازمت با جماعت اهل حق و واگذار کردن بدعت گزاران و آنانکه رأی ساختگی خود را به کار بندند.

پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و مقرر دار وسیع ترین روزیت را برای من آنگاه که پیر شوم و قوی ترین نیرو را هنگامی که از کار افتاده و وامانده شدم و گرفتارم مکن به بیحالی در عبادت و نه به کوری و گمراهی از راهت و نه به دست زدن آنچه مخالف دوستی توست.

مُجَامَعِهِ مَنْ تَفَرَّقَ عَنْكَ، وَ لَا مُفَارَقَهُ مَنْ اجْتَمَعَ إِلَيْكَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَصُولُ بِكَ عِنْدَ الضُّرُورِهِ، وَ أَسْأَلُكَ عِنْدَ الْحَاجَةِ، وَ أَنْصَرُّعُ
إِلَيْكَ عِنْدَ الْمَسِيكَةِ، وَ لَا تَفْتِنِّي بِالْإِسْتِعَانَةِ بِغَيْرِكَ إِذَا اضْطُرَرْتُ، وَ لَا بِالْخُضُوعِ لِسُؤَالِ غَيْرِكَ إِذَا افْتَقَرْتُ، وَ لَا بِالْتَضَرُّعِ إِلَى مَنْ
دُونِكَ إِذَا رَهَبْتُ، فَاسْتَجِبْ بَعْدَ ذَلِكَ خِذْلَانِكَ وَ مَنْعَكَ وَ إِعْرَاضَكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَا يُلْقَى الشَّيْطَانُ فِي رُوعِي
مِنْ التَّمَنِّي وَ التَّظَنِّي وَ الْحَسِيدِ ذِكْرًا لِعَظَمَتِكَ، وَ تَفَكُّرًا فِي قُدْرَتِكَ، وَ تَدْبِيرًا عَلَى عِدُوِّكَ، وَ مِمَّا أُجْرَى عَلَى لِسَانِي مِنْ لَفْظِهِ
فُحْشٍ أَوْ هُجْرٍ أَوْ شَتْمٍ عَرَضٍ أَوْ شَهَادَةٍ بَاطِلٍ أَوْ اغْتِيَابٍ مُؤْمِنٍ غَائِبٍ أَوْ سَبِّ حَاضِرٍ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِكَ نُطْقًا بِالْحَمْدِ لَكَ، وَ إِغْرَاقًا
فِي الثَّنَاءِ عَلَيْكَ، وَ ذَهَابًا فِي تَمْجِيدِكَ، وَ شُكْرًا لِنِعْمَتِكَ، وَ اعْتِرَافًا بِإِحْسَانِكَ، وَ إِحْصَاءً لِمِنَّكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ
لَا أُظْلَمَنَّ وَ أَنْتَ مُطِيقٌ لِلدَّفْعِ عَنِّي، وَ لَا أُظْلَمَنَّ وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَى الْقَبْضِ مِنِّي، وَ لَا أُضَلَّمَنَّ وَ قَدْ أَمَكْتَنِيكَ هِدَايَتِي، وَ لَا أَفْتَقِرَنَّ وَ
مِنْ عِنْدِكَ وَسْجِي، وَ لَمَّا أَطْعَمْتَنِي وَ مِنْ عِنْدِكَ وَجِدِي. اللَّهُمَّ إِلَى مَغْفِرَتِكَ وَفَدْتُمْ، وَ إِلَى عَفْوِكَ قَصَيْدْتُ، وَ إِلَى تَحَاوُزِكَ
اشْتَقْتُ، وَ بِفَضْلِكَ وَثِقْتُ، وَ لَيْسَ

و نه به همراه شدن با کسی که از تو جدا شده و نه جدا شدن از آن کسی که با تو همراه گشته، خدایا چنانم کن که در هنگام بیچارگی و گرفتاری به تو رو کنم و در هنگام حاجتمندی از تو درخواست و در هنگام نداری به درگاه تو زاری نمایم، دچارم مکن به کمک خواهی از غیرت در هنگام ناچاری و نه به خضوع و کرنش برای درخواست از غیر تو گاهی که نیازمند گشتم و نه به زاری کردن به درگاه دیگری جز تو هنگام هراسم که در نتیجه سزاوار خذلان و خواری تو گردم و مستحق منع لطف و اعراض تو شوم ای مهربانترین مهربانان.

خدایا چنان کن آنچه را شیطان در دلم و خاطرم اندازد از آرزو و بدگمانی و حسد همه مبدل به تذکر عظمت تو و تفکر در قدرت تو و تدبیری برای از بین بردن دشمنت گردد و آنچه را بر زبانم جاری سازد از لفظ فحش یا هرزه گویی یا ریختن آبرو و یا شهادت بناحق یا غیبت مؤمنی که غائب است یا دشنام مؤمنی که حاضر است و امثال اینها همه را مبدل کن به ذکر حمد و ستایش خودت و ثناگویی ات به حد اغراق و ورود در تمجیدت و سپاسگزاری نعمت و اعتراف به احسان و لطف و شماره کردن بخشش هایت.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و چنان کن که من مورد ستم واقع نشوم با اینکه تو قادر بر دفع آن هستی و نه من به دیگری ستم نمایم که تو می توانی مرا از ستم نمودن بازداری و گمراه نشوم با اینکه به هدایت کردم امکان داری و نیازمند نشوم با اینکه وسعت روزی ام از نزد توست و طغیان نکنم با آنکه هستی من از جانب توست، خدایا به سوی آمرزش تو وارد گشتم و به جانب گذشت تو آهنگ کردم.

عِنْدِي مَا يُوجِبُ لِي مَغْفِرَتَكَ، وَ لَا فِي عَمَلِي مَا اسْتَحِقُّ بِهِ عَفْوَكَ، وَ مَا لِي بَعْدَ أَنْ حَكَمْتَ عَلَيَّ نَفْسِي إِلَّا فَضْلُكَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَفَضَّلْ عَلَيَّ.

اللَّهُمَّ وَ أَنْطِقْنِي بِالْهُدَى، وَ أَلْهَمْنِي التَّقْوَى، وَ وَفَّقْنِي لِلتِّي هِيَ أَرْكَى، وَ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا هُوَ أَرْضَى. اللَّهُمَّ اسْلُكْ بِي الطَّرِيقَةَ الْمُثَلَّى، وَ اجْعَلْنِي عَلَى مَلِكِكَ أَمْيُوتُ وَ أَحْيَا. اللَّهُمَّ صَيِّلْ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتَّعْنِي بِالْإِقْتِصَادِ، وَ اجْعَلْنِي مِنْ أَهْلِ السَّيِّدَادِ، وَ مِنْ أَدْلِهِ الرَّشَادِ، وَ مِنْ صَالِحِ الْعِبَادِ، وَ ارْزُقْنِي فَوْزَ الْمَعَادِ، وَ سَلَامَةَ الْمَرَضَادِ.

اللَّهُمَّ خُذْ لِنَفْسِكَ مِنْ نَفْسِي مَا يُخَلِّصُهَا، وَ أَبْقِ لِنَفْسِي مِنْ نَفْسِي مَا يُضِلُّهَا، فَإِنَّ نَفْسِي هَالِكَةٌ أَوْ تَعْصِمُهَا. اللَّهُمَّ أَنْتَ عُدَّتِي إِنْ حَزَنْتُ، وَ أَنْتَ مُتَّجِعِي إِنْ حُرِمْتُ، وَ بِكَ اسْتِغَاثَتِي إِنْ كَرِهْتُ، وَ عِنْدَكَ مِمَّا فَاتَ خَلْفٌ، وَ لِمَا فَسَدَ صَلَاحٌ، وَ فِيمَا أَنْكَرْتَ تَغْيِيرٌ، فَامْنُنْ عَلَيَّ قَبْلَ الْبَلَاءِ بِالْعَافِيَةِ، وَ قَبْلَ الطَّلَبِ بِالْجِدَّةِ، وَ قَبْلَ الضَّمَالِ بِالرَّشَادِ، وَ اكْفِنِي مُمُونَهُ مَعْرَةَ الْعِبَادِ، وَ هَبْ لِي أَمْنًا يَوْمَ الْمَعَادِ، وَ امْنَحْنِي حُسْنَ الْإِرْشَادِ. اللَّهُمَّ صَيِّلْ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اذْرَأْ عَنِّي بِلُطْفِكَ، وَ اغْدُنِي بِنِعْمَتِكَ، وَ أَصِيْلِحْنِي بِكَرَمِكَ، وَ دَاوِنِي بِصُنْعِكَ، وَ أَظْلِنِي فِي ذَرَاكَ، وَ جَلِّلْنِي رِضَاكَ، وَ وَفَّقْنِي

و به سوی چشم پوشی تو بار شوق خود را بستم و به فضل و کرم تو اعتماد نمود و چیزی که موجب آمرزش تو باشد در نزد من نیست و نه در کردارم چیزی است که مستحق عفو تو گردم و چیزی برای من نمانده پس از اینکه خود را محکوم کردم جز فضل تو، پس درود فرست بر محمد و آلش و بر من تفضل فرما، خدایا به هدایت و راهنمایی گویایم کن و تقوی و پرهیزگاری را به من الهام کن و موفقم دار به روش و کرداری که پاکیزه تر است و وادارم کن بدانچه بیشتر مورد خشنودی توست. الها مرا به نیکوترین کارها موفق دار و چنان کن که بر آئین تو بمیرم و بر آن زنده شوم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و بهره مند کن به میانه روی و قرارم ده از محکم کاران و از راهنمایان به راه راست و درست و از بندگان شایسته ات، و روزی ام کن رستگاری در روز قیامت و به سلامت گذشتن از کمینگاه آن روز را، الها برای خود بگیر از نفس آنچه را که موجب نجات و خلاصی او گردد و به جای گذار برای خودم از نفسم زیرا که نفس من هلاک شونده است مگر آنکه تو نگاهش داری.

خدایا تویی ذخیره ام هنگام حزن و اندوه و تویی جایگاه نعمت و توشه من آنگاه که از همه جا محروم گردم و به تو استغاثه کنم هرگاه که به اندوه سختی دچار گردم و پیش توست عوض هرچه از دست برود و اصلاح هر آنچه تباه گردد و تغییر دادن هرچه که بد بدانستی پس ای خدا، منت گذار بر من به دادن تندرستی و عافیت پیش از رسیدن بلا- و به توانگری پیش از درخواست و به راهنمایی قبل از گمراهی، و کفایت کن از من رنج آزار رساندن بندگان را و امنیت روز معاد را به من بخشش و راهنمایی کردن نیکویت را بر من عطا فرما.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و دفاع کن از من به لطف خود و غذایم ده به نعمت و اصلاح کن به بزرگواری ات و درمانم کن به تربیت و پرورش خودت و در سایه حمایت و لطف خودت قرارم بده و لباس خشنودی ات را در برم کن.

إِذَا اشْتَكَلَتْ عَلَيَّ الْأُمُورُ لِأَهْدَائِهَا، وَإِذَا تَشَابَهَتْ الْأَعْمَالُ لِأَزْكَاهَا، وَإِذَا تَنَاقَضَتِ الْمِلَلُ لِأَرْضَاهَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ
تَوَجِّنِي بِالْكَفَايَةِ، وَسَيِّمْنِي بِحُسْنِ الْوِلَايَةِ، وَهَبْ لِي صِدْقَ الْهِدَايَةِ، وَلَا تَفْتِنْنِي بِالسَّيِّئَةِ، وَامْنَحْنِي حُسْنَ الدَّعَاةِ، وَلَا تَجْعَلْ عَيْشِي
كَدًّا كَدًّا، وَلَا تَرُدَّ دُعَائِي عَلَيَّ رَدًّا، فَإِنِّي لَا أَجْعَلُ لَكَ ضِدًّا، وَلَا أَدْعُو مَعَكَ زِدًّا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَامْنَعْنِي مِنَ
السَّرْفِ، وَحَصِّنْ رِزْقِي مِنَ التَّلْفِ، وَوَفِّرْ مَلَكَتِي بِالْبَرَكَهَةِ فِيهِ، وَأَصِبْ بِي سَبِيلَ الْهِدَايَةِ لِلْبِرِّ فِيمَا أُنْفِقُ مِنْهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ
آلِهِ، وَاكْفِنِي مَثْوَاهُ الْإِكْتِسَابِ، وَارْزُقْنِي مِنْ غَيْرِ احْتِسَابِ، فَلَمَّا اشْتَغَلْتُ عَنْ عِبَادَتِكَ بِالطَّلَبِ، وَلَا أَحْتَمِلُ إِضِرَّ تَبِعَاتِ الْمَكْسَبِ.
اللَّهُمَّ فَاطِنِي بِقُدْرَتِكَ مَا أَطْلُبُ، وَأَجْزِي بِعِزَّتِكَ مِمَّا أُرْهَبُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَصُنِّ وَجْهِي بِالْيَسَارِ، وَلَا تَبْتَدِلْ
حَيَاهِي بِالْإِقْتَارِ فَاسْتَرْزُقْ أَهْلَ رِزْقِكَ، وَأَسْئِعْطِي شَرَارَ خَلْقِكَ، فَأَفْتِنَنَّ بِحَمِيدٍ مَنْ أَعْطَانِي، وَأُبْتَلِي بِعَدَمٍ مَنْ مَنَعْنِي، وَأَنْتَ مِنْ
دُونِهِمْ وَلِيَّ الْإِعْطَاءِ وَالْمَنْعِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَارْزُقْنِي صِدْقَهُ فِي عِبَادَتِهِ، وَفَرَاغًا فِي زَهَادَتِهِ، وَعِلْمًا فِي اسْتِعْمَالِهِ، وَ
وَرَعًا فِي إِجْمَالِهِ. اللَّهُمَّ اخْتِمِ

و موفقم بدار گاهی که کارها بر من مشکل شود به درست ترین آنها و هنگامی که کردارها به هم مشتبه گردد به پاکیزه ترین آنها و چون ملتها به اختلاف و نزغ برخیزند به پسندیده ترین آنها.

خدایا درود فرست بر محمد و آل او و تاج کفایت را بر سرم بگذار و رخسارم را زیبا کن به دوستی خوب و درستی در هدایت را به من ببخش و آزمایشم مکن به وسعت روزی و ثروت و زندگی راحتی به من عطا فرما و مگردان زندگی ام را سختی روی سختی و دعایم را رد مکن زیرا شریک و ضدی برای تو قرار ندادم و همتا و رقیبی برایت نگرفتم.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و جلوگیری کن از اسراف کاری و نگه دار روزی ام را از تلف شدن و فراوان کن دارایی ام را به برکت و راهنمایی کن مرا به راه راست و احسان در آنچه از دارایی ام خرج می کنم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و کفایت کن از من رنج کسب کردن را و روزی بی حساب به من عطا فرما تا در نتیجه سرگرم نشوم از انجام عبادتت به طلب روزی و به دوش نکشم و زر و وبال مسئولیت های کسب و کار را.

خدایا به من با نیروی خودت آنچه را می جویم عطا کن و به عزتت از آنچه می ترسم پناهم ده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و حفظ کن آبرویم را به وسعت مال و دارایی و بی اعتبار مکن جاه و شخصیتم را به تنگدستی و نداری که در نتیجه از روزی خوارانت روزی خواهم و از اشرار خلقت خواستار عطا گردم و بدین سبب گرفتار شوم به ستایش کسی که چیزی به من عطا کرده و مبتلا گردم به بدگویی کسی که از من دریغ داشته در صورتی که تویی مالک و صاحب اختیار عطا و منع نه آنها.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، سلامتی در حال انجام عبادت و فراغت و آسایش در عین زهدورزی و علم و عمل و تقوی در عین کار دنیا کردن روزی ام فرما.

بِعَفْوِكَ أَجَلِي، وَحَقَّقْ فِي رَحْمَتِكَ أَمَلِي، وَسَهِّلْ إِلَيَّ بُلُوغَ رِضَاكَ سُئُلِي، وَحَسِّنْ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِي عَمَلِي. اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَتَبَهَّنِي لِذِكْرِكَ فِي أَوْقَاتِ الْغَفْلَةِ، وَاسْتَعْمِلْنِي بِطَاعَتِكَ فِي أَيَّامِ الْمُهَلَّةِ، وَانْهَجْ لِي إِلَى مَحَبَّتِكَ سَبِيلًا سَهْلَةً،
أَكْمَلْ لِي بِهَا خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ عَلَيَّ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ قَبْلَهُ، وَأَنْتَ مُصَلِّ
عَلَيَّ أَحَدٍ بَعْدَهُ، وَآتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَفِي رَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ.

خدایا عمرم را با گذشت خودت به پایان رسان و آرزویی که در امیدواری به رحمت دارم تحقق بخش و راههایم را برای رسیدن به خشنودی ات هموار کن و در جمیع حالات کردارم را نیکو گردان.

الها بر محمد و آل محمد درود فرست و به ذکر خودت در اوقات غفلت و بی خبری آگاهم کن و به فرمانبرداری از خودت در روزهای مهلت و دوران عمر وادارم کن. و باز کن برای من به سوی محبت و دوستی ات راه همواری که به وسیله آن برای من خیر دنیا و آخرت را کامل کنی.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، همانند بهترین درودی که بر خلقت پیش از آن حضرت فرستادی و یا پس از او بر یکی از آفریدگان خواهی فرستاد و بده به ما در دنیا خوبی و در آخرت نیز خوبی و به رحمت از عذاب دوزخ نگاهم دار.

ص: ۱۲۹

(٢١) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا حَزَنَهُ أَمْرٌ وَ أَهَمَّتْهُ الْخَطَايَا

اللَّهُمَّ يَا كَافِيَ الْفَرْدِ الضَّعِيفِ، وَ وَاقِيَ الْأَمْرِ الْمَخُوفِ، أَفْرَدْتَنِي الْخَطَايَا فَلَا صَاحِبَ مَعِيَ، وَ ضَعُفْتُ عَنْ غَضَبِكَ فَلَا مُؤَيِّدَ لِي، وَ أَشْرَفْتُ عَلَى خَوْفِ لِقَائِكَ فَلَا مُسَكِّنَ لِرَوْعَتِي، وَ مَيَّنَ يُؤْمِنِي مِنْكَ وَ أَنْتَ أَخَفَّنِي؟ وَ مَنْ يُسَاعِدُنِي وَ أَنْتَ أَفْرَدْتَنِي؟ وَ مَنْ يُقَوِّينِي وَ أَنْتَ أضعَفْتَنِي؟ لَمَّا يُجِيرُ، يَا إِلَهِي، إِلَهَا رَبِّ عَلِيٍّ مَرْبُوبٍ، وَ لَمَّا يُؤْمِنُ إِلَهًا غَالِبًا عَلَى مَغْلُوبٍ، وَ لَمَّا يُعِينُ إِلَهًا طَالِبًا عَلَى مَطْلُوبٍ. وَ بِيَدِكَ، يَا إِلَهِي، جَمِيعُ ذَلِكَ السَّبَبِ، وَ إِلَيْكَ الْمَفَرُّ وَ الْمَهْرَبُ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِزْ هَرَبِي، وَ أَنْجِحْ مَطْلَبِي. اللَّهُمَّ إِنَّكَ إِنْ صَيْرَفْتَ عَنِّي وَجْهَكَ الْكَرِيمَ، أَوْ مَنَعْتَنِي فَضْلَكَ الْجَسِيمَ أَوْ حَظَرْتَ عَلَيَّ رِزْقَكَ، أَوْ قَطَعْتَ عَنِّي سَبَبَكَ، لَمْ أَجِدِ السَّبِيلَ إِلَى شَيْءٍ مِنْ أَمَلِي غَيْرَكَ، وَ لَمْ أَقْدِرْ عَلَى مَا عِنْدَكَ

در هنگام نگرانی

بارالها ای بی نیاز کننده آنها و ناتوان است و ای حفظ کننده از مسائل ترسناک. خدایا گناهان سبب تنهایی من شده و یار و یآوری ندارم و از غضب تو ناتوان گشته ام و مؤیدی برایم نیست. در حال ترس به ملاقات نزدیک شده ام و تسکین دهنده ای برای ترسم نمی باشد و چه کسی به من ایمنی می دهد در هنگامی که تو مرا نگران کرده ای و چه کسی با من مساعدت می کند در حالی که تو مرا تنها گذارده ای و چه کسی مرا تقویت می کند هنگامی که تو مرا تضعیف نموده ای؟

ای خدای من کسی پناه نمی دهد جز پروردگار دست پرورده خودش را و ایمن نمی سازد مگر غالب مغلوب شده اش را و یاری نمی دهد مگر طلب کننده آنکه را در اختیارش هست ای خدای من تمام این وسایل در دست قدرت توست و فرار و گریز از گرفتاریها به سوی توست پس بر محمد و آل او درود فرست من گریخته را پناه ده و خواسته ام را برآورده ساز.

الها اگر رویت را از من برگردانی و یا فضل و کرم بزرگت را از من دریغ نمایی و یا روزی ات را از من منع کنی و یا وسایل رحمتت را از من قطع نمایی راهی جز آرزومندی و امید به درگاہت ندارم و به آنچه در اختیار توست به کمک غیر تو دسترسی ندارم.

ص: ۱۳۱

بِمَعُونِهِ سِوَاكَ، فَإِنِّي عَيْدُكَ وَ فِي قَبْضَتِكَ، نَاصِحَتِي بِيَدِكَ. لَا أَمْرَ لِي مَعَ أَمْرِكَ، مَا ضَ فِي حُكْمِكَ، عَيْدُكَ فِي قَضَاؤِكَ، وَ لَا قُوَّةَ لِي عَلَى الْخُرُوجِ مِنْ سُلْطَانِكَ، وَ لَا أَسِيَّةَ تَطِيْعُ مُجَاوِزَةَ قُدْرَتِكَ، وَ لَا أَسِيَّةَ تَمِيلُ هَوَاكَ، وَ لَا أَبْلُغُ رِضَاكَ، وَ لَا أَنَالُ مَا عِنْدَكَ إِلَّا بِطَاعَتِكَ وَ بِفَضْلِ رَحْمَتِكَ. إِلَهِي أَضِيْبِحْتُ وَ أَمْسَيْتُ عَبْدًا ذَاخِرًا لَكَ، لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَ لَا ضَرًّا إِلَّا بِكَ، أَشْهَدُ بِذَلِكَ عَلَى نَفْسِي، وَ أَعْتَرِفُ بِضَعْفِ قُوَّتِي وَ قَلْبِهِ حِيلَتِي، فَأَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْتَنِي، وَ تَمِّمْ لِي مَا آتَيْتَنِي، فَإِنِّي عَيْدُكَ الْمُسِيكِينَ الْمُسِيكِينَ الضَّعِيفُ الضَّرِيرُ الْحَقِيرُ الْمَهِينُ الْفَقِيرُ الْخَائِفُ الْمُسْتَجِيرُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَجْعَلَنِي نَاسِيًا لِذِكْرِكَ فِيمَا أَوْلَيْتَنِي، وَ لَا غَافِلًا لِإِحْسَانِكَ فِيمَا أَوْلَيْتَنِي، وَ لَا آيِسًا مِنْ إِجَابَتِكَ لِي وَ إِنِ ابْطَأَتْ عَنِّي، فِي سِرَاءٍ كُنْتُ أَوْ ضَرَاءً، أَوْ شِدَّةٍ أَوْ رِخَاءٍ، أَوْ عَافِيَةٍ أَوْ بَلَاءٍ، أَوْ بُؤْسٍ أَوْ نِعْمَاءٍ، أَوْ جِدَّةٍ أَوْ لَأْوَاءٍ، أَوْ فَقْرٍ أَوْ غِنَى. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ ثَنَائِي عَلَيْكَ، وَ مَدْحِي إِيَّاكَ، وَ حَمْدِي لَكَ فِي كُلِّ حَالَاتِي حَتَّى لَا أَفْرَحَ بِمَا آتَيْتَنِي مِنَ الدُّنْيَا، وَ لَا أَحْزَنَ عَلَى مَا مَنَعْتَنِي فِيهَا، وَ أَشْعِرْ قَلْبِي تَقْوَاكَ، وَ اسْتَعْمَلْ بَدَنِي فِيمَا تَقْبَلُهُ مِنِّي،

بنابراین من بنده توام که در قبضه قدرتت می باشم و موی جلوی سرم در دست توست. با فرمان تو فرمان دیگری برایم نیست، فرمانت درباره ام روان و قضاوتت درباره ام از روی عدل و داد است و مرا نیروی بیرون رفتن از احاطه تسلط تو نیست و نمی توانم از حیطه قدرتت تجاوز کنم و توان آن را ندارم که دوستی ات را جلب نمایم و به رضایت نایل شوم و به آنچه نزد توست جز طاعتت و فضل و رحمت دسترسی ندارم.

خدایا صبح و شام نمودم در حالی که بنده زبون توام و جز به مدد تو بر سود و زیان خود ناتوانم و به آنچه درباره خویش می گویم شهادت می دهم و به ضعف نیرو و کمی چاره اندیشی خود معترفم بنابراین به آنچه وعده داده ای وفا کن و آنچه را که عطا کرده ای به کمال برسان چرا که من بنده دردمند و ذلیل و کوچک و پست و فقیر و نگران و پناهنده توام.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا نسبت به نعمت هایت فراموشکار و نسبت به گرفتاری هایی که برایم به وجود آوردی و بر من در رفع آنها احسان کردی غافل مگردان.

خداوندا از اجابت دعایم اگرچه طولانی شود مأیوسم مکن خواه در شادی باشم و یا در اندوه، در سختی و یا خوشی، در سلامتی یا گرفتاری، بدحالی و یا در نعمت، توسعه روزی و یا تنگدستی، در فقر و یا ثروت.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و توفیقم ده تا تنها تو را ستایش و سپاس گویم و در هر حال حمدت را بجا آورم تا آنجا که آنچه به من عطا می کنی مرا به شادمانی نیندازد و آنچه از من دریغ می فرمایی محزونم نکند.

الها شعار دلم را تقوای خودت قرار بده و بدنم را در استخدام آنچه تو می پسندی قرار ده.

وَاشْغَلْ بِطَاعَتِكَ نَفْسِي عَنْ كُلِّ مَا يَرُدُّ عَلَيَّ حَتَّى لَا أَحِبَّ شَيْئًا مِنْ سُخْطِكَ، وَلَا أَشْخَطَ شَيْئًا مِنْ رِضَاكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ
وَآلِهِ، وَفَرِّغْ قَلْبِي لِمَحَبَّتِكَ، وَاشْغَلْهُ بِعَذْرِكَ، وَانْعَشْهُ بِخَوْفِكَ وَبِالْوَجَلِ مِنْكَ، وَقَوِّهِ بِالرَّغْبَةِ إِلَيْكَ، وَآمِلْهُ إِلَى طَاعَتِكَ، وَ
أَجْرِ بِهِ فِي أَحَبِّ السَّبِيلِ إِلَيْكَ، وَذَلِّلْهُ بِالرَّغْبَةِ فِيمَا عِنْدَكَ أَيَّامَ حَيَاتِي كُلِّهَا. وَاجْعَلْ تَقْوَاكَ مِنَ الدُّنْيَا زَادِي، وَإِلَى رَحْمَتِكَ
رِخْلِي، وَفِي مَرْضَاتِكَ مَدْخِلِي، وَاجْعَلْ فِي جَنَّتِكَ مَثْوَايَ، وَهَبْ لِي قُوَّةَ أَحْتِمَلُ بِهَا جَمِيعَ مَرْضَاتِكَ، وَاجْعَلْ فِرَارِي إِلَيْكَ، وَ
رَغْبَتِي فِيمَا عِنْدَكَ، وَأَلْبِسْ قَلْبِي الْوَحْشَةَ مِنْ شَرَارِ خَلْقِكَ، وَهَبْ لِي الْأُنْسَ بِكَ وَبِأَوْلِيَائِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ. وَلَا تَجْعَلْ لِفَاجِرٍ
وَلَا كَافِرٍ عَلَيَّ مِنْهُ، وَلَا لَهُ عِنْدِي يَدًا، وَلَا بِي إِلَيْهِمْ حَاجَةً، بَلِ اجْعَلْ سُكُونَ قَلْبِي وَأُنْسَ نَفْسِي وَاسْتِعْنَائِي وَكِفَايَتِي بِكَ وَبِخِيَارِ
خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْنِي لَهُمْ قَرِينًا، وَاجْعَلْنِي لَهُمْ نَصِيرًا، وَامْنُنْ عَلَيَّ بِشَوْقٍ إِلَيْكَ، وَبِالْعَمَلِ لَكَ بِمَا
تُحِبُّ وَتَرْضَى، إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَذَلِكَ عَلَيْكَ يَسِيرٌ.

و مرا نسبت به همه مسائل به طاعت خودت وادار کن تا آنچه را که تو را به غضب می آورد دوست نداشته باشم و از آنچه که تو را راضی می کند به خشم نیایم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و دلم را خالص برای محبت خودت قرار ده و آن را به یادت مشغول کن و با خوف و بیم از خودت مقامش را بالا ببر و با میل و شوق به سویت تقویتش کن و آن را متوجه اطاعت فرما و به چیزی که از همیشه بیشتر دوست می داری شوقش ده و در تمام روزهای زندگی ام به خواستن آنچه نزد توست رامش نما.

پروردگارا توشه ام را در دنیا ترس از خودت قرار ده و سفرم را به سوی رحمتت و ورودم را به جهان آخرت در رضایتت و جایگاهم را در بهشت برینت مقرر فرما و به من نیرویی عطا کن تا بتوانم خشنودی ات را تمام و کمال به دست آورم.

الها گریز گاهم را به سویت و تقاضایم را از درگاهت توفیق ده و دلم را از بندگان گنهکار و آلوده ات دور ساز و انس و جوشش با دوستان و اهل طاعتت را نصیبم فرما.

خدایا مرا در گرو منت هیچ کافر و فاجری قرار مده و دست آنها را به سویم دراز مفرما و مرا نسبت به ایشان نیازمند مکن بلکه آرامش دلم و الفت جانم و بی نیازی و کفایتم را به خودت و بندگان خوبت اختصاص بده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا همنشین و یاور این دودمان قرار ده بر من منت گذار و از مشتاقان حضرتت قرار ده و به کار کردن برایت به آنچه را که تو دوست می داری و مورد رضایتت می باشد توفیقم ده چرا که تو بر همه چیز قادر و توانایی و این کار برایت آسان است.

(٢٢) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الشَّدَّةِ وَالْجَهْدِ وَتَعَسَّرِ الْأُمُورِ

اللَّهُمَّ إِنَّكَ كَلَّفْتَنِي مِنْ نَفْسِي مَا أَنْتَ أَمْلِكُ بِهِ مِنِّي، وَقُدِّرْتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَيَّ أَغْلَبُ مِنْ قُدْرَتِي، فَأَعْطِنِي مِنْ نَفْسِي مَا يُرِضُكَ عَنِّي، وَخُذْ لِنَفْسِكَ رِضَاهَا مِنْ نَفْسِي فِي عَرَايِيهِ. اللَّهُمَّ لِمَا طَاقَهُ لِي بِالْجَهْدِ، وَلَا صَبْرَ لِي عَلَى الْبَلَاءِ، وَلَا قُوَّةَ لِي عَلَى الْفَقْرِ، فَلَا تَحْظُرْ عَلَيَّ رِزْقِي، وَلِمَا تَكَلَّنِي إِلَى خَلْقِكَ، يَلُ تَفَرَّدَ بِحَاجَتِي، وَتَوَلَّ كِفَايَتِي. وَانْظُرْ إِلَيَّ وَانْظُرْ لِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي، فَإِنَّكَ إِنْ وَكَلْتَنِي إِلَى نَفْسِي عَجَزْتُ عَنْهَا وَلَمْ أَقْمِ مَا بِي فِيهِ مَضِي لِحَتِّهَا، وَإِنْ وَكَلْتَنِي إِلَى خَلْقِكَ تَجَهَّمُونِي، وَإِنْ أَلْجَأْتَنِي إِلَى قَرَابَتِي حَرَمُونِي، وَإِنْ أَعْطُوا أَعْطُوا قَلِيلًا نَكِدًا، وَمَنُوا عَلَيَّ طَوِيلًا، وَذَمُّوا كَثِيرًا. فَيَفْضَلِكِ اللَّهُمَّ، فَأَغْنِنِي، وَبِعَظَمَتِكَ فَأَنْعَشِنِي، وَص:

در سختی ها و دشواریها

خدایا مرا برای اصلاح نفس خویش به کارهایی تکلیف فرمودی که خود به انجام آن از من تواناتری و قدرت تو بر آن کارها و بر من بیش از قدرت من بر آنهاست بنابراین آن عملی را به من عطا کن که تو را از من خشنود سازد و خشنودی خودت را در حال عافیت و سلامتی از من دریافت کن.

بارالها من طاقت سختی و صبر در برابر بلاها را ندارم و نیرویی برایم در مقابل فقر و تنگدستی نیست، به همین جهت روزی ام را از من بگیر و مرا به بندگانت واگذار مکن بلکه خودت به تنهایی حاجتم را برآورده کن و خود کارم را کفالت فرما.

الها به من بنگر و در همه امور، ناظر احوالم باش که اگر مرا به خودم واگذاری از همه کارها باز می مانم و نمی توانم آنچه را که مصلحتم می باشد انجام دهم. و اگر مرا به بندگانت واگذاری با من برخورد بد می کنند و اگر به خویشاوندانم رجوع دهی نومیدم می کنند و اگر چیزی عطا کنند کم و با ناگواری می دهند و یک عمر بر سرم منت می گذارند و مرا سرزنش می کنند.

پس (خدای خوب من) به فضل و کرمت مرا بی نیاز کن و با بزرگی ات بلند مرتبه ام فرما.

بِسَبِّعَتِكَ، فَابْسُطْ يَدِي، وَبِمَا عِنْدَكَ فَاكْفِنِي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَخَلِّصْنِي مِنَ الْحَسَدِ، وَاخْصِرْ زُنَى عَنِ الذُّنُوبِ، وَوَرِّعْنِي عَنِ الْمَحَارِمِ، وَلا تُجَرِّئْنِي عَلَى الْمَعَاصِي، وَاجْعَلْ هَوَايَ عِنْدَكَ، وَرِضَايَ فِيمَا يَرُدُّ عَلَيَّ مِنْكَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا رَزَقْتَنِي وَفِيمَا خَوَّلْتَنِي وَفِيمَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ، وَاجْعَلْنِي فِي كُلِّ حَالَمَاتِي مَحْفُوظًا مَكْلُوءًا مَسْتُورًا مَمْنُوعًا مَعَادًا مُجَارًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاقْضِ عَنِّي كُلَّ مِأِ أَلْزَمْتَنِيهِ وَفَرَضْتَهُ عَلَيَّ لَكَ فِي وَجْهِ مِنْ وَجْهِهِ طَاعَتِكَ أَوْ لِحَلْقٍ مِنْ خَلْقِكَ وَإِنْ ضَعُفَ عَن ذَلِكِ بَدَنِي، وَوَهَنْتَ عَنْهُ قُوَّتِي، وَ لَمْ تَنْلُهُ مَقْدَرَتِي، وَ لَمْ يَسِعْهُ مَالِي وَ لا ذَاتُ يَدِي، ذَكَرْتُهُ أَوْ نَسِيتُهُ. هُوَ، يَا رَبِّ، مِمَّا قَدْ أَحْصَيْتَهُ عَلَيَّ وَ اغْفَلْتَهُ أَنَا مِنْ نَفْسِي، فَأَدِّهِ عَنِّي مِنْ جَزِيلِ عَطِيَّتِكَ وَ كَثِيرِ مَا عِنْدَكَ، فَإِنَّكَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ، حَتَّى لا يَبْقَى عَلَيَّ شَيْءٌ مِنْهُ تُرِيدُ أَنْ تُقَاصِرَنِي بِهِ مِنْ حَسَبِ نَاتِي، أَوْ تُضَاعِفَ بِهِ مِنْ سَيِّئَاتِي يَوْمَ الْقَاسَاكِ يَا رَبِّ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارزُقْنِي الرِّغْبَةَ فِي الْعَمَلِ لَكَ لِ آخِرَتِي حَتَّى أَعْرِفَ صِدْقَ ذَلِكَ مِنْ قَلْبِي، وَ حَتَّى

يَكُونَ الْعَالِبُ عَلَيَّ الرَّهْدَ فِي دُنْيَايَ، وَ حَتَّى أَعْمَلَ الْحَسَنَاتِ شَوْقًا، وَ آمَنَ مِنَ السَّيِّئَاتِ فَرَقًا وَ خَوْفًا، وَ هَبْ

و به وسیله توانگری ات دستم را باز بگذار و به آنچه در اختیار داری کفایت کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا از حسد پاک کن و از ارتکاب گناه محصورم فرما و پرهیز از کارهای حرام را توفیقم ده و مرا بر انجام معاصی جری مکن و خواهشم را نزد خود قرار ده و به آنچه از تو می رسد راضی ام کن و به آنچه روزی ام دادی و احسان و نعمت بر من عطا فرمودی برکت ده و در همه حالا-تم مرا حفظ کن، لغزشهایم را بپوشان، از انجام کارهای زشت بازم دار و پناهگام باش.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، و مرا بر انجام کارهای مربوط به خودم و یا سایر بندگانت که بر من لازم و واجب فرموده ای موفق بدار، گرچه از نظر جسمانی ضعیف و ناتوان باشم. و قدرتم بدان نرسد و سرمایه ام به وسعت آن کارها نباشد چه کارهایی که به یادم هست و چه آنهایی را که فراموش کرده ام.

بارالها آن واجبات و تکالیف را تو بر من بازگو کرده ای و من آنها از روی سهل انگاری از یاد برده ام. پس به خاطر بزرگی عطایت و بسیاری رحمت آنها را ادا شده فرض کن چرا که تو صاحب رحمتی وسیع و کرمی بی پایان هستی.

خدایا تا آن روز که ترا ملاقات می کنم تکلیفی از من ناتمام نماند تا به سبب آن از کارهای خوبم بکاهی و یا بر بدی یم بیفزایی.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و برای آخرتم میل به انجام کارها برای خشنودی ات نصیبت فرما تا از روی صدق و صمیم قلب تو را بندگی کنم و آن چیزی که بر من غالب می شود زهد در دنیا و انجام کارهای خوب از روی ذوق و شوق باشد و از بدیها در امان باشم، بدین جهت که از عذاب بیم و ترس دارم.

لِي نُوراً أَمْشِيَ بِهِ فِي النَّاسِ، وَ أَهْتَيْدِي بِهِ فِي الظُّلُمَاتِ، وَ أَسْتَضِيءُ بِهِ مِنَ الشُّكِّ وَ الشُّبُهَاتِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارزُقْنِي خَوْفَ غَمِّ الوَعِيدِ، وَ شَوْقَ ثَوَابِ المَوْعُودِ حَتَّى أَجِدَ لَعْدَهُ مَا أَدْعُوكَ لَهُ، وَ كَأَبَهُ مَا أَسْتَجِيرُ بِكَ مِنْهُ، اللَّهُمَّ قَدْ تَعَلَّمْتُ مَا يُضِلُّحِنِي مِنْ أَمْرِ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي فَكُنْ بِحَوَائِجِي حَفِيظاً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ ارزُقْنِي الحَقَّ عِنْدَ تَقْصِطِ بِيْرِ فِي الشُّكْرِ لَكَ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فِي اليُسْرِ وَ العُسْرِ وَ الصِّحَةِ وَ السِّقَمِ، حَتَّى أَتَعَرَّفَ مِنْ نَفْسِي رُوحَ الرِّضَا وَ طُمَأْنِينَةَ النُّفْسِ مِنْ بِنِي بِمَا يَجِبُ لَكَ فِيمَا يَحْدُثُ فِي حَالِ الخَوْفِ وَ الأَمْنِ وَ الرِّضَا وَ السِّخْطِ وَ الضَّرِّ وَ النِّفَعِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارزُقْنِي سَلَامَةَ الصَّدْرِ مِنَ الحَسَدِ حَتَّى لَا أَحْسُدَ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِكَ، وَ حَتَّى لَا أَرَى نِعْمَةً مِنْ نِعَمِكَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فِي دِينٍ أَوْ دُنْيَا أَوْ عِيَا فِيهِ أَوْ تَقْوَى أَوْ سَعَةٍ أَوْ رِخَاءٍ إِلَّا رَجَوْتُ لِنَفْسِي أَفْضَلَ ذَلِكَ بِكَ وَ مِنْكَ وَ حَيْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارزُقْنِي التَّحَفُّظَ مِنَ الخَطَايَا، وَ الإِحْتِرَاسَ مِنَ الزَّلَلِ فِي الدُّنْيَا وَ الِ آخِرَةِ فِي حَالِ الرِّضَا وَ الغَضَبِ، حَتَّى أَكُونَ بِمَا يَرُدُّ عَلَيَّ مِنْهُمَا بِمَنْزِلِهِ سَوَاءً، عَامِلًا

الها به من نوری عطا کن تا بتوانم بین مردم زندگی کنم و به وسیله آن از تاریکی ها رهایی یابم و در پرتو آن اسیر شک و تردید نگردم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، نگرانی و دلهره نسبت به جهان آخرت روزی ام کن و چنان شوقی درباره ثواب اعمال به من بده که لذت چیزی را که تو را برای آن می خوانم و اندوه چیزی که از آن به تو پناه می برم در همین دنیا حس کنم.

بارالها به تحقیق تو خوب می دانی چه چیز کار این جهان و جهان دیگر را اصلاح می کند پس به حوائج من توجه فرما و به من مهربانی کن.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، در مواقعی که به من نعمت می دهی چه در حال آسایش و یا سختی و در سلامتی و یا بیماری اعتراف به حق یعنی اعتراف به اینکه در شکرگزاری این نعمت ها کوتاهی کرده ام روزی ام کن تا در حال ترس و امنیت و خشنودی و خشم و زیان و سود و حوادثی که برایم پیش می آید به مقام رضا وطمأنینه نفس به آنچه برای تو واجب است نائل آیم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و سینه ام را از حسد تهی فرما تا بر احدی از بندگانت به خاطر آنچه که به آنها عنایت فرموده ای رشک نبرم و تا نبینم نعمتی از نعمت هایی را که بر احدی از بندگانت در دین و دنیا و عافیت و تقوی و توسعه روزی و آسایش عنایت فرمودی مگر آنکه بهتر از آن را از جانب فضل و کرمت که یکتا و بی شریکی امید داشته باشم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و خود نگهداری از لغزشها و حراست از لغزیدن ها در دنیا و آخرت چه در حال خشنودی و چه در حال غضب نصییم فرما تا در انجام بندگی ات در حال خوشی و خشم به طور یکسان عمل کنم و درباره دوستان و دشمنان رضایت را مقدم بدارم.

بِطَاعَتِكَ، مُؤَثِّرًا لِرِضَاكَ عَلَى مَا سِوَاهُمَا فِي الْأَوْلِيَاءِ وَالْأَعْيَادِ، حَتَّى يَأْمَنَ عِدُوِي مِنْ ظُلْمِي وَجَوْرِي، وَيَيْتَسَّ وَلِيِّي مِنْ مَيْلِي وَ
انْحِطَاطِ هَوَايَ وَاجْعَلْنِي مِمَّنْ يَدْعُوكَ مُخْلِصًا فِي الرَّخَاءِ دُعَاءَ الْمُخْلِصِينَ الْمُضْطَرِّينَ لَكَ فِي الدَّعَاءِ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

ص: ١٤٢

تا آنجا که دشمنم از ظلم و جور من در امان باشد و دوستم از آنکه به میل و هوای نفس او عمل کنم، نومید گردد.

الها مرا توفیق ده که ترا در هنگام خوشحالی از روی اخلاص بخوانم مثل کسی که در هنگام اضطراب و درماندگی از روی اخلاص دعا می کند که به تحقیق تو ستوده و با عظمتی.

ص: ۱۴۳

(٢٣) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا سَأَلَ اللَّهَ الْعَافِيَةَ وَ شَكَرَهَا

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْبِسْنِي عَافِيَتَكَ، وَ جَلِّبْنِي عَافِيَتَكَ، وَ حَصِّنِي بِعَافِيَتِكَ، وَ أَكْرِمْنِي بِعَافِيَتِكَ، وَ أَعْنِنِي بِعَافِيَتِكَ، وَ تَصَيِّدْ عَلَيَّ بِعَافِيَتِكَ، وَ هَبْ لِي عَافِيَتَكَ وَ أَفْرِشْنِي عَافِيَتَكَ، وَ أَصْلِحْ لِي عَافِيَتَكَ، وَ لَا تُفَرِّقْ بَيْنِي وَ بَيْنَ عَافِيَتِكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَافِنِي عَافِيَةَ كَافِيَةَ شَافِيَةَ عَالِيَةَ نَامِيَةَ، عَافِيَةَ تُؤَلِّدُ فِي يَدَيَّ الْعَافِيَةَ، عَافِيَةَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ. وَ ائْمُنْ عَلَيَّ بِالصَّحَّةِ وَ الْأَمْنِ وَ السَّلَامَةِ فِي دِينِي وَ بَدَنِي، وَ الْبَصِيرَةِ فِي قَلْبِي، وَ النِّفَازِ فِي أُمُورِي، وَ الْخَشْيَةِ لَكَ، وَ الْخَوْفِ مِنْكَ، وَ الْقُوَّةِ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرْتَنِي بِهِ مِنْ طَاعَتِكَ، وَ الْاجْتِنَابِ لِمِمَّا نَهَيْتَنِي عَنْهُ مِنْ مَعْصِيَتِكَ. اللَّهُمَّ وَ ائْمُنْ عَلَيَّ بِالْحَيِّجِ وَ الْعُمْرَةِ، وَ زِيَارَةِ قَبْرِ رَسُولِكَ - صَلَوَاتِكَ

درخواست سلامتی و شکر آن

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، سلامتی را بر من بپوشان و مرا به سلامتی زیور بخش و به سلامتی حراستم فرما و به سلامتی گرامی ام بدار و به سلامتی بی نیازم کن و به سلامتی بر من تصدق ده و سلامتی را به من ببخش و سلامتی را برایم گسترش ده و سلامتی را برایم شایسته گردان و بین من و بین سلامتی در دنیا و آخرت جدایی نینداز.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و چنان سلامتی بر من عنایت فرما که بی نیاز کننده و شفابخش، بالا مرتبه و افزون شونده باشد، سلامتی آنچنانه ای که بدنم در دنیا و آخرت در عافیت و تندرستی کامل باشد.

پروردگارا بر من منت بگذار به سلامتی و امنیت و تندرستی در دین و بدنم و آگاهی دلم و نفوذ در کارهایم و خشیت به درگاهت و ترس از تو و نیرویی که بتوانم آنچه امر کرده ای درباره طاعتت بجا آورم و از آنچه از معاصی نهی فرموده ای ترک کنم.

الها بر من منت بگذار به توفیق انجام مناسک حج و عمره و زیارت قبر رسولت که صلوات و رحمت و برکاتت بر او و آل او باد.

عَلَيْهِ وَرَحْمَتِكَ وَبَرَكَاتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ - وَآلِ رَسُولِكَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَيْدِئاً مَا أَبْقَيْتَنِي، فِي عَامِي هَذَا وَفِي كُلِّ عَامٍ، وَاجْعَلْ ذَلِكَ مَقْبُولاً مَشْكُوراً، مَذْكُوراً لِعَدِيكَ، مَذْخُوراً عِنْدَكَ. وَانْطِقْ بِحَمْدِكَ وَشُكْرِكَ وَذِكْرِكَ وَحُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَيْكَ لِسَانِي، وَاشْرَحْ لِمَرَاتِدِ دِينِكَ قَلْبِي، وَأَعِزَّنِي وَذُرِّيَّتِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، وَمِنْ شَرِّ السَّيِّئَةِ وَالْهَيَّامَةِ وَالْعَامَةِ وَاللَّامَةِ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ سُلْطَانٍ عَنِيدٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ مُتْرَفٍ حَفِيدٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ ضَعِيفٍ وَشَدِيدٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ شَرِيفٍ وَوَضِيعٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ قَرِيبٍ وَبَعِيدٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ مَنْ نَصَبَ لِرَسُولِكَ وَالْأَهْلِ بَيْتِهِ حَزَباً مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ دَائِبَةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا، إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَمَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ فَاصْرِفْهُ عَنِّي، وَادْحَرْ عَنِّي مَكْرَهُ، وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّهُ، وَرُدِّ كَيْدَهُ فِي نَحْرِهِ. وَاجْعَلْ بَيْنَ يَدَيْهِ سُدّاً حَتَّى تُعْمِيَ عَنِّي بَصَرَهُ، وَتُصِمَّ عَنِّي ذِكْرِي سَمْعَهُ، وَتُقْفَلَ دُونَ إِيحَارِي قَلْبَهُ، وَتُخْرَسَ عَنِّي لِسَانُهُ، وَتَقْمَعَ رَأْسُهُ، وَتُدَلَّ عِزُّهُ، وَتَكْسِرَ جَبْرُوتُهُ، وَتُدَلَّ رَقَبَتُهُ، وَتَفْسَخَ كِبْرَهُ، وَتُؤْمِنَنِي مِنْ جَمِيعِ ضَرِّهِ

و زیارت قبول آل رسولت که بر آنها درود جاوید باد تا زنده ام در این سال و هر سال موفق به عمره و حج شوم، و حج مرا مقبول و سعی ام را مشکور و آن را در نظر داشته و ذخیره نزد خود قرار ده.

پروردگارا زبانم را به حمد و شکر و یاد و ستایش شایسته برای خودت گویا فرما و دلم را برای فهم حقایق دینت بگشا، و من و فرزندانم را از دست شیطان رانده شده به خود پناه ده و نیز از شرّ جانوران نیش دار و زهردار و همه جانوران و چشم زخم و از شرّ هر شیطان طغیانگر و از شرّ هر پادشاه ستمگر و از شرّ هر ثروتمند اسراف کننده و از شرّ هر فقیر و سخت برخوردار کننده و از شرّ هر شریف و پست و از شرّ هر کوچک و بزرگ و از شرّ هر فرد نزدیک و یا دور و از شرّ هر کسی که از طبقه جن و انسان برای پیامبرت و خاندان او جنگ و ستیزی برپا داشته و از شرّ هر حیوانی که بر آنها تسلط داری مرا حفظ کن و پناهم ده که تو به راه مستقیم و درست عمل می کنی.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و هر که تصمیم بدی درباره ام گرفته نقش شومش را از من دفع کن و مکرش را از من دور ساز و شرّش را نسبت به من رفع فرما و نیرنگش را به خودش برگردان و بین دیدگانش حایلی قرار ده تا چشمش از دیدن من کور و گوشش از شنیدن من کر و قلبش از یاد من قفل و زبانش درباره من لال شود تا آنجا که بر سرش بکوبی و عزّتش را به خواری مبدل سازی و کبر و غرورش را بشکنی و بر گردنش گردنبد ذلت بیندازی و سرفرازی اش را بر هم زنی.

وَشَرِّهِ وَغَمِّهِ وَهَمِّهِ وَلَمِّهِ وَحَسَدِهِ وَعَدَاوَتِهِ وَحَبَائِلِهِ وَمَصَائِدِهِ وَرَجَلِهِ وَخَيْلِهِ، إِنَّكَ عَزِيزٌ قَدِيرٌ.

ص: ١٤٨

پروردگارا مرا از جميع ضررها و شرها و عييجويي ها و حسادتها و دشمني ها و بندها و دامها و پياده نظام و سواره نظام او ايمن ساز كه تو عزيز و قدرتمندي.

ص: ۱۴۹

(٢٤) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَبَوَيْهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، وَ أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ، وَ اخْصِصْهُمْ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ بَرَكَاتِكَ وَ سَلَامِكَ، وَ اخْصِصِ اللَّهُمَّ وَالِدِي بِالْكَرَامَةِ لَمَدِينِكَ، وَ الصِّلْمَاءِ مِنْكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنِي عِلْمَ مَا يَجِبُ لَهْمَا عَلَيَّ إِلَهَامًا، وَ اجْمَعْ لِي عِلْمَ ذَلِكَ كُلِّهِ تَمَامًا، ثُمَّ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا تُلْهِمْنِي مِنْهُ، وَ وَفَّقْنِي لِلنُّفُوزِ فِيمَا تُبْصِّرُنِي مِنْ عِلْمِهِ حَتَّى لَمَّا يَفُوتَنِي اسْتِعْمَالُ شَيْءٍ عِلْمَنِيهِ، وَ لَمَّا تَثْقُلَ أَرْكَانِي عَنِ الْحُفُوفِ فِيمَا أَلْهِمْتَنِيهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ كَمَا شَرَفْتَنَاهُ، وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، كَمَا أُوجِبْتَ لَنَا الْحَقَّ عَلَى الْخَلْقِ بِسَبَبِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَهَابُهُمَا هَيْبَةَ السُّلْطَانِ الْعُسُوفِ، وَ أَبْرَهُمَا بَرَّ الْأُمِّ الرَّؤُوفِ، وَ اجْعَلْ طَاعَتِي لِوَالِدِي وَ بَرِّي بِهِمَا أَقْرَ

دعا در حق پدر و مادر

پروردگارا بر محمد بنده و رسولت و بر اهل بیت پاکیزه اش درود فرست و بهترین درود و رحمت و برکات و سلامت را بدانها اختصاص ده.

خدایا پدر و مادرم را به گرامی داشتن نزد خودت و درود از جانب لطفت اختصاص ده، ای مهربانترین مهربانان.

الها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه بر من در رابطه با پدر و مادرم واجب است از دلم بگذران و بر من الهام کن و دانش رعایت حقوق پدر و مادر را به طور کامل در اختیارم قرار ده و سپس به عمل کردن به دانستی هایم و انجام آنچه بدان آگاهم ساختی توفیقم ده تا آنجا که چیزی از وظایفم کم نگردد و اندامم از خدمت بدانچه بر من الهام فرمودی خسته و سنگین نگردد.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست همان طور که ما را به قبول اسلام و دین او و ارادت به اهل بیت گرامی اش شرافت دادی و نیز بر محمد و آل او درود فرست همان طور که به سبب آن گرامی برای ما حقی بر گردن خلق واجب گردانیدی.

الها ترس مرا از هیبت و شوکت پدر و مادرم همانند ترس از هیبت سلطان قرار ده و توفیقم ده تا با ایشان همچون مادری مهربان رفتار نمایم.

ص: ۱۵۱

لِعَيْنِي مِنْ رَقْدِهِ الْوَسِينَانِ، وَ أَثْلَجَ لِصَدْرِي مِنْ شَرْبِهِ الظَّمَّ أَنْ حَتَّى أَوْثَرَ عَلَى هَوَايَ هَوَاهُمَا، وَ أَقْدَمَ عَلَى رِضَايَ رِضَاهُمَا وَ اسْتَكْثَرَ
بِرْهُمَا بِي وَ إِنْ قَلَّ، وَ أَسِيَتْ قَلَّ بِرِي بِهِمَا وَ إِنْ كَثُرَ. اللَّهُمَّ خَفِّضْ لَهُمَا صَوْتِي، وَ أَطِيبْ لَهُمَا كَلَامِي، وَ أَلِنْ لَهُمَا عَرِيكَتِي، وَ اعْطِفْ
عَلَيْهِمَا قَلْبِي، وَ صَيِّرْنِي بِهِمَا رَفِيقًا، وَ عَلَيْهِمَا شَفِيقًا. اللَّهُمَّ اشْكُرْ لَهُمَا تَزْيِيْتِي، وَ أَثْبِتْهُمَا عَلَى تَكْرِمَتِي، وَ احْفَظْ لَهُمَا مَا حَفِظَاهُ مِنِّي
فِي صِغَرِي. اللَّهُمَّ وَ مَا مَسَّيَهُمَا مِنِّي مِنْ أَدَى، أَوْ خَلَصَ إِلَيْهِمَا عَنِّي مِنْ مَكْرُوهِ، أَوْ ضَاعَ قِبَلِي لَهُمَا مِنْ حَقِّ فَاجْعَلْهُ حِطَّةً لِدُنُوبِهِمَا،
وَ عُلُوقًا فِي دَرَجَاتِهِمَا، وَ زِيَادَةً فِي حَسَنَاتِهِمَا، يَا مُبْدِلَ السَّيِّئَاتِ بِأَضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ. اللَّهُمَّ وَ مَا تَعَدَّيَا عَلَيَّ فِيهِ مِنْ قَوْلٍ، أَوْ
أَسْرَفَايَ فِيهِ مِنْ فِعْلٍ، أَوْ ضَعِيْعَاءُ لِي مِنْ حَقِّ، أَوْ قَصِيْرَا بِي عَنْهُ مِنْ وَاجِبٍ فَقَدْ وَهَبْتُهُ لَهُمَا، وَ جُدْتُ بِهِ عَلَيْهِمَا وَ رَغَبْتُ
إِلَيْكَ فِي وَضْعِ تَبِعْتِهِ عَنْهُمَا، فَإِنِّي لَمَّا أَتَيْتُهُمَا عَلَى نَفْسِي، وَ لَمَّا أَسِيَتْ بَطْنُهُمَا فِي بَرِي، وَ لَا أَكْرَهُ مَا تَوَلَّيَاهُ مِنْ أَمْرِي يَا رَبِّ، فَهُمَا
أَوْجِبُ حَقًّا عَلَيَّ، وَ أَقْدَمُ إِحْسَانًا إِلَيْ، وَ أَعْظَمُ مِنْهُ لَمَدِي مِنْ أَنْ أَقَاصِيَهُمَا بَعْدَلٍ، أَوْ أُجَازِيَهُمَا عَلَى مِثْلِ، أَيْنَ إِذَا - يَا إِلَهِي! - طُولُ
شُغْلِهِمَا بِتَزْيِيْتِي؟ وَ أَيْنَ شِدَّةُ تَعَبِهِمَا فِي حِرَاسَتِي؟ وَ أَيْنَ

خدایا اطاعت از پدر و مادر و نیکی به ایشان را در نظرم از خواب شیرین خوشتر و از سیراب شدن تشنه گوارتر گردان تا خواسته آنها را بر خواسته های خویش مقدم قرار دهم و خشنودی ایشان را بر خشنودی خویش برگزینم و گرچه آنها نیکی و لطفشان به من کم باشد ولی زیاد جلوه بده و اگرچه محبت من به آنها زیاد باشد کم به نظر آور.

پروردگارا یاری ام کن تا صدایم را در برابرشان آهسته و سخنم را پاکیزه و برخوردارم را ملایم نمایم و دلم را نسبت به ایشان عطف و مهربان کن و مرا با آنها رفیق و شفیق و دلسوز فرما.

خدایا به خاطر زحماتی که در تربیتم کشیدند و مرا تکریم نمودند اجر و پاداش عنایت کن و همان طور که در کودکی در حفظ و حراست من کوشیدند تو آنها را نیز حفظ فرما.

پروردگارا آنچه از ناحیه من به آنها آزار رسیده و یا کاری ناخوشایندشان انجام داده ام و یا حقی را از ایشان ضایع کرده ام همه را وسیله آمرزش گناهانشان و بالا رفتن مقاماتشان و زیادی حسناتشان قرار ده ای خدایی که بدیها را چندین برابر به خوبیها تبدیل می فرمایی.

خدایا آنچه را که پدر و مادرم در گفتار به من تعدی کردند و یا در عمل درباره من بد رفتاری نمودند و یا حقی را از من ضایع کردند و یا از آنچه واجب و وظیفه ایشان بوده کوتاهی کرده اند همه را به آنها بخشیدم و آن را وسیله احسان و محبت به ایشان گردانیدم و از تو می خواهم که تبعات و گرفتاری آن را از آنها برداری زیرا که من درباره خودم ایشان را متهم نمی کنم و آنها را در نیکی به خودم سهل انگار نمی دانم. ای خدای من نسبت به آنچه پدر و مادرم به خاطر تربیت من انجام داده اند دلگیر نیستم.

زیرا که آنها حقوقشان بر گردن من واجب تر است و احسانشان به من قدیمی تر است و منتشان بر من بزرگتر از آن است که آنها را تقاص به عدل کنم و یا مقابله به مثل نمایم و اگر چنین کنم پس اینهمه زحمتشان در راه تربیت من چه می شود و آنهمه حراست و مواظبتی که با سختی و ناراحتی از من داشتند چگونه به حساب می آید و آنهمه فشار و گرفتاری که برای آسایش من تحمل نمودند چه می شود؟!

إِقْتَارُهُمَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا لِلتَّوَسُّعِ عَلَيَّ؟! هَيْهَاتَ مَا يَسِيْرُ تَوْفِيَانِ مِنِّي حَقَّهُمَا، وَ لَمَا أَدْرِكُ مَا يَجِبُ عَلَيَّ لَهُمَا، وَ لَأَنَا بِقَاضٍ وَظِيْفَه
خِدْمَتِهِمَا، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنِّي يَا خَيْرَ مَنْ اسْتُعِينَ بِهِ، وَ وَفَّقْنِي يَا أَهْدَى مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ لَأَتَجَعِّلَنِي فِي أَهْلِ الْعُقُوقِ
لِلْ آيَاءِ وَ الْأُمَمَاتِ يَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ، وَ اخْصِيْصْ أَبَوَيَّ
بِأَفْضَلِ مَا خَصَّيْتَهُ بِهِ آبَاءَ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ وَ أُمَّهَاتِهِمْ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ لَا تُنْسِنِي ذِكْرَهُمَا فِي أَدْبَارِ صَلَوَاتِي، وَ فِي إِنِّي
مِنْ آنَاءِ لَيْلِي، وَ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ نَهَارِي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِي بِدَعَائِي لَهُمَا، وَ اغْفِرْ لَهُمَا بِيْرَهُمَا بِي
مَغْفِرَةً حَتْمًا، وَ ارْضَ عَنْهُمَا بِشَفَاعَتِي لَهُمَا رِضًا عَزْمًا، وَ بَلِّغْهُمَا بِالْكَرَامَةِ مَوَاطِنَ السَّلَامَةِ. اللَّهُمَّ وَ إِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُكَ لَهُمَا
فَشَفِّعْهُمَا فِيَّ، وَ إِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُكَ لِي فَشَفِّعْنِي فِيهِمَا حَتَّى نَجْتَمِعَ بِرَأْفَتِكَ فِي دَارِ كَرَامَتِكَ وَ مَحَلِّ مَغْفِرَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ، إِنَّكَ
ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، وَ الْمَنَّ الْقَدِيمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ.

شکفتا که آن دو بزرگوار نمی توانند آن طور که سزاوارند حقشان را از من بستانند و من نمی توانم آنچه از ناحیه آنها بر من واجب شده ادا کنم و شرط خدمتگزاری آنان را به خوبی انجام دهم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا در خدمت به ایشان یاری کن ای بهترین کسی که از او یاری می طلبند و توفیقم ده ای بهترین هدایتگر برای کسی که به تو روی آورد؛ مرا در روزی که هر کس به آنچه کرده جزا داده می شود و به کسی ظلم نمی گردد عاق والدین قرار مده.

خدایا بر محمد و آل او و ذریه اش درود فرست و به پدر و مادرم از لطف و کرمت برتر از آنچه را که به پدران و مادران اهل ایمان عطا فرموده ای اختصاص ده ای مهربانترین مهربانان.

الها در تعقیب نمازهایم و در اوقات شب و در هر ساعتی از ساعات روزم یاد و ذکرشان را از دل و زبانهم میر.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و مرا به وسیله دعا در حق پدر و مادرم بیامرز و آنها را به خاطر مهربانی شان نسبت به من مشمول عفو حتمی خودت قرار ده و به شفاعت من از ایشان به طور قطع راضی شو و آنها را با گرمی داشتن به مکانهای آسایش جای ده.

خدایا اگر آنها را زودتر از من بخشیدی شفاعتشان را درباره من بپذیر و اگر مرا زودتر از آنها بخشیدی مرا شفیع ایشان قرار ده تا همراه پدر و مادرم در جوار رأفت و کرم و مغفرت و رحمتت قرار گیرم. زیرا که تو صاحب فضل بزرگ و نعمت دیرینه ای و تو هستی مهربانترین مهربانان.

(٢٥) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَوْلَدِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

اللَّهُمَّ وَ مَنَّ عَلَيَّ بِبَقَاءِ وُلْدِي وَ بِيَاضِ لَمَاحِهِمْ لِي وَ بِإِمْتِنَاعِي بِهِمْ. إِلَهِي أَمِدُّ لِي فِي أَعْمَارِهِمْ، وَ زِدْ لِي فِي آخِرَالِهِمْ، وَ رَبِّ لِي صَغِيرَهُمْ، وَ قَوْلِي ضَعِيفَهُمْ، وَ أَصْحَحْ لِي أَبْدَانَهُمْ وَ أَدْيَانَهُمْ وَ أَخْلَاقَهُمْ، وَ عَافِهِمْ فِي أَنْفُسِهِمْ وَ فِي جَوَارِحِهِمْ وَ فِي كُلِّ مَا عُنَيْتُ بِهِ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَ أَدْرِزْ لِي وَ عَلَيَّ يَدِي أَرْزَاقَهُمْ. وَ اجْعَلْهُمْ أَبْرَاراً أَتَّقِيَاءَ بَصِيرَاءَ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ لَكَ، وَ لِأَوْلِيَائِكَ مُحِبِّينَ مُنَاصِحِينَ، وَ لِجَمِيعِ أَعْدَائِكَ مُعَانِدِينَ وَ مُبْغِضِيْنَ، آمِينَ. اللَّهُمَّ اشْدُدْ بِهِمْ عَضْدِي، وَ أَقِمْ بِهِمْ أَوْدِي، وَ كَثِّرْ بِهِمْ عَدَدِي، وَ زَيِّنْ بِهِمْ مَحْضَرِي، وَ أَحْيِ بِهِمْ ذِكْرِي، وَ اكْفِنِي بِهِمْ فِي غَيْبِي، وَ أَعْنِي بِهِمْ عَلَيَّ حَاجَتِي، وَ اجْعَلْهُمْ لِي مُحِبِّينَ، وَ عَلَيَّ حَدِيثِينَ مُقْبِلِينَ مُسْتَقِيمِينَ لِي، مُطِيعِينَ، غَيْرَ عَاصِينَ وَ لَا عَاقِبِينَ وَ

دعا در حق فرزندان

پروردگارا بر من مَنّت بگذار به زنده ماندن فرزندانم و به اصلاح و تربیت ایشان و به بهره بردن از وجودشان برای خودم.

خدایا عمرشان را برایم طولانی کن و مدت زندگانی آنها را بسیار نما، اطفال صغیر مرا تربیت کن و فرزندان ناتوانم را تقویت فرما و بدنها و آئینها و اخلاقشان را برای من سالم بدار و در جان و اعضایشان و در هر کاری که برای ایشان تلاش می کنم عافیت و سلامتی عطا کن و روزیهایشان را برای من و به دست من بسیار کن.

خداوندا فرزندانم را از جمله نیکان و متقین و صاحبان بینش و حرف شنو و فرمانبرداران دستوراتت قرار ده.

الها آنها را برای دوستانت پند دهندگانی علاقمند و برای تمامی دشمنانت، دشمن و کینه توز نما. خدایا دعایم را مستجاب فرما.

خدایا به توسط فرزندانم بازوانم را محکم کن و در سختیها باورم فرما و به وجود ایشان شماره یاوران مرا فراوان فرما و در حضور، آنها را سبب زینت و در غیاب، باعث یاد و ذکرم گردان و در نبود من آنها را کفایت کن و به وسیله آنها مرا حاجت روا فرما و ایشان را به من علاقمند کن و آنها را نسبت به من پابرجا و فرمانبردار کن و نه نافرمان و زشتکار و مخالفت کننده و خطا کار.

ص: ۱۵۷

لَمَّا مَخَّالِفِينَ وَلَا خَاطِبِينَ، وَأَعْنَى عَلَى تَرْبِيَّتِهِمْ وَتَأْدِيبِهِمْ، وَبِرَّهِمْ، وَهَبَ لِي مِنْ لَدُنْكَ مَعَهُمْ أَوْلَادًا ذُكُورًا، وَاجْعَلْ ذَلِكَ خَيْرًا لِي، وَاجْعَلْهُمْ لِي عَوْنًا عَلَى مَا سَأَلْتُكَ. وَأَعْدَنِي وَذُرِّيَّتِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، فَإِنَّكَ خَلَقْتَنَا وَآمَرْتَنَا وَنَهَيْتَنَا وَرَغَبْتَنَا فِي ثَوَابِ مَا آمَرْتَنَا وَرَهَبْتَنَا عِقَابَهُ، وَجَعَلْتَ لَنَا عَدُوًّا يَكِيدُنَا، سَلَطْتَهُ مِنَّا عَلَى مَا لَمْ تُسَلِّطْنَا عَلَيْهِ مِنْهُ، أَسَكَّنْتَهُ صُدُورَنَا، وَاجْرَيْتَهُ مَجَارِيَ دِمَائِنَا، لَا يَغْفُلُ إِنْ غَفَلْنَا، وَلَا يَنْسَى إِنْ نَسِينَا، يُؤْمِنُنَا عِقَابَكَ، وَيُخَوِّفُنَا بِغَيْرِكَ. إِنْ هَمَمْنَا بِفَاحِشَةٍ شَجَعْنَا عَلَيْهَا، وَإِنْ هَمَمْنَا بِعَمَلٍ صَالِحٍ ثَبَطْنَا عَنْهُ، يَتَعَرَّضُ لَنَا بِالشَّهَوَاتِ، وَيُنْصِبُ لَنَا بِالشُّبُهَاتِ، إِنْ وَعَدْنَا كَذِبًا، وَإِنْ مَنَّا أَخْلَفْنَا، وَإِلَّا تَصْرِفُ عَنَّا كَيْدَهُ يُضِلُّنَا، وَإِلَّا تَقْنَا خَبَالَهُ يَسْتَرِلْنَا. اللَّهُمَّ فَاقْهَرُ سُلْطَانَهُ عَنَّا بِسُلْطَانِكَ حَتَّى تَحْبِسَهُ عَنَّا بِكَرْهِ الدَّعَاءِ لَكَ فَضْضِحْ مِنْ كَيْدِهِ فِي الْمَعْصُومِينَ بِكَ. اللَّهُمَّ أَعْطِنِي كُلَّ سُؤْلِي، وَاقْضِ لِي حَوَائِجِي، وَلَا تَمْنَعْنِي الْإِجَابَةَ وَقَدْ ضَمَمْتَهَا لِي، وَلَا تَحْجُبْ دُعَائِي عَنْكَ وَقَدْ أَمَرْتَنِي بِهِ، وَامُنْ عَلَيَّ بِكُلِّ مَا يُضِلُّحَنِي فِي دُنْيَايَ وَآخِرَتِي؛ مَا ذَكَرْتُ مِنْهُ وَمَا نَسِيتُ، أَوْ أَظْهَرْتُ أَوْ أَخْفَيْتُ أَوْ أَعْلَنْتُ أَوْ أَسْرَرْتُ، وَاجْعَلْنِي

الها در تربیت و ادب کردن و نیکی به آنها مرا یاری کن و از جانب فضل و کرمات در بین آنها فرزندان پسر نیز عنایت فرما و وجودشان را برایم خیر و برکت قرار ده و فرزندانم را درباره آنچه از تو طلب می کنم یاورم گردان.

خدایا من و ذریّه ام را از شیطان رانده شده پناه ده زیرا که تو ما را آفریدی و به واجبات امر کردی و از محرمات نهی فرمودی و میل و رغبت در ثواب اعمال و ترس و وحشت از عقاب در دلهایمان انداختی. و برای من دشمنی مثل شیطان قرار دادی که همواره ما را فریب می دهد و او را بر مسائلی درباره ما مسلط فرمودی که ما بر آنها تسلط نداریم و او را در سینه هایمان لانه دادی و در خونهایمان به جریان انداختی، اگر ما غافل شویم او از ما غافل نیست و اگر ما فراموش کنیم او ما را فراموش نمی کند. او ما را از عذاب تو ایمن می سازد و از غیر تو می ترساند. اگر ما برای عمل بدی همت کنیم او ما را تشویق و ترغیب می کند و اگر به کار خوبی همت گماریم رأی ما را می زند.

خدایا شیطان ما را به شهوتها دعوت می کند و شبهه ها را برایمان برپا می نماید اگر به ما وعده دهد دروغ می گوید و اگر ما را به نعمت ها سرگرم کند خلاف آن انجام می دهد و اگر تو نیرنگ او را از ما دفع نکنی ما را گمراه می کند و اگر فساد و رفتار زشت او را مانع نشوی ما را گرفتار لغزش خواهد کرد.

خدایا: با قهر و غلبه خود قهر و غلبه اش را بشکن تا آنجا که او را به خاطر دعای فراوانی که ما می کنیم زندانی کنی و صبح کنیم در حالی که به لطف تو از فریب او مصون باشیم.

پروردگارا به همه درخواست هایم پاسخ بده و حوائجم را برآورده ساز و چون ضامن استجابت دعایم شده ای بنابراین مانع استجابت دعایم نشو و چون خود فرمان دادی که ترا بخوانیم پس دعایم را رد مفرما و بر من منت بگذار و هرچه که صلاح دنیا و آخرت من هست خواه ذکر کردم و یا فراموش نمودم و یا آشکار کردم و یا مخفی داشتم و یا اعلان کردم و یا پنهان داشتم همه و همه را به من عنایت فرما.

فِي جَمِيعِ ذَلِكِ مِنَ الْمُضْهِلِّينَ بِسُؤَالِي إِيَّاكَ، الْمُنْجِحِينَ بِالطَّلَبِ إِلَيْكَ غَيْرِ الْمَمْنُوعِينَ بِالتَّوَكُّلِ عَلَيْكَ. الْمَعُودِينَ بِالتَّعَوُّذِ بِكَ، الرَّابِحِينَ فِي التَّجَارَةِ عَلَيْكَ، الْمُجَارِينَ بِعِزِّكَ، الْمَوْسِعَ عَلَيْهِمُ الرِّزْقَ الْحَلَالَ مِنْ فَضْلِكَ، الْوَاسِعَ بِجُودِكَ وَكَرَمِكَ، الْمُعْزِينَ مِنَ الذَّلِّ بِكَ، وَالْمُجَارِينَ مِنَ الظُّلْمِ بِعَدْلِكَ، وَالْمُعَافِينَ مِنَ البَلَاءِ بِرَحْمَتِكَ، وَالْمُعْنِينَ مِنَ الْفَقْرِ بِغِنَاكَ، وَالْمَعْصُومِينَ مِنَ الذُّنُوبِ وَالزَّلَلِ وَالْخَطَا بِتَقْوَاكَ، وَالْمُؤَفِّقِينَ لِلْخَيْرِ وَالرَّشْدِ وَالصَّوَابِ بِطَاعَتِكَ، وَالْمُحَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الذُّنُوبِ بِقُدْرَتِكَ، التَّارِكِينَ لِكُلِّ مَعْصِيَتِكَ، السَّاكِنِينَ فِي جِوَارِكَ. اللَّهُمَّ أَعْطِنَا جَمِيعَ ذَلِكَ بِتَوْفِيقِكَ وَرَحْمَتِكَ، وَأَعِزَّنَا مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ، وَأَعْطِ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ مِثْلَ الْعَدَى سَأَلْتِكَ لِنَفْسِي وَوَلَدِي فِي عَاجِلِ الدُّنْيَا وَآجِلِ الْآخِرَةِ، إِنَّكَ قَرِيبٌ مُجِيبٌ سَمِيعٌ عَلِيمٌ عَفُوفٌ غَفُورٌ رءُوفٌ رَحِيمٌ. وَآتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

و در تمام این موارد مرا از جمله کسانی قرار ده که خیر و صلاح خویش را از تو مطالبه می کند و در طلب از تو موفق بوده و با توکل بر تو محروم از الطافت نگشته است.

الها مرا از جمله آنهایی قرار ده که در پناه بردن بر تو عادت کرده و در معامله با تو سود برده است و به عزت پناهنده شده و از جانب فضل صاحب روزی وسیع گشته و این به سبب جود و کرم حاصل گشته است.

خدایا مرا جزء کسانی قرار ده که از تنگنا و خواری به عزت و شوکت رسیده اند و از ظلم ظالمین به عدلت پناه آورده اند و به توسط رحمت از بلا معافشان فرموده ای و از نداری به ثروت رسیده و به سبب تقوی و ترس از خودت از گناهان و لغزشها و خطایا مصون مانده اند و به واسطه طاعت و بندگی ات موفق در کار خیر و راست و درست شده اند و بین ایشان و گناهان با قدرت لایزال حایل شده ای و هر نافرمانی ات را رها کرده و در جوار رحمت ساکن شده اند.

خدایا همه اینها را به لطف و رحمت عطا فرما و ما را از عذاب آزاردهنده پناه ده و به جمیع مردان و زنان مسلمان و مؤمن همانند آنچه را که برای خود و فرزندانم سؤال کردم عطا کن، هم در این دنیا و هم در آخرت زیرا که تو به ما نزدیکی و ما را اجابت می کنی و صدای ما را می شنوی و آگاه به وضع ما هستی و اهل بخششی و آمرزش و رثوف و مهربان می باشی. بنابراین در دنیا و آخرت به ما حسنه و توفیق انجام کارهای نیک عنایت کن و ما را از عذاب آتشین دوزخ حفظ فرما.

(٢٦) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِجِيرَانِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ إِذَا ذَكَرَهُمْ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوَلَّنِي فِي جِيرَانِي وَ مَوَالِي الْعَارِفِينَ بِحَقِّنَا، وَ الْمُنَابِذِينَ لِأَعْدَائِنَا بِأَفْضَلِ وَ لَاتِيكَ. وَ وَفَّقْهُمْ لِإِقَامَةِ سُنَّتِكَ، وَ الْأَخْذِ بِمَحَاسِنِ أَدَبِكَ فِي إِزْفَاقِ ضَمِيمِيهِمْ، وَ سَيِّدِ خَلَّتِيهِمْ، وَ عِيَادَةِ مَرِيضِيهِمْ، وَ هِدَايَةِ مُسْتَشْرِيهِمْ، وَ مُنَاصَةِ حَاجَتِيهِمْ، وَ تَعْيِيدِ قَادِمِيهِمْ، وَ كِتْمَانِ أَسْرَارِهِمْ، وَ سِتْرِ عَوْرَاتِهِمْ، وَ نُصْرَةِ مَظْلُومِيهِمْ، وَ حُسْنِ مَوَاسَاتِيهِمْ بِالْمَاعُونِ، وَ الْعُودِ عَلَيْهِمْ بِالْجِدَّةِ وَ الْإِفْضَالِ، وَ إِعْطَاءِ مَا يَجِبُ لَهُمْ قَبْلَ السُّؤَالِ. وَ اجْعَلْنِي اللَّهُمَّ أَجْزَى بِالْإِحْسَانِ مُسْتَشِيرِيهِمْ، وَ أَعْرَضُ بِالتَّجَاوُزِ عَنْ ظَالِمِيهِمْ، وَ أَسْتَعْمَلُ حُسْنَ الظَّنِّ فِي كَوَافَتِيهِمْ، وَ أَتَوَلَّى بِالْبَرِّ عَامَّتِيهِمْ، وَ أَغْضُ بِصِيرِي عَنْهُمْ عَفْهًا، وَ أَلِينُ جَانِبِي لَهُمْ تَوَاضُعًا، وَ أَرِقُّ عَلَى أَهْلِ الْبَلَاءِ مِنْهُمْ رَحْمَةً، وَ أُسِرُّ لَهُمْ بِالْغَيْبِ

دعا در حق همسایگان و دوستان

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا با بهترین نوع سرپرستی و ولایت درباره همسایگان و دوستانم که حق ما را شناسند و یا دشمنانمان سرستیز داشته باشند کمک فرما و به همسایگان و دوستانم برپایی سنت هایت و کسب صفات پسندیده در سود رساندن به ضعیفان و جلوگیری از فقر و نداشتن عیادت بیمارانشان و هدایت ره جویانشان و نصیحت اهل مشورتشان و دیدار مسافرانشان و حفظ اسرارشان و پوشاندن عیب هایشان و یاری مظلومانشان و خوب کمک کردن در خانه و سود رساندن همراه با بخشش فراوان و دادن آنچه که بر آنها واجب شده قبل از آنکه از ایشان مطالبه شود را توفیق ده.

الها به من نیز توفیق ده تا با همسایگان و دوستانی که رفتار ناپسند دارند به نیکی پاداش دهم و از ستمکارانشان با چشم پوشی از ستمشان در گذرم و نسبت به همگی آنها خوش گمان باشم و با نیکی بر آنها سرپرستی ایشان نمایم و با پاکدامنی، از لغزش آنها صرف نظر نمایم و در هنگام ملاقات با ایشان برخوردی متواضعانه و ملایم داشته باشم و با مهربانی و رقت قلب مصیبت زدگانیشان را سر سلامتی بدهم و در پشت سرشان دوستی خود را ابراز نموده.

ص: ۱۶۳

مَوَدَّةً، وَ أَحَبَّ بَقَاءَ النِّعْمَةِ عِنْدَهُمْ نُصِيحًا، وَ أَوْجِبْ لَهُمْ مَا أَوْجِبُ لِحَامَتِي، وَ أَرْعَى لَهُمْ مَا أَرْعَى لِخَاصَّتِي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَ آلِهِ، وَ ارزُقْنِي مِثْلَ ذَلِكَ مِنْهُمْ، وَ اجْعَلْ لِي أَوْفَى الحُطُوطِ فِيمَا عِنْدَهُمْ، وَ زِدْهُمْ بَصِيرَةً فِي حَقِّي، وَ مَعْرِفَةً بِفَضْلِي حَتَّى يَسْعُدُوا
بِي وَ أَسْعَدَ بِهِمْ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

ص: ١٦٤

و از روی صفای باطن بقای نعمت را برایشان دوست بدارم و آنچه برای نزدیکان خود لازم و واجب می دانم برای آنها نیز لازم و واجب بدانم و آنچه درباره اقوام و فامیل خویش مراعات می کنم نسبت به آنها نیز مراعات نمایم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و همانند آنچه را که برای همسایگان و دوستانم خواستم به من روزی کن و برخوردارترین بهره ها را که به ایشان عطا شده برایم در نظر بگیر، و آگاهی آنها را نسبت به حقوق من افزون فرما و به آنها آشنایی به فضل مرا فراوان کن تا به وسیله من نیکبخت شوند و من به توسط آنها سعادت مند گردم. ای خدای جهانیان دعایم را مستجاب فرما.

ص: ۱۶۵

(٢٧) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَهْلِ الثُّغُورِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَصِّنْ ثُغُورَ الْمُسْلِمِينَ بِعِزَّتِكَ، وَ أَيِّدْ حُمَاتَهَا بِقُوَّتِكَ، وَ أَسْبِغْ عَطَايَاهُمْ مِنْ جِدَّتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ كَثِّرْ عِدَّتَهُمْ، وَ اشْحَذْ أَسْلِحَتَهُمْ، وَ احْرُسْ حُوزَتَهُمْ، وَ ائْتَمِعْ حَوْمَتَهُمْ، وَ أَلْفِ جَمْعَهُمْ، وَ دَبِّرْ أَمْرَهُمْ، وَ وَاثِرْ بَيْنَ مِيرِهِمْ، وَ تَوَخَّجْ بِكِفَايَةِ مُؤْنِهِمْ، وَ اعْضُدْهُمْ بِالنَّصِيرِ، وَ أَعِزَّهُمْ بِالصَّبْرِ، وَ الطُّفِّ لَهُمْ فِي الْمَكْرِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَرَّفُهُمْ مَا يَجْهَلُونَ، وَ عَلَّمُهُمْ مَا لَا يَعْلَمُونَ، وَ بَصِّرْهُمْ مَا لَا يُبْصِرُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْسِهِمْ عِنْدَ لِقَائِهِمُ الْعَدُوَّ ذِكْرَ دُنْيَاهُمْ الْخَدَاعِ الْغُرُورِ، وَ امْنِجْ عَنْ قُلُوبِهِمْ خَطَرَاتِ الْمَالِ الْفُتُونِ، وَ اجْعَلِ الْجَنَّةَ نُصَبَ أَعْيُنِهِمْ، وَ لَوْحَ مِنْهَا لِابْصَارِهِمْ مَا أُعِيدَتْ فِيهَا: مِنْ مَسَاكِنِ الْخُلْدِ، وَ مَنَازِلِ الْكِرَامَةِ،

دعا برای مرزداران

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به عزّت مرزهای مسلمانان را محکم ساز و به نیرویت مرزبانان را تقویت فرما و به توانگری عطاهایت را برایشان فراوان کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و تعداد مرزبانان را زیاد و اسلحه ایشان را تند و تیز از حوزه مأموریتشان حراست فرما و حومه کارشان را محکم و جمعشان را نسبت به یکدیگر مهربان گردان.

خدایا تدبیر در کارها و روزی پی در پی برایشان مقّر کن و خود به تنهایی امور زندگی آنها را کفایت فرما و جهت پیروزی بر دشمن و دارا بودن استقامت و صبر مددشان فرما و برای فریب نخوردن از دست بیگانگان دقت نظر و عمل بدانها عنایت کن.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و در مسائل مربوط به جنگ و مرزبانی آنچه را که نمی دانند بدانها بشناسان و به آنچه آگاه نیستند آگاهشان ساز و به آنچه بصیرت ندارند بینش و بصیرتشان ده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست، و در آن هنگام که با دشمن روبرو می شوند توجه به دنیای نیرنگ باز و گول زنده را از آنها دور کن و از دلهایشان فکر به ثروت فتنه انگیز را محو فرما و بهشت را در مقابل چشمانشان قرار ده.

وَ الْحُورِ الْحِسَانِ وَ الْأَنْهَارِ الْمَطْرِدَةِ بِأَنْوَاعِ الْأَشْرِيهِ وَ الْأَشْجَارِ الْمُتَدَلِّيهِ بِصُنُوفِ الثَّمَرِ حَتَّى لَا يَهُمُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ بِالْإِدْبَارِ، وَ لَا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ عَنْ قِرْنِهِ بِفِرَارٍ.

اللَّهُمَّ أَفْلَحُ بِذَلِكَ عِدْوَهُمْ، وَ أَقْلَمُ عَنْهُمْ أَظْفَارَهُمْ، وَ فَرَقَ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ أَسْيَلِحَتِهِمْ، وَ أَخْلَعَ وَ ثَانَقَ أَفْتِدَتَهُمْ، وَ بَاعَدَ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ أَرْوَدَتِهِمْ، وَ حَيَّرَهُمْ فِي سُبُلِهِمْ، وَ ضَلَّلَهُمْ عَنْ وَجْهِهِمْ، وَ أَقْطَعَ عَنْهُمْ الْمَيْدَدَ، وَ انْقَضَ مِنْهُمْ الْعَدَدَ، وَ اَمْلَأَ أَفْتِدَتَهُمُ الرُّعْبَ، وَ أَقْبِضْ أَيْدِيَهُمْ عَنِ الْبَسِطِ، وَ اخْزِمِ أَلْسِنَتَهُمْ عَنِ النَّطْقِ، وَ شَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلَفَهُمْ وَ نَكَلْ بِهِمْ مَنْ وَرَاءَهُمْ، وَ أَقْطَعْ بِخَزْيِهِمْ أَطْمَاعَ مَنْ بَعْدَهُمْ. اللَّهُمَّ عَقِّمْ أَرْحَامَ نِسَائِهِمْ، وَ يَبْسُ أَصْدِمَابَ رِجَالِهِمْ، وَ أَقْطَعْ نَسْلَ دَوَابِّهِمْ وَ أَنْعَامِهِمْ، لَا تَأْذُنْ لِسَيِّمَائِهِمْ فِي قَطْرٍ، وَ لَا لِأَرْضَتِهِمْ فِي نِيَاتٍ. اللَّهُمَّ وَ قَوِّ بِذَلِكَ مَحَالِ أَهْلِ الْإِسْلَامِ، وَ حَصِّنْ بِهِ دِيَارَهُمْ، وَ تَمَرِّ بِهِ أَمْوَالَهُمْ، وَ فَرِّغْهُمْ عَنْ مَحَارِبَتِهِمْ لِعِبَادَتِكَ، وَ عَنِ مُنَابَذَتِهِمْ لِلْخَلْوَةِ بِكَ حَتَّى لَا يُعْبَدَ فِي بَقَاعِ الْأَرْضِ غَيْرُكَ، وَ لَا تُعْفَرَ لِأَحَدٍ مِنْهُمْ جَبْهَةٌ دُونَكَ. اللَّهُمَّ اغْزُبْ بِكُلِّ نَاحِيَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى مَنْ يَارَائِهِمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، وَ أَمِدِّدْهُمْ بِمَلَائِكَتِكَ مِنْ عِنْدِكَ مُرْدِفِينَ حَتَّى يَكْشِفُوهُمْ إِلَى مُنْقَطَعِ التَّرَابِ قَتْلًا فِي أَرْضِكَ وَ

و از آن بهشت آنچه مهیا ساخته ای از خانه های جاودانی و منزلهای کرامت و حورالعین و نهرهایی که به انواع مختلف موجود است و درختانی که از زیادی میوه های متنوع خم گشته اند همه را در برابر چشمانشان جلوه گر ساز تا احدی از آنها فکر پشت کردن به دشمن و فرار از جبهه را در سر نپروراند و با خود گریختن را زمزمه ننماید.

بارالها به آنچه از تو درخواست شد دشمنانشان را در هم شکن و ناخن طمعشان را بگیر و بین آنها و اسلحه هایشان جدایی انداز و بند دلشان را از ترس پاره کن و بین آنها و بین آذوقه هایشان دوری انداز و در راههایی که برای جنگ انتخاب کرده اند حیرانیشان کن و از چیزی که بدان روی آورده اند گمراهشان فرما و کمک را از آنها بردار و از تعدادشان بکاه و در دلهایشان رعب و وحشت بینداز و دستهایشان را بر جنگیدن پرتوان مفرما و زبانشان را از رجز خواندن بند بیاور و جمعیت پشت سرشان را پراکنده ساز و آنها را درس عبرتی برای آنها که به دنبالشان می باشند قرار ده و با خوار کردنشان طمع دنباله روهایشان را ببر.

خدایا زنانشان را از زائیدن عقیم کن و صلب مردانشان را خشک گردان و نسل حیوانات و چهارپایانشان را قطع کن. بر آسمانشان باران و بر زمین ایشان روئیدن را اجازه مده.

خدایا بدین طریق تدبیر اهل اسلام را تقویت فرما و شهرهایشان را محکم کن و اموالشان را فراوان فرما و به آنها وقت فراغتی جهت عبادت عنایت کن و در عوض زد و خورد با آنها فرصتی برای خلوت کردن و راز و نیاز با خودت را توفیق ده تا آن روزی که در روی زمین جز ترا عبادت نکنند و برای غیر تو سر بر خاک نسایند.

پروردگارا گروه های مختلف مسلمین را جهت مبارزه با مشرکین اعزام کن و فرشتگان را پی در پی برای امدادسانی به ایشان بفرست تا دشمنان را تالاب مرزها برده و آنها را در زمین تو کشته و یا اسیر کنند.

أَسِيرًا، أَوْ يُقَرَّوْا بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْعَدِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحَيْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ. اللَّهُمَّ وَاعْمُرْ بِذَلِكَ أَعْدَاءَكَ فِي أَفْطَارِ الْبِلَادِ مِنَ
الْهِنْدِ وَالرُّومِ وَالْتُرْكِ وَالْخَزَرِ وَالْحَبَشِ وَالنُّوبَةِ وَالزَّنْجِ وَالسِّقَالِيَّةِ وَالسَّيَالِيَّةِ وَالسَّيْرِيَّةِ وَالسَّيْرِيَّةِ وَالسَّيْرِيَّةِ وَالسَّيْرِيَّةِ وَالسَّيْرِيَّةِ وَالسَّيْرِيَّةِ
صِفَاتُهُمْ، وَقَدْ أَحْصَيْتَهُمْ بِمَعْرِفَتِكَ، وَأَشْرَفْتَ عَلَيْهِمْ بِقُدْرَتِكَ.

اللَّهُمَّ اشْغَلِ الْمُشْرِكِينَ بِالْمُشْرِكِينَ عَنِ تَنَاوُلِ أَطْرَافِ الْمُسْلِمِينَ، وَخُذْهُمْ بِالنَّفْصِ عَنِ تَنْقِصِهِمْ، وَثَبِّطْهُمْ بِالْفَرْقَةِ عَنِ الْإِحْتِشَادِ
عَلَيْهِمْ. اللَّهُمَّ أَحْلِلْ قُلُوبَهُمْ مِنَ الْأَمْنَةِ، وَأَبْدَانَهُمْ مِنَ الْقُوَّةِ، وَأَذْهِلْ قُلُوبَهُمْ عَنِ الْإِحْتِيَالِ، وَأَوْهِنْ أَرْكَانَهُمْ عَنِ مُنَازَلَةِ الرُّجَالِ، وَ
جَبِّنْهُمْ عَنِ مُتَعَارَعَةِ الْأَبْطَالِ، وَابْعَثْ عَلَيْهِمْ جُنُودًا مِنْ مَلَائِكَتِكَ بِبَأْسٍ مِنْ بَأْسِكَ كَفَعْلِكَ يَوْمَ يَدْرِي، تَقْطَعُ بِهِ دَابِرَهُمْ وَتَحْصِيْدُهُ بِهِ
شَوْكَتَهُمْ، وَتُفَرِّقُ بِهِ عَدَدَهُمْ. اللَّهُمَّ وَامْرُجْ مِيَاهَهُمْ بِالْوَبَاءِ، وَأَطْعِمْتَهُمْ بِاللَّدْوَاءِ، وَأَزِمْ بِلَادَهُمْ بِالْخُسُوفِ، وَالْحِجَّ عَلَيْهَا بِالْقُدُوفِ، وَ
افْرَعْهَا بِالْمُحُولِ، وَاجْعَلْ مِيرَهُمْ فِي أَحْصَى أَرْضِكَ وَأَبْعَدْهَا عَنْهُمْ، وَامْنَعْ حُصُونَهَا مِنْهُمْ، أَصَابَهُمْ بِالْجُوعِ الْمُقِيمِ وَالسَّقَمِ الْأَلِيمِ.
اللَّهُمَّ وَ أَيَّمَا غَزَاهُمْ مِنْ أَهْلِ مِلَّتِكَ، أَوْ مُجَاهِدٍ جَاهَدَهُمْ مِنْ أَتْبَاعِ سُنَّتِكَ، لِيَكُونَ دِينُكَ الْأَعْلَى،

و یا آنکه اقرار نمایند که تو هستی خدای یکتایی که خدایی غیر از تو نیست و شریک و مثل نداری.

خدایا این درخواست مرا درباره دشمنانت در هر کجای جهان هستند به اجرا درآور در هند و روم و ترکستان و خزر و حبشه و نوبه و زنگبار و سقالبه و دیالمه و سایر ملت های مشترک آنهایی که نام و نشانشان مخفی است ولی تو از آنها باخبری و به قدرت خویش بر آنها احاطه داری.

الها مشرکین را به مشرکین مشغول کن تا دست درازی به مرزهای مسلمانان نکنند و به ایجاد نقص در آنها از وارد کردن نقص بر مسلمین برحذرشان دار و تفرقه بین آنها بینداز تا هماهنگی علیه مردم مسلمان نداشته باشند.

خدایا دلهایشان از امنیت خالی و بدنهایشان از قوت تهی فرما و افکارشان را از چاره جویی مضطرب کن و قدمهایشان را از جنگیدن با رجال ما سست گردان و آنها را از جنگ با دلیران به وحشت انداز و همانند روز بدر فرشتگان را با کوبندگی و سرسختی تمام بر سر آنها فرود آور تا ریشه آنان را قطع و شکوهشان را نابود و بینشان پراکندگی ایجاد کنی.

خدایا آبشان به وبا آلوده ساز و خوردنی هایشان را به امراض گوناگون آمیخته کن و شهرهایشان را فرو بر و پی در پی بر آن شهرها بلا و گرفتاری برسان و آنها را با قحطی و خشکسالی سرکوب کن و آذوقه هایشان را در شهرهای دوردست قرار ده و پناهگاههایشان را در اختیارشان مگذار و آنها را به گرسنگی دائمی و بیماری دردناک مبتلا فرما.

پروردگارا هر رزمنده ای از ملت تو و یا هر مجاهدی از پیروان مکتب تو که تلاش می کند دینت در مرتبه اعلی و حزبت در نهایت قدرت و بهره ات کاملتر گردد کارش را آسان

وَ حِزْبِكَ الْأَقْوَى وَ حِطِّكَ الْأَوْفَى فَلَقَهُ الْيُسْرَ، وَ هَيَّئِ لَهُ الْأَمْرَ، وَ تَوَلَّهُ بِالنَّجْحِ، وَ تَخَيَّرْ لَهُ الْأَصْحَابَ، وَ اسْتَقْوِ لَهُ، الظَّهَرَ، وَ أَسْبِغْ عَلَيْهِ فِي النَّفَقَةِ، وَ مَتَّعْهُ بِالنَّشَاطِ، وَ أَطْفِ عَنْهُ حَرَارَةَ الشُّوقِ، وَ أَجِرْهُ مِنْ غَمِّ الْوَحْشَةِ، وَ أَنْسِهِ ذِكْرَ الْأَهْلِ وَ الْوَالِدِ. وَ أَثْرُ لَهُ حُسْنَ التَّيْبَةِ، وَ تَوَلَّهُ بِالْعَافِيَةِ، وَ أَصْحَبْهُ السَّلَامَةَ، وَ أَعْفِهِ مِنَ الْجُبْنِ، وَ أَلْهِمَّهُ الْجُرْأَةَ، وَ ارْزُقْهُ الشَّدَّةَ، وَ أَيِّدْهُ بِالنَّصْرَةِ، وَ عَلِّمْهُ السِّيَرَ وَ السَّنَنَ، وَ سَدِّدْهُ فِي الْحُكْمِ، وَ اغْرِزْ عَنْهُ الرِّيَاءَ، وَ خَلِّصْهُ مِنَ السِّمْعَةِ، وَ اجْعَلْ فِكْرَهُ وَ ذِكْرَهُ وَ طَعْنَهُ وَ إِقَامَتَهُ، فِيكَ وَ لَكَ. فَإِذَا صَافَّ عِدُّوكَ وَ عَدُوَّهُ فَقَلِّلْهُمْ فِي عَيْنِهِ، وَ صَيِّرْ شَأْنَهُمْ فِي قَلْبِهِ، وَ أَدِلْ لَهُ مِنْهُمْ، وَ لَا تُدِلَّهُمْ مِنْهُ، فَإِنْ خَتَمْتَ لَهُ بِالسِّبَادَةِ، وَ قَضَيْتَ لَهُ بِالشَّهَادَةِ فَبَعْدَ أَنْ يَجْتَنَحَ عِدُّوكَ بِالْقَتْلِ، وَ بَعْدَ أَنْ يَجْهَدَ بِهِمُ الْأَسِيرَ، وَ بَعْدَ أَنْ تَأْمَنَ أَطْرَافُ الْمُسْلِمِينَ، وَ بَعْدَ أَنْ يُوَلِّيَ عِدُّوكَ مُدْبِرِينَ. اللَّهُمَّ وَ أَيَّمَا مُسْلِمٍ خَلَفَ غَازِيًا أَوْ مُرَابِطًا فِي دَارِهِ، أَوْ تَعَهَّدَ خَالِفِيهِ فِي غَيْبَتِهِ، أَوْ أَعَانَهُ بِطَائِفِهِ مِنْ مَالِهِ، أَوْ أَمَدَّهُ بِعِتَادِهِ، أَوْ شَحَذَهُ عَلَى جِهَادِهِ، أَوْ أَتْبَعَهُ فِي وَجْهِهِ دَعْوَةَ، أَوْ رَعَى لَهُ مِنْ وَرَائِهِ حُرْمَةً، فَ أَجِرْ لَهُ مِثْلَ أَجْرِهِ وَزِنًا بِعَوَزِهِ وَ مِثْلًا بِمِثْلِهِ، وَ عَيَّوْضُهُ مِنْ فِعْلِهِ عَوَضًا حَاضِرًا يَتَعَجَّلُ بِهِ

و امورش را مهیا و پیروزی را برایش به ارمغان آور و یارانی برایش انتخاب کن که بدانها پشتش قوی گردد و جیره اش را فراوان و از شادی و نشاط بهره مندش ساز و حرارت شوق دوستان را در او فرو نشان و از غم تنهایی پناهنش ده و یاد زن و فرزند را از دلش بیرون بر.

الها رزمنده ات را به انگیزه و نیت خوب راهنمایی کن و متولی تندرستی و عافیتش باش و سلامتی را همراهش گردان و او را از ترسیدن معاف دار و جرأت و شهامت را به دلش الهام کن و شدت و قدرت را نصیبش فرما و او را با یاری خود کمک کن و راه و روش جنگیدن را به او بیاموز و در اجرای احکام شرعی درستکارش فرما و ریاکاری و تظاهر را از او بردار و او را برای خودت خالص فرما و از اینکه برای مردم کاری کند برحذر بدار و بدو توفیق ده تا فکر و ذکرش و سفر کردن و در وطن ماندنش فقط در راه تو و برای تو باشد.

هرگاه با دشمن تو و دشمن خودش روبرو شد دشمن را در برابرش کم جلوه بده و مقامشان را در دلش کوچک ساز، رزمنده ات را بر آنها پیروز کن و آنها را بر رزمنده ات پیروز مفرما البته پس از آنکه دشمنت را از پای در آورد و از آنها اسیر بگیرد و ایشان را فلج کند و بعد از آنکه در مرزهای مسلمین امنیت برقرار کرده و باعث فرار دشمن گردیده است.

بارالها هر مسلمانی که در پشت جبهه جانشین رزمندگان می شود و کارخانه رزمندگان را انجام می دهد و از خانواده آنها نگهداری می کند و یا کمک مالی می نماید و یا وسایل جنگی رزمندگان را آماده می سازد و آنها را به جهاد در راه خدا وادار می نماید و یا حداقل به دعاگویی آنها مشغول می شود و در پشت سر رزمنده آبرویش را حفظ می کند به همان اندازه که به رزمندگان مزد و پاداش می دهی به وی نیز پاداش ده.

نَفَعَ مَا قَدَّمَ وَ سُرُورَ مَا أَتَى بِهِ، إِلَى أَنْ يَنْتَهِيَ بِهِ الْوَقْتُ إِلَى مَا أُجْرِيَتْ لَهُ مِنْ فَضْلِكَ، وَ أَعِيدَتْ لَهُ مِنْ كَرَامَتِكَ. اللَّهُمَّ وَ أَيَّمَا
مُسْلِمٍ أَهَمَّهُ أَمْرُ الْإِسْلَامِ، وَ أَخْزَنَهُ تَحَزُّبُ أَهْلِ الشَّرِكِ عَلَيْهِمْ فَنَوَى عَزْوًا، أَوْ هَمَّ بِجِهَادٍ فَفَعَدَ بِهِ ضَعْفٌ، أَوْ أَبْطَأَتْ بِهِ فَاقَهُ، أَوْ أَخْرَهُ
عَنْهُ حَادِثٌ، أَوْ عَرَضَ لَهُ دُونَ إِرَادَتِهِ مَانِعٌ فَانْتَبَهَ فِي الْعَابِدِينَ، وَ أُوجِبَ لَهُ ثَوَابُ الْمُجَاهِدِينَ، وَ اجْعَلْهُ فِي نِظَامِ الشَّهَدَاءِ وَ
الصَّالِحِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، صَلَاةً عَالِيَةً عَلَى الصَّلَوَاتِ، مُشْرِفَةً فَوْقَ التَّحِيَّاتِ، صَلَاةً لَا يَنْتَهِي
أَمِيدُهَا، وَ لَا يَنْقُطُ عِيدُهَا كَأَنَّ مَا مَضَى مِنْ صَلَوَاتِكَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ، إِنَّكَ الْمَنَّانُ الْحَمِيدُ الْمُبْدِي الْمُعِيدُ الْفَعَالُ لِمَا
تُرِيدُ.

و عوض کارش را در همین دنیا عطا فرما تا نتیجه کار خود را نسبت به آنچه انجام داده و شادی کاری که بجا آورده ببیند تا آن زمان که عمرش به پایان رسد و به آنچه در آخرت از فضل و کرمات برایش در نظر گرفته ای نایل گردد.

بارالها هر مسلمانی که امر اسلام برایش مهم است و ساخت و ساز اهل کفر نگرانش می کند و تصمیم به شرکت در نبرد دارد ولی به خاطر ضعف جسمانی از جنگ باز می ماند و یا فقر و نداری او را وادار به درنگ می کند و یا حادثه ای او را برای شرکت در جنگ عقب می اندازد و یا برخلاف خواسته اش اتفاقی برایش می افتد و مانع اراده اش می شود، نامش را در زمره عبادت کنندگان ثبت فرما و پاداش مجاهدین در راهت را به وی عطا کن و او را در صف شهداء و صالحین قرار ده.

خدایا بر بنده ات و رسولت حضرت محمد و آل محمد درود فرست، درودی که برتر از همه درودها و بالاتر از همه ستودنها باشد. درودی که پایان نداشته و شماره اش قطع نگردد مانند درودهایی که بر یکی از اولیای در گذشته فرستاده ای زیرا که تو بسیار بخشنده و ستوده و به وجود آورنده و زنده کننده ای و هر چه را اراده کنی بجا خواهی آورد.

ص: ۱۷۵

(٢٨) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُتَفَرِّعًا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَخْلَصْتُ بِإِنْقِطَاعِي إِلَيْكَ، وَ أَقْبَلْتُ بِكُلِّي عَلَيْكَ، وَ صَيْرَفْتُ وَجْهِي عَمَّنْ يَحْتَاجُ إِلَيَّ رِفْدِكَ. وَ قَلْبْتُ مَسْأَلَتِي عَمَّنْ لَمْ يَسْتَيْغِنِ عَن فَضْلِكَ وَ رَأَيْتُ أَنَّ طَلَبَ الْمُحْتَاجِ إِلَى الْمُحْتَاجِ سَيْفُهُ مِنْ رَأْيِهِ وَ ضَلَّهَ مِنْ عَقْلِهِ. فَكَمْ قَدْ رَأَيْتُ -يَا إِلَهِي!- مِنْ أَنَاسٍ طَلَبُوا الْعِزَّ بِغَيْرِكَ فَذَلُّوا، وَ رَامُوا الثَّرْوَةَ مِنْ سِوَاكَ فَافْتَقَرُوا، وَ حَاوَلُوا الْإِرْتِفَاعَ فَانْضَعُوا، فَصَحَّ بِمَعَانِيهِ أَمْثَالِهِمْ حَازِمٌ وَفَقَهُ اعْتِبَارُهُ، وَ أَرْشَدَهُ إِلَى طَرِيقِ صَوَابِهِ اخْتِيَارُهُ، فَأَنْتَ يَا مَوْلَايَ دُونَ كُلِّ مَسْئُولٍ مَوْضِعُ مَسْأَلَتِي، وَ دُونَ كُلِّ مَطْلُوبٍ إِلَيْهِ وَلِيٌّ حَاجَتِي، أَنْتَ الْمَخْصُوصُ قَبْلَ كُلِّ مَدْعُوٍّ بِدَعْوَتِي، لَا يَشْرُكَكَ أَحَدٌ فِي رَجَائِي، وَ لَا يَتَّفِقُ أَحَدٌ مَعَكَ فِي دُعَائِي، وَ لَا يَنْظُمُهُ وَ إِيَّاكَ نِدَائِي

لَكَ -يَا إِلَهِي- وَحْدَانِيَّةٌ

ص: ١٧٦

بریدن از خلق و اتکال بر پروردگار

پروردگارا با بریدن از خلق و اتکال بر تو خود را خالص کرده ام و با همه وجودم به تو رو آورده ام و از آنکه به تو محتاج است خواهش نمی کنم و درخواستم را از کسی که از احسانت بی نیاز نیست برگردانیده ام و دیدم که درخواست حاجت از کسی که خود محتاج است سفاهت و دیوانگی است.

خدای من چه انسان هایی را دیدم که از غیر تو درخواست نمودند و ذلیل شدند و از غیر تو مطالبه ثروت و مال دنیا کردند و فقیر شدند و از غیر تو طلب بالا رفتن و ترقی را نمودند و ضایع شدند. بنابراین با مشاهده این نوع افراد دوراندیشی انسان های آگاه کار صحیح و پسندیده ای است و این دوراندیشی و اتکال بر پروردگار او را به راه درست رهبری خواهد کرد.

پس مولای من تنها تویی پاسخ گوی مشکلات من و نه هر که از او سؤال می شود و تو رواکننده خواهشم هستی و نه هر که از او درخواست می شود.

خدایا تو پیش از هر که خوانده می شود به دعاء من اختصاص داده شده ای و هیچکس در امیدم به تو سهمی ندارد و در خواندنم با تو برابر نمی گردد و دعایم کسی را با تو یکسان قرار نمی دهد.

الْعَدِيدِ، وَ مَلَكُهُ الْقُدْرَةَ الصَّيِّمِ، وَ فَضِيْلَهُ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ، وَ دَرَجَةُ الْعُلُوِّ وَ الرَّفْعَةِ. وَ مَنْ سِوَاكَ مَرْحُومٌ فِي عُمْرِهِ، مَغْلُوبٌ عَلَى أَمْرِهِ،
مَقْهُورٌ عَلَى شَأْنِهِ، مُخْتَلِفٌ الْحَالَاتِ، مُتَنَقِّلٌ فِي الصِّفَاتِ، فَتَعَالَيْتَ عَنِ الْأَشْبَاهِ وَ الْأَضْدَادِ، وَ تَكَبَّرْتَ عَنِ الْأَمْثَالِ وَ الْأَنْدَادِ، فَسُبْحَانَكَ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

ص: ١٧٨

خداوندا عدد يك و يكتايي مخصوص توست و صفت قدرت صمداني از آن توست و فضيلت حول و قوه و درجه بلندی و برتری برای تو می باشد.

و هر که غیر از تو در تمامی عمرش نیازمند رحمت است و در وضعی که هست مغلوب و مقهور است، حالاتش متفاوت و از جهت صفات در حال انتقال است.

و تو برتر از آنی که شبیه ها و یا اضداد داشته باشی و تو بزرگتر از آنی که کسی همتا و مانندت گردد پس منزهی تو و نیست خدایی غیر از تو.

ص: ۱۷۹

(٢٩) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا قُتِرَ عَلَيْهِ الرَّزْقُ

اللَّهُمَّ إِنَّكَ ابْتَلَيْتَنَا فِي أَرْزَاقِنَا بِسُوءِ الظَّنِّ، وَفِي آجَالِنَا بِطُولِ الأَمَلِ حَتَّى التَّمَسْنَا أَرْزَاقَكَ مِنْ عِنْدِ المَرزُوقِينَ، وَطَمِعْنَا بِأَمَالِنَا فِي أَعْمَارِ المَعْمَرِينَ.

فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَهَبْ لَنَا يَقِينًا صَادِقًا تَكْفِينًا بِهِ مِنْ مُتُونِهِ الطَّلَبِ، وَألْهَمْنَا ثِقَةً خَالِصَةً تُغْفِينَا بِهَا مِنْ شِدَّةِ النَّصَبِ، وَاجْعَلْ مِيَا صِيْرَ حَتِّ بِهِ مِنْ عِدَّتِكَ فِي وَحْيِكَ، وَاتَّبِعْتَهُ مِنْ قَسَمِكَ فِي كِتَابِكَ، قَاطِعًا لِأَهْتِمَامِنَا بِالرِّزْقِ العَلِيِّ تَكْفُلَتْ بِهِ، وَحَسِيمًا لِلشَّغَالِ بِمَا ضَمِنْتَ الكِفَايَةَ لَهُ، فَقُلْتَ وَقَوْلُكَ الحَقُّ الأَصْدَقُ، وَأَقْسَمْتَ وَقَسَمُكَ الأَبْرَ الأَوْفَى «وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ»، ثُمَّ قُلْتَ: «فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ».

ص: ١٨٠

در موقعی که وضع اقتصادی حضرت ضعیف می باشد

خداوندا تو ما را در مورد مسائل اقتصادی خویش به سوءظن و در دوران عمرمان به آرزوی طولانی امتحان کردی تا آنجا که به سراغ روزی خوارانت رفتیم و از آنها کمک گرفتیم و به خاطر همین آرزوهای طولانی به آنهایی که عمر دراز کردند طمع نمودیم.

پس بر محمد و آل او درود فرست و به ما یقین درستی عطا فرما تا به وسیله آن از سختی طلب ما را کفایت کنی و به ما اعتماد خالصی عنایت فرما تا به واسطه آن از رنج طلب نگاهمان داری.

خدایا آنچه را به توسط وحی ات وعده داده ای و در کتاب خویش به دنبالش قسم یاد کرده ای و به طور قطع روزی ما را تکفل نموده ای و ما را با همین ضمانت در کفالت روزیمان به کار و اشتغال واداشته ای برایمان مقرر فرما، و گفته ای و گفتارت حق و راستین گفتار است و قسم خورده ای و قسمت از هر قسمی نیکوتر و وفاکننده تر است «و فرموده ای: روزی شما و آنچه بدان وعده داده شده در آسمان است.» سپس فرموده ای: قسم به پروردگار آسمان و زمین که آن وعده حق است همانند آنکه شما سخن می گوید.

ص: ۱۸۱

(٣٠) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْمَعُونَةِ عَلَى قَضَاءِ الدَّيْنِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِي الْعَافِيَةَ مِنْ دَيْنٍ تُخَلِّقُ بِهِ وَجْهِي، وَ يَحَارُ فِيهِ ذَهْنِي، وَ يَتَشَعَّبُ لَهُ فِكْرِي، وَ يَطُولُ بِمُمَارَسَتِهِ شُغْلِي. وَ أَعُوذُ بِكَ، يَا رَبِّ، مِنْ هَمِّ الدَّيْنِ وَ فِكْرِهِ، وَ شُغْلِ الدَّيْنِ وَ سَهْرِهِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِزَّنِي مِنْهُ، وَ أَسْتَجِيرُ بِكَ، يَا رَبِّ، مِنْ ذَلَّتِهِ فِي الْحَيَاةِ، وَ مِنْ تَبِعْتِهِ بَعْدَ الْوَفَاةِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِزْنِي مِنْهُ بِوَسْعِ فَاضِلٍ أَوْ كِفَافٍ وَاصِلٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْبِسْنِي عَنِ السَّرَفِ وَ الْإِزْدِيَادِ، وَ قَوْمِنِي بِالْبُدْلِ وَ الْإِقْتِصَادِ، وَ عَلِّمْنِي حُسْنَ التَّقْدِيرِ، وَ اقْبِضْنِي بِلُطْفِكَ عَنِ التَّبْيِيدِ، وَ أَجِرْ مِنْ أَسْبَابِ الْحَلَالِ أَرْزَاقِي، وَ وَجِّهْ فِي أَبْوَابِ الْبِرِّ انْفَاقِي، وَ ازْوِ عَنِّي مِنَ الْمَالِ مَا يُحْدِثُ لِي مَخِيلَةً أَوْ تَأْدِيًّا إِلَى بَغْيٍ أَوْ مَا أَتَعَقَّبُ مِنْهُ طُغْيَانًا.

کمک خواستن برای پرداخت قرض

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، و مرا از زیر بار قرضی که سبب آبروریزی ام شود و ذهنم را مشغول دارد و فکرم را پریشان کند و چاره اندیشی مرا طولانی سازد رهایی بخش.

خدایا به تو پناه می برم از اندوه قرض و فکر کردن درباره آن و از کار قرض و بی خوابی که همراه دارد پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا از قرض پناهم ده و از تو مدد می جویم ای پروردگرم از ذلت و زبونی قرض در زندگی و از تبعات آن پس از مرگ پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا به روزی فراوان یا به اندازه کفاف و در دسترس برخوردار فرما.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا از اسراف و زیاده روی بازدار و به بذل و بخشش و رعایت اقتصاد مقاوم ساز. و به من عقل معاش ده و اقتصاد سالم را بیاموز و به لطف مرا از زیاده روی در صرف مال برحذر دار و روزی ام را از طریق حلال به جریان انداز و توفیقم ده تا انفاق و خرج کردنم در راه خیر باشد و آن ثروتی که باعث شود که مغرور شوم و طغیان کنم و دیگران را مورد ستم خویش قرار دهم از من بگیر.

ص: ۱۸۳

اللَّهُمَّ حَيِّبِ إِلَيَّ صُحْبَةَ الْفُقَرَاءِ، وَأَعْنِي عَلَى صِيحْتِهِمْ بِحُسْنِ الصَّبْرِ، وَمَا زَوَّيْتَ عَنِّي مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْفَانِيَةِ فَادْخِرْهُ لِي فِي خَزَائِنِكَ الْبَاقِيَةِ، وَاجْعَلْ مَا خَوَّلْتَنِي مِنْ حُطَامِهَا، وَعَجَّلْتَ لِي مِنْ مَتَاعِهَا بُلْغَةً إِلَى جِوَارِكَ وَوَصِيلَةً إِلَى قُرْبِكَ وَذَرِيعَةً إِلَى جَنَّتِكَ، إِنَّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، وَأَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ.

ص: ١٨٤

پروردگارا علاقه هم صحبتی با فقراء را در دلم انداز و در این مسیر صبر نیکو به من عطا فرما و آنچه از متاع بی ارزش و نابود شدنی دنیا از من گرفتی آنها را برای جهان آخرت برایم ذخیره نما و آنچه از دارایی دنیا به من عنایت کرده ای و آنچه از مال دنیا برایم پیش انداخته ای وسیله رسیدن به جوار رحمت و پیوستن به قربت و راهی به سوی بهشتت قرار ده زیرا که تو صاحب فضل و کرم بزرگی هستی و تویی جواد و کریم.

ص: ۱۸۵

(٣١) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي ذِكْرِ التَّوْبَةِ وَطَلِبِهَا

اللَّهُمَّ يَا مَنْ لَا يَصِفُهُ نَعْتُ الْوَاصِ فَمِينَ، وَيَا مَنْ لَا يُجَاوِزُهُ رَجَاءُ الرَّاجِينَ، وَيَا مَنْ لَا يَضَعُ يَدَيْهِ لِأَجْرِ الْمُحْسِنِينَ، وَيَا مَنْ هُوَ مُنْتَهَى خَوْفِ الْعَابِدِينَ، وَيَا مَنْ هُوَ غَايَةُ خَشْيَةِ الْمُتَّقِينَ، هَذَا مَقَامٌ مِنْ تِدَاوُلَتِهِ أَيْدِي الذُّنُوبِ، وَقَادَتُهُ أَرْمَهُ الْخَطَايَا، وَاسْتَحْوَذَ عَلَيْهِ الشَّيْطَانُ، فَقَصَّيْرَ عَمَّا أَمَرَتْ بِهِ تَفْرِيطاً، وَتَعَاطَى مَا نَهَيْتَ عَنْهُ تَغْرِيراً، كَالْجَاهِلِ بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهِ، أَوْ كَالْمُنْكَرِ فَضَلَ إِحْسَانِكَ إِلَيْهِ حَتَّى إِذَا انْفَتَحَ لَهُ بَصِيرُ الْهُدَى، وَتَقَشَّعَتْ عَنْهُ سَحَابُ الْعَمَى، أَحْصَى مَا ظَلَمَ بِهِ نَفْسَهُ، وَفَكَّرَ فِيهَا خَالَفاً بِهِ رَبُّهُ، فَرَأَى كَبِيرَ عِصْيَانِهِ كَبِيراً وَجَلِيلَ مُخَالَفَتِهِ جَلِيلاً، فَأَقْبَلَ نَحْوَكَ مُؤَمِّلاً لَكَ، مُسْتَحِيئاً مِنْكَ، وَوَجَّهَ رَغْبَتَهُ إِلَيْكَ ثِقَةً بِكَ، فَأَمَّكَ بِطَمَعِهِ يَقِيناً، وَقَصَّدَكَ بِخَوْفِهِ إِخْلَاصاً، قَدْ خَلَا

درخواست توفیق توبه

خدایا، ای کسی که توصیف کنندگانت قادر به وصف نیستند و ای آنکه امید امیدواران از او تجاوز نمی کند و ای کسی که در محضرش اجر نیکوکاران ضایع نمی گردد و ای آنکه اهل عبادت از او بیم دارند و اهل تقوی از او در خوف و خشیت می باشند.

بارالها در درگاهت کسی ایستاده که دست های گنهکارش را به سویت باز نموده و خطاها وی را بدینجا کشانده اند و شیطان بر او غلبه نموده و نسبت به آنچه فرمان داده ای سهل انگاری کرده و آنچه نهی کرده ای از روی غرور انجام داده. همانند کسی که به توانایی ات نادان بوده و یا مثل کسی که منکر فضل و احسانت به او بوده تا آنجا که دیده هدایت برایش گشوده شده و ابرهای کوردلی از مقابلش کنار رفته و به شمارش ظلم بر نفس خویش اقدام نموده و به آنچه با خدای خویش مخالفت کرده به فکر فرو رفته و گناه بزرگش را بزرگ و مخالفت عظیمش را عظیم دیده است. به امیدی به تو روی آورده در حالی که از رویت شرمنده است و به خاطر اطمینان به تو به سویت متمایل گشته و با باوری محکم طمع به تو نموده و از روی اخلاص با ترسش قصد تو کرده.

ص: ۱۸۷

طَمَعُهُ مِنْ كَدِّ مَطْمُوعٍ فِيهِ غَيْرِكَ، وَ أَفْرَحَ رَوْعُهُ مِنْ كَدِّ مَحِيدُورٍ مِنْهُ سِوَاكَ، فَمَثَلَ بَيْنَ يَدَيْكَ مُنْضَرَعًا، وَ غَمَضَ بَصِيرَهُ إِلَى الْأَرْضِ مُنْخَشِعًا، وَ طَاطَأَ رَأْسَهُ لِعِزَّتِكَ مُتَذَلِّلًا، وَ أَبْتَكَّ مِنْ سِرِّهِ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْهُ خُضُوعًا، وَ عَدَدَ مِنْ ذُنُوبِهِ مَا أَنْتَ أَحْصَى لَهَا خُشُوعًا، وَ اسْتِغَاثَ بِسُكِّكَ مِنْ عَظِيمِ مَرَا وَقَعَ بِهِ فِي عِلْمِكَ، وَ قَبِيحَ مَا فَضَحَهُ فِي حُكْمِكَ، مِنْ ذُنُوبٍ أَذْبَرَتْ لِمَذَاتِهَا فَذَهَبَتْ، وَ أَقَامَتْ تَبِعَاتِهَا فَلَزِمَتْ، لَمَّا يُنْكَرُ - يَا إِلَهِي - عَيْدُكَ إِنْ عَاقَبْتَهُ، وَ لَا يَسْتَتِعْظُمُ عَفْوَكَ إِنْ عَفَوْتَ عَنْهُ وَ رَحِمْتَهُ، لِأَنَّكَ الرَّبُّ الْكَرِيمُ الْعَلِيُّ لَمَّا يَتَعَاظَمُهُ غُفْرَانُ الذَّنْبِ الْعَظِيمِ. اللَّهُمَّ فَهَذَا أَنَا ذَا قَدْ جِئْتُكَ مُطِيعًا لِأَمْرِكَ فِيَمَا أَمَرْتَ بِهِ مِنَ الدَّعَاءِ، مُتَّجِرًا وَعَيْدِكَ فِيَمَا وَعَدْتَ بِهِ مِنَ الْإِجَابَةِ، إِذْ تَقُولُ: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ». اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ الْقِنِي بِمَغْفِرَتِكَ كَمَا لَقَيْتَكَ بِإِقْرَارِي، وَ ارْزُقْنِي عَنْ مَصَارِعِ الذَّنُوبِ كَمَا وَضَعْتَ لَكَ نَفْسِي، وَ اسْتُرْنِي بِسِتْرِكَ كَمَا تَأْتِينِي عَنِ الْإِنْتِقَامِ مِنِّي. اللَّهُمَّ وَ ثَبِّتْ فِي طَاعَتِكَ نِيَّتِي، وَ أَحْكِمْ فِي عِبَادَتِكَ بَصِيرَتِي، وَ وَفِّقْنِي مِنَ الْأَعْمَالِ لِمَا تَغْسِلُ بِهِ دَنَسَ الْخَطَايَا عَنِّي، وَ تَوْفِّقْنِي عَلَى مِلَّتِكَ وَ مِلَّةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِذَا تَوَفَّيْتَنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَتُوبُ إِلَيْكَ فِي

در حالی که دل او از هر طمع‌ی نسبت به غیر تو خالی است و از هر چه ترس آور است جز ترس از تو ندارد.

الها این بندگان گنهکار در حال گریه و زاری به درگاہت ایستاده و از روی خشوع چشم به زمین دوخته و ذلیلانه سر به زیر افکنده و با خضوع راز دلش را که بدان آگاه تری آشکار نموده و با خشوع تعداد گناهانش که تعدادش نزدت بهتر روشن است شمرده و نسبت به گناهان بزرگی که مرتکب شده به درگاہت استغانه نموده، همان گناہانی که در علم تو او را تباه ساخته و در فرمان تو او را رسوا ساخته و همان گناہانی که لذاتش گذشته و تبعات و گرفتاری هایش باقی مانده.

ای خدای من اگر این بنده گنهکارت را کیفر دهی عدلت را انکار نمی کند و اگر از وی درگذری و به او رحمت فرستی عفو تو را به خاطر رحمت واسعه ات بزرگ نمی شمارد چه آنکه تو آن پروردگار کریمی که آمرزش گناه بزرگ در نظرت بزرگ جلوه نمی کند.

خدایا اینک این منم که به قصد اطاعت فرمانت درخصوص دعا که بدان امر فرموده ای به حضورت آمده ام در حالی که قاطعانه می خواهم به وعده ات در مسئله استجابت دعا وفا کنی آنجا که می فرمایی «مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را».

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا مشمول رحمت گردان همان طور که من با اعتراف به گناه خود روی به تو آورده ام و مرا از ذلت گناهان بالا- بر همان گونه که خود را ذلیل تو کرده ام و مرا در پرده رحمت بپوشان همان طور که در انتقام گرفتن از من درنگ نمودی.

خدایا نیتم را در فرمانبری ات ثابت بدار و بصیرت و آگاهی ام را در بندگی ات استوار گردان و مرا به کارهایی توفیق ده که به وسیله آنها از چرک گناهان پاکیزه ام گردانی و در هنگام مرگ به دین خودت و آئین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم جانم را بگیری.

مَقَامِي هَذَا مِنْ كِبَائِرِ ذُنُوبِي وَصِغَائِرِهَا، وَبَوَاطِنِ سَيِّئَاتِي وَظَوَاهِرِهَا، وَسَوَالِفِ زَلَمَاتِي وَحَوَادِثِهَا، تَوْبَةً مِنْ لَمَّا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ بِمَعْصِيَةٍ، وَ لَمَّا يُضْمِرُ أَنْ يَعُودَ فِي خَطِيئَةٍ، وَقَدْ قُلْتُ - يَا إِلَهِي - فِي مُحْكَمِ كِتَابِكَ: إِنَّكَ تَقِيلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِكَ، وَتَغْفُو عَنْ السَّيِّئَاتِ، وَتُحِبُّ التَّوَّابِينَ، فَاقْبَلْ تَوْبَتِي كَمَا وَعَدْتِ، وَاعْفُ عَن سَيِّئَاتِي كَمَا ضَمَنْتِ، وَأَوْجِبْ لِي مَحَبَّتَكَ كَمَا شَرَطْتَ، وَلَكَ - يَا رَبِّ - شَرْطِي أَلَّا أَعُودَ فِي مَكْرُوهِكَ، وَضَمَانِي أَنْ لَا أَرْجِعَ فِي مَذْمُومِكَ، وَعَهْدِي أَنْ أَهْجَرَ جَمِيعَ مَعْصِيَتِكَ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَعْلَمُ بِمَا عَمِلْتُ فَاعْفُرْ لِي مَا عَلِمْتَ، وَاصْرِفْنِي بِقُدْرَتِكَ إِلَيَّ مَا أَحْبَبْتَ. اللَّهُمَّ وَعَلَى تَبِعَاتٍ قَدْ حَفِظْتُهُنَّ، وَتَبِعَاتٍ قَدْ نَسِيتُهُنَّ، وَكُلُّهُنَّ بِعَيْنِكَ الَّتِي لَا تَنَامُ، وَعِلْمِكَ الَّذِي لَا يَنْسِي، فَعَوِّضْ مِنْهَا أَهْلَهَا، وَاحْطُطْ عَنِّي وَزَرَهَا، وَخَفِّفْ عَنِّي ثِقَلَهَا، وَاعْصِمْنِي مِنْ أَنْ أَقَارِفَ مِثْلَهَا.

اللَّهُمَّ وَإِنَّهُ لَمَّا وَفَاءٌ لِي بِالتَّوْبَةِ إِلَّا بِعِصْمَتِكَ، وَلَا اسْتِمْسَاكَ بِي عَنِ الْخَطَايَا إِلَّا عَن قُوَّتِكَ، فَتَقَوَّنِي بِقُوَّةِ كَافِيَةٍ، وَتَوَلَّنِي بِعِصْمَةٍ مَانِعَةٍ. اللَّهُمَّ أَيَّمَا عَبْدٍ تَابَ إِلَيْكَ وَهُوَ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ فَاسْتَجِبْ لِتَوْبَتِهِ، وَعَائِدْ فِي ذَنْبِهِ وَخَطِيئَتِهِ، فَإِنِّي أَعُودُ بِكَ أَنْ أَكُونَ كَذَلِكَ، فَاجْعَلْ تَوْبَتِي هَذِهِ

بار پروردگارا در این حالی که هستم به سویت توبه می نمایم، توبه از گناهان بزرگ و گناهان کوچکم و از لغزش های پنهانی و آشکارم و زشتکاری های گذشته و حالماند توبه کاری که خاطره هیچ معصیتی را از فکر و ذهنش و از صفحه دلش نمی گذراند و لحظه ای نمی اندیشد که دوباره به خطایش برگردد.

و تو ای خدای من در کتاب محکم و استوار خود فرموده ای که توبه را از بندگانت می پذیری و از گناهانشان می گذری و توبه کاران مداوم را دوست می داری. پس توبه ام را بپذیر همان طور که وعده داده ای و مرا عفو کن همان گونه که ضمانت کرده ای و همان طور که شرط کرده ای محبت و دوستی خود را برای من واجب گردان.

پروردگرم، شرط من با تو این است که آنچه تو نمی پسندیدی بدان بازنگردم و تعهد من آنکه به کاری که نزد تو مذموم است رجوع ننمایم و پیمان من اینکه از جمیع گناهان دوری گزینم.

خداوند! تو به آنچه من انجام داده ام داناتری، پس آنچه از من می دانی ببخش و به نیرویت مرا به آنچه دوست داری بازگردان.

الها بر گردن من بار معاصی و لغزش هایی است که بعضی را یاد دارم و بعضی را فراموش کرده ام و همه آنها مقابل چشم توست که هیچ گاه به خواب نمی رود و در نزد علم توست که هیچ وقت به فراموشی سپرده نمی شود.

پس در برابر آن گرفتاری ها به صاحبانش عوض ده و سنگینی آنها را از دوش من بردار و بارم را سبک کن و مرا از اینکه به امثال آن گرفتاری ها نزدیک و آلوده شوم حفظ کن.

پروردگارا حقیقت این است که من وفادار به توبه نمی مانم مگر به حفظ و نگهداری تو و جز با نیرویت توانایی ترک گناه را ندارم پس مرا به نیرویی کافی نیرومند گردان و با حفظی که مرا مانع از گناه می شود سرپرستی ام فرما.

الها هر بنده ای که توبه کرده و به سویت آمده در حالی که تو براساس علم غیبت می دانی که او توبه شکن است و دوباره به گناه خویش باز می گردد، اینک من به تو پناه می برم که این گونه باشم.

تَوْبَهُ لَأَحْتَاجُ بَعِيدَهَا إِلَى تَوْبِهِ، تَوْبَهُ مُوجِبُهُ لِمَحْوِ مَا سَلَفَ، وَالسَّلَامَةَ فِيمَا بَقِيَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَدِرُ إِلَيْكَ مِنْ جَهْلِي، وَ أَسْتَوْهَبُكَ
سُوءَ فِعْلِي، فَاضْمُمْنِي إِلَى كَنَفِ رَحْمَتِكَ تَطَوُّلاً، وَ اسْتُرْنِي بِسِتْرِ عَافِيَتِكَ تَفَضُّلاً. اللَّهُمَّ وَ إِنِّي أَتُوبُ إِلَيْكَ مِنْ كُلِّ مَيَّا خَالَفَ
إِرَادَتَكَ، أَوْ زَالَ عَن مَحَبَّتِكَ، مِنْ خَطَرَاتِ قَلْبِي، وَ لَحْظَاتِ عَيْنِي، وَ حِكَايَاتِ لِسَانِي، تَوْبَهُ تَسَلَّمَ بِهَا كُلُّ جَارِحِهِ عَلَى حِيَالِهَا مِنْ
تَبَعَاتِكَ، وَ تَأْمَنُ مِمَّا يَخَافُ الْمُعْتَدُونَ مِنْ أَلِيمِ سَيِّطَوَاتِكَ. اللَّهُمَّ فَارْحَمْ وَ خِدْتِي بَيْنَ يَدَيْكَ، وَ وَجِبِ قَلْبِي مِنْ خَشْيَتِكَ، وَ
اضْطِرَابِ أَرْكَانِي مِنْ هَيْبَتِكَ، فَقَدْ أَقَامْتَنِي يَا رَبِّ! ذُنُوبِي مَقَامَ الْخِزْيِ بِنَائِكَ، فَإِنْ سَكَتَ لَمْ يَنْطِقْ عَنِّي أَحَدٌ، وَ إِنْ شَفَعْتُ
فَلَسْتُ بِأَهْلِ الشَّفَاعَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ شَفِّعْ فِي خَطَايَايَ كَرَمَكَ، وَ عُدْ عَلَيَّ سَيِّئَاتِي بِعَفْوِكَ، وَ لَا تَجْزِنِي جَزَائِي
مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَ ابْسُطْ عَلَيَّ طَوْلَكَ، وَ جَلِّلْنِي بِسِتْرِكَ، وَ افْعَلْ بِي فِعْلَ عَزِيزٍ تَضَرَّعَ إِلَيْهِ عَبْدٌ ذَلِيلٌ فَرِحَمَهُ، أَوْ غَنِيٍّ تَعَرَّضَ لَهُ عَبْدٌ
فَقِيرٌ فَنَعَشَهُ. اللَّهُمَّ لِمَا خَفِيَ لِي مِنْكَ فَلْيَخْفُرْنِي عَزِّكَ، وَ لَا شَفِّعْ لِي إِلَيْكَ فَلْيَشْفَعْ لِي فَضْلُكَ، وَ قَدْ أَوْجَلْتَنِي خَطَايَايَ فَلْيُؤْمِنِي
عَفْوُكَ. فَمَا كُلُّ مَا نَطَقْتُ بِهِ عَن

پس توبه مرا توبه ای قرار ده که پس از آن، نیازی به توبه ای دیگر نداشته و باعث محو گناهان گذشته و سالم ماندن در بقیه روزهای عمرم باشند.

پروردگارا درباره نادانی خویش از تو معذرت می خواهم و آرزومندم که بدرفتاری مرا ببخشی پس از روی لطف و کرمت مرا در پناه رحمت قرار ده و از روی فضل و بزرگواری ات مرا با پوشش عافیت ببوشان.

خدایا از آنچه برخلاف اراده ات عمل کرده ام به درگاہت توبه می کنم، از قبیل اندیشه های دل و نگاه های زیرچشمی و حرف هایی که زده ام، توبه ای که بر اثر آن، یک یک اعضا و جوارحم به طور جداگانه از عقوبت های تو سالم بماند و از قهرها و سختگیری های دردناک که بیدادگران از آن می هراسند آسوده باشند.

پروردگارا اینک به تنهایی ام در پیشگاهت و بر تپش قلبم از ترس تو و لرزه اعضای بدنم از هیبت بر من رحم کن زیرا ای خدای من گناهانم مرا در درگاہت به زبونی کشانده و اگر خاموش شوم کسی درباره ام حرف نمی زند و اگر به جستجوی واسطه و شفیع برخیزم سزاوار شفاعت نیستم.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و کرمت را در لغزش هایم شفیع گردان و به وسیله عفو و گذشت خود گناهانم را ببخش و مرا به مجازاتی که سزاوار آن هستم و آن عذاب توست مجازاتم مفرما. و چتر احسانت را بر سرم بگستران و مرا به پوشش خویش ببوشان، و با من همانند شخص قدرتمندی که بنده ای ذلیل زاری کنان به درگاہش شتافته و آنگاه آن قدرتمند او را مورد لطف و رحمت خویش قرار داده رفتار فرما و یا همانند توانگری برخورد کن که بنده ای فقیر به وی روی آورده و آن توانگر او را از خاک برداشته و نیازش را رفع می نماید.

پروردگارا مرا از عذاب تو پناهی نیست بنابراین عزت پناهگاه من است و مرا به سوی تو شفیع نیست پس فضل تو باید شفیع شود و گناهانم مرا ترسانیده پس عفو تو باید امانم دهد.

جَهْلٍ مِنِّي بِسُوءِ أَثْرِي، وَ لَا نَسِيَانٍ لِمَا سَبَقَ مِن ذَمِيمِ فِعْلِي، لَكِنْ لَتَسْمَعَ سَمَاوُكَ وَ مَنْ فِيهَا وَ أَرْضُكَ وَ مَنْ عَلَيْهَا مَا أَظْهَرْتَ لَكَ
مِنَ النَّدَمِ، وَ لَجِأتُ إِلَيْكَ فِيهِ مِنَ التَّوْبَةِ، فَلَعَلَّ بَعْضَهُمْ بِرَحْمَتِكَ يَرْحَمُنِي لِسُوءِ مَوْقِفِي، أَوْ تُدْرِكُهُ الرَّقَّةُ عَلَيَّ لِسُوءِ حَالِي فَيَنَالَنِي
مِنْهُ بِدَعْوِهِ هِيَ أَسْمَعُ لَدَيْكَ مِنْ دُعَائِي، أَوْ شَفَاعِهِ أَوْ كُدَّ عِنْدَكَ مِنْ شَفَاعَتِي، تَكُونُ بِهَا نَجَاتِي مِنْ غَضَبِكَ وَ فَوْزَتِي بِرِضَاكَ.
اللَّهُمَّ إِنْ يَكُنِ النَّدَمُ تَوْبَةً إِلَيْكَ فَأَنَا أَنْدَمُ النَّادِمِينَ، وَ إِنْ يَكُنِ التَّرُّكُ لِمَعْصِيَتِكَ إِنْابَةً فَأَنَا أَوَّلُ الْمُتَّيِبِينَ، وَ إِنْ يَكُنِ الْإِسْتِغْفَارُ حِطَّةً
لِلذُّنُوبِ فَإِنِّي لَكَ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ. اللَّهُمَّ فَكَمَا أَمَرْتَ بِالتَّوْبَةِ، وَ ضَمِنْتَ الْقَبُولَ، وَ حَشَّتَ عَلَيَّ الدَّعَاءَ، وَ وَعَدْتَ الْإِجَابَةَ، فَصَلِّ
عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْبِلْ تَوْبَتِي، وَ لِمَا تَرْجِعُنِي مَرْجِعَ الْخَيْرِ مِنْ رَحْمَتِكَ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ عَلَيَّ الْمُذْنِبِينَ، وَ الرَّحِيمُ لِلْخَاطِئِينَ
الْمُتَّيِبِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، كَمَا هَدَيْتَنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، كَمَا اسْتَنْقَدْنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً
تَشْفَعُ لَنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ يَوْمَ الْفَاقَةِ إِلَيْكَ، إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَ هُوَ عَلَيْكَ يَسِيرٌ.

الها آنچه بر زبان راندم نه از آن جهت است که نسبت به بدکاری ام جاهل هستم و نه از روی فراموشی درباره کارهای زشت گذشته ام می باشد. بلکه بدین خاطر است که آسمانت و هر که در آن ساکن است و زمینت و هر چه بر روی آن است ندامت و توبه مرا در پیشگاهت بشنوند. تا شاید برخی از آنان به رحمت و مهربانی ات بر من رقت آورند و بر من ترحم کنند.

آنگاه از جانب آنان دعایی به من رسد که از دعاهای من در نزد تو شنیدنی تر و به اجابت نزدیک تر باشد، یا شفاعتی دست دهد که به نزد تو از شفاعت من استوارتر به شمار آید تا به وسیله آن نجات من از خشم تو و دستیابی ام به رضایت حاصل گردد.

خدایا اگر ندامت توبه است هم اینک من از نادم ترین نادمانم و اگر ترک گناه توبه است من اولین توبه کننده ام و اگر درخواست آمرزش سبب ریختن گناهان است من از درگاهت جزء درخواست کنندگان آمرزشم.

بارالها همان طور که فرمان به توبه داده ای و قبولی آن را ضمانت کرده ای و بر دعا کردن تشویق فرموده ای و وعده اجابت داده ای پس بر محمد و آل او درود فرست و توبه مرا قبول کن و مرا با نومییدی از رحمتت باز مگردان زیرا که تو بر گنهکاران بخشاینده ای و بر خطاکاران که در حال توبه اند، مهربان می باشی.

الها بر محمد و آل او درود فرست همان طور که به وسیله آن گرامی ما را هدایت کردی و بر محمد و آل او درود فرست چنان که ما را به وسیله آن حضرت از گمراهی رهایی بخشیدی و بر محمد و آل او درود فرست آنچنان درودی که ما را در روز قیامت و در روز نیازمندی به تو شفاعت نماید زیرا که تو بر هر چیز توانایی و برایت آسان است.

(٣٢) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ لِنَفْسِهِ فِي الْاِعْتِرَافِ بِالذَّنْبِ

اللَّهُمَّ يَا ذَا الْمُلْكِ الْمُتَأَيَّدِ بِالْخُلُودِ وَالسَّلْطَانِ الْمُتَمَتِّعِ بِغَيْرِ جُنُودٍ وَ لَمَّا أَعْوَانَ، وَ الْعِزِّ الْبَاقِي عَلَى مَرِّ الدَّهْرِ وَ خَوَالِي الْمَاعُومِ وَ مَوَاضِي الْأَزْمَانِ وَ الْأَيَّامِ، عَزَّ سُلْطَانُكَ عِزًّا لَا حَدَّ لَهُ بِأَوْلِيَّهِ، وَ لَا مُنْتَهَى لَهُ بِآخِرِيَّهِ، وَ اسْتَعَلَى مُلْكُكَ عَلَوًّا سَقَطَتِ الْأَشْيَاءُ دُونَ بُلُوغِ أَمَدِهِ، وَ لَا يَبْلُغُ أَذْنَى مَا اسْتَأْثَرَتْ بِهِ مِنْ ذَلِكَ أَفْصَى نَعْتِ النَّاعِيَيْنِ. ضَلَّتْ فِيكَ الصِّفَاتُ، وَ تَفَسَّخَتْ دُونَكَ النُّعُوتُ، وَ حَارَتْ فِي كِبَرِيَّاتِكَ لَطَائِفُ الْأَوْهَامِ، كَذَلِكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَوَّلُ فِي أَوْلِيَّتِكَ، وَ عَلَى ذَلِكَ أَنْتَ دَائِمٌ لَا تَزُولُ. وَ أَنَا الْعَبْدُ الضَّعِيفُ عَمَلًا، الْجَسِيمُ أَمَلًا، خَرَجْتُ مِنْ يَدِي أَسْبَابُ الْوُصْلَاتِ إِلَّا مَا وَصَلَهُ رَحْمَتُكَ، وَ تَقَطَّعَتْ عَنِّي عِصْمُ الْأَمَالِ

دعای بعد از نماز شب

الها ای که صاحب سلطنت جاودانه ای و توانائی ات بدون نیاز به سپاهیان و پشتیبانهاست و ای کسی که عزتت همیشگی است و در گردش روزگار و گذشت سالها و سپری شدن زمانها پاینده است.

توانایی ات آنچنان است که اول و آخر ندارد و در تمام اعصار جلوه گر است و سلطنت آنچنان بلندمرتبه است که همه چیز پیش آنکه زمانش به پایان برسد ساقط شده است و بالاترین نوع توصیفی که بندگانت از تو می کنند به پائین ترین مرتبه بزرگواری ات نمی رسد. توصیف کردنها درباره ات گمراه و صفت ها نزدت از هم گسسته اند و افکار لطیف در برابر کبریایی ات سرگردانند.

آری تویی خدایی که در اولیت خود اوّلی و بر همین حساب تو همیشه ای زیرا که زوال نمی پذیری و منم بنده ای که در عمل ضعیفم و آرزوی بزرگ و دراز دارم، اسباب و وسایل پیوندها از دستم بیرون رفته و تنها رحمت توست که آنها را پیوند داده است و رشته های آمال از من قطع شده و فقط به عفو تو چنگ زده ام.

خدایا طاعت و بندگی ام کم و معصیت و نافرمانی ام که بدان اقرار نمایم فراوان است و برایت سخت نیست که این بنده گنهکارت را عفو کنی پس مرا عفو کن.

ص: ۱۹۷

إِلَّا مَا أَنَا مُعْتَصِمٌ بِهِ مِنْ عَفْوِكَ. قَلَّ عِنْدِي مَا أَعْتَدَ بِهِ مِنْ طَاعَتِكَ، وَكَثُرَ عَلَيَّ مَا أَبُوءُ بِهِ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَلَنْ يَضَيقَ عَلَيْكَ عَفْوٌ
عَنْ عِبَادِكَ وَإِنْ أَسَاءَ، فَاعْفُ عَنِّي. اللَّهُمَّ وَقَدْ أَشْرَفَ عَلَيَّ خَفَايَا الْأَعْمَالِ عِلْمُكَ، وَانْكَشَفَ كُلَّ مَسْتُورٍ دُونَ خُبْرِكَ، وَلَا
تَنْطَوِي عَنْكَ دَقَائِقُ الْأُمُورِ، وَلَا تَغْزُبُ عَنْكَ غَيْبَاتُ السَّرَائِرِ. وَقَدْ اسْتَحْوَذَ عَلَيَّ عَيْدُوكَ الْهَدَى اسْتَنْظَرَكَ لِغَوَايَتِي فَأَنْظَرْتَهُ، وَ
اسْتَمَهَلَكَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ لِإِضْمَالِي فَأَمَهَلْتَهُ، فَأَوْقَعَنِي، وَقَدْ هَرَبْتُ إِلَيْكَ مِنْ صَيِّغَاتِ ذُنُوبٍ مُوبِقَةٍ، وَكِبَائِرِ أَعْمَالٍ مُزْدِيهِ حَتَّى إِذَا
قَارَفْتُ مَعْصِيَتَكَ، وَاسْتَوْجَبْتُ بِسُوءِ سَعْيِي سَخَطَتَكَ، فَتَلَّ عَنِّي عِذَارَ غَدْرِهِ، وَتَلَقَّانِي بِكَلِمَةٍ كُفْرِهِ، وَتَوَلَّى الْبِرَاءَةَ مِنِّي، وَأَذْبَرَ
مَوْلِيًّا عَنِّي، فَأَصَيْتُ حَرَنِي لِغَضَبِكَ فَرِيدًا، وَأَخْرَجَنِي إِلَى فَنَاءِ نِقْمَتِكَ طَرِيدًا، لَا شَفِيعَ يَشْفَعُ لِي إِلَيْكَ، وَلَا خَفِيرٌ يُؤْمِنِي عَلَيْكَ، وَلَا
حِصْنٌ يَحْجُبُنِي عَنْكَ، وَلَا مَا مَلَأَ أَلْحِيًّا إِلَيْهِ مِنْكَ. فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ، وَمَحَلُّ الْمُعْتَرِفِ لَكَ، فَلَا يَضَيقُنَّ عَنِّي فَضْلُكَ، وَلَا
يَقْصُرَنَّ دُونِي عَفْوُكَ، وَلَا أَكُنْ أَخِيْبَ عِيَادِكَ التَّائِبِينَ، وَلَا أَقْنَطَ وُفُودِكَ الْأَمْلِينَ، وَاعْفُ لِي، إِنَّكَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ
أَمَرْتَنِي فَتَرَكْتُ، وَنَهَيْتَنِي فَرَكِبْتُ، وَ

پروردگارا بر اعمال پنهانی من احاطه علمی داری و هر کار مخفی من با آگاهی ات آشکار است و چیزی از کارهای دقیق و ریز از نظرت پنهان نیست و رازهای مخفی از تو پوشیده نمی باشد.

پروردگارا دشمن تو (شیطان) برای گمراه شدنم از تو مهلت خواسته و تو او را مهلت داده ای او بر من دست یافته در حالی که برای گمراهی من تا روز قیامت مهلت خواسته و تو به او مهلت داده ای و من از گناهان کوچک و نابودکننده و گناهان بزرگ و تباہ سازنده به سویت آمدم او بر من چیره شد و هنگامی که به نافرمانی ات مشغول شدم و به خاطر بدرفتاری ام استحقاق دوری از رحمت را سزاوار گشتم نیرنگش را از من برداشت و با حرف های کفرآمیز با من روبه رو شد و از من بیزارى جست و پشت به من کرده و رفت و مرا در صحرای گمراهی در برابر خشم تو تنها گذاشت و رانده شده در گاهت و گرفتار نعمت نمود.

الها کسی را ندارم که به پیشگاهت شفیع آورم و نه کسی را دارم که مرا در برابرت ایمن دهد و نه پایگاه محکمی دارم که مرا از تو پنهان نماید و نه پناهگاهی است که از تو به آن پناه برم.

پس اینجا محل پناه آوردن است و جای اعتراف به توست بنابراین فضلت را از من مضایقه مکن و عفو تو را درباره من دریغ مفرما و من از جمله بی بهره ترین بندگان توبه کننده و نومیدترین آنهایی که به درگاهت روی می آورند نباشم. مرا ببخش که تو بهترین بخشاینده ای.

خدایا تو مرا فرمان دادی تخلف کردم و مرا نهی فرمودی انجام دادم و افکار بدم لغزش ها را برایم آرایش داد و می لغزیدم و تقصیر کردم.

الها برای روزه داری ام روزی را شاهد نمی گیرم و برای نماز شب و تهجدم شیی را پناه نمی طلبم و انتظار ستایش برای کارهای مستحبی که کرده ام ندارم جز واجبات که اگر کسی آنها را ضایع کند نابود خواهد شد.

سَوَّلَ لِي الْخَطَاءَ خَاطِرُ السُّوءِ فَفَرَّطْتُ. وَ لَا أُسْتَشْهِدُ عَلَى صِيَامِي نَهَارًا، وَ لَا أُسْتَجِيرُ بِتَهَجْدِي لَيْلًا، وَ لَا تُثْنِي عَلَيَّ بِأَحْيَائِهَا سُنَّةَ حَاشَا
فُرُوضِكَ الَّتِي مَنْ ضَيَّعَهَا هَلَمَكَ. وَ لَسْتُ أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِفَضْلِ نَافِلِهِ مَعَ كَثِيرٍ مِمَّا أَغْفَلْتُ مِنْ وَظَائِفِ فُرُوضِكَ، وَ تَعَدَّيْتُ عَنْ
مَقَامَاتِ حُدُودِكَ إِلَى حُرْمَاتِ انْتِهَكْتُهَا، وَ كَبَائِرِ ذُنُوبِ اجْتَرَحْتُهَا، كَانَتْ عَافِيَتُكَ لِي مِنْ فَضَائِحِهَا سِتْرًا. وَ هَذَا مَقَامٌ مِنَ اسْتِحْيَا
لِنَفْسِهِ مِنْكَ، وَ سَيَخُطُّ عَلَيْهَا، وَ رَضِيَ عَنْكَ، فَتَلْقَاكَ بِنَفْسٍ خَاشِعَةٍ، وَ رَقَبَةٍ خَاضِعَةٍ، وَ ظَهْرٍ مُثْقَلٍ مِنَ الْخَطَايَا وَاقِفًا بَيْنَ الرَّغْبَةِ
إِلَيْكَ وَ الرَّهْبَةِ مِنْكَ. وَ أَنْتَ أَوْلَى مِنْ رَجَاءٍ، وَ أَحَقُّ مِنْ خَشْيَةٍ وَ اتَّقَاهُ، فَأَعْطِنِي يَا رَبِّ مَا رَجَوْتُ، وَ آمِنِّي مَا حَزِنْتُ، وَ عُدِّ عَلَيَّ
بِعَائِدِهِ رَحْمَتِكَ، إِنَّكَ أَكْرَمُ الْمَسْئُولِينَ. اللَّهُمَّ وَ إِذْ سَتَرْتَنِي بِعَفْوِكَ، وَ تَغَمَّدْتَنِي بِفَضْلِكَ فِي دَارِ الْفَنَاءِ بِحُضْرِهِ الْأَكْفَاءِ، فَأَجِرْنِي
مِنْ فَضَّةِ يَحَاتِ دَارِ الْبَقَاءِ عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ، وَ الرُّسُلِ الْمُكْرَمِينَ، وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ، مِنْ جَارِ كُنْتُ
أُكَاتِمُهُ سَيِّئَاتِي، وَ مِنْ ذِي رَحِمٍ كُنْتُ أَحْتَشِمُ مِنْهُ فِي سِرِّيَاتِي. لَمْ أَثِقْ بِهِمْ رَبِّ فِي السِّرِّ عَلَيَّ، وَ وَثِقْتُ بِكَ رَبِّ فِي الْمَغْفِرَةِ لِي،
وَ أَنْتَ أَوْلَى

الها من به خاطر انجام مستحبات به تو متمسک نمی شوم در حالی که نسبت به بسیاری از واجبات سهل انگاری و غفلت داشته ام و از مواضع احکامات تجاوز کرده و کارهای حرامی که نهی فرموده ای بجا آورده ام و به گناهان کبیره مبتلا شده که عافیت تو برایم فضاحت آنها را پوشیده است و اینجا مکان کسی است که درباره نفس خود از تو شرمنده است و بر خویش غضب کرده و از تو راضی است و با تو ملاقات نموده در حالی که نفسی خاشع و گردنی افتاده و پستی از بار گناه خم شده دارد. به درگاہت ایستاده در حالی که بین خوف و رجاء و ترس از عذابت و امید به بخشش تو قرار دارد و تو از امیدش برتری و از هرکس سزاوارتری که از او بترسند و تقوی پیشه کنند. پس ای خدای من به آنچه بر تو امید دارم بر من ببخش و از هرچه نگرانم امانم ده و سود رحمتت را شامل حالم کن زیرا که تو از هر که درخواست کنم بخشنده تری.

خدایا همان طور که در دنیا به عفو و کرمیت لغزشهایم را پوشاندی و در دنیای فانی به فضلت مرا در حضور خلق رسوا نفرمودی از رسوایی های جهان آخرت در مکان هایی که فرشتگان مقرب و رسولان مکرم و شهداء و صالحین حضور دارند پناهم ده و از همسایگانی که کارهای خلافم را از آنها مخفی داشتیم و از اقوامی که اعمال پنهانی خود را از آنها می پوشاندم نیز پناهم ده.

خداوندا به همسایگان و اقوام در پوشیدن اسرارم اعتماد نکردم ولی ای خدای من به مغفرتت درباره خودم اعتماد نمودم.

مَنْ وَثِقَ بِهِ، وَ أَعْطَى مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ أَرَأْفُ مَنْ اسْتَرْجَمَ، فَارْحَمْنِي. اللَّهُمَّ وَ أَنْتَ حَيَّرْتَنِي مِيَاءَ مَهِينًا مِنْ صِلْبٍ مُتَضَائِقِ الْعِظَامِ، حَرَجِ الْمَسَالِكِ إِلَى رَحِمِ ضَيْقِهِ سَتَرْتَهَا بِالْحُجْبِ، تُصَرِّفُنِي حَالًا عَنْ حَالٍ حَتَّى انْتَهَيْتَ بِي إِلَى تَمَامِ الصَّوْرَةِ، وَ أَثْبَتَ فِي الْجَوَارِحِ كَمَا نَعَتَ فِي كِتَابِكَ نُطْفَهُ ثُمَّ عَلَقَهُ ثُمَّ مُضِغَهُ ثُمَّ عَظَّمَهُ ثُمَّ كَسَوْتَ الْعِظَامَ لَحْمًا، ثُمَّ أَنْشَأْتَنِي خَلْقًا آخَرَ كَمَا شِئْتِ. حَتَّى إِذَا احْتَجْتُ إِلَى رِزْقِكَ، وَ لَمْ أَشِيْغَنَّ عَنْ غِيَاثِ فَضْلِكَ، جَعَلْتَ لِي قُوَّةً مِنْ فَضْلِ طَعَامِ وَ شَرَابِ أَجْرِيَّتِهِ لِأَمَّتِكَ الَّتِي أَشِيْكَتَنِي جَوْفَهَا، وَ أَوْدَعْتَنِي قَرَارَ رَحِمِهَا. وَ لَوْ تَكَلَّمْتُ يَا رَبِّ فِي تِلْكَ الْحَالَاتِ إِلَى حَوْلِي، أَوْ تَضَطَّرَّنِي إِلَى قُوَّتِي لَكَانَ الْحَوْلُ عَنِّي مُعْتَرِلًا، وَ لَكَانَتِ الْقُوَّةُ مِنِّي بَعِيدَةً. فَغَدَوْتَنِي بِفَضْلِكَ غَدَاءَ الْبَرِّ اللَّطِيفِ، تَفَعَّلَ ذَلِكَ بِي تَطَوُّلاً عَلَيَّ إِلَى غَايَتِي هَذِهِ، لَا أَعْدَمُ بَرَكَ، وَ لَا يُبْطِئُ بِي حُسْنُ صَدِيقِكَ، وَ لَا تَتَأَكَّدُ مَعَ ذَلِكَ ثِقَتِي فَاتَّفَرَّغَ لِمَا هُوَ أَحْظَى لِي عِنْدَكَ. قَدْ مَلَكَ الشَّيْطَانُ عِنَانِي فِي سُوءِ الظَّنِّ وَ ضَعْفِ الْيَقِينِ، فَأَنَا أَشْكُو سُوءَ مُجَاوَرَتِهِ لِي، وَ طَاعَةَ نَفْسِي لَهُ، وَ اسْتَعْصِمَكَ مِنْ مَلَكَتِهِ، وَ أَنْصَرِّعُ إِلَيْكَ فِي صَرْفِ كَيْدِهِ عَنِّي، وَ أَسْأَلُكَ فِي أَنْ تُسَهِّلَ إِلَيَّ

و تو سزاوارتری به اعتماد کردن و بخشنده ترین کسی هستی که به او روی می آورند و به آنکه از تو طلب رحمت می کند
مهربانتری پس بر من رحم کن.

پروردگارا تو مرا از آبی پست از صُلبی که استخوان هایی پیچ در پیچ دارد و راه هایش تنگ است به رحم تنگ که آن را با
چند پرده پوشانده ای وارد ساختی. در آن موقع که مرا از حالی به حال دیگر برمی گردانیدی به شکل و صورت کامل
درآوردی و جوارح مرا ثابت نمودی همان طور که در کتاب خودت تعریف فرمودی: «از نطفه به خون بسته و سپس پاره
گوشت و بعد استخوان و استخوان را با گوشت پوشانیدی و بعد به همان ترتیب که خواستی خلق دیگری بر روی من انجام
دادی (که عبارت از دمیدن روح باشد).»

تا آنجا که محتاج روزی گشتم و از یاری رساندن تو به وسیله کرمت بی نیاز نبودم و از اضافات خوردنی و آشامیدنی مادرم
که مرا در شکم او جای دادی و در انتهای بچه دانش قرارم دادی تغذیه ام کردی.

الها اگر در آن روزها مرا به حال خودم وا می گذاشتی و یا مرا ناچار به پایداری با نیروی خودم می کردی قادر به حفظ خود
و ماندن نبودم و نیرو از من دور بود. و تو همانند نیکوکار مهربان از فضلت به من غذا دادی و تا امروز به طور مرتب و منظم
آن لطف را در حق من کرده ای و نیکوئی ات را انکار نمی کنم و خوش برخوردی تو رو به کنندی نمی رود و با این همه
لطف اعتماد من به روزی رساندن تو محکم نیست تا به آنچه نزد تو سودمندتر است تلاش نمایم.

الها شیطان مهار مرا به بدگمانی و سستی یقین به دست گرفته و من به تو از همنشینی بد او و اطاعت نفسم از او شکایت می
کنم و از احاطه او بر من به تو اعتصام می جویم و عاجزانه می خواهم که نیرنگش را از من برداری.

رِزْقِي سَبِيلًا، فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى ابْتِدَائِكَ بِالنَّعْمِ الْجِسَامِ، وَإِلْهَامِكَ الشُّكْرَ عَلَى الْإِحْسَانِ وَالْإِنْعَامِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ سَهِّلْ
عَلَيَّ رِزْقِي، وَ أَنْ تُقَنِّعَنِي بِتَقْدِيرِكَ لِي، وَ أَنْ تُرَضِّعَنِي فِيمَا قَسَدْتَ لِي، وَ أَنْ تَجْعَلَ مِنِّي ذَهَبًا مِنْ جِسْمِي وَ عُمْرِي فِي
سَبِيلِ طَاعَتِكَ، إِنَّكَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَارٍ تَغْلُظُ بِهَا عَلَى مَنْ عَصَاكَ، وَ تَوَعَّدَتْ بِهَا مَنْ صَدَفَ عَنْ
رِضَاكَ، وَ مِنْ نَارٍ نُورُهَا ظُلْمَةٌ، وَ هَيْئَتُهَا أَلِيمٌ، وَ بَعِيدُهَا قَرِيبٌ، وَ مِنْ نَارٍ يَأْكُلُ بَعْضُهَا بَعْضًا، وَ يَصُولُ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ. وَ مِنْ نَارٍ
تَذُرُّ الْعِظَامَ رَمِيمًا، وَ تَسْقِي أَهْلِهَا حَمِيمًا، وَ مِنْ نَارٍ لَا تُبْقِي عَلَى مَنْ تَضَرَّعَ إِلَيْهَا، وَ لَا تَرْحَمُ مَنْ اسْتَعْطَفَهَا، وَ لَا تُقَدِّرُ عَلَى التَّخْفِيفِ
عَمَّنْ خَشَعَ لَهَا وَ اسْتَسَلَمَ إِلَيْهَا تَلْقَى سُكَّانَهَا بِأَحْرَ مَا لَدَيْهَا مِنْ أَلِيمِ النَّكَالِ وَ شَدِيدِ الْوَبَالِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَقَارِبِهَا الْفَاغِرَةِ أَفْوَاهُهَا،
وَ حَيَاتِهَا الصَّالِقَةِ بِأَنْبَابِهَا، وَ شَرَابِهَا الَّذِي يُقَطِّعُ أَمْعَاءَ وَ أَفْسِدَةَ سُكَّانِهَا، وَ يَنْزِعُ قُلُوبَهُمْ، وَ أَسَدِي تَهْدِيكَ لِمَا بَاعَدَ مِنْهَا، وَ أَحْرَ عَنْهَا.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجْزِنِي مِنْهَا بِفَضْلِ رَحْمَتِكَ، وَ أَقْلِنِي عَثْرَاتِي بِحُسْنِ إِقَالَتِكَ، وَ لَا تَخْذُلْنِي يَا خَيْرَ الْمُجِيرِينَ. اللَّهُمَّ
إِنَّكَ تَقِي الْكُرْبِيهَةَ، وَ تُعْطِي

خدایا از تو می خواهم که راه آسانی برای روزی من پیش پایم بگذاری و حمد مخصوص توست که نعمت های بزرگ را آغازگری و شکرگزاری بر احسان و نعمت هایت را بر من الهام نمودی پس بر محمد و آل او درود فرست و روزی ام را آسان ساز و مرا به آنچه برایم مقدر فرموده ای قانع کن و به سودم در آنچه نصیبم گردانیده ای خوشنودم ساز و آنچه را که از جسم و عمرم به کار رفته در راه طاعت و بندگی ات قرار ده زیرا که بهترین روزی رسانانی.

بارالها به تو پناه می برم از آتشی که اسباب شکنجه برای معصیت کارانت قرار داده ای و به توسط آن هر که را از رضایت دوری جوید وعده عذاب داده ای و از آتشی که نور آن کبود و تاریک کننده است و کم آن دردناک و دور آن نزدیک است و به تو پناه می برم از آتشی که بعضی از آن بعض دیگر را می خورد و برخی بر قسمت دیگر حمله می برد و از آتشی که استخوان ها را نرم می کند و به افتادگان در آن آب جوشیده می نوشاند و از آتشی که به تضرع کننده اش رحمی نمی کند و به آنکه مهربانی می خواهد ترحم نمی نماید و برای آنکه در برابرش سر تسلیم فرود می آورد و خاشع می شود قادر به تخفیف نیست. و با ساکنین خود با پرحرارت ترین عذاب و گرفتاری سخت ملاقات می نماید.

خدایا به تو پناه می برم از عقربهای جهنم که دهانشان را باز کرده اند و مارهایی که نیش می زنند و آب جوشیده آنجا که دل و روده های ساکنین خود را پاره می نماید و دلهاشان را از جای می کند و الها از تو راه دوری جستن از آتش و رهایی از آن را درخواست می نمایم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا از آتش دوزخ به فضل و رحمت پناه ده و به شایستگی عفو از گناهانم در گذر و مرا خوار مگردان ای بهترین پناه دهندگان.

الْحَسَنَةَ، وَتَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، إِذَا ذُكِرَ الْأَبْرَارُ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، مَا
اِخْتَلَفَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، صَلَاةً لَا يَنْقَطِعُ مَدَدُهَا، وَلَا يُحْصَى عَدَدُهَا، صَلَاةً تَشْحِنُ الْهَوَاءَ، وَتَمَلُّ الْأَرْضَ وَالسَّمَاءَ. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ حَتَّى
يَرْضَى، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بَعْدَ الرِّضَا، صَلَاةً لَا حَدَّ لَهَا وَلَا مُنْتَهَى، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ص: ٢٠٦

خداوندا تویی که ما را از معصیت حفظ می کنی و نیکی می بخشی و آنچه بخواهی انجام می دهی و تو بر همه چیز توانایی.

الها بر محمد و آل او درود فرست در آن هنگام که خوبان عالم یاد شوند و بر محمد و آلش درود فرست در گردش شب و روز، درودی که هیچ وقت قطع نگردد و تعدادش قابل شمارش نباشد. درودی که فضا را پر کند و آسمان و زمین را در بر گیرد. و خداوند بر او درود فرستد تا آنجا که خشنود گردد و باز پروردگار بر او و آلش درودی فرستد پس از خشنود شدن، درودی که پایان نداشته باشد ای مهربانترین مهربانان.

ص: ۲۰۷

(٣٣) وَ كَانَ، مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الِاسْتِخَارَةِ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَجِيرُكَ بِعِلْمِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاقْضِ لِي بِالْخَيْرِ، وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَةَ الِاخْتِيَارِ، وَ اجْعَلْ ذَلِكَ ذَرِيعَةً إِلَى الرِّضَا بِمَا قَضَيْتَ لَنَا وَ التَّسْلِيمَ لِمَا حَكَمْتَ فَأَرْخِ عَنَّا رَيْبَ الِارْتِيَابِ، وَ أَيِّدْنَا بِسِسِّ بَيِّقِينَ الْمُخْلِصِينَ. وَ لَا تَسْمُنَا عَجْزَ الْمَعْرِفَةِ عَمَّا تَخَيَّرْتَ فَتَنْغَمِطَ قَدْرَكَ، وَ نَكْرَهُ مَوْضِعَ رِضَاكَ، وَ نَجْنَحِ إِلَى الَّتِي هِيَ أَبْعَدُ مِنْ حُسْنِ الْعَاقِبَةِ، وَ أَقْرَبُ إِلَى ضِدِّ الْعَاقِبَةِ. حَبِّبْ إِلَيْنَا مَا نَكْرَهُ مِنْ قَضَائِكَ، وَ سَهِّلْ عَلَيْنَا مَا نَسْتَصْعِبُ مِنْ حُكْمِكَ، وَ أَلْهِمْنَا الِانْقِيَادَ لِمَا أَوْرَدْتَ عَلَيْنَا مِنْ مَشِيَّتِكَ حَتَّى لَا نُحِبَّ تَأْخِيرَ مَا عَجَلْتَ، وَ لَا تَعْجِلَ مَا أَخَّرْتَ، وَ لَا نَكْرَهُ مَا أَحْبَبْتَ، وَ لَا نَتَخَيَّرَ مَا كَرِهْتَ. وَ اخْتِمْ لَنَا بِالَّتِي هِيَ أَحْمَدُ عَاقِبَةً، وَ أَكْرَمُ مَصِيرًا، إِنَّكَ تُفِيدُ الْكَرِيمَةَ، وَ تُعْطِي الْجَسِيمَةَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ص: ٢٠٨

دعا برای استخاره

پروردگارا به علم تو طلب خیر می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و آنچه خیر است برایم مقرر فرما و شناخت انتخاب را بر دلمان الهام کن و این را وسیله رضامندی به آنچه برایمان مقدر کرده ای و سبب تسلیم شدن به آنچه بر ما حکم فرموده ای قرار ده و شک و تردید را از ما برطرف کن و ما را به رساندن به یقین اهل اخلاص تأییدمان فرما.

الها ما را به عاجز بودن از شناخت آنچه تو اختیار کرده ای مبتلا مکن تا در نتیجه تقدیرت را سبک شماریم و رضایت را نپسندیم و به راهی رویم که به عاقبت بخیری دورتر و به بیماری و ناراحتی نزدیکتر است.

خداوندا آنچه را که تو حکم کرده ای و باب میل ما نیست مورد علاقه ما گردان و آنچه را که از قضای تو سخت می دانیم بر آن آسان کن. و پذیرفتن خواسته ات را که بر ما وارد نموده ای بر دلمان الهام فرما تا به عقب انداختن جلو انداخته ای و جلو انداختن عقب افتاده ای را دوست نداشته باشیم و آنچه را که تو دوست می داری ما نیز دوست بداریم و آنچه را که تو کراهت داری انتخاب نکنیم.

پروردگارا عاقبت ما را به طوری که پایانش پسندیده است و بازگشتش گرامی تر است ختم به خیر فرما زیرا که تو نیکو عطا می کنی و نعمت بزرگ می بخشی و آنچه اراده کنی انجام می دهی و تو بر همه چیز توانایی.

(٣٤) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا ابْتَلَى أَوْ رَأَى مُبْتَلَى بِفَضِيحِهِ بِذَنْبٍ

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى سِتْرِكَ بَعِيدِ عِلْمِكَ، وَ مُعَافَاتِكَ بَعِيدِ خُبْرِكَ، فَكُلْنَا قَسِدٍ اقْتَرَفَ الْعَائِبَةَ فَلَمْ تَشْهَرُهُ، وَ ارْتَكَبَ الْفَاحِشَةَ فَلَمْ تَفْضَحْهُ، وَ تَسْتَرِ بِالْمَسْدِ أَوْيٍّ فَلَمْ تَدُلُّ عَلَيْهِ. كَمْ نَهَى لِمَكَ قَسِدٌ أَتَيْنَاهُ، وَ أَمْرٌ قَسِدٌ وَقَفْتَنَا عَلَيْهِ فَتَعَدَّ يَنَا، وَ سَيِّئَةٌ اِكْتَسَدَ بِنَاهَا، وَ خَطِيئَةٌ ارْتَكَبْنَاهَا، كُنْتَ الْمُطَّلِعَ عَلَيْهَا دُونَ النَّاطِرِينَ، وَ الْقَادِرَ عَلَى إِعْلَانِهَا فَوْقَ الْقَادِرِينَ، كَانَتْ عَافِيَتُكَ لَنَا حِجَاباً دُونَ أَبْصَارِهِمْ، وَ رَدْمًا دُونَ أَسْمَاعِهِمْ. فَاجْعَلْ مَا سَتَرْتَ مِنَ الْعُورَةِ، وَ أَخْفَيْتَ مِنَ الدَّخِيلَةِ، وَاعْظَا لَنَا، وَ زَاجِرًا عَنِ سُوءِ الْخُلُقِ، وَ اقْتِرَافِ الْخَطِيئَةِ، وَ سَعْيًا إِلَى التَّوْبَةِ الْمَاجِيَةِ، وَ الطَّرِيقِ الْمَحْمُودَةِ، وَ قَرَبِ الْوَقْتِ فِيهِ، وَ لَا تَسْمُنَا الْغَفْلَةَ عَنْكَ، إِنَّا

هنگامی که گرفتار می شد و یا گرفتار به گناهی را می دید

بارالها تو را حمد می کنم که با دانائی ات گناهان را می پوشانی و با داشتن اطلاعات عافیت می بخشی پس هر که از ما گناهی مرتکب شد مشهورش نکردی و هر که فحشا و منکراتی بجا آورد رسوایش نمودی. گنهکار، لغزش هایش را پوشاند و تو کسی را به لغزش هایش دلالت نکردی. چه اندازه از نهی تو را که بجا آوردیم و چه اندازه از دستوراتت را که ما را بر آن آشنایی دادی ولی بر آن تجاوز نمودیم و چه بسا زشتی که به چنگ آوردیم و گناهی که مرتکب شدیم، در حالی که تو از آن مطلع بودی ولی نظاره گر نبودی و بر افشا کردن آن بیشتر از هر توانایی توانا بودی و عافیت و رهایی دادن تو برای ما پیش چشم ایشان پرده و در برابر گوشه‌هایشان حایل بود.

پس پروردگار آنچه که از بی حیایی پوشاندی و زشتی که مخفی داشتی برای ما وسیله موعظه و نفرت از اخلاق بد و انجام گناه و تلاش برای توبه ای که محو کننده گناه باشد را پسندیده قرار ده.

خدایا وقت بازگشت به سویت را نزدیک گردان و ما را از ناحیه خودت مبتلا به غفلت مفرما.

ص: ۲۱۱

إِلَيْكَ رَاغِبُونَ، وَمِنَ الذُّنُوبِ تَائِبُونَ. وَصَلِّ عَلَيَّ خَيْرَ تِكِّ اللّٰهُمَّ مِنْ خَلْقِكَ مُحَمَّدٍ وَعَشْرَتِهِ الصَّفْوَةِ مِنْ بَرِيَّتِكَ الطَّاهِرِينَ، وَاجْعَلْنَا
لَهُمْ سَامِعِينَ وَ مُطِيعِينَ كَمَا أَمَرْتَ.

ص: ٢١٢

ما به سویت خواهانیم و از گناهان توبه کننده می باشیم.

و درود فرست بر برگزیده ات از خلقت که عبارتند از حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و عترت او که برگزیده از بین بندگانت می باشند و از پاکانند و به ما توفیق ده که شنوای فرامین و مطیع دستوراتشان باشیم همان طور که خود به ما امر فرموده ای.

ص: ۲۱۳

(٣٥) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الرَّضَا إِذَا نَظَرَ إِلَى أَصْحَابِ الدُّنْيَا

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَضِيَ بِحُكْمِ اللَّهِ، شَهِدْتُ أَنَّ اللَّهَ قَسَمَ مَعَايِشَ عِبَادِهِ بِالْعَدْلِ، وَ أَخَذَ عَلَيَّ جَمِيعَ خَلْقِهِ بِالْفَضْلِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَمَّا تَفَتَّنِي بِمَا أَعْطَيْتَهُمْ، وَ لَمَّا تَفَتَّنْتُهُمْ بِمَا مَنَعْتَنِي فَأَحْسِدْ خَلْقَكَ، وَ أَعْمَطْ حُكْمَكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ طَيِّبْ بِقَضَائِكَ نَفْسِي، وَ وَسِّعْ بِمَوَاقِعِ حُكْمِكَ صَدْرِي، وَ هَبْ لِي الثِّقَةَ لِأُقِرَّ مَعَهَا بِأَنَّ قَضَاءَكَ لَمْ يَجْرِ إِلَّا بِالْخَيْرِ، وَ اجْعَلْ شُكْرِي لَكَ عَلَى مَا زَوَيْتَ عَنِّي أَوْفَرَ مِنْ شُكْرِي إِيَّاكَ عَلَى مَا خَوَّلْتَنِي، وَ اعْصِمْنِي مِنْ أَنْ أُظَنَّ بِجِدِي عَيْدَمَ خَسَّاسَةٍ، أَوْ أُظَنَّ بِصَاحِبِ ثَرْوَةٍ فَضْلًا، فَإِنَّ الشَّرِيفَ مَنْ شَرَفْتَهُ طَاعَتُكَ، وَ الْعَزِيزَ مَنْ أَعَزَّتَهُ عِبَادَتُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتَّعْنَا بِثَرْوِهِ لَا تَنْفُدْ، وَ

رضامندی امام علیه السلام به داده های خدا

حمد مخصوص پروردگار است و من به حکمش راضی هستم، شهادت می دهم که خداوند معیشت بندگانش را عادلانه تقسیم فرموده و با جمیع خلقش به فضل و احسان رفتار نموده. الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا به داده هایت بر بندگانت امتحان مکن و ثروتمندان را به خاطر آنچه را که به من نداده ای گرفتار کبر و نخوت مفرما که بر بندگانت حسادت ورزم و حکم و مقدراتت را سبک شمارم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و درونم را به حکم قطعی خود پاکیزه گردان و سینه ام را در چیزهایی که مقدر فرموده ای گشاده نما و به من اعتمادی ده که اقرار کنم که قضای تو جز در کار خیر جاری نمی گردد و سپاس مرا درباره آنچه به من نداده ای نسبت به آنچه عطا فرموده ای فراوانتر کن و مرا از اینکه آدم ندار را خوار و پست و ثروتمند را با فضیلت و برتر پندارم حفظ فرما چرا که شریف و ارزشمند کسی است که بندگی تو شرافتش بخشد و عزیز و گرانقدر کسی است که عبادتت عزیزش نماید.

ص: ۲۱۵

أَيُّدُنَا بَعِزٌّ لَّا يُفْقَدُ، وَاسْرَحْنَا فِي مُلْكِ الْأَبَدِ، إِنَّكَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ، الَّذِي لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُوَلَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَكَ كُفُوًا أَحَدٌ.

ص: ٢١٦

پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را از ثروتی بهره مند ساز که نابود نمی شود و ما را به عزتی تأیید فرما که از دست نمی رود و مرا در سلطنت ابدی روانه ساز زیرا که تو واحد احد و بی نیازی، کسی هستی که فرزند نداری و فرزند کسی نمی باشی و کسی همتایت نیست.

ص: ۲۱۷

(٣٦) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى السَّحَابِ وَ الْبَرْقِ وَ سَمِعَ صَوْتَ الرَّعْدِ

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَيْنِ آيَاتِنِ مِنْ آيَاتِكَ، وَ هَذَيْنِ عَوْنَانِ مِنْ أَعْوَانِكَ، يَبْتَدِرَانِ طَاعَتَكَ بِرَحْمَةٍ نَافِعَةٍ أَوْ نِقْمَةٍ ضَارَةٍ، فَلَا تُمِطْرُنَا بِهِمَا مَطَرِ السُّوءِ، وَ لَا تُلْبِسِنَا بِهِمَا لِبَاسَ الْبَلَاءِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْزِلْ عَلَيْنَا نَفْعَ هَذِهِ السَّحَابِ وَ بَرَكَتَهَا، وَ اصْرِفْ عَنَّا أَذَاهَا وَ مَضَرَّتَهَا، وَ لَا تُصِبنَا فِيهَا بِأَفَةٍ، وَ لَا تُرْسِلْ عَلَيَّ مَعَايِشَنَا عَاهَةً.

اللَّهُمَّ وَ إِنْ كُنْتُ بَعَثْتَهَا نِقْمَةً، وَ أَرْسَلْتَهَا سَيْحُطَةً، فَإِنَّا نَسْتَجِيرُكَ مِنْ غَضَبِكَ، وَ نَبْتَهِلُ إِلَيْكَ فِي سُؤَالِ عَفْوِكَ، فَمِلْ بِالْغَضَبِ إِلَى الْمُشْرِكِينَ، وَ أَدِرْ رَحِي نِقْمَتِكَ عَلَى الْمُلْحِدِينَ. اللَّهُمَّ أَذْهَبْ مَحَلَّ بِلَادِنَا بِسَيْفِيَاكَ، وَ أَخْرِجْ وَحَرَ صِيدُونَا بِرِزْقِكَ، وَ لَا تَشْغَلْنَا عَنْكَ بِغَيْرِكَ، وَ لَا تَقْطَعْ عَنَّا كَافِتِنَا

ص: ٢١٨

هنگام رعد و برق

پروردگارا رعد و برق دو آیت از آیات تواند و دو یاری رسان از یاران تواند که جهت فرمانبرداری از تو در رساندن رحمت سودمند و یا عذاب زیانبار می شتابند پس به وسیله آن دو، باران ویران کننده بر ما مبارک و لباس بلا و گرفتاری بر قامتمان مپوشان.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و منافع و برکات این ابرها را بر ما نازل فرما و اذیت ها و زیان هایشان را از ما دفع کن و به توسط آنها به ما بیماری مرسان و بر معیشت ما از ناحیه آنها آسیبی وارد مفرما.

بارالها اگر ابرها را فرستاده ای برای بلا و کیفر رساندن پس به درستی که ما به تو پناه می بریم از غضبت و جهت طلب عفو به درگاہت گریه و زاری می کنیم بنابراین خشمت را به مشرکین و کفار برگردان و آسیای عذابت را بر آنانکه کافرند به چرخش درآور خدایا خشکی شهرهایمان را با فرستادن بارانت از بین ببر و بدخیالی و آزرده خاطر بودنمان را با روزی دادن خود زایل کن و ما را به غیر خودت مشغول مفرما و لطفت را از همه ما دریغ مکن.

ص: ۲۱۹

مِيَادَهُ بَرَكَ، فَإِنَّ الْغَنِيَّ مَنْ أُغْنِيَتْ، وَإِنَّ السَّالِمَ مَنْ وَقِيَتْ، مَا عِنْدَ أَحَدٍ دُونَكَ دِفَاعٌ، وَلَا بِأَحَدٍ عَنِ سَيْطَوْتِكَ امْتِنَاعٌ، تَحْكُمُ بِمَا
شِئْتَ عَلَى مَنْ شِئْتَ، وَتَقْضِي بِمَا أَرَدْتَ فِيمَنْ أَرَدْتَ. فَلَمَكَ الْحَمِيدُ عَلَى مَا وَقَيْتَنَا مِنَ الْبَلَاءِ، وَلَكَ الشُّكْرُ عَلَى مَا خَوْلْتَنَا مِنَ
النِّعْمَاءِ، حَمِيداً يُخَلِّفُ حَمْدَ الْحَامِدِينَ وَرَاءَهُ، حَمْداً يَمَلُّ أَرْضَهُ وَسَمَاءَهُ، إِنَّكَ الْمَنَّانُ بِجَسَدِ بَيْمِ الْمَنَنِ، الْوَهَّابُ لِعَظِيمِ النِّعَمِ، الْقَابِلُ
يَسِيرَ الْحَمْدِ، الشَّاكِرُ قَلِيلَ الشُّكْرِ، الْمُحْسِنُ الْمُجْمَلُ ذُو الطُّولِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، إِلَيْكَ الْمَصِيرُ.

زیرا که بی نیاز واقعی کسی است که تو بی نیازش کنی و آدم سالم کسی است که تو او را سلامت بداری و از حوادث حفظ فرمایی.

چون هیچ کس مثل تو قادر به حفظ و دفاع از بنده اش نیست و هیچ کس را قدرت بازداشتن از غلبه و سطوت نمی باشد زیرا به هرچه اراده کنی حکم خواهی کرد و به هرچه بخواهی فرمان خواهی داد. پس تو سزاوار حمدی زیرا که ما را از بلاها حفظ کردی و شکر تراست بر نعمت هایی که به ما بخشیده ای حمدی که بر سایر حمدها برتری داشته، حمدی که تمامی زمین و آسمان خدا را پر کند.

به تحقیق تویی کسی که نعمت فراوان می دهی و نعمت های بزرگ بسیار می بخشی و تویی آنکه سپاس اندک را می پذیری، پاداش دهنده شکر کم، نیکوکار و خوشرفتار دارای فضل و کرم، نیست خدایی جز تو و پایان کار به سوی تو می باشد.

ص: ۲۲۱

(٣٧) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اعْتَرَفَ بِالتَّقْصِيرِ عَنِ تَأْدِيهِ الشُّكْرِ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَحَدًا لَمَا يَبْلُغُ مِنْ شُكْرِكَ غَايَةَ إِلَّا حَصَلَ عَلَيْهِ مِنْ إِحْسَانِكَ مَا يُلْزِمُهُ شُكْرًا، وَ لَا يَبْلُغُ مَبْلَغًا مِنْ طَاعَتِكَ وَ إِنِّي اجْتَهَدْتُ إِلَّا كَانَ مُقْصِرًا دُونَ اسْتِحْقَاقِكَ بِفَضْلِكَ، فَأَشْكُرُ عِبَادَكَ عَاجِزٌ عَنِ شُكْرِكَ، وَ أَعْبُدُهُمْ مُقْصِرٌ عَنْ طَاعَتِكَ. لَا يَجِبُ لِأَحَدٍ أَنْ تَغْفِرَ لَهُ بِاسْتِحْقَاقِهِ، وَ لَا أَنْ تَرْضَى عَنْهُ بِاسْتِجَابِهِ، فَمَنْ غَفَرْتَ لَهُ فَبَطُولِكَ، وَ مَنْ رَضَيْتَ عَنْهُ فَبِفَضْلِكَ، تَشْكُرُ يَسِيرَ مَا شَكَرْتَهُ، وَ تُثِيبُ عَلَى قَلِيلٍ مَا تُطَاعُ فِيهِ حَتَّى كَانَ شُكْرُ عِبَادِكَ الَّذِي أُوجِبْتَ عَلَيْهِ ثَوَابُهُمْ وَ أَعْظَمْتَ عَنْهُ جَزَاءَهُمْ أَمْرٌ مَلَكُوا اسْتِطَاعَةَ الْإِمْتِنَاعِ مِنْهُ دُونَكَ فَكَافَيْتَهُمْ، أَوْ لَمْ يَكُنْ سَبَبُهُ بِيَدِكَ فَجَازَيْتَهُمْ، بَلْ مَلَكْتَ يَا إِلَهِي! أَمْرُهُمْ قَبْلَ أَنْ يَمْلِكُوا

اقرار به ناتوانی در بجا آوردن شکر

پروردگارا کسی به کمال شکر نمی رسد مگر اینکه احسان دیگری از جانب تو شامل حالش می گردد و لازم است شکر دیگری نماید. و به طاعتی از طاعات نایل نمی گردد گرچه تلاش کند مگر اینکه مقصّر است و مستحق فضل و کرم توست. بنابراین شاکرترین بندگانت عاجز از شکر تواند و عابدترین آنها ناتوان از طاعت تو می باشند. هیچ کس را به خاطر شایستگی که دارد لازم نیست که بیامری و نه به علت سزاوار بودنش او را راضی کنی بلکه هر که را می آمرزی به خاطر فضل و کرمت می باشد و از هر که راضی می شوی از لطف و مرحمت توست.

به شکر مختصر بنده ات پاداش فراوان می دهی و فرمانبرداری کم را پاداش می دهی تا اینکه گویا شکر بندگانت که پاداششان را بر آن واجب کرده ای و جزای آنان را از آن بزرگ نموده ای کاری است که بدون تو بر باز نگهداشتن از آن قدرت دارند به همین جهت آنها را پاداش می دهی و یا سبب آن شکرگزاری در اختیار تو نبوده بنابراین آنها را پاداش داده ای!

بلکه ای خدای من تو همه امورشان را در اختیار داری پیش از آنکه چیزی را مالک شوند.

عِبَادَتِكَ، وَ أَعَدَدْتَ ثَوَابَهُمْ قَبْلَ أَنْ يُفِيضُوا فِي طَاعَتِكَ، وَ ذَلِكَ أَنْ سَيِّتَكَ الْإِفْضَالَ، وَ عَادَتَكَ الْإِحْسَانَ، وَ سَيِّلَكَ الْعَفْوَ. فَكُلُّ
الْبَرِيَّةِ مُعْتَرِفَةٌ بِأَنَّكَ غَيْرُ ظَالِمٍ لِمَنْ عَاقَبْتَ، وَ شَاهِدَةٌ بِأَنَّكَ مُتَّفَضِّلٌ عَلَى مَنْ عَافَيْتَ، وَ كُلُّ مُقَرَّرٍ عَلَى نَفْسِهِ بِالتَّقْصِيرِ عَمَّا اسْتَوْجِبْتَ،
فَلَوْ لَا أَنَّ الشَّيْطَانَ يَخْتَدِعُهُمْ عَنْ طَاعَتِكَ مَا عَصَاكَ عَاصٍ، وَ لَوْ لَا أَنَّهُ صَوَّرَ لَهُمُ الْبَاطِلَ فِي مِثَالِ الْحَقِّ مَا ضَلَّ عَنْ طَرِيقِكَ ضَالٌّ؛
فَسَيِّدُ بَحَانِكَ مِمَّا أُبَيِّنُ كَرَمِيكَ فِي مُعَامَلِهِ مَنْ أَطَاعَكَ أَوْ عَصَاكَ تَشَكُّرٌ لِلْمُطِيعِ مِمَّا أَنْتَ تَوَلَّيْتَهُ لَهُ، وَ تُمْلِي لِلْعَاصِي فِيْمَا تَمْلِكُ
مُعَاجَلَتَهُ فِيهِ، أَعْطَيْتَ كُلَّمَا مِنْهُمًا مَا لَمْ يَجِبْ لَهُ، وَ تَفَضَّلْتَ عَلَى كُلِّ مِنْهُمَا بِمَا يَقْصِرُ عَمَلُهُ عَنْهُ، وَ لَوْ كَافَأْتَ الْمُطِيعَ عَلَى مَا أَنْتَ
تَوَلَّيْتَهُ لَأَوْشَكَ أَنْ يَفْتَقِدَ ثَوَابِيكَ، وَ أَنْ تَزُولَ عَنْهُ نِعْمَتُكَ، وَ لَكِنَّكَ بِكَرَمِكَ جَازَيْتَهُ عَلَى الْمِدَّةِ الْقَصِيرَةِ الْفَائِيهِ بِالْمِدَّةِ الطَّوِيلَةِ
الْخَالِيَةِ، وَ عَلَى الْغَايَةِ الْقَرِيبَةِ الزَّائِلَةَ بِالْغَايَةِ الْمَدِيدَةِ الْبَاقِيَةِ، ثُمَّ لَمْ تَسَيِّمَهُ الْقَصِيرَ اصِّ فِيْمَا أَكَلَّ مِنْ رِزْقِكَ الْعَدِيَّ يَقْوَى بِهِ عَلَى
طَاعَتِكَ، وَ لَمْ تَحْمِلْهُ عَلَى الْمُنَاقَشَاتِ فِي الْأَلَاتِ الَّتِي تَسَبَّبَ بِاسْتِعْمَالِهَا إِلَى مَغْفِرَتِكَ، وَ لَوْ فَعَلْتَ ذَلِكَ بِهِ لَذَهَبَ بِجَمِيعِ مَا كَدَحَ
لَهُ وَ جُمَلَهُ مَا سَعَى فِيهِ؛

و در اختیار گیرند و ثواب ایشان را آماده کرده ای قبل از آنکه در گرو دستورات درآیند و این بدین خاطر است که تو سنت خیر رساندن داری و عادت تو بر احسان و راحت بر عفو و بخشش است.

الها تمامی موجودات اعتراف دارند که تو بر هر که کیفر دهی ستم روا نمی داری و همگی شاهدند که تو به خاطر فضل و کرمت برای آنان عافیت می خواهی و همه اقرار دارند که نسبت به آنچه سزاواری کوتاهی کرده اند.

الها اگر شیطان درباره بندگی تو آنها را فریب ندهد هیچ کس نافرمانی ات نمی کند و اگر باطل را به صورت حق برای ایشان جلوه ندهد هیچ کس از راه تو گمراه نمی گردد. پس منزهی تو و چه اندازه کرم و بزرگواریت در معامله با آنهاست که فرمانبرداریت کرده و یا نافرمانیت نموده اند روشن و آشکار است. آنکه فرمانت را برده از آنچه برایش آماده ساخته ای پاداش می دهی و نافرمان را با اینکه قادر به شتاب هستی کیفرش را به تأخیر می اندازی. به هر دو یعنی فرمانبردار و نافرمان عطا می کنی در حالی که استحقاق ندارند و به هر کدام از آنها چیزی لطف می فرمایی که کارشان در مقابلش ارزش ندارد.

و اگر فرمانبردار را به کاری که بر او تکلیف کرده ای پاداش می دادی چیزی نمانده بود که ثواب را از دست بدهد و به نعمت تو نایل نگردد و لکن تو مطابق با کرمت کارهای او را که در مدت کمی بجا آورده در جهان آخرت به زندگی جاوید پاداش عنایت نمودی و کارهایی که پایانش نزدیک و از بین رفتنی است به پاداشی همیشگی پاسخ دادی.

و از بنده ات از آنچه که به کرمت ارتزاق می کند تا قدرت بر بندگی ات را داشته باشد توقع عوض نداشته و او را در ابزار و وسایلی که راهی به آمرزشت می باشد سختگیری ننموده ای و اگر با او چنین می کردی آنچه برایش زحمت کشیده و آنچه برایش تلاش کرده در مقابل کوچکترین الطافت از دست رفته بود.

جَزَاءً لِلصَّغْرَى مِنْ أَيَادِيكَ وَ مِنْكَ، وَ لَبَقِيَ رَهِينًا بَيْنَ يَدَيْكَ بِسَائِرِ نِعَمِكَ، فَمَتَى كَانَ يَسْتَحِقُّ شَيْئًا مِنْ ثَوَابِكَ؟ لَا! مَتَى؟! هَذَا - يَا إِلَهِي!- حَالُ مَنْ أَطَاعَكَ، وَ سَبِيلُ مَنْ تَعَبَدَ لَكَ، فَأَمَّا الْعَاصِي أَمْرَكَ وَ الْمُوَاقِعُ نَهْيَكَ فَلَمْ تُعَاجِلْهُ بِنِقْمَتِكَ لِكَيْ يَسْتَبْدِلَ بِحَالِهِ فِي مَعْصِيَتِكَ حَالَ الْإِنَابَةِ إِلَى طَاعَتِكَ، وَ لَقَدْ كَانَ يَسْتَحِقُّ فِي أَوَّلِ مَا هَمَّ بِعِصْيَانِكَ كُلِّ مَا أَعَدَدْتَ لِجَمِيعِ خَلْقِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، فَجَمِيعُ مَا أَخْرَجَتْ عَنْهُ مِنَ الْعَذَابِ وَ أَبْطَأَتْ بِهِ عَلَيْهِ مِنْ سَيِّئَاتِ النِّقْمَةِ وَ الْعِقَابِ تَزُكُّ مِنْ حَقِّكَ، وَ رَضِيَ بِطُؤُنِ وَاجِبِكَ. فَمَنْ أَكْرَمُ - يَا إِلَهِي!- مِنْكَ، وَ مَنْ أَشَقَى مِمَّنْ هَلَكَ عَلَيْكَ؟ لَا! مَنْ؟. فَتَبَارَكْتَ أَنْ تُوصَفَ إِلَّا بِالْإِحْسَانِ، وَ كَرُمْتَ أَنْ يُخَافَ مِنْكَ إِلَّا الْعَدْلُ، لَا يُخْشَى جَوْرَكَ عَلَى مَنْ عَصَاكَ، وَ لَا يُخَافُ إِغْفَالَكَ ثَوَابَ مَنْ أَرْضَاكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِي أَمَلِي، وَ زِدْنِي مِنْ هُدَاكَ مَا أَصِلُ بِهِ إِلَى التَّوْفِيقِ فِي عَمَلِي، إِنَّكَ مَنَّانٌ كَرِيمٌ.

و مدیون بقیه نعمت هایت می گشت. پس در چه موقع لایق ثواب تو باشد راستی چه موقع؟!

ای خدای من این است حال آنکه ترا فرمانبر است و راه کسی که ترا بندگی کرده است و اما آنکه فرمانت را تخلف نموده و به آنچه را که نهی فرموده ای عمل کرده در کيفرش شتاب نکردی شاید از حال معصیت به حال توبه و بندگی ات برگردد و بی شک در همان اولین باری که مرتکب معصیت تو شد سزاوار کیفری بود که برای همه آفریدگانت آماده ساخته ای، بنابراین همه آنچه را که از عذاب برایش به تأخیر انداختی و هر آنچه از حق خود چشم پوشی کردی رضا به چیزی است که کمتر از استحقاق خود می باشد ای خدای من چه کسی از تو بزرگوارتر و چه کسی نگون بخت تر از آن است که برخلاف رضای تو نابود گردد، نه کیست که نگون بخت تر باشد؟ زیرا تو بزرگتر از آنی در حالی که به احسان و لطف توصیف شده ای و والاتر از آنی که جز از عدل از تو بترسند.

الها ترس از آن نیست که بر گنهکار ستم کنی و جای نگرانی نیست که پاداش آنکه رضایت را جلب کرده بدون ثواب بگذری، پس بر محمد و آل او درود فرست و به من هم آنچه آرزومندم، عطا فرما و با راهنمایی هایت مرا به توفیق در انجام اعمال صالحه برسان زیرا که نعمت دهنده فراوان و کریمی.

ص: ۲۲۷

(٣٨) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الِاعْتِدَارِ مِنْ تَبَعَاتِ الْعِبَادِ وَ مِنَ التَّقْصِيرِ فِي حُقُوقِهِمْ وَ فِي فَكَاكِ رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِنْ مَظْلُومٍ ظَلَمْتُ بِحَضْرَتِي فَلَمْ أَنْصُرْهُ، وَ مِنْ مَعْرُوفٍ أَسَدَيْتُ إِلَيْهِ فَلَمْ أَشْكُرْهُ، وَ مِنْ مُسِيءٍ أَعْتَدَرْتُ إِلَيْهِ فَلَمْ أَعِذِرْهُ، وَ مِنْ ذِي فِئَاقِهِ سَدَّ أَلْبَنِي فَلَمْ أُؤَثِرْهُ، وَ مِنْ حَقِّ ذِي حَقِّ لِرَمْنِي لِمُؤْمِنٍ فَلَمْ أُؤَفِّرْهُ، وَ مِنْ عَيْبِ مُؤْمِنٍ ظَهَرَ لِي فَلَمْ أَسْتُرْهُ، وَ مِنْ كُذْلٍ إِثْمٍ عَرَضَ لِي فَلَمْ أَهْجُرْهُ، أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ - يَا إِلَهِي! - مِنْهُنَّ وَ مِنْ نَظَائِرِهِنَّ أَعْتِدَارَ نِدَامِهِ يَكُونُ وَاعِظًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنْ أَشْبَاهِهِنَّ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ نِدَامَتِي عَلَيَّ مَا وَقَعْتُ فِيهِ مِنَ الزَّلَّاتِ، وَ عَزِّمِي عَلَيَّ تَزَكِّيَ مَا يَعْرِضُ لِي مِنَ السَّيِّئَاتِ، تَوْبَةً تُوجِبُ لِي مَحَبَّتَكَ، يَا مُحِبَّ التَّوَّابِينَ.

معذرت خواهی از سهل انگاری ها درباره حقوق افراد و درخواست آزادی از آتش دوزخ

خداوندا از تو معذرت می خواهم از ظلمی که در برابر من بر مظلومی واقع شده و من ستمدیده را یاری نکرده ام و از نیکی و محبتی که به من شده و قدردانی و سپاسگزاری ننموده ام و از خطاکاری که از من عذر خواسته ولی عذرش را نپذیرفته ام و از گرفتار و بینوایی که از من کمک خواسته و من ترتیب اثری به خواسته اش نداده ام و از حق صاحب حق با ایمانی که بر من لازم بود و آن را نداده ام و از عیب مؤمنی که برایم آشکار شده و من سرپوشی نکرده ام و بالاخره از هر گناهی که برایم پیش آمده و از آن اجتناب ننموده ام.

از تو معذرت می خواهم ای خدای من از اینهایی که بر شمردم و نظایر اینها معذرتی از روی پشیمانی که اگر مانند آنها برای من اتفاق افتاد واعظ و پند دهنده باشد.

پس بر محمد و آل او درود فرست و پشیمانی ام را نسبت به گناهایی که مرتکب شدم و تصمیم مرا بر ترک گناهایی که به من رو می آورد توبه ای قرار ده که برای من سبب دوستی تو گردد ای دوستدار توبه کنندگان.

ص: ۲۲۹

(٣٩) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَةِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ اكْسِرْ شَهْوَتِي عَنْ كُلِّ مَحْرَمٍ، وَ ازْوِ حِرْصِي عَنْ كُلِّ مَأْتَمٍ، وَ اْمْنَعْنِي عَنْ أَدَى كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ، وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ. اللَّهُمَّ وَ أَيُّمَا عَبْدٍ نَالَ مِنْي مَا حَظَرْتَ عَلَيْهِ، وَ انْتَهَكْتِ مِنْي مَا حَجَرْتِ عَلَيْهِ، فَمَضَى بِظُلَامَتِي مَيِّتًا، أَوْ حَصَلَتْ لِي قَبْلَهُ حَيًّا فَأَغْفِرْ لَهُ مَا أَلَمَ بِهِ مِنِّي، وَ اعْفُ لَهُ عَمَّا أَذْبَرَ بِهِ عَنِّي، وَ لَا تَقْفُهُ عَلَيَّ مَا ارْتَكَبْتُ فِيَّ، وَ لَا تَكْشِفُهُ عَمَّا اكْتَسَبْتُ بِهِ، وَ اجْعَلْ مَا سَمَحْتَ بِهِ مِنَ الْعَفْوِ عَنْهُمْ، وَ تَبَرَّعْتَ بِهِ مِنَ الصَّيْدِ عَلَيْهِمْ أَزْكَى صَدَقَاتِ الْمُتَصَدِّقِينَ، وَ أَعْلَى صِلَاتِ الْمُتَقَرَّبِينَ، وَ عَوْضِي مِنَ عَفْوِي عَنْهُمْ عَفْوَكَ، وَ مِنْ دُعَائِي لَهُمْ رَحْمَتَكَ، حَتَّى يَسْأَلَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا بِفَضْلِكَ، وَ يَنْجُو كُلُّ مِنَّا بِمَنْكَ. اللَّهُمَّ وَ أَيُّمَا عَبْدٍ مِنْ عِبِيدِكَ أَذْرَكَهُ مِنِّي دَرَكٌ، أَوْ مَسَّهُ مِنْ نَاحِيَّتِي

طلب عفو و رحمت از پروردگار

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و شهوتم را درباره هر کار حرام درهم شکن و حرص مرا از هر گناهی دور ساز و از آزار رساندن بر هر مرد و زن مؤمن و مسلمان بازم دار.

خداوندا هر کسی که درباره من آنچه را بر او حرام کرده ای انجام داده و نسبت به آنچه که منع نموده ای بی حیایی کرده و حق مرا برده و یا زنده است و حق من در اختیار اوست پس از ظلمی که او در حق من کرده در گذر و او را بیامرز و از حقی که از من برده مؤاخذه اش مکن و از آنچه درباره من انجام داده سرزنشش مفرما و به خاطر کارهایی که علیه من بجا آورده رسوایش مکن و این گذشتی که من نسبت به رفتار آنها نمودم و صدقه و لطفی که در حق آنها بخشیدم جزء پاکیزه ترین بخشش های اهل بخشش و برترین عطاهاى مقربین در گاهت قرار ده. و در عوض گذشتی که از آنها نمودم عفو و گذشت خودت را شامل حالم فرما و از دعایی که برای ایشان کردم رحمت را به من پاداش ده تا اینکه هر کدام از ما به فضل و کرمتم سعادت مند شده و به نعمت هایت رستگار گردیم.

خدایا هر کدام از بندگان که از ناحیه من آسیبی دیده و از جانب من به او آزاری رسیده

ص: ۲۳۱

أَذَى، أَوْ لِحْفَهُ بِي أَوْ بِسَبَبِي ظُلْمٌ فَفُتُّ بِحَقِّهِ، أَوْ سَبَقْتُهُ بِمَظْلَمَتِهِ، فَصَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَارْضِهِ عَنِّي مِنْ وُجْدِكَ، وَ أَوْفِهِ حَقَّهُ مِنْ عِنْدِكَ، ثُمَّ قِنِي مَا يُوجِبُ لَهُ حُكْمَكَ، وَ خَلِّصِنِي مِمَّا يَحْكُمُ بِهِ عَدْلُكَ، فَإِنَّ قُوَّتِي لَا تَسْتَقِيلُ بِنِعْمَتِكَ، وَإِنْ طَاقَتِي لَا تَنْهَضُ بِسَيِّئِ خَطِّكَ، فَإِنَّكَ إِنْ تَكَافَيْتَنِي بِالْحَقِّ تُهْلِكْنِي، وَإِلَّا تَعَمَّ دُنِي بِرَحْمَتِكَ تُوبِقِنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْهَبُكَ - يَا إِلَهِي! - مَا لَا يُنْقِصُكَ بَدْلُهُ، وَأَسْتَحْمِلُكَ، مَا لَا يَبْهَظُكَ حَمْلُهُ: أَسْتَوْهَبُكَ - يَا إِلَهِي! - نَفْسِي الَّتِي لَمْ تَخْلُقْهَا لِتَمْتَنِعَ بِهَا مِنْ سُوءٍ، أَوْ لِتَطَّرَقَ بِهَا إِلَى نَفْعٍ، وَ لَكِنْ أَنْشَأْتَهَا إِبْطَاتًا لِقُدْرَتِكَ عَلَى مِثْلِهَا، وَ احْتِجَاجًا بِهَا عَلَى شَكْلِهَا. وَ اسْتَحْمِلُكَ مِنْ ذُنُوبِي مَا قَدْ بَهَظَنِي حَمْلُهُ، وَ اسْتَعِينُ بِكَ عَلَى مَا قَدْ فَدَحَنِي ثِقْلُهُ، فَصَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِنَفْسِي عَلَى ظُلْمِهَا نَفْسِي، وَ وَكِّلْ رَحْمَتَكَ بِاحْتِمَالِ إِضْرِي، فَكَمْ قَدْ لَحِقَتْ رَحْمَتُكَ بِالْمُسَيِّئِينَ، وَ كَمْ قَدْ سَجَلِ عَفْوُكَ الظَّالِمِينَ، فَصَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنِي أُسْوَةً مَنْ قَدْ أَنْهَضَتْهُ بِتَجَاوُزِكَ عَنِ مَصَارِعِ الْخَاطِئِينَ، وَ خَلِّصْتَهُ بِتَوْفِيقِكَ مِنْ وَرَطَاتِ الْمُجْرِمِينَ، فَاصْبِرْ بِحَبْلِ طَلِيقِ عَفْوِكَ مِنْ إِسَارِ سَيِّئِ خَطِّكَ، وَ عَتِيقَ صُنْعِكَ مِنْ وَثَاقِ عَدْلِكَ. إِنَّكَ إِنْ تَفْعَلْ

و یا به دست من و یا به وسیله من ظلمی بر او وارد شده و حقش پایمال گشته و دادخواهی از حقش از بین رفته بر محمد و آل او درود فرست و او را به قدرتی که در اختیار هست از من راضی کن و از جانب فضلت حقش را تمام و کمال عطا فرما. و سپس مرا از آنچه فرمانت در عذاب من اقتضاء می کند حفظ کن و از آنچه را که مطابق عدلت می باشد رهایی ده چرا که نیروی من طاقت عذاب تو را ندارد و مرا توانی نیست تا با خشمت برابری کند و اگر توبه حق، کیفرم دهی نابودم خواهی کرد و اگر به رحمت نپوشانی تباهم خواهی ساخت.

بارالها از تو می خواهم که به من عطا کنی زیرا که بخشش تو چیزی را از تو کم نمی کند ای خدای من برداشتن باری بر دوشم را می خواهم که برای تو سخت نیست.

ای خدای من از تو می خواهم که به من عطا کنی نفسی را که آن را نیافریدی تا به وسیله آن مانع بدی شوی و به سود و منفعتی بررسی بلکه آن را آفریدی تا قدرت خود را در خلق آن و امثال آن ثابت کنی و بر خلقت شبیه آن دلیل آوری. خداوندا درخواست می کنم بار گناهانم را از دوش من برداری که بر من سنگینی می کند و از تو کمک می خواهم که این سنگینی مرا بیچاره کرده است.

پس بر محمد و آل او درود فرست و نفس مرا در حالی که ظلم به خویش کرده عفو کن و رحمت را مأمور برداشتن بار گناهم فرما و چقدر رحمت تو به بندگان گنهکارت رسیده و چقدر عفو تو شامل حال ستمکاران گشته است.

پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا رهبر کسانی قرار ده که با گذشت خود آنها را از پرتگاه های لغزشکاران حفظ کرده ای و با توفیق خود آنها را از ورطه های سهمگین مجرمین نجات داده ای، صبح کرده اند در حالی که آزاد شده عفو تو از اسارت خشمت بوده و آزاد شده احسانت از بند عدلت گشته اند.

ذَلِكَ - يَا إِلَهِي! - تَفَعَّلَهُ بِمَنْ لَا يَجْحَدُ اسْتِحْقَاقَ عُقُوبَتِكَ، وَ لَا يُبْرِي نَفْسَهُ مِنْ اسْتِجَابِ نِقْمَتِكَ. تَفَعَّلَ [تَفَعَّلَ] ذَلِكَ - يَا إِلَهِي! - بِمَنْ خَوْفُهُ مِنْكَ أَكْثَرَ مِنْ طَمَعِهِ فِيكَ، وَ بِمَنْ يَأْسُهُ مِنَ النَّجَاهِ أَوْ كَدُّ مِنْ رَحَائِهِ لِلْخَلَّاصِ، لَا أَنْ يَكُونَ يَأْسُهُ قُنُوطًا، أَوْ أَنْ يَكُونَ طَمَعُهُ اغْتِرَارًا، بَلْ لِقَلِّهِ حَسَنَاتِهِ بَيْنَ سَيِّئَاتِهِ، وَ ضَعْفِ حُجَجِهِ فِي جَمِيعِ تَبِعَاتِهِ. فَأَمَّا أَنْتَ - يَا إِلَهِي! - فَأَهْلٌ أَنْ لَا يَغْتَرَّ بِكَ الصَّادِقُونَ، وَ لَا يَيْئَسَ مِنْكَ الْمُجْرِمُونَ، لِأَنَّكَ الرَّبُّ الْعَظِيمُ الَّذِي لَمَّا يَمْنَعُ أَحَدًا فَضْلَهُ، وَ لَمَّا يَسْتَقْصِي مِنْ أَحَدٍ حَقَّهُ، تَعَالَى ذِكْرُكَ عَنِ الْمَذْكُورِينَ، وَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ عَنِ الْمُنْسُوبِينَ، وَ فَشَتْ نِعْمَتُكَ فِي جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ، فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

ای خدای من اگر چنین کنی آن را درباره کسی انجام داده ای که سزاوار عذاب بودن را انکار نمی کند و نفس خود را از استحقاق کیفیت تبرئه نمی نماید.

ای خدای من چنین رفتاری را درباره کسی انجام می دهی که ترسش از تو بیش از طمعش به رحمت می باشد و نومییدی اش از نجات از امیدواری اش برای رهایی محکمتر است نه اینکه نومییدی اش از رحمت توست یا طمعش از روی نیرنگ است، بلکه به خاطر کمی اعمال خوبش در برابر کارهای ناپسندش می باشد و دلیل هایش در همه دادخواهی ها و پاسخگویی ها ضعیف است.

ولی تو ای خدای من، سزاواری که راستگویان به رحمت مغرور نشوند و مجرمین از عفو تو نومید نگردند زیرا که تو آن پروردگار بزرگی هستی که کسی را از فضل خود باز نمی دارد و همه حق خود را از کسی باز نمی ستاند.

الها یاد تو برتر از آن است که اهل ذکر یادت می کنند و نامهایت از اینکه بر دیگران نسبت داده شود منزّه و پاکیزه است و نعمت تو در بین تمامی بندگانت تقسیم شده پس بدین خاطر حمد مخصوص توست ای خدای جهانیان.

(٤٠) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَعِيَ إِلَيْهِ مَيِّتٌ، أَوْ ذَكَرَ الْمَوْتَ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ اكْفِنَا طُولَ الْأَمَلِ، وَ قَصِِّرْهُ عَنَّا بِصَدَقِ الْعَمَلِ حَتَّى لَا نُؤَمَّلَ اسْتِثْمَامَ سَاعَةٍ بَعِيدَ سَاعَةٍ، وَ لَا اسْتِيفَاءَ يَوْمٍ بَعِيدَ يَوْمٍ، وَ لَا اتِّصَالَ نَفْسٍ بِنَفْسٍ، وَ لَا لُحُوقَ قَدَمٍ بِقَدَمٍ. وَ سَلِّمْنَا مِنْ غُرُورِهِ، وَ آمِنَّا مِنْ شُرُورِهِ، وَ انْصِبِ الْمَوْتَ بَيْنَ أَيْدِينَا نَضِيبًا، وَ لِمَا تَجَعَلْ ذِكْرَنَا لَهُ غِيَابًا. وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْأَعْمَالِ عَمَلًا نَسْتَبِطُ مَعَهُ الْمَصِيرَ إِلَيْكَ، وَ نَحْرِصُ لَهُ عَلَى وَشِكِّ اللَّحَاقِ بِكَ حَتَّى يَكُونَ الْمَوْتُ مَا نَسِينَا الَّذِي نَأْتِسُّ بِهِ، وَ مَا لَفْنَا الَّذِي نَشْتَأِقُ إِلَيْهِ، وَ حَامَتْنَا الَّتِي نُحِبُّ الدُّنْيَا مِنْهَا، فَإِذَا أُوْرِدْتُهُ عَلَيْنَا وَ أَنْزَلْتُهُ بِنَا فَأَسْعِدْنَا بِهِ زَائِرًا، وَ آنَسْنَا بِهِ قَادِمًا، وَ لَا تُشَقِّنَا بِضِيَاغَتِهِ، وَ لَا تُخْزِنَا بِزِيَارَتِهِ، وَ اجْعَلْهُ بَابًا مِنْ أَبْوَابِ مَغْفِرَتِكَ، وَ مِفْتَاحًا مِنْ مَفَاتِيحِ رَحْمَتِكَ. أُمَّتْنَا مُهْتَدِينَ غَيْرَ ضَالِّينَ، طَائِعِينَ غَيْرَ مُسْتَكْرِهِينَ، تَائِبِينَ غَيْرَ عَاصِينَ وَ لَا مُصْرَبِينَ، يَا ضَامِنَ جَزَاءِ الْمُحْسِنِينَ، وَ مُسْتَصْلِحَ عَمَلِ الْمُفْسِدِينَ.

یاد مرگ

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و آرزوی طولانی را از دل ما بیرون بر و آن را با صداقت در رفتارمان کوتاه کن تا آنجا که تمام کردن ساعتی بعد ساعتی و دریافتن روزی بعد روزی و اتصال تنفس ها و گام های پی در پی را آرزو نکنیم.

بارالها ما را از غرور آرزو سلامت بدار و ما را از شرّش حفظ فرما و مرگ را نصب العین و در برابر چشمانمان قرار ده و ما را از مرگ غافل مفرما و از میان اعمال خوب توفیق انجام عملی را به ما عطا کن که با آن رسیدن به جهان آخرت و لقائت را دیر شماریم در نتیجه تلاش کنیم و حرص و ورزیم که هرچه زودتر به رحمت ملحق شویم تا آنجا که مرگ جای اُنس ما باشد و جای اُلفت و به سویش مشتاق شویم و همانند خویشاوندی باشد که در کنار آن بودن را دوست داشته باشیم.

الها هرگاه مرگ را به سراغ ما فرستادی در هنگام زیارت او ما را به وسیله او سعادتمند فرما و به محض آمدن ما را با او مأنوس کن و ما را به مهمانی او بدبخت مکن و ما را با ملاقاتش خوار و زبون مفرما.

خدایا مرگ را دری از درهای مغفرت و کلیدی از کلیدهای رحمت قرار ده الها ما را بمیران در حالی که هدایت شده ایم و گمراه نیستیم، فرمانبریم و از بندگی ات کراهت نداریم. توبه کننده ایم و معصیت کار و اصرار بر گناه نداریم ای خدایی که ضامن پاداش نیکوکارانی و اصلاح کننده رفتار تبهکارانی.

(٤١) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِ السِّرِّ وَالْوَفَايَةِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَفْرِشْنِي مَهَادَ كَرَامَتِكَ، وَأُورِدْنِي مَشَارِعَ رَحْمَتِكَ، وَأَخْلِلْنِي بِحُبُوحَةِ جَنَّتِكَ، وَلَا تَسِيْمْنِي بِالرَّدِّ عَنْكَ، وَلَا تَحْرِمْنِي بِالْخَيْبَةِ مِنْكَ. وَلَا تُقَاصِئْنِي بِمَا اجْتَرَحْتُ وَلَا تُنَاقِشْنِي بِمَا اكْتَسَبْتُ، وَلَا تُبْرِزْ مَكْتُومِي، وَلَا تَكْشِفْ مَسْتُورِي، وَلَا تَحْمِلْ عَلَيَّ مِيزَانَ الْإِنصِافِ عَمَلِي، وَلَا لِمَا تُغْلِنُ عَلَيَّ عُيُونَ الْمَلَأِ خَبْرِي، أَخْفِ عَنْهُمْ مَا يَكُونُ نَشْرُهُ عَلَيَّ عَارًا، وَأَطْوِ عَنْهُمْ مَا يُلْحِقُنِي عِنْدَكَ شَنَاةً، شَرَّفْ دَرَجَتِي بِرِضْوَانِكَ، وَأَكْمِلْ كَرَامَتِي بِغُفْرَانِكَ، وَأَنْظِمْنِي فِي أَصْحَابِ الْيَمِينِ، وَوَجِّهْنِي فِي مَسَالِكِ الْآمِنِينَ، وَاجْعَلْنِي فِي فَوْجِ الْفَائِزِينَ، وَاعْمُرْ بِي مَجَالِسَ الصَّالِحِينَ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

ص: ٢٣٨

تقاضای پوشیدن گناهان از ستّار العیوب

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، بسترهای کرمت را برایم بگستران و مرا از محل نوشیدن شراب رحمتت سیراب کن و در بهشتت جایم ده و بار د کردن از در خانه ات مرا مرنجان و به نومیدی از رحمتت نومیدم مکن، و مرا به گناهانم تقاص مفرما و به آنچه را که انجام داده ام سختگیری مکن و رازم را فاش و سرّم را آشکار مفرما و کارم را در ترازوی عدلت مسنج و وضع حالم را در برابر چشم بزرگان فاش مگردان.

خدایا آنچه برایم ننگ است از دید بزرگان در روز قیامت مخفی بدار و آنچه که نزد تو مرا رسوا می کند از آنان پوشان.

الها به رضای خویش درجه و رتبه ام را بالا بر و به مغفرتت کرامتت را نسبت به من کمال بخش و مرا از یاران دست راست قرار ده و با بردن در گروه ایمن شدگان آبرویم بخش و از جمله رستگارانم کن و مجالس بندگان صالحت را به وسیله من آباد کن دعایم را بپذیر ای پروردگار جهانیان.

ص: ۲۳۹

(٤٢) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ خَتْمِ الْقُرْآنِ

اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَعْتَنِي عَلَى خَتْمِ كِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَهُ نُورًا، وَ جَعَلْتَهُ مُهَيِّمًا عَلَى كُلِّ كِتَابٍ أَنْزَلْتَهُ، وَ فَضَّلْتَهُ عَلَى كُلِّ حَدِيثٍ قَصَصْتَهُ. وَ فُرْقَانًا فَرَقْتَ بِهِ بَيْنَ حَلَالِكَ وَ حَرَامِكَ، وَ قُرْآنًا أَعْرَبْتَ بِهِ عَنْ شَرَائِعِ أَحْكَامِكَ وَ كِتَابًا فَصَّلْتَهُ لِعِبَادِكَ تَفْصِيلًا، وَ وَحْيًا أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ -صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- تَنْزِيلًا. وَ جَعَلْتَهُ نُورًا نَهْتَدِي مِنْ ظُلْمِ الضَّلَالَةِ وَ الْجَهَالَةِ بِاتِّبَاعِهِ، وَ شِفَاءً لِمَنْ أَنْصَتَ بِفَهْمِ التَّصْدِيقِ إِلَى اسْتِمَاعِهِ، وَ مِيزَانَ قِسْطٍ لَا يَحِيفُ عَنِ الْحَقِّ لِسَانَهُ، وَ نُورَ هُدًى لَا يَطْفَأُ عَنِ الشَّاهِدِينَ بُرْهَانَهُ، وَ عِلْمَ نَجَاهٍ لَا يَضِلُّ مَنْ أَمَّ قَصِيدَ سُنَّتِهِ، وَ لَا تَنَالُ أَيْدِي الْهَلَكَاتِ مَنْ تَعَلَّقَ بِعُزْوِهِ عَضِيْمَتِهِ. اللَّهُمَّ فَإِذْ أَدَّتْنَا الْمَعُونَةَ عَلَى تِلَاوَتِهِ، وَ سَهَّلْتَ جَوَاسِمَ أَلْسِنَتِنَا بِحُسْنِ عِبَارَتِهِ، فَاجْعَلْنَا مِمَّنْ يَزَعَاهُ

دعای ختم قرآن

پروردگارا در ختم قرآنی که آن را نور و روشنایی فرستادی کمکم کردی و قرآن را بر هر کتابی که نازل فرمودی نگاهبان و بر هر سخنی که نقل کرده ای فضیلت داده ای و آن را جدا کننده حلال از حرمت قرار داده ای همان قرآنی که بیان کننده راه های احکامت می باشد همان کتابی که برای بنده گانت به طور مبسوط شرح داده ای و همان وحی ای که آن را بر پیامبرت حضرت محمد که صلوات تو بر او و آتش باد نازل فرموده ای.

الها پیروی از قرآن را نوری برای رهایی از تاریکی های گمراهی و نادانی، و شفایی برای آنکه از صمیم دل و از روی درک صحیح به تلاوت آیاتش گوش می دهد قرار دادی و آن را ترازوی عدلی گردانیدی که هیچگاه زبانه اش از حقیقت بر نمی گردد و نور هدایتی که برای گواهانش هیچ وقت از اقامه دلیل خاموش نمی شود و پرچم نجاتی که هر کس قصد پیروی از آن نماید گمراه نمی گردد و هر کس که به ریسمان عصمت آن چنگک بزند گرفتار هلاکت نخواهد شد.

بارالها چون ما را بر تلاوت آن کمک نمودی و سختی و لکنت زبان ما را با زیبایی عباراتش آسان نمودی پس ما را از جمله کسانی قرار ده که به طور شایسته حقوقش را رعایت کرده اند.

ص: ۲۴۱

حَقِّ رِعَايَتِهِ، وَ يَدِينُ لَكَ بِاعْتِقَادِ التَّسْلِيمِ لِمُحْكَمِ آيَاتِهِ، وَ يَفْزَعُ إِلَى الْإِقْرَارِ بِمُتَشَابِهِهِ، وَ مُوضِحَاتِ بَيِّنَاتِهِ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مُجَمَّلًا، وَ أَلْهَمْتَهُ عِلْمَ عَجَائِبِهِ مُكَمَّلًا، وَ وَرَثْتَنَا عِلْمَهُ مُفَسِّرًا، وَ فَضَّلْتَنَا عَلَى مَنْ جَهِلَ عِلْمَهُ، وَ قَوَّيْنَا عَلَيْهِ لِتَرْفَعَنَا فَوْقَ مَنْ لَمْ يُطِقْ حَمْلَهُ. اللَّهُمَّ فَكَمَا جَعَلْتَ قُلُوبَنَا لَهُ حَمَلَةً، وَ عَرَّفْتَنَا بِرَحْمَتِكَ شَرَفَهُ وَ فَضْلَهُ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ الْخَطِيبِ بِهِ، وَ عَلَى آلِهِ الْخُزَّانِ لَهُ، وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ يَعْتَرِفُ بِأَنَّهُ مِنْ عِنْدِكَ حَتَّى لَا يُعَارِضَنَا؛ طَطَّ الشُّكُّ فِي تَصَدِيقِهِ، وَ لَا يَخْتَلِجَنَا الزُّبُغُ عَيْنَ قَضِيَّةِ طَرِيقَتِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ يَعْتَصِمُ بِحَبْلِهِ، وَ يَأْوِي مِنَ الْمُتَشَابِهَاتِ إِلَى حِزِّ مَعْقِلِهِ، وَ يَسْكُنُ فِي ظِلِّ جَنَاحِهِ، وَ يَهْتَدِي بِضَوْءِ صَبَاحِهِ، وَ يَقْتَدِي بِتَبْلُجِ أَسْفَارِهِ، وَ يَسْتَضِيحُ بِمِصْبَاحِهِ، وَ لَا يَلْتَمِسُ الْهُدَى فِي غَيْرِهِ. اللَّهُمَّ وَ كَمَا نَصَبْتَ بِهِ مُحَمَّدًا عَلِمًا لِلدَّلَالَةِ عَلَيْكَ، وَ أَنْهَجْتَ بِ آلِهِ سُبُلَ الرِّضَا إِلَيْكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلِ الْقُرْآنَ وَسِيلَةً لَنَا إِلَى أَشْرَفِ مَنَازِلِ الْكِرَامَةِ، وَ سُلَّمًا نَعْرُجُ فِيهِ إِلَى مَحَلِّ السَّلَامَةِ، وَ سَبِيًّا نُجْزِي بِهِ النِّجَاهَ فِي عَرْصَةِ الْقِيَامَةِ، وَ ذَرِيعَةً نَقْدُمُ بِهَا عَلَى نَعِيمِ دَارِ الْمَقَامَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى

و در برابر آیات محکمه آن از روی اعتقاد گردن نهاده و نسبت به آیات متشابه و غیرمحکم به دلیل های روشن آن پناه می برند.

خدایا تو قرآن را بر پیامبرت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم بدون شرح و تفصیل نازل فرمودی و دانش به رازهای آن را به طور مفصل و مشروح به وی الهام نمودی و علم به قرآن همراه با تفسیر به ما میراث دادی و ما را بر آنکه ناآشنای بدین علوم است برتری بخشیدی و بر ما قدرت اشراف بر قرآن را عنایت کردی تا بر آنکه طاقت زیر بار رفتن آن را نداشت شرافت دهی.

الها همان طور که دلهای ما را حامل قرآن قرار دادی و به رحمت ما را به شرافت و فضیلت آن آشنا کردی پس بر محمد گوینده آن و بر آتش خزانه داران آن درود فرست و ما را از جمله کسانی قرار ده که اعتراف دارند که قرآن از جانب توست تا در باور کردن آن گرفتار تردید شویم و گرایش به گمراهی ما را از سیر در مسیر حق باز ندارد.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمله افرادی قرار ده که به ریسمان قرآن چنگ می زنند و از متشابهات آن به محکمت آن پناه می برند و در سایه حمایت آن آرام می گیرند و از نور صبحگاهی آن هدایت می شوند و به درخشش نور آن اقتدا می کنند و از روشنایی آن روشنایی ایجاد می نمایند و از غیر آن طلب نیکبختی نمی نمایند.

الها همان طور که به توسط قرآن برای حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم نشانه ای برای دلالت بر خودت برپا داشتی و به وسیله آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم راههای جلب رضایت را آشکار ساختی پس بر محمد و آل او درود فرست و قرآن را برای ما وسیله رسیدن به شریف ترین منزل های کرامت و بزرگواری و نردبانی جهت ترقی به جایگاه سلامت قرار ده و سببی که به توسط آن در عرصه قیامت نجات یافته و وسیله ای که به خاطر آن همراه با نعمت ها در بهشت جاودانه باشیم.

مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ اِخْطَطُ بِالْقُرْآنِ عَنَّا ثِقَلَ الْأَوْزَارِ، وَ هَبْ لَنَا حُسْنَ سَمَائِلِ الْأَبْرَارِ، وَ اقْفُ بِنَا آثَارَ الْعَالَمِينَ قَامُوا لَكَ بِهَ آثَاءَ اللَّيْلِ وَ
أَطْرَافِ النَّهَارِ حَتَّى تُطَهِّرَنَا مِنْ كُلِّ دَنَسٍ بِيَطْهِيرِهِ، وَ تَقْفُوا بِنَا آثَارَ الْعَالَمِينَ اسْتَضَاءُوا بِنُورِهِ، وَ لَمْ يُلْهِهِمُ الْأَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَيَقْطَعَهُمْ
بِخُدَعِ غُرُورِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ اجْعَلِ الْقُرْآنَ لَنَا فِي ظُلْمِ اللَّيَالِي مُوَسِّئًا، وَ مِنْ نَزَعَاتِ الشَّيْطَانِ وَ خَطَرَاتِ الْوَسْوَاسِ
حَارِسًا، وَ لِأَقْدَامِنَا عَن نَقْلِهَا إِلَى الْمَعَاصِي حَابِسًا، وَ لِأَلْسِنَتِنَا عَنِ الْخَوْصِ فِي الْبَاطِلِ مِنْ غَيْرِ مَا آفَهُ مُخْرِسًا، وَ لِجَوَارِحِنَا عَنِ اقْتِرَافِ
الْآثَامِ زَاجِرًا، وَ لِمَا طَوَتْ الْغَفْلَةُ عَنَّا مِنْ تَصَيُّفِ فَحِ الْإِعْتِبَارِ نَاشِرًا، حَتَّى تُوصِلَ إِلَى قُلُوبِنَا فَهَمَّ عَجَائِبِهِ، وَ زَوَاجِرِ أَمْثَالِهِ الَّتِي ضَمَعَتْ
الْجِيَالُ الرَّوَاسِي عَلَى صِيْلَمَائِيهَا عَنِ احْتِمَائِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ أَدِّمْ بِالْقُرْآنِ صِيْلَمًا ظَاهِرِنَا، وَ احْجُبْ بِهَ خَطَرَاتِ
الْوَسْوَاسِ عَن صِيْحِهِ ضَمَائِرِنَا، وَ اغْسِلْ بِهَ دَرَنَ قُلُوبِنَا وَ عَلَائِقَ أَوْزَارِنَا، وَ اجْمَعْ بِهَ مُنْتَشِرَ أُمُورِنَا، وَ أَرُوْ بِهَ فِي مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَيْكَ
ظَمِيمًا هَوَاجِرِنَا، وَ اكْسِينَا بِهَ حُلْمَ الْأَمَانِ يَوْمَ الْفَرَجِ الْأَكْبَرِ فِي نُشُورِنَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ اجْزِبْ بِالْقُرْآنِ خَلْتَنَا مِنْ عَيْدَمِ
الْإِمْلَاقِ، وَ سَقِّ إِلَيْنَا

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و از برکت وجود قرآن بار سنگین لغزش ها را از ما بردار و صفات پسندیده خوبان را به ما عطا فرما و ما را به پیروی از راه هایی که تلاوت کنندگان قرآن در ساعات شب و روز بدان پرداخته اند موفق بدار تا به وسیله پاکیزگی قرآن ما را نیز از هر آلودگی پاکیزه نمایی و ما پیرو کسانی گردانی که به نور قرآن نورانی شدند و آرزوها آنها را از انجام کارها باز نداشته تا با نیرنگری آرزوها تباه گردند.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و قرآن را در شب های تار مونس و در مواقعی که شیطان ما را دعوت به بدکاری می کند و در دلهایمان وسوسه می اندازد نگهبانمان قرار ده.

الها قرآن را بازدارنده قدم های ما به سوی معصیت ها و زبان هایمان را در عین حالی که بیماری ندارند در گفتن حرف های باطل لال کنند و اعضای ما را از انجام گناهان ممنوع و در هنگامی که غفلت ما را احاطه کرده تا درس عبرت از حوادث روزگار بگیریم هشدار دهنده قرار ده تا در نتیجه درک عجایب قرآن برای ما حاصل گردد و آن چیزهایی که کوه های استوار با همه صلابتی که دارند از حمل آن عاجز بودند برایمان قابل فهم و درک شود.

الها بر محمد و آل او درود فرست و توسط قرآن ظاهرمان را در آراستگی پابرجا فرما و به قرآن اندیشه های بد را از باطن سالم ما بازدار و آلودگی قلب هایمان و وابستگی به گناهانمان را شستشو ده و کارهای پراکنده ما را به وسیله آن جمع کن و در آن ایستگاهی که در پیشگاهت قرار می گیریم و بسیار گرم است سیرابمان فرما و به برکت قرآن در روز فرع اکبر و در روز قیامت لباس امان از آتش و غضبت را بر ما بپوشان.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به قرآن نداری ما را به بی نیازی جبران و وسعت در زندگی و فراوانی روزی را به سوی ما روان و ما را از صفات ناپسند و اخلاق پست دور کن.

بِهِ رَعَدَ الْعَيْشُ وَ خِصَّبَ سَيْعَهُ الْمَأْزِقَ، وَ جَنَّبِنَا بِهِ الضَّرَائِبَ الْمِدْمُومَةَ وَ مِيدَانِي الْأَخْلَاقِ، وَ اعْصَمْنَا بِهِ مِنْ هُوِهِ الْكُفْرِ وَ دَوَاعِي النَّفَاقِ حَتَّى يَكُونَ لَنَا فِي الْقِيَامَةِ إِلَى رِضْوَانِكَ وَ جَنَانِكَ قَائِدًا، وَ لَنَا فِي الدُّنْيَا عَنْ سُيْخِطِكَ وَ تَعِيدِي مُحْدُودِكَ ذَائِدًا، وَ لِمَا عِنْدَكَ بِتَحْلِيلِ حَلَالِهِ وَ تَحْرِيمِ حَرَامِهِ شَاهِدًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَوِّنْ بِالْقُرْآنِ عِنْدَ الْمَوْتِ عَلَيَّ أَنْفُسَنَا كَرَبِ السِّيَاقِ، وَ جَهْدِ الْأَيْنِ، وَ تَرَادُفِ الْحَشَارِجِ إِذَا بَلَغَتِ النَّفُوسُ التَّرَاقِي، وَ قِيلَ مَنْ رَاقٍ؟ وَ تَجَلَّى مَلَكُ الْمَوْتِ لِقَبْضَةِهَا مِنْ حُجْبِ الْغُيُوبِ، وَ رَمَاهَا عَنْ قَوْسِ الْمَنَايَا بِأَسْدِيهِمْ وَ حَشَى الْفِرَاقِ، وَ دَافَ لَهَا مِنْ دُعَافِ الْمَوْتِ كَأَسَا مَسِيْمُومَةِ الْمِدَاقِ، وَ دَنَا مِنَّا إِلَى الْآخِرَةِ رَحِيلٌ وَ انْطِلَاقٌ، وَ صَيَّرَتْ الْأَعْمِيَالَ قَلَائِدًا فِي الْأَعْنَاقِ، وَ كَانَتْ الْقُبُورُ هِيَ الْمَأْوَى إِلَى مِيقَاتِ يَوْمِ التَّلَاقِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَارِكْ لَنَا فِي حُلُولِ دَارِ الْبَلَى، وَ طُولِ الْمُقَامَةِ بَيْنَ أَطْبَاقِ الثَّرَى، وَ اجْعَلِ الْقُبُورَ بَعِيدَ فِرَاقِ الدُّنْيَا خَيْرَ مَنَازِلِنَا، وَ افْسَحْ لَنَا بِرَحْمَتِكَ فِي ضَيْقِ مَلَا حِدِنَا، وَ لَا تَفْضَحْنَا فِي حَاضِرِي الْقِيَامَةِ بِمُوبِقَاتِ آثَامِنَا. وَ ارْحَمْ بِالْقُرْآنِ فِي مَوْقِفِ الْعَرُوضِ عَلَيْكَ ذُلَّ مَقَامِنَا، وَ ثَبِّتْ بِهِ عِنْدَ اضْطِرَابِ

و به قرآن ما را از افتادن در گودال کفر و آنچه که نفاق است حفظ کن تا برای ما در روز قیامت به سوی رضوان و بهشت راهبر باشد و در دنیا از غضبت و تجاوز به حدودت بازدارنده و به آنچه را از احکام حلال و حرام نزد توست شاهد باشد.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به وسیله قرآن سخت جان دادن و ناله های هنگام مرگ را بر ما آسان کن آنگاه که جانها به حلقوم رسد و گفته می شود کیست که او را از مرگ نجات بخشد؟ در این هنگام جناب عزرائیل علیه السلام آشکار می گردد و از پرده های غیب ظاهر می شود و این انسان را با تیرهای وحشت جدایی هدف قرار می دهد. و برای آن جانها جامی که زهر آلوده است و آمیخته به زهر مرگ است آماده می سازد و اینجاست که رفتن و روان شدن ما به سوی جهان آخرت نزدیک می شود و هر کس در گرو اعمال خویش واقع می گردد و خانه های قبر محل سکونت تا روز رستاخیز و روز به هم رسیدن می شود.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ورود ما را به خانه درهم ریخته قبر و بسیار ماندن در میان طبقات خاک را مبارک گردان و بعد از جدایی از دنیا خانه های قبر را بهترین خانه های ما قرار ده و به رحمت خود تنگی لحدهایمان را گشاده گردان و ما را در برابر حاضرین در روز قیامت به خاطر گناهان نابودکننده مان رسوا مفرما.

پروردگارا به خاطر قرآن در روزی که در پیشگاهت در مرتبه ذلت و خواری ایستاده ایم بر ما رحم کن.

جِسْرِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْمَجَازِ عَلَيْهَا زَلَّ أَقْدَامِنَا، وَ نَوَّرَ بِهِ قَبْلَ الْبُعْثِ سِدْفَ قُبُورِنَا، وَ نَجَّنا بِهِ مِنْ كُلِّ كَرْبٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ شَدَائِدِ أَهْوَالِ
يَوْمِ الطَّامَةِ وَ بَيضِ وَجْوهِنَا يَوْمَ تَسْوَدَ وَجْهُ الظَّالِمِ فِي يَوْمِ الْحَسِيرَةِ وَ النَّدَامَةِ، وَ اجْعَلْ لَنَا فِي صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ وَدًّا، وَ لَا تَجْعَلِ
الْحَيَاةَ عَلَيْنَا نَكْدًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ كَمَا بَلَغَ رِسَالَتَكَ، وَ صَدَّعَ بِأَمْرِكَ، وَ نَصَحَ لِعِبَادِكَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ نَبِينَا
-صَلِّمُوا تَكَ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ- يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَقْرَبَ النَّبِيِّينَ مِنْكَ مَجْلِسًا، وَ أَمْكَنَهُمْ مِنْكَ شَفَاعَةً، وَ أَجْلَهُمْ عِنْدَكَ قَدْرًا، وَ أَوْجِهَهُمْ
عِنْدَكَ جَاهًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ شَرِّفْ بُنْيَانَهُ، وَ عَظِّمْ بُرْهَانَهُ، وَ ثَقِّلْ مِيزَانَهُ، وَ تَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ، وَ قَرِّبْ وَسِيلَتَهُ، وَ
بَيِّضْ وَجْهَهُ، وَ أْتِمِّ نُورَهُ، وَ اِرْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَ أَحْيِنَا عَلَى سُنَّتِهِ، وَ تَوَفَّنَا عَلَى مِلَّتِهِ وَ خُذْ بِنَا مِنْهَاجَهُ، وَ اسئَلْكَ بِنَا سَبِيلَهُ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ
أَهْلِ طَاعَتِهِ، وَ احْشُرْنَا فِي زَمْرَتِهِ، وَ أُوْرِدْنَا حَوْضَهُ، وَ اسئَلْنَا بِكَأْسِهِ. وَ صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صِلَاءً تَبْلُغُهُ بِهَا أَفْضَلَ مَا يَأْمُلُ
مِنْ خَيْرِكَ وَ فَضْلِكَ وَ كَرَامَتِكَ، إِنَّكَ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ، وَ فَضْلٍ كَرِيمٍ. اللَّهُمَّ اجْزِهِ بِمَا بَلَغَ مِنْ رِسَالَتِكَ، وَ أَدِّ مِنْ آيَاتِكَ، وَ

و قدمهایمان را در لحظه های پراضطراب و هنگام عبور از پل جهنم و وقتی که جواز عبور برایمان صادر شده ثابت و استوار گردان و قبل از زنده شدن در قیامت به نور قرآنیته قبرهای تاریکمان را نورانی فرما و به وسیله کتاب آسمانی ات از گرفتاری های روز قیامت و سختی های ترسناک رستاخیز نجاتمان ده.

الها در روزی که چهره ستمکاران سیاه می شود در آن روز حسرت و ندامت چهره های ما را سفید کن و محبت ما را در دل های اهل ایمان بینداز و زندگی را بر ما دشوار مفرما.

خدایا بر حضرت محمد بنده و رسولت همان طور که رسالت را ابلاغ نمود و فرمانت را با صدای رسا بیان کرد و بندگانت را پند داد درود فرست.

الها پیامبر ما را که درودت بر او و بر آتش باد در روز قیامت نزدیک ترین پیامبران از نظر رتبه و مقام در درگاهت قرار ده و از جهت شفاعت امکاناتش را از همه بیشتر کن و در قدر منزلت بالا-ترین مقام و در جاهت و آبرو و آبرومندترین آنان نزد خودت قرار ده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و بنیانش را شرافت ده و دلیلش را بزرگ گردان و باز نیکویی هایش را سنگین کن و شفاعتش را بپذیر و وسیله اش را مقرب قرار ده و رو سفیدش فرما و نورش را کامل و درجه اش را بالا بر.

پروردگارا ما را به وسیله سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم زنده بدار و بر دین او بمیران و ما را در مسیر آن گرامی سیر ده و به راه او ببر و ما را از اطاعت کنندگان دستوراتش قرار ده و در زمره پیروانش محشورمان فرما و توفیق ورود به حوض کوثرش و نوشیدن از آن را به ما عنایت فرما.

و بر محمد و آل او درود فرست درودی که حضرتش را به بهترین چیزی که امید داشت از خیر و فضل و کرمات برسانی زیرا که تو صاحب رحمت واسعه و فضل بزرگی.

نَصَحَ لِعِبَادِكَ، وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِكَ، أَفْضَلَ مَا جَزَيْتَ أَحَدًا مِنْ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ الْمُصْطَفَيْنَ، وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ
وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

ص: ٢٥٠

خدایا پیامبرت را به خاطر آنچه را که از پیغام هایت ابلاغ کرد و آیاتت را به مردم رسانید و بندگانت را نصیحت فرمود و در راهت مجاهده کرد پاداش ده برترین پاداش که به فرشتگانت مقربیت و انبیاء مرسل برگزیده ات دادی و سلام و رحمت و برکات الهی بر حضرت او و آل و پاکیزه اش باد.

ص: ۲۵۱

(٤٣) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى الْهِلَالِ

أَيُّهَا الْخَلْقُ الْمُطِيعُ، الدَّائِبُ السَّرِيعُ، الْمُتَرَدُّدُ فِي مَنَازِلِ التَّقْدِيرِ، الْمُتَصَيِّرُ فِي فَلَكِ التَّدْبِيرِ! آمَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِكَ الظُّلَمَ، وَأَوْضَحَ بِكَ الْبُهْمَ، وَ جَعَلَكَ آيَةً مِنْ آيَاتِ مُلْكِهِ، وَ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَاتِ سُلْطَانِهِ، وَ امْتَهَنَكَ بِالزِّيَادَةِ وَ النُّقْصَانِ، وَ الطُّلُوعِ وَ الْأُفُولِ، وَ الْإِنَارَةِ وَ الْكُسُوفِ، فِي كُلِّ ذِيكَ أَنْتَ لَهُ مُطِيعٌ، وَ إِلَى إِرَادَتِهِ سَرِيعٌ. سُبْحَانَهُ مَا أَعْجَبَ مَا دَبَّرَ فِي أَمْرِكَ وَ أَلْطَفَ مَا عَمَّ صِنْعَ فِي شَأْنِكَ جَعَلَكَ مِفْتَاحَ شَهْرِ حَادِثٍ لِأَمْرِ حَادِثٍ، فَاسْأَلُ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبَّكَ، وَ خَالِقِي وَ خَالِقِكَ، وَ مُقَدِّرِي وَ مُقَدِّرَكَ، وَ مُصَوِّرِي وَ مُصَوِّرَكَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْ يَجْعَلَكَ هِلَالَ بَرَكَهٍ لَا تَمَحُّقُهَا الْأَيَّامُ، وَ طَهَّارَهُ لَا تُدْنِسُهَا اللَّائِمَاتُ، هِلَالِ أَمْنٍ مِنَ اللَّافَاتِ، وَ سَلَامِهِ مِنَ السَّيِّئَاتِ، هِلَالِ سَعْدٍ لَا نَحْسَ فِيهِ،

دعا در هنگام نگاه بر ماه در شب اول

ای آفریده فرمانبر، ای گردش گر سریع، ای رفت و آمدکننده در منزل هایی که برایت مقدر شده، ای تصرف کننده در چرخه که جای تدبیر است، ایمان آوردم به آنکه به وسیله تو تاریکی ها را روشن نمود و به وجود تو کارها را از ابهام درآورد و تو را آیتی از آیات قدرتت و نشانه ای از نشانه های سلطنتت قرار داد و تو را خدمتگزار و فرمانبردار کرد با زیاد و نقصان نمودنت و طلوع و افولت و نور دادن و کسوفت و تو در پیشگاه پروردگار در تمامی موارد مطیع و فرمانبردار بودی و در اجرای اراده حضرت او سریع عمل کرده ای.

منزه است پروردگار که در آفرینش تو چه شگفتی ها به کار برده است و چه دقیق و لطیف است آنچه دربارہ ات انجام داده و تو را کلید هر ماه نو برای کاری نو قرار داده است.

از خدایی که پروردگار و خالق من و توست و تقدیرکننده امور و صورت بخش من و توست مسئلت می جویم که بر محمد و آل او درود فرستد و تو را ماه برکت برای ما قرار دهد که در مرور زمان برکت آن زایل نشود و تو را ماه پاکیزه ای قرار ده که گناهان آن را آلوده نسازند.

ماهی که از آفات در امان باشد و از لغزش ها سلامت، ماهی که نیکبختی آورد و نحسی در آن نباشد.

وَيُؤْمِنُ لَا نَكَدَ مَعَهُ، وَيُسَدِّرُ لَا يُمَارِجُهُ عُسِيرٌ، وَخَيْرٌ لَا يَشْوِبُهُ شَرٌّ، هَلَالٌ أَمِنٌ وَإِيمَانٌ وَنِعْمَةٌ وَإِحْسَانٌ وَسَلَامَةٌ وَإِسْلَامٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْنَا مِنْ أَرْضَى مَنْ طَلَعَ عَلَيْهِ، وَأَزْكَى مَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ، وَأَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَكَ فِيهِ، وَوَقَفْنَا فِيهِ لِلتَّوْبَةِ، وَاعْصَمْنَا فِيهِ مِنَ الْحَوْتِ، وَاحْفَظْنَا فِيهِ مِنْ مُبَاشَرِهِ مَعْصِيَتِكَ

وَ أَوْزَعْنَا فِيهِ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَ أَلْبَسْنَا فِيهِ جُنْنَ الْعَافِيَةِ، وَ أَتَمَّمْ عَلَيْنَا بِاسْمِكَ كَمَالَ طَاعَتِكَ فِيهِ الْمِنَّةَ، إِنَّكَ الْمَنَّانُ الْحَمِيدُ، وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ.

و ماه پر نعمت که سختی را همراه نداشته و ماه آسانی که ممزوج با گرفتاری نباشد و ماه خیری که آلوده به شرّ نشود، ماه امنیت و ایمان و نعمت و احسان و سلامتی و اسلام.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ما را از راضی ترین کسانی که ماه بر آنها طلوع می کند و پاکیزه ترین افرادی که بر ماه نظر می اندازند و سعادتمندترین کسانی که تو را در این ماه بندگی می کنند قرار ده و توفیق توبه در آن به ما عنایت کن و ما را از لغزیدن و از اینکه در این ماه به نافرمانی ات پردازیم حفظ فرما.

و ما را بر آن بدار که شکر نعمت هایت را بجا آوریم و لباس عافیت را در این ماه به تن ما کن و به وسیله کامل کردن فرمانبریت در این ماه نعمتت را بر ما کامل ساز زیرا تو بسیار نعمت دهنده و ستایش شده ای و پروردگار بر محمد و آل پاک و پاکیزه او درود می فرستد.

ص: ۲۵۵

(٤٤) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا دَخَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِحَمْدِهِ، وَ جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِهِ لِنَكُونَ لِإِحْسَانِهِ مِنَ الشَّاكِرِينَ، وَ لِيُجْزِيَنَا عَلَى ذَلِكَ جِزَاءَ الْمُحْسِنِينَ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَبَانَا بِدِينِهِ، وَ اخْتَصَّ بِنَا بِمِلَّتِهِ، وَ سَبَّلَنَا فِي سُبُلِ إِحْسَانِهِ لِنَسْلُكَهَا بِمَنِّهِ إِلَى رِضْوَانِهِ، حَمْدًا يَتَقَبَّلُهُ مِنَّا، وَ يَرْضَى بِهِ عَنَّا. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السَّبِيلِ شَهْرَهُ رَمَضَانَ، شَهْرَ الصِّيَامِ، وَ شَهْرَ الْإِسْلَامِ، وَ شَهْرَ الطُّهُورِ، وَ شَهْرَ التَّمْحِيصِ، وَ شَهْرَ الْقِيَامِ الْعَدِيِّ أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ، هُدًى لِلنَّاسِ، وَ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ، فَأَيَّانَ فَضَلَّتْهُ عَلَى سَائِرِ الشُّهُورِ بِمَا جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرْمَاتِ الْمُؤَفُّورَةِ، وَ الْفَضَائِلِ الْمَشْهُورَةِ، فَحَرَّمَ فِيهِ مَا أَحَلَّ فِي غَيْرِهِ إِعْظَامًا، وَ حَجَرَ فِيهِ الْمَطَاعِمَ وَ الْمَشَارِبَ إِكْرَامًا، وَ جَعَلَ لَهُ وَقْتًا بَيْنَنَا لَا يُجِزُّ -جَلَّ وَ عَزَّ- أَنْ يُقَدَّمَ قَبْلَهُ،

دعا هنگام ورود به ماه مبارک رمضان

حمد خدایی راست که توفیق حمدش به ما عطا فرمود و ما را از جمله دوستان خویش گردانید تا به خاطر محبت هایش سپاسگزارش باشیم، و ما را به سبب سپاسگزاری پاداش نیکوکاران عنایت فرماید.

و حمد خدایی را که دینش را به ما عطا فرمود و ما را جزء ملت خودش گردانید و ما را در مسیر لطف و کرامتش سیر داد تا به وسیله نعمت هایش به سوی رضوانش سلوک نمائیم. حمدی که از ما قبول فرماید و به توسط آن از ما راضی گردد.

و حمد خدایی را که یکی از راه های هدایت یعنی ماه مبارک رمضان را به ما اختصاص داد، ماه روزه و ماه اسلام و ماه پاکیزگی و ماه تزکیه و اصلاح درون و ماه برپا خاستن، همان ماهی که قرآن در آن نازل شد در حالی که برای مردم راهنما و بیان کننده راههای هدایت و جداکننده حق از باطل است.

پروردگارا ماه مبارک رمضان را بر سایر ماه های سال به سبب احترامات فراوان و فضایل مشهورش برتری داد و به علت بزرگداشت این ماه آنچه در ماه های دیگر حلال بود در این ماه حرام فرمود و به خاطر گرامی داشت آن، خوردنی ها و آشامیدنی ها را در هنگام روزه داری منع نمود و برای آن زمان معینی را تعیین فرمود و جایز ندانست که جلو انداخته شود و تأخیرش را نیز قبول نمی کند.

ص: ۲۵۷

وَلَا يَقْبَلُ أَنْ يُؤَخَّرَ عَنْهُ. ثُمَّ فَضَّلَ لَيْلَهُ وَاحِدَةً مِنْ لَيَالِيهِ عَلَى لَيَالِي أَلْفِ شَهْرٍ، وَسَمَّاهَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ، تَنْزِلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ، دَائِمُ الْبَرَكَهِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ بِمَا أَحْكَمَ مِنْ قَضَائِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَلْهِمْنَا مَعْرِفَةَ فَضْلِهِ وَإِجْلَالَ حُرْمَتِهِ، وَالتَّحْفِظَ مِمَّا حَظَرْتَ فِيهِ، وَأَعِنَّا عَلَى صِيَامِهِ بِكَفِّ الْجَوَارِحِ عَنْ مَعَاصِيكَ، وَاسْتِعْمَالِهَا فِيهِ بِمَا يُرِضُ بِكَ حَتَّى لَا نُضَيِّغِي بِأَسْمَاعِنَا إِلَى لَغْوٍ، وَلَا نُسْرِعَ بِأَبْصَارِنَا إِلَى لَهْوٍ وَحَتَّى لَا نَبْسُطَ أَيْدِينَا إِلَى مَحْظُورٍ، وَلَا نَخْطُوَ بِأَقْدَامِنَا إِلَى مَحْجُورٍ، وَحَتَّى لَا تَعَيَّ بُطُونُنَا إِلَّا مَا أَحَلَلْتَ، وَلَا تَنْطِقَ أَلْسِنَتُنَا إِلَّا بِمَا مَثَلْتَ، وَلَا تَتَكَلَّفَ إِلَّا مَا يُدْنِي مِنْ ثَوَابِكَ، وَلَا نَتَعَاطَى إِلَّا الَّذِي يَبْقَى مِنْ عِقَابِكَ، ثُمَّ خَلِّصْ ذَلِكَ كُلَّهُ مِنْ رِثَاءِ الْمُرَائِينَ، وَسِدْمَعِهِ الْمُسْمِعِينَ، لَا نُشْرِكُ فِيهِ أَحَدًا دُونَكَ، وَلَا نَبْتَغِي فِيهِ مُرَادًا سِوَاكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَقَفِنَا فِيهِ عَلَى مَوَاقِيتِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتِي حَيَّدَتْ، وَفُرُوضِهَا الَّتِي فَرَضْتَ، وَوُظَائِفِهَا الَّتِي وَظَّفْتَ، وَأَوْقَاتِهَا الَّتِي وَقَّتْ، وَأَنْزَلْنَا فِيهَا مَنْزِلَةَ الْمُصِيبِينَ لِمَنَازِلِهَا، الْحَافِظِينَ لِأَرْكَانِهَا، الْمُؤَدِّينَ لَهَا

سپس برتری یک شب از شبهای آن ماه را بر هزار ماه قرار داد و نامش را شب قدر گذاشت که در آن شب فرشتگان همراه روح به اجازه پروردگارشان برای هر مطلبی نازل شوند، برکاتشان تا طلوع فجر بر هر که از بندگانش که بخواهد با قضا و قدری که محکم کرده ادامه دارد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و شناخت فضیلت ماه رمضان و عظمت مقاماتش و راه خود نگهداری از محرّماتش را به ما الهام فرما و بر بجا آوردن روزه ای که اعضاء و جوارح از افتادن در نافرمانی هایت بر حذر باشند و در آن ماه به آنچه ترا راضی می کند مشغول گردند یاریمان کن تا با گوش هایمان سخن بیهوده گوش ندهیم و با چشمانمان به لهو و لعب ننگریم.

و تا دست هایمان را به روی حرام دراز نکنیم و با قدم هایمان به سوی آنچه حرام است قدم ننهیم و تا شکم هایمان فقط از حلال پر شود و زبان هایمان گویای آن باشد که تو خبر داده ای و تا به زحمت نیفتیم مگر به آنچه که ما را به ثواب تو نزدیک می کند و بجا نیاوریم جز آنچه را که از عذاب تو نگاه می دارد.

آنگاه همه کارهایمان را از ریا و تظاهر و رساندن به گوش این و آن خالص گردان تا در بندگی ات کسی را شریک تو قرار نداده و غیر از تو مقصود و مرادی را طلب نکنیم.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را در بجا آوردن نمازهای پنجگانه در این ماه مبارک با حفظ حدود و احکام آنها و رعایت واجبات و وظایفی که در آنها تکلیف شده و خواندن در اول وقت و هنگام فضیلت آنها توفیقمان ده.

الها ما را از جمله نماز گزارانی قرار ده که به منازل ارزشمند آن رسیده، ارکان آنها را به خوبی مواظبت نموده،

فِي أَوْقَاتِهَا عَلَى مَا سَنَّهُ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ -صَلِّمَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ- فِي رُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا وَجَمِيعِ فَوَاضِحِهَا عَلَى أَتَمِّ الطُّهُورِ وَ
أَسْبَغِهِ، وَابْتِئِنِ الخُشُوعِ وَابْلُغِهِ.

وَ وَفَّقْنَا فِيهِ لِأَنْ نَصِلَ أَرْحَامَنَا بِالْبِرِّ وَالصَّيْلَةِ، وَ أَنْ نَتَعَاهِدَ جِيرَانَنَا بِالْإِفْضَالِ وَالْعَطِيَّةِ، وَ أَنْ نُخَلِّصَ أَمْوَالَنَا مِنَ التَّبَعَاتِ، وَ أَنْ نُطَهِّرَهَا
بِإِخْرَاجِ الزُّكُوتِ، وَ أَنْ نُرَاجِعَ مَنْ هَاجَرَنَا، وَ أَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنَا، وَ أَنْ نُسَيِّئَ الْمَنْعَةَ مِنْ عَادَاتِنَا حَاشَى مَنْ عُدِيَ فِيكَ وَ لَكَ، فَإِنَّهُ
الْعَيْدُ الَّذِي لَمَّا نُؤَالِيهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذِي لَمَّا نُصَيِّفُهُ. وَ أَنْ تَتَقَرَّبَ إِلَيْكَ فِيهِ مِنَ الْأَعْمَالِ الزَّكَاةِ بِمَا عَمَّ تُطَهِّرُنَا بِهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَ
تَعَصِّمُنَا فِيهِ مِمَّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُيُوبِ، حَتَّى لَمَّا يُورِدَ عَلَيْكَ أَحَدٌ مِنْ مَلَائِكَتِكَ إِلَّا دُونَ مَا نُورِدُ مِنْ أَبْوَابِ الطَّاعَةِ لَكَ، وَ أَنْوَاعِ
الْقُرْبَى إِلَيْكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذَا الشَّهْرِ، وَ بِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لِمَكَ فِيهِ مِنْ ابْتِدَائِهِ إِلَى وَقْتِ فَنَائِهِ مِنْ مَلَكَ قُرْبَتِهِ، أَوْ نَبِيٍّ
أَرْسَلْتَهُ، أَوْ عَبْدٍ صَالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَهْلُنَا فِيهِ لِمَا وَعَدْتَ أَوْلِيَاءَكَ مِنْ كَرَامَتِكَ، وَ أَوْجِبْ لَنَا فِيهِ مَا
أَوْجِبْتَ لِأَهْلِ الْمُبَالِغَةِ فِي طَاعَتِكَ، وَ اجْعَلْنَا فِي نَظْمٍ مِنْ اسْتِحْقَاقِ الرَّفِيعِ الْأَعْلَى بِرَحْمَتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ جَنِّبْنَا

در وقت تعیین شده همانند سنت بنده ات و رسولت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم در رکوع و سجود و همه فضیلت هایش با کامل ترین طهارت و رساترین خشوع بجا آورده اند.

خدایا توفیق صله ارحام و نیکی و احسان بر آنها را در این ماه به ما عنایت فرما و نیز توفیقمان ده که متعهد شویم به عطا و کرم کردن بر همسایگان و اموالمان را از ناخالصی ها پاکیزه کنیم و با پرداخت زکوه آنها را پاکیزه کرده و با کسی که با ما قهر است آشتی کنیم و آنکه بر ما ظلم کرده در حقش منصفانه رفتار نمائیم و با کسی که در حق ما دشمنی کرده دست دوستی دراز کنیم مگر آنکه برای رضای تو با او دشمنی شده باشد زیرا که او دشمنی است که سزاوار دوستی نیست و از حزبی است که نمی شود با وی پیوند محبت داشت.

الها توفیقمان ده که در این ماه رمضان کارهایی انجام دهیم که باعث شود تقرب به درگاہت یافته و تو ما را از گناہان پاک کنی و نگذاری که دوباره روی به لغزش ها آوریم تا اینکه هیچ یک از فرشتگان جز مواردی از طاعت و انواعی از عوامل تقربت را بر تو ارائه ندهند.

خداوندا به حق این ماه عزیز و به حق آن بنده ای که از اول تا آخر ماه بندگی تو را کرده و به حق فرشته ای که او را مقرب ساخته ای، یا پیامبری که فرستاده ای و یا بنده صالحی که انتخاب کرده ای بر محمد و آل او درود فرست و لیاقت رسیدن به آنچه را که بر دوستان از کرم و فضلت وعده داده ای عنایت فرما و بر ما واجب و لازم کن آنچه را که برای تلاشگران در بندگی ات واجب نموده ای و به رحمت و مهربانی ات ما را در صف آنهایی قرار ده که شایسته بالاترین رتبه و مقام هستند.

الْإِلْحَادَ فِي تَوْحِيدِكَ، وَ التَّقْصِيرَ فِي تَمْجِيدِكَ، وَ الشُّكَّ فِي دِينِكَ، وَ الْعَمَى عَنْ سَبِيلِكَ، وَ الْإِغْفَالَ لِحُرْمَتِكَ، وَ الْإِنْحِدَاعَ
لِعَدْوِكَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِذَا كَانَ لَكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ لَيَالِي شَهْرِنَا هَذَا رِقَابٌ يُعْتَقُهَا عَفْوُكَ، أَوْ
يَهْبُئُهَا صَفْحُكَ فَاجْعَلْ رِقَابَنَا مِنْ تِلْكَ الرِّقَابِ، وَ اجْعَلْنَا لِشَهْرِنَا مِنْ خَيْرِ أَهْلِ وَ أَصْيَحَابِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْحَقْ
ذُنُوبَنَا مَعَ امْحَاقِ هَلَالِهِ، وَ اسْلُخْ عَنَّا تَبِعَاتِنَا مَعَ انْسِلَاخِ أَيَامِهِ حَتَّى يَنْقُضِيَ عَنَّا وَ قَدْ صَفَّيْتَنَا فِيهِ مِنَ الْخَطِيئَاتِ، وَ أَخْلَصْتَنَا فِيهِ مِنَ
السَّيِّئَاتِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِذَا مَلْنَا فِيهِ فَعَدَلْنَا، وَ إِذَا زُغْنَا فِيهِ فَقَوْمْنَا، وَ إِذَا اشْتَمَلْ عَلَيْنَا عَدْوُكَ الشَّيْطَانِ فَاسْتَنْقِذْنَا
مِنْهُ. اللَّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبَادَتِنَا إِيَّاكَ، وَ زَيِّنْ أَوْقَاتَهُ بِطَاعَتِنَا لَكَ، وَ أَعِنَّا فِي نَهَارِهِ عَلَى صِيَامِهِ، وَ فِي لَيْلِهِ عَلَى الصَّلَاةِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَيْكَ، وَ
الْخُشُوعِ لَكَ، وَ الذَّلِيلِ بَيْنَ يَدَيْكَ حَتَّى لَا يَشْهَدَ نَهَارُهُ عَلَيْنَا بِغَفْلَةٍ، وَ لَا لَيْلُهُ بِتَفْرِيطٍ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنَا فِي سَائِرِ الشُّهُورِ وَ الْأَيَّامِ كَذَلِكَ
مَا عَمَرْتَنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الْعٰذِينَ بِرِثْوٰنِ الْفِرْدَوْسِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ، وَ الْعٰذِينَ يُوْتُونَ مَا آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ، أَنَّهُمْ
إِلَى رَبِّهِمْ

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ما را در کجروی و الحاد در توحیدت و تقصیر در ثناگوئیت و شک در دینت و از کوری در راهت و غفلت از آنچه قابل احترام است و از فریب خوردن از شیطان دشمن رانده شده ات در حذر بدار.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و اگر بناست که در شبی از شب های رمضان بنده ای از بندگانت را مشمول عفو و رحمت قرار دهی و یا گذشتت به آنها تعلق گیرد ما را از آن گروه بندگان قرار ده و ما را از بهترین اهل و اصحاب ماه رمضان به حساب آور.

الها بر محمد و آل او درود فرست و با کاسته شدن هلال ماه مبارک گناهانمان را کاسته و محو فرما و با پایان رسیدن روزهایش بدی های ما را از وجودمان برکن تا اینکه این ماه از ما بگذرد در حالی که ما را از خطاها پاکیزه کرده و از بدی ها خالص نموده باشی.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و اگر در این ماه از حق برگشتیم ما را به حق برگردان و اگر راه خطا را انتخاب کردیم ما را به راه راست دلالتمان کن و اگر دشمن تو شیطان بر ما مسلط شد ما را از چنگال او رهایی ده.

خداوندا ماه رمضان را به بندگی ات لبریز کن و اوقاتش را به طاعت زینت بخش و در روز آن بر گرفتن روزه یاری مان فرما و در شب آن توفیق خواندن نماز و تضرع و زاری و خشوع و ذلت در درگاهت عنایت کن تا آنجا که روز رمضان به غفلت تمام نشود و شب آن به تقصیر و کوتاهی سپری نگردد.

الها در بقیه ماه های سال و روزها تا زمانی که به ما عمر داده ای ما را نیز اینگونه قرار ده و ما را از جمله بندگان صالحی گردان که وارث فردوس و جاودانگی در آن هستند. همان هایی که همه نوع انفاق می کنند ولی دل هایشان از اینکه به سوی پروردگارشان باز می گردند ترسناک است.

رَاجِعُونَ، وَمِنَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، فِي كُلِّ وَقْتٍ وَكُلِّ أَوَانٍ وَعَلَى كُلِّ
حَالٍ عَدَدَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى مَنْ صَلَّيْتَ عَلَيْهِ، وَأَضْعَافَ ذَلِكَ كُلِّهِ بِالْأَضْعَافِ الَّتِي لَا يُحْصِيهَا غَيْرُكَ، إِنَّكَ فَعَالٌ لِمَا تُرِيدُ.

ص: ٢٦٤

و برای انجام کارهای شایسته شتاب می کنند و بدان سبقت می گیرند.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست در هر زمان و هر آن و در هر حال به عدد درودهایی که بر اهلش فرستاده ای به چندین برابر آنها که جز تو نتوانند آنها را شماره کند زیرا که تو هرچه را بخواهی انجام خواهی داد.

ص: ۲۶۵

(٤٥) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي وَدَاعِ شَهْرِ رَمَضَانَ

اللَّهُمَّ يَا مَنْ لَا يَزْغَبُ فِي الْجَزَاءِ، وَيَا مَنْ لَا يَنْدَمُ عَلَى الْعَطَاءِ، وَيَا مَنْ لَا يُكَافِي عِبْدَهُ عَلَى السَّوَاءِ. مِثُّكَ ابْتِدَاءٌ، وَعَفْوُكَ تَفْضُّلٌ، وَعُقُوبَتُكَ عَدْلٌ، وَقَضَاؤُكَ خَيْرٌ. إِنْ أُعْطِيتَ لَمْ تَشِبْ عَطَاءَكَ بِمَنْ، وَإِنْ مَنَعْتَ لَمْ يَكُنْ مَنُوعَكَ تَعْدِيًّا. تَشْكُرُ مَنْ شَكَرَكَ وَ أَنْتَ أَلْهَمْتَهُ شُكْرَكَ. وَ تَكْفِي مَنْ حَمَدَكَ وَ أَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْدَكَ، تَسْتُرُ عَلَى مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَّحْتَهُ، وَ تَجُودُ عَلَى مَنْ لَوْ شِئْتَ مَنَعْتَهُ، وَ كِلَاهُمَا أَهْلٌ مِنْكَ لِلْفَضْلِ يَحِيهِ وَ الْمَنَعُ غَيْرُ أَنْكَ بَنَيْتَ أفعالَكَ عَلَى التَّفْضِيلِ، وَ أَجْرَيْتَ قُدْرَتَكَ عَلَى التَّجَاوُزِ. وَ تَلَقَّيْتَ مَنْ عَصَاكَ بِالْحِلْمِ، وَ أَمَهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِهِ بِالظُّلْمِ، تَسْتَنْظِرُهُمْ بِأَنَاتِكَ إِلَى الْإِنَابَةِ، وَ تَتْرُكُ مُعَاجَلَتَهُمْ إِلَى التَّوْبَةِ لِكَيْلَا يَهْلِكَ عَلَيْكَ هَالِكُهُمْ، وَ لَا يَشْقَى بِنِعْمَتِكَ شَقِيَّهُمْ

هنگام وداع با ماه مبارک رمضان

خداوندا ای کسی که رغبتی به پاداش ندارد و ای آنکه به عطا کردن نادم نمی گردد و ای کسی که پاداش بنده اش را یکسان نمی دهد. نعمت دادن تو بدون سؤال و عفو از روی فضل و کرم و عقوبت بر پایه عدل و حکم قطعی تو خیر است.

الها اگر عطا کنی عطایت را به منت آغشته نمی فرمایی و اگر ندهی ندادنت براساس تعدی و ستم نیست. آنکه شکر را بجا می آورد پاداشش می دهی در حالی که خود شکرگزاری را بدو الهام فرموده ای و آنکه در مقام ستودنت برآید جزا می دهی در حالی که خود ستودن را بدو آموخته ای.

خدایا گناهان بنده ات را می پوشانی و حال آنکه اگر بخواهی رسوایش می کنی به او بخشش می کنی و حال آنکه اگر بخواهی نمی دهی در حالی که هر دو سزاوار رسوایی هستند ولی بنای تو همواره بر این بوده لطف و مرحمت داشته باشی و قدرتت را بر اغماض و صرف نظر کردن روان نمایی.

الها با آنکه معصیت تو را کرده با حلم رفتار کرده ای و با آنکه بر نفس خویش ظلم کرده مهلتش داده ای پروردگارا بدانها مهلت می دهی تا انابه کنند و در مؤاخذه آنها شتاب نمی فرمایی تا رو به توبه آورند تا برخلاف رضای تو هلاک نشوند و به فضل تو گرفتار شقاوت نگردند.

إِلَّا عَنْ طَوْلِ الْأَعْيَادِ إِلَيْهِ، وَبَعِيدَ تَرَادُفِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِ، كَرَمًا مِنْ عَفْوِكَ يَا كَرِيمَ، وَعَائِدَةً مِنْ عَطْفِكَ يَا حَلِيمَ. أَنْتَ الْعَدِي فَتَحَتَ لِعِبَادِكَ بَابًا إِلَى عَفْوِكَ، وَ سَمَّيْتَهُ التَّوْبَةَ، وَ جَعَلْتَ عَلَى ذَلِكَ الْبَابِ دَلِيلًا مِنْ وَحْيِكَ لِنَلَّا يَضَعُوا عَنْهُ، فَقُلْتَ - تَبَارَكَ اللهُ بِكَ - : «تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَ يُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ. يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالْعَدِيدِينَ آمَنُوا مَعَهُ، نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بَأْيَمَانِهِمْ، يَقُولُونَ: رَبَّنَا آتِنَا نُورَنَا، وَ اغْفِرْ لَنَا، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». فَمَا عُذْرُ مَنْ أَغْفَلَ دُخُولَ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ الْبَابِ وَ إِقَامِهِ الدَّلِيلِ؟ وَ أَنْتَ الَّذِي زِدْتَ فِي السُّؤْمِ عَلَى نَفْسِكَ لِعِبَادِكَ، تُرِيدُ رَبِّحَهُمْ فِي مُتَاجَرَتِهِمْ لَكَ، وَ فَوْزَهُمْ بِالْوَفَادَةِ عَلَيْكَ، وَ الزِّيَادَةَ مِنْكَ، فَقُلْتَ - تَبَارَكَ اللهُ بِكَ وَ تَعَالَيْتَ - : «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا، وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا»، وَ قُلْتَ: «مِثْلُ الْعَدِيدِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَا كَمَلَ حَبِّهِ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سَبْتَلَةٍ مِائَةٌ حَبِّهِ، وَ اللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ»، وَ قُلْتَ: «مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً»، وَ مَا أَنْزَلْتَ مِنْ

مگر اینکه عذر زیاد و حجت پی در پی آنها تمام شود و این بزرگواری ها از عفو توست ای بزرگوار و سودی از مهربانی توست ای صاحب حلم و بردباری!

خدایا تو کسی هستی که برای بندگانت دری به سوی عفو گشوده ای و نامش را توبه گذاشته و بر آن در دلیلی از وحی ات قرار دادی تا از آن گمراه نشوند و خود که نامت پر برکت است فرموده ای: سوی پروردگار توبه ای غیر قابل بازگشت بیارید شاید پروردگارتان گناهانتان را محو کند و به بهشت هایتان در آرد که در آن جوی ها روان است، روزی که خداوند پیغمبر و کسانی را که به او ایمان آورده اند خوار نکند و نورشان پیشاپیش آنها و طرف راستشان رود و گویند: پروردگارا نور ما را کامل کن و بیاور زمان که تو به همه چیز توانایی.

الها پس از گشودن آن در و اقامه دلیلی از وحی ات بر آن، چه عذری برای آن کس است که از آمدن به آن منزل غافل می باشد.

و تویی آنکه بر خود لازم کرده ای تا بندگانت در معامله با تو سود بیشتری ببرند و اراده کرده ای در تجارتشان با تو منفعت کسب کنند و در سیر به سویت و حظ فراوانی که از ناحیه تو نصیبشان می گردد رستگار شوند.

و خود که نامت پربرکت و بلند است فرموده ای: هر کس کار خوبی انجام دهد ده برابر مزد می گیرد و هر که کار بدی بجا آورد فقط یک بار جزا می بیند.

و نیز خود فرمودی: حکایت آنها که اموال خویش در راه خدا انفاق می کنند، چون دانه ای است که هفت خوشه رویانیده که در هر خوشه صد دانه است و خدا برای هر که خواهد دو برابر می کند که خدا وسعت بخش داناست.

و نیز فرمودی: چه کسی است که به خداوند تبارک و تعالی قرض دهد و خداوند قرض او را به چندین برابر افزون کند.

نظائر هُنَّ فِي الْقُرْآنِ مِنْ تَضَاعِيفِ الْحَسَنَاتِ. وَ أَنْتَ الَّذِي دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِكَ مِنْ غَيْبِكَ وَ تَرْغِيبِكَ الَّذِي فِيهِ حَظُّهُمْ عَلَى مَا لَوْ سَتَرْتَهُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِكْهُ أَبْصَارُهُمْ، وَ لَمْ تَعِهِ أَسْمَاعُهُمْ، وَ لَمْ تَلْحَقْهُ أَوْهَامُهُمْ، فَقُلْتَ: «اذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ، وَ اشْكُرُوا لِي وَ لَا تَكْفُرُونِ»، وَ قُلْتَ: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ، وَ لَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ»،

وَ قُلْتَ: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ، إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ»، فَسَمِيتُ دُعَاءَكَ عِبَادَةً، وَ تَرَكْتُ اسْتِكْبَاراً، وَ تَوَعَّدْتُ عَلَى تَرَكِهِ دُخُولَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ. فَذَكَرْتُكَ بِمَنِّكَ، وَ شَكَرْتُكَ بِفَضْلِكَ، وَ دَعَوْتُكَ بِأَمْرِكَ، وَ تَصَدَّقُوا لَكَ طَلِباً لِمَزِيدِكَ، وَ فِيهَا كَانَتْ نَجَاتُهُمْ مِنْ غَضَبِكَ، وَ فَوْزُهُمْ بِرِضَاكَ. وَ لَوْ دَلَّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقاً مِنْ نَفْسِهِ عَلَى مِثْلِ الَّذِي دَلَلْتَ عَلَيْهِ عِبَادَكَ مِنْكَ كَانَ مَوْصُوفاً بِالْإِحْسَانِ، وَ مَنُوعِياً بِالْإِمْتِنَانِ، وَ مَحْمُوداً بِكُلِّ لِسَانٍ، فَالْحَمْدُ مَا وَجَدَ فِي حَمْدِكَ مِذْهَبٌ، وَ مَا بَقِيَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِهِ، وَ مَعْنَى يَنْصِيرُ إِلَى، يَا مَنْ تَحَمَدَ إِلَى عِبَادِهِ بِالْإِحْسَانِ وَ الْفَضْلِ، وَ غَمَرَهُمْ بِالْمَنِّ وَ الطُّوْلِ، مَا أَفْسَى فِينَا نِعْمَتَكَ! وَ أَسْبَغَ عَلَيْنَا مَمَّتَكَ! وَ أَحْصَانَا بِبِرِّكَ! هَدَيْتَنَا لِدِينِكَ الَّذِي اصْطَفَيْتَ، وَ

و آنچه از نظایر اینها که در قرآن درباره افزایش حسنات نازل فرموده ای.

و تویی آنکه از جانب غیبت بندگانت را راهنمایی نمودی که اگر آنها را دلالت نمی کردی دیدگانشان حقایق را نمی دید و گوش هایشان آنها را حفظ نمی کرد و اندیشه هایشان به آن نمی رسید و خود فرمودی:

به یاد من باشید تا به یاد شما باشم و مرا سپاس گزارید و کفران نعمت هایم را ننمائید و نیز فرمودی: اگر شکر گزار باشید نعمت هایم را برایتان فزونی بخشم و اگر ناسپاسی نمایید بدانید که عذاب من سخت و شدید است.

و خود فرمودی: مرا بخوانید استجابت کنم شما را و آنهایی که از پرستش من کبر می ورزند به زودی با خواری و مذلت داخل جهنم خواهند شد و تو دعا کردن به درگاهت را جزء عبادات و ترک آن را سرکشی و طغیان نامیدی و وعده دادی که آنهایی که از این عبادت دوری جویند با ذلت داخل در آتش خواهند شد.

بنابراین تو را به خاطر نعمت هدایت یاد کردند و فضل و احسان ترا سپاس گزارند و به سبب فرمانت تو را خواندند و برای رضای تو و فزونی نعمت ها صدقه دادند و در همین صدقه دادن بود که رهایی از خشم و رستگاری به سوی رضایت را به دست آوردند.

و اگر هر آفریده ای ممنوع خود را همان گونه که تو بندگانت را دلالت فرمودی دلالت می کرد به احسان توصیف می شد و به نعمت دهنده تعریف می گشت و در هر زبانی از او ستایش می شد. پس حمد تراست تا آنجا که راهی در حمد تو یافت شود و برای حمد لفظی که به آن حمد شوی و معنی و مقصودی که به حمد برگردد باقی مانده باشد.

ای خدایی که به بندگانش احسان و کرم را به ارمغان داده و ایشان را غرق در نعمت و بخشش خویش فرموده، چه آشکار است در زندگی ما نعمت تو و چه فراوان است برای ما کرم تو و چه بسیار است نیکی هایی که به ما اختصاص داده ای!

مَلَيْتِكَ الَّتِي ارْتَضَيْتَ، وَ سَبِيلِكَ الَّتِي سَهَّلْتَ، وَ بَصِيْرَتِنَا الَّتِي لَدَيْكَ، وَ الوُصُولَ إِلَى كَرَامَتِكَ. اللَّهُمَّ وَ أَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صِيَامِنَا يَا
تِلْكَ الوُطَائِفِ، وَ خَصَائِصِ تِلْكَ الفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ الَّتِي اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشُّهُورِ، وَ تَخَيَّرْتَهُ مِنْ جَمِيعِ الأَزْمَنِهِ وَ الدُّهُورِ،
وَ آثَرْتَهُ عَلَى كُلِّ أَوْقَاتِ السِّنِّهِ بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ القُرْآنِ وَ النُّورِ، وَ ضَاعَفْتَ فِيهِ مِنَ الإِيْمَانِ، وَ فَرَضْتَ فِيهِ مِنَ الصِّيَامِ، وَ رَغَبْتَ فِيهِ
مِنَ القِيَامِ، وَ أَجَلَلْتَ فِيهِ مِنْ لَيْلِهِ القَدْرَ الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، ثُمَّ آثَرْتَنَا بِهِ عَلَى سَائِرِ الأُمَّمِ، وَ اصْطَفَيْتَنَا بِفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ
المِلَلِ، فَصِيْمْنَا بِأَمْرِكَ نَهَارَهُ، وَ قُيْمْنَا بِعَوْنِكَ لَيْلَهُ، مُتَعَرِّضِينَ بِصِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ لِمَا عَرَضْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَ تَسْبِينَا إِلَيْهِ مِنْ مَثُوبَتِكَ،
وَ أَنْتَ المَلِيءُ بِمَا رُغِبَ فِيهِ إِلَيْكَ، الجَوَادُّ بِمَا سُئِلَتْ مِنْ فَضْلِكَ، القَرِيبُ إِلَى مَنْ حَاوَلَ قُرْبَكَ. وَ قَدْ أَقَامَ فِيْنَا هَذَا الشَّهْرُ مُقَامَ
حَمِيدٍ، وَ صِيَجِبْنَا صِيَجِبَهُ مَبْرُورٍ، وَ أَرْبَحْنَا أَفْضَلَ أَرْبَاحِ العَالَمِينَ، ثُمَّ قَدْ فَارَقْنَا عِنْدَ تَمَامِ وَقْتِهِ، وَ انْقَطَعَ مُدَّتِهِ، وَ وَفَاءَ عَدْدِهِ، فَنَحْنُ
مُودِعُوهُ وَ دَاعٍ مَنْ عَزَّ فِرَاقُهُ عَلَيْنَا، وَ عَمْنَا وَ أَوْحَشْنَا انْصِرَافُهُ عَنَّا، وَ لَزِمْنَا لَهُ الدِّمَامَ المَحْفُوظَ، وَ الحُرْمَةَ المَرْعِيَّةَ، وَ الحَقَّ المَقْضِيَّ،
فَنَحْنُ قَائِلُونَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَهْرَ

الها ما را به سوی دینت که مورد انتخاب خودت بود و به راه و روش که آن را دوست می داشتی و طریقه ات که آن را آسان گردانیدی هدایت فرمودی و ما را در رسیدن به مقام قربت و کامیابی از بزرگواری ات آشنا ساختی.

پروردگارا تو از بین وظایف تعیین شده و واجبات مخصوص، ماه مبارک رمضان را معین فرمودی همان ماهی که بر سایر ماه ها امتیاز دادی و آن را از تمامی زمان ها و روزگاران انتخاب نمودی و بر تمامی اوقات سال به خاطر آنکه قرآن و نور را در آن نازل فرمودی برگزیدی. ماهی که در آن ایمان را فزونی بخشیدی و روزه را در آن واجب کردی و عبادت در آن را تشویق نمودی و شب قدر را که از هزار ماه برتر است در آن بزرگ گردانیدی.

و بعد ما را به خاطر این ماه گرانقدر بر سایر امت ها امتیاز دادی و به فضل و برتری آن، ما را بر ملت هایی که محروم از رمضان هستند برگزیدی آنگاه به فرمانت روز آن ماه را روزه داشتیم و به یاری ات شبش به عبادت پرداختیم و با روزه داری و شب زنده داری خود را در معرض رحمت قرار دادیم و آن را وسیله رسیدن به ثواب تو گردانیدیم و تو به آنچه در این ماه به سویت رغبت و شوق نشان داده شود مایلی و به آنچه از فضل و کرمات درخواست شود بخشنده ای و به آنکه قصد تقرب به تو را داشته باشد نزدیکی.

خداوندا این ماه عزیز در بین ما خوب گذشت و با ما هم صحبت شایسته ای بود و بالاترین سودی که مردم عالم می برند نصیب ما کرد و بعد وقتی که عرض به پایان رسید و شماره اش تکمیل گردید از ما جدا شد. و ما هم ناخواسته با آن وداع می کنیم در حالی که جدایی برایمان سخت و رفتنش از میان ما سبب غم و وحشت ما گشته در حالی که ما موظف به مواظبت آن و احترام و رعایت آن و اداء حق آن بوده ایم.

اللَّهُ الْأَكْبَرُ، وَيَا عَيْدَ أَوْلِيَائِهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَكْرَمَ مَصِيحُوبٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ، وَيَا خَيْرَ شَهْرٍ فِي الْأَيَّامِ وَالسَّاعَاتِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ قَرَّبَتْ فِيهِ أَلْ آمَالُ، وَنُشِرَتْ فِيهِ الْأَعْمَالُ. السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ قَرِينِ جَلِّ قَدْرُهُ مَوْجُودًا، وَ أَفْجَعُ فَقْدُهُ مَفْقُودًا، وَ مَرْجُوُّ آلَمِ فِرَاقِهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ أَلَيْفِ آنَسٍ مُقْبِلًا فَسِرٌّ، وَ أَوْحَشَ مُنْقَضِيًا فَمَضًى. السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ مُجَاوِرِ رَقَّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ، وَ قَلَّتْ فِيهِ الذُّنُوبُ. السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ نَاصِرِ أَعَانَ عَلَى الشَّيْطَانِ، وَ صَاحِبِ سَهْلِ سُبُلِ الْإِحْسَانِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا أَكْثَرَ عِتْقَاءَ اللَّهِ فِيكَ، وَ مَا أَسْعَدَ مَنْ رَعَى حُرْمَتَيْكَ بِعَمَلِكَ! السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَمَحَاكَ لِلذُّنُوبِ، وَ أَسْتَرَكَ لِأَنْوَاعِ الْعُيُوبِ! السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَطْوَلَكَ عَلَى الْمُعْجَرِمِينَ، وَ أَهْيَبَكَ فِي صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ! السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ لَا تَنَافُسُهُ الْأَيَّامُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ كُلِّ أَمْرِ سَلَامٌ. السَّلَامُ عَلَيْكَ غَيْرَ كَرِيهِ الْمُصَاحِبِ، وَ لَا ذَمِيمِ الْمَلَابِسِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ كَمَا وَفَدَتْ عَلَيْنَا بِالْبَرَكَاتِ، وَ غَسَلَتْ عَنَّا دَنَسَ الْخَطِيئَاتِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ غَيْرَ مُوَدِّعٍ بَرَمًا وَ لَا مَتْرُوكٍ صِيَامُهُ سَأَمًا. السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ، وَ مَحْزُونٍ عَلَيْهِ قَبْلَ فَوْتِهِ.

و ما می گوئیم: سلام بر تو ای ماه بزرگ خدا و ای عید دوستان پروردگار، سلام بر تو ای گرمی ترین هم صحبت در زمان ها و ای بهترین ماه در روزها و ساعات.

سلام بر تو ماهی که آرزوها برآورده می شود و اعمال و عبادات در سراسر آن پخش است.

سلام بر تو همنشینی که قدر و منزلتش بزرگ و نبودش درد آور است و سلام بر تو پناهگاهی که جدایی اش قابل تحمل نیست.

سلام بر تو که وقتی با او انس می گیرند روی می آورد و شاد می گرداند و هنگامی که می رود بر وحشت و ترس می افزاید.

سلام بر تو همسایه ای که در آن دلها نرم و گناهان کم گردید. سلام بر تو یآوری که در سرکوب کردن شیطان کمک بود و سلام بر تو هم صحبتی که راه های احسان را آسان نمود. سلام بر تو ماهی که بیشتر بخشوده شدگان الهی در تو بوده اند و چه نیکبخت است آنکه رعایت مقامات تو را نماید.

سلام بر تو که گناهان را نابود کردی و عیب ها را پوشانیدی. سلام بر تو که بر گنهکاران دیر گذشتی و در دل اهل ایمان با اُبهت و بزرگ بودی.

سلام بر تو ماهی که روزهای سال بر آن فخری ندارند و سلام بر تو ماهی که از هر چیز در امان و سلامت است و سلام بر تو که هم صحبتی با آن ناگوار نیست و معاشرت با آن نکوهیده نمی باشد.

سلام بر تو به خاطر آنکه با برکات بر ما وارد شدی و چرکی خطاها را از ما شستی. سلام بر تو نه سلام وداع و از روی دلتنگی و نه آنکه روزه آن از جهت خستگی ترک شده.

سلام بر تو قبل از آنکه وقتش فرا رسد مطلوب است و قبل از پایانش بر آن اندوهناکیم.

السَّلَامُ عَلَيْكَ كَمْ مِنْ سُوءٍ صُرِفَ بِكَ عَنَّا، وَ كَمْ مِنْ خَيْرٍ أَفِيضَ بِكَ عَلَيْنَا. السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى لَيْلِهِ الْقَدْرِ الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ. السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَحْرَصَ نَا بِالْأَمْسِ عَلَيْكَ، وَ أَشَدَّ شَوْقَنَا عِدًّا إِلَيْكَ!. السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى فَضْلِكَ الَذِي حُرِمْنَا، وَ عَلَى مَا ضَمِنَ مِنْ بَرَكَاتِكَ سَيِّئِنَا. اللَّهُمَّ إِنَّا أَهْلُ هَذَا الشَّهْرِ الَذِي شَرَّفْتَنَا بِهِ، وَ وَفَّقْتَنَا بِمَنِّكَ لَهُ حِينَ جَهَلَ الْأَشْقِيَاءُ وَقْتَهُ، وَ حُرِمُوا لِشَقَائِهِمْ فَضْلَهُ، أَنْتَ وَلِيُّ مَا آثَرْتَنَا بِهِ مِنْ مَعْرِفَتِهِ، وَ هَدَيْتَنَا لَهُ مِنْ سُنَّتِهِ، وَ قَدْ تَوَلَّيْنَا بِتَوْفِيقِكَ صِيَامَهُ وَ قِيَامَهُ عَلَى تَقْصِيرٍ، وَ أَدِينَا فِيهِ قَلِيلًا مِنْ كَثِيرٍ. اللَّهُمَّ فَالِكَ الْحَمْدُ إِقْرَارًا بِالْإِسَاءَةِ، وَ اعْتِرَافًا بِالْإِضَاعَةِ، وَ لَكَ مِنْ قُلُوبِنَا عَقْدُ النَّدَمِ، وَ مِنْ أَلْسِنَتِنَا صِدْقُ الِاعْتِدَارِ، فَأَجْرُنَا عَلَى مَا أَصَابْنَا فِيهِ مِنَ التَّفْرِيطِ أَجْرًا نَسِيْتَدْرِكُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فِيهِ، وَ نَعْتِيَاضُ بِهِ مِنْ أَنْوَاعِ الذَّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَيْهِ، وَ أَوْجِبْ لَنَا عُذْرَكَ عَلَى مَا قَصَّرْنَا فِيهِ مِنْ حَقِّكَ، وَ ابْلُغْ بِأَعْمَارِنَا مَا بَيْنَ أَيْدِينَا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ الْمُقْبِلِ، فَإِذَا بَلَّغْتَنَا فَأَعِنَا عَلَى تَنَاوُلِ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ مِنَ الْعِبَادَةِ، وَ أَدِّنَا إِلَى الْقِيَامِ بِمَا يَسْتَحِقُّهُ مِنَ الطَّاعَةِ، وَ أَجْرِ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ مَا يَكُونُ دَرَكًا لِحَقِّكَ فِي الشَّهْرَيْنِ

سلام بر تو که چه حوادث ناگوار به خاطر تو از ما دفع شد و چه خیراتی که از ناحیه تو نصیب ما گردید.

سلام بر تو و بر شب قدری که از هزار ماه برتر است. سلام بر تو که روزهای قبل انتظارت را می کشیم و حریص به آمدنت بودیم و روزهای آینده چه قدر مشتاق هستیم.

سلام بر تو و بر برتری که از آن محروم شدیم و از برکات گذشته ات بهره مند نگشتیم.

پروردگارا ما اهل این ماهی هستیم که ما را بدان شرافت دادی و ما را به کرم خویش به توسط آن توفیق بخشیدی در حالی که مردم بدبخت آمدن و رفتن آن را نشناختند و به خاطر بدبختی شان از فضل و عظمت این ماه بهره مند نگشتند.

الها تویی صاحب اختیار ما که معرفت ماه رمضان را به ما شناساندی و ما را به آداب آن هدایت فرمودی و با توفیق تو اقدام به روزه و عبادات آن البته به تقصیر و ناقص نمودیم و کمی از بسیار اعمال آن را بجا آوردیم.

خداوندا حمد تراست در حالی که به بد کردن و به ضایع نمودن اعتراف داریم و ندامت واقعی دلها و معذرت خواهی زبان هایمان از روی صدق است پس به ما در آن قسمت هایی که از ماه تقصیر داشتیم حال که اعتراف می کنیم، پاداش خوب ده تا نیکی مرغوب را به دست آوریم و اندوخته های گوناگون را که بدانها علاقمندیم دریافت نمائیم.

خدایا ما را در کوتاهی نسبت به حق خودت ملامت مکن و توفیق درک ماه رمضان آینده را نیز به ما عطا فرما و هرگاه ما را به ماه رمضان سال بعد رساندی برای عبادتی که ترا سزااست یاریمان کن.

و بر رعایت فرمانبری که سزاوار آن ماه است ما را نایل کن و ما را در راهی که موفق به انجام اعمال شایسته بدان گونه که حق توست در ماه رمضان کنونی و رمضان آینده روان کن.

مِنْ شُهُورِ الدَّهْرِ. اللَّهُمَّ وَمَا أَلَمْنَا بِهِ فِي شَهْرِنَا هَذَا مِنْ لَمَمٍ أَوْ إِثْمٍ، أَوْ وَاغَعْنَا فِيهِ مِنْ ذَنْبٍ، وَ اِكْتَسَبْنَا فِيهِ مِنْ خَطِيئَةٍ عَلَى تَعَمُّدٍ مِنَّا، أَوْ عَلَى نِسْيَانٍ ظَلَمْنَا فِيهِ أَنْفُسَنَا، أَوْ اِنْتَهَكْنَا بِهِ حُرْمَةً مِنْ غَيْرِنَا، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتُرْنَا بِسِتْرِكَ، وَ اعْفُ عَنَّا بِعَفْوِكَ، وَ لَا تَنْصِبْنَا فِيهِ لِأَعْيُنِ الشَّامِتِينَ، وَ لَا تَبْسُطْ عَلَيْنَا فِيهِ أَلْسُنَ الطَّاعِنِينَ، وَ اسْتَعْمِلْنَا بِمَا يَكُونُ حِطَّةً وَ كَفَّارَةً لِمَا أَنْكَرْتَ مِنَّا فِيهِ بِرَأْفَتِكَ الَّتِي لَمَّا تَنْفَعُ، وَ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ لَا يَنْقُصُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْبُرْ مُصِيبَتَنَا بِشَهْرِنَا، وَ بَارِكْ لَنَا فِي يَوْمِ عِيدِنَا وَ فِطْرِنَا، وَ اجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْنَا أَجْلَبِهِ لِعَفْوٍ، وَ أَمَحَاهُ لِدَنْبٍ، وَ اغْفِرْ لَنَا مَا خَفِيَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ مَا عَلَنَ. اللَّهُمَّ اسْلُخْنَا بِانْسِلَاخِ هَذَا الشَّهْرِ مِنْ خَطَايَانَا، وَ أَخْرِجْنَا بِخُرُوجِهِ مِنْ سَيِّئَاتِنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَسْعَدِ أَهْلِهِ بِهِ، وَ أَجْزَلِهِمْ قِسْمًا فِيهِ، وَ أَوْفَرِهِمْ حِطًّا مِنْهُ. اللَّهُمَّ وَ مَنْ رَعَى هَذَا الشَّهْرَ حَقَّ رِعَايَتِهِ، وَ حَفِظَ حُرْمَتَهُ حَقَّ حِفْظِهَا، وَ قَامَ بِجُدُودِهِ حَقَّ قِيَامِهَا، وَ اتَّقَى ذُنُوبَهُ حَقَّ تِقَاتِهَا، أَوْ تَقَرَّبَ إِلَيْكَ بِقُرْبِهِ أَوْجَبَتْ رِضَاكَ لَهُ، وَ عَطَفَتْ رَحْمَتُكَ عَلَيْهِ، فَهَبْ لَنَا مِثْلَهُ مِنْ وُجْدِكَ، وَ اعْطِنَا أَوْسَعَاءَهُ مِنْ فَضْلِكَ، فَإِنَّ فَضْلَكَ لَمَّا يَغِيصُ، وَ إِنَّ خَزَائِنَكَ

بارالها هر آنچه از لغزش ها در این ماه از ما سر زد و یا گناهی که در آن انجام دادیم و خطایی که از روی عمد یا فراموشی بجا آوردیم و در آن بر خویش ظلم کردیم و هر آنچه که نسبت به دیگران بی احترامی نمودیم به پوشش خودت بر ما بیوشان و بر محمد و آل او درود فرست و به عفو بر ما ببخش و ما را در معرض دید شماتت کننده قرار مده و زبان طعنه زنها را بر ما مسلط مفرما و ما را به رأفت که قطع نمی شود و به احسانت که کم نمی گردد به کاری وادار که باعث از میان رفتن و پوشاندن چیزی شود که در آن ماه بر ما نهی نموده ای.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، و مصیبت رفتن ماه رمضان را برایمان جبران کن و روز عید فطر ما را مبارک گردان و آن را بهترین روزهایی برایمان قرار ده که جلب عفو را نموده ایم و نابودکننده ترین روزها برای گناه باشد و آنچه از گناهان چه مخفی و چه آشکار سراغ داری مورد عفو قرار ده.

خدایا با به پایان رسیدن این ماه از خطایای ما درگذر و با خروج آن ما را از بدی ها خارج کن و به وسیله ماه مبارک رمضان ما را از سعادت مندترین و از با نصیب ترین و بهره مند ترین افراد آن قرار ده.

بارالها هر که درست آداب رمضان را رعایت کند و به طور صحیح احترام آن را نگه دارد و در اجرای حدود و احکام آن کوشش نماید و از گناهان آن طور که سزاوار است پرهیز کند و یا به توسط کاری که تقرب آور است به سویت تقرب جوید تا رضایت را جلب کند و رحمت را بر خویش معطوف دارد. پس از قدرت خود پاداشی همانند پاداش او به ما ببخش و چند برابر از آنچه به او عنایت کردی از جانب فضلت به ما عطا کن چرا که فضل تو نقصان پذیر نیست.

لَمَا تَنْقُصُ بَيْلَ تَفِيضٍ، وَإِنَّ مَعَادِنَ إِحْسَانِكَ لَا تَفْنَى، وَإِنَّ عَطَاءَكَ لِلْعَطَاءِ الْمُهَنَّا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاكْتُبْ لَنَا مِثْلَ أُجُورِ مَنْ صَامَهُ، أَوْ تَعَبَدَ لَكَ فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَتُوبُ إِلَيْكَ فِي يَوْمِ فِطْرِنَا الَّذِي جَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنِينَ عِيدًا وَسُرُورًا، وَ لِأَهْلِ مِلَّتِكَ مَجْمَعًا وَ مُحْتَشِدًا مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْنَاهُ، أَوْ سَوِّءٍ أَشْرَفْنَاهُ، أَوْ خَاطِرٍ شَرٍّ أَضْمَرْنَاهُ، تَوْبَةً مَنْ لَا يَنْطَوِي عَلَى رُجُوعٍ إِلَى ذَنْبٍ، وَ لَمَا يَعُودُ بَعِيدَهَا فِي خَطِيئَتِهِ، تَوْبَةً نَصُوحًا خَلَصَتْ مِنَ الشُّكِّ وَ الْإِزْيَابِ، فَتَقَبَّلْهَا مِنَّا، وَ ارْضَ عَنَّا، وَ ثَبِّتْنَا عَلَيْهَا. اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا خَوْفَ عِقَابِ الْوَعِيدِ، وَ شَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ حَتَّى نَجِدَ لَدَهُ مَا نَدْعُوكَ بِهِ، وَ كَأَبَهُ مَا نَسْتَجِيرُكَ مِنْهُ. وَ اجْعَلْنَا عِنْدَكَ مِنَ التَّوَابِينَ الَّذِينَ أَوْجِبَتْ لَهُمْ مَحَبَّتِكَ، وَ قَبِلَتْ مِنْهُمْ مَرَاجَعَةَ طَاعَتِكَ، يَا أَعْدِلَ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ تَجَاوَزْ عَن آبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا وَ أَهْلِ دِينِنَا جَمِيعًا مِنْ سَلَفِ مِنْهُمْ وَ مَنْ غَبَرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ نَبِيِّنَا وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ، وَ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ،
صَلَاةً

و گنجینه های تو کم نمی شود بلکه افزون می گردد. و بلکه معادن احسانت فانی نگشته و به تحقیق که عطاء تو عطایی است گوارا.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و برای ما پاداشی همانند پاداش روزه دار ماه رمضان بنویس و یا عبادت آنکه تا روز قیامت بندگی تو را کرده است.

خدایا ما در این روز فطری که برای مؤمنین عید و روز شادمانی، روز اجتماع و روز تعاون برای اهل دینت قرار داده ای از گناهی که آن را انجام داده ایم و یا کار زشتی که در گذشته کرده ایم و یا فکر غلطی که در ذهن گذرانده ایم به سویت توبه می کنیم. تو به کسی که بازگشت به گناه را در دل نمی گذراند توبه خالصی که از شک و تردید پاکیزه باشد. پس آن را از ما قبول کن و از ما راضی باش و توفیق پابرجایی و استقامت عنایت فرما.

پروردگارا ترس از عذاب وعده داده شده و شوق ثواب مقرر گشته را روزیمان کن تا لذت آنچه را که وعده داده ای بر کام جانمان نشیند و از اندوه آنچه را که لازم است به تو پناه ببریم دریابیم.

الها ما را از جمله توبه کنندگان قرار ده که محبتت را بر ایشان واجب فرمودی و این بازگشت افراد به بندگی ات را قبول نموده ای، ای عادل ترین دادگران.

پروردگارا پدران و مادران ما را از اهل دین ما آنهایی که دستشان از دنیا کوتاه شده و آنهایی که زنده اند همه و همه را تا روز قیامت مورد آمرزش خویش قرار ده و از گناهانشان درگذر.

خدایا بر حضرت محمد پیامبر ما و آل او درود فرست همان طور که بر ملائکه مقرب خویش درود می فرستی و بر او و اهل بیت گرامش درود فرست همان گونه که بر پیامبران مرسلت درود فرستی و بر او و اهل بیتش درود فرست همان طور که بر بندگان صالحت درود فرستی و بلکه برتر از آنها ای خدای جهانیان.

تَبْلُغُنَا بِرَكَّتَيْهَا، وَيُنَالُنَا نَفْعُهَا، وَيُسَدِّتَجَابُ لَهَا دُعَاؤُنَا، إِنَّكَ أَكْرَمُ مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَأَكْفَى مَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْهِ، وَأَعْطَى مَنْ سَأَلَ مِنْ فَضْلِهِ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ص: ٢٨٢

درودی که برکت و سودش به ما رسد و دعایمان مستجاب گردد زیرا که تو کریم تر از آنی که از او درخواست شود و بی نیاز کننده ترین کسی هستی که بر او توکل شود و تویی که هر که از او بخواهد می دهی و تویی که بر همه چیز توانایی.

ص: ۲۸۳

(٤٦) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي يَوْمِ الْفِطْرِ، إِذَا انصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ قَامَ قَائِمًا ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ:

يَا مَنْ يَرْحَمُ مَنْ لَمْ يَرْحَمْهُ الْعِيَادُ، وَ يَا مَنْ يَقْبَلُ مَنْ لَمْ يَقْبَلْهُ الْبِلَادُ، وَ يَا مَنْ لَا يَحْتَقِرُ أَهْلَ الْحَاجَةِ إِلَيْهِ، وَ يَا مَنْ لَا يُخَيِّبُ الْمُلْحِنَ عَلَيْهِ، وَ يَا مَنْ لَمْ يَجِبْهُ بِالرَّدِّ أَهْلَ الدَّالَةِ عَلَيْهِ، وَ يَا مَنْ يَجْتَبِي صَغِيرَ مَا يُتَّحَفُ بِهِ، وَ يَشْكُرُ سِيرَ مَا يُعْمَلُ لَهُ، وَ يَا مَنْ يَشْكُرُ عَلَى الْقَلِيلِ وَ يُجَازِي بِالْجَلِيلِ، وَ يَا مَنْ يَدْنُو إِلَى مَنْ دَنَا مِنْهُ، وَ يَا مَنْ يَدْعُو إِلَى نَفْسِهِ مِنْ أَدْبَرِ عُنُقِهِ، وَ يَا مَنْ لَا يُغَيِّرُ النِّعْمَةَ، وَ لَا يُبَادِرُ بِالنَّقْمَةِ، وَ يَا مَنْ يُثْمِرُ الْحَسَنَةَ حَتَّى يُنْمِيَهَا، وَ يَتَجَاوَزُ عَنِ السَّيِّئَةِ حَتَّى يُعْفِيَهَا. انصَرَفَ الْأَمَلُ دُونَ مِوَدَى كَرَمِكَ بِالْحَاجَاتِ، وَ امْتَلَأَتْ بِفَيْضِ جُودِكَ أَوْعِيَةُ الطَّلِبَاتِ، وَ تَفَسَّخَتْ دُونَ بُلُوغِ نِعَتِكَ الصِّفَاتُ، فَلَكَ الْعُلُوُّ الْأَعْلَى فَوْقَ

ص: ٢٨٤

دعای آن گرامی در روز عید فطر و روز جمعه

ای خدایی که رحم می کنی به کسی که بندگان به او رحم نمی کنند و ای آنکه می پذیری آن کسی را که شهرها وی را قبول نمی نمایند و ای کسی که محتاجان در گاهش را خوار نمی نماید و ای آنکه اصرارکنندگان خود را نومید نمی سازند. و ای کسی که دست رد بر پیشانی رو آورندگان به درش نمی زند و ای آنکه ارمغان کوچک بنده اش را قبول می فرماید و به اندک چیزی که برایش انجام می دهند پاداش می دهد.

و ای آنکه عمل کم را می پذیرد و پاداش بزرگ می دهد و ای آنکه روی برگرداننده از خود را به سوی خویش می خواند و ای آنکه نعمت را تغییر نمی دهد و در عذاب نمودن شتاب نمی نماید. و ای کسی که کار خوب را ثمر می بخشد تا آنجا که باور شود و از بدیها می گذرد تا آن را محو و نابود سازد.

الها آرزوها قبل از رسیدن به آخر همراه با کرمت و برآورده شدن حاجات برگشتند و ظرف های مطالبات به وسیله فیض جودت پر شدند و اوصاف قبل از رسیدن به وصف تو از هم متلاشی شدند. پس ترا بالاترین درجه برتری و بزرگترین بزرگی است که برتر از آن بالایی و بزرگی وجود ندارد.

كُلِّ عَالٍ، وَ الْجَلَالُ الْأَمَّجْدُ فَوْقَ كُلِّ جَلَالٍ. كُلُّ جَلِيلٍ عِنْدَكَ صَ غَيْرٍ، وَ كُلُّ شَرِيفٍ فِي جَنْبِ شَرَفِكَ حَقِيرٌ، خَابَ الْوَاْفِدُونَ عَلَى غَيْرِكَ، وَ خَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ إِلَّا لَكَ، وَ ضَاعَ الْمُؤْمِنُونَ إِلَّا بِكَ، وَ أَجْدَبَ الْمُتَتَجِعُونَ إِلَّا مَنْ انْتَجَعَ فَضْلَكَ. بَابُكَ مَفْتُوحٌ لِلرَّاعِبِينَ، وَ جُودُكَ مُبِيحٌ لِلسَّائِلِينَ، وَ إِعَانَتُكَ قَرِيبَةٌ مِنَ الْمُسْتَعِينِينَ. لَمَّا يَخِيبُ مِنْكَ الْآمِلُونَ، وَ لَا يَبْأَسُ مِنْ عَطَائِكَ الْمُتَعَرِّضُونَ، وَ لَا يَشْقَى بِنَقْمَتِكَ الْمُسْتَعْفِرُونَ. رِزْقُكَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصَاكَ، وَ حِلْمُكَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ نَاوَاكَ، عَادَتُكَ الْإِحْسَانُ إِلَى الْمُسْتَبِينِ، وَ سُنَّتُكَ الْإِبْقَاءُ عَلَى الْمُعْتَدِينَ، حَتَّى لَقَدْ غَرَّتْهُمْ أَنَاتُكَ عَنِ الرَّجُوعِ، وَ صَدَّاهُمْ إِمْهَالُكَ عَنِ النَّزُوعِ، وَ إِنَّمَا تَأْنَيْتَ بِهِمْ لِيَفِيئُوا إِلَى أَمْرِكَ، وَ أَمَهَلْتَهُمْ ثِقَةً بِدَوَامِ مُلْكِكَ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ خَتَمْتَ لَهُ بِهَا، وَ مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ خَذَلْتَهُ لَهَا، كُلُّهُمْ صَائِرُونَ، إِلَى حُكْمِكَ، وَ أَمُورُهُمْ آئِلَةٌ إِلَى أَمْرِكَ، لَمْ يَهْنُ عَلَى طُولِ مُدَّتِهِمْ سُلْطَانُكَ، وَ لَمْ يَدْخُصْ لِتَرْكِ مُعَاجَلَتِهِمْ بُرْهَانُكَ، حُجَّتُكَ قَائِمَةٌ لَا تُدْخِصُ، وَ سُلْطَانُكَ ثَابِتٌ لَا يَزُولُ، فَالْوَيْلُ الدَّائِمُ لِمَنْ جَنَحَ عَنْكَ، وَ الْخَيْبَةُ الْخَاذِلَةُ لِمَنْ خَابَ مِنْكَ، وَ الشَّقَاءُ الْأَشْقَى لِمَنْ اغْتَرَّ بِكَ، مَا أَكْثَرَ

خداوندا، هر بزرگی نزد تو کوچک و هر شریفی در کنار شرف حقیر، آنهایی که به غیر تو روی آوردند نومید شدند و آنهایی که جز ترا خواستند ضرر کردند و آنان که به درگاه غیر تو التماس نمودند ضایع شدند. حاجتمندان جز آن کس که فقط از تو احسان درخواست کرد گرفتار و بدبخت گشتند.

الها در خانه ات به سوی میل کنندگان باز وجودت برای پرسش کنندگان حلال و یاریت برای استغاثه کنندگان در گاهت آماده است.

پروردگارا آرزومندان از تو محروم نمی شوند و درخواست کنندگان از عطایت نومید نمی گردند و استغفار کنندگان به عذابت بدبخت نمی گردند.

خداوندا روزی تو برای آنکه نافرمانی ات کرده گسترده و بردباری ات برای آنکه با تو دشمنی نموده آماده است. الها عادت تو احسان به گنهکاران و سنت تو بر تجاوز پیشه گان مهربانی است تا آنجا که مهلت دادن تو به آنها سبب غرورشان شده و آنها را از ترک گناه بازداشته.

بارالها تو به آنها فرصت دادی تا شاید بازگشت نمایند و اگر به آنها مهلت دادی به خاطر اعتماد به دوام سلطنت خود می باشد. بنابراین هر که اهل نیکبختی باشد عاقبتش را به خیر گردانیدی و هر که اهل بدبختی باشد او را به خاطر شقاوتش خوار کردی. چه خوشبخت و چه بدبخت هر دو به حکم تو می رسند و کارهایشان به فرمان تو باز می گردد. مهلت طولانی دادن به ایشان سلطنت تو را سست نسازد و شتاب نکردنت در مؤاخذة آنها برهانت را باطل نمی گرداند.

آری دلیل و برهانت پابرجا و سلطنتت ثابت و استوار است پس عذاب همیشگی برای کسی که از تو روی برگرداند و نومیدی خورکننده کسی راست که از تو نومید شده و بدبختترین بدبختی برای آنکه به کرم تو مغرور گشته.

تَصَيَّرَفَهُ فِي عَذَابِكَ! وَمَا أَطْوَلَ تَرَدُّدَهُ فِي عِقَابِكَ! وَمَا أَبْعَدَ غَايَتَهُ مِنَ الْفَرَجِ! وَمَا أَقْنَطَهُ مِنْ سُهُولَةِ الْمَخْرَجِ! عَدْلًا مِنْ قَضَائِكَ لَا تَجُورُ فِيهِ، وَإِنْصَافًا مِنْ حُكْمِكَ لَمَا تَحِيفُ عَلَيْهِ. فَقَدْ ظَاهَرَتِ الْحُجُجُ، وَأَبْلَيْتِ الْأَعْيَادُ، وَقَدْ تَقَدَّمْتَ بِالْوَعِيدِ، وَتَلَطَّفْتَ فِي التَّرْغِيبِ، وَضَرَبْتَ الْأَمْثَالَ، وَأَطَلْتَ الْأِمْهَالَ، وَأَخْرَجْتَ وَأَنْتَ مُسِيءٌ تَطِيعٌ لِلْمَعَاجِلِ، وَتَأْنَيْتِ وَأَنْتَ مَلِيءٌ بِالْمُبَادَرَةِ، لَمْ تَكُنْ أَنْتَ عَجْزًا، وَلَئِنْ إِمْهَالَكَ وَهِنًا، وَلَئِنْ إِمْسَاكَكَ غَفْلَةً، وَلَئِنْ أَنْتَ أَنْتَ مُدَارَاةً، بَلْ لَتَكُونَ حُجَّتُكَ أَبْلَغُ، وَكَرَمُكَ أَكْمَلُ، وَإِحْسَانُكَ أَوْفَى، وَنِعْمَتُكَ أَتَمُّ، كَمَلَّ ذَلِكُكَ كَانَ وَلَمْ تَزَلْ، وَهُوَ كَائِنٌ وَلَا تَزَالُ. حُجَّتُكَ أَجَلٌ مِنْ أَنْ تُوصَفَ بِكُلِّهَا، وَمَجِيدُكَ أَرْفَعُ مِنْ أَنْ يُجِدَّ بِكُنْهِهِ، وَنِعْمَتُكَ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُحْصِيَ بِأَسْرِهَا، وَإِحْسَانُكَ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُشْكِرَ عَلَيْهِ. وَقَدْ قَصَّ رَبِّي السِّكُوتَ عَنْ تَحْمِيدِكَ، وَفَهَّنِي الْإِمْسَاكَ عَنْ تَمْجِيدِكَ، وَقُصَارَايَ الْإِقْرَارُ بِالْحُسُورِ، لَا رَغْبَةَ يَا إِلَهِي! بَلْ عَجْزًا. فَهَذَا أَنَا ذَا أَوْمِكَ بِالْوِفَادَةِ، وَأَسْأَلُكَ حُسْنَ الرَّفَادَةِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاسْمَعْ نَجْوَايَ، وَاسْتَجِبْ دُعَائِي، وَلَا تَخْتِمْ يَوْمِي بِخَيْبَتِي، وَلَا تَجْبِهْنِي بِالرَّدِّ فِي مَسْأَلَتِي، وَأَكْرِمْ مِنْ عِنْدِكَ

چه بسیار است شامل شدن او عذابت را و چه طولانی است رفت و برگشت او عقابت را و چه دور است پایان غم و اندوهش و چه نومید است از به آسانی نجات یافتن! تو به خاطر قضاوت عادلانه ات ظلم نمی کنی و به علت انصاف توست که بر او ستم روا نمی داری.

پروردگارا، تو حجت ها را ظاهر ساختی و عذر و بهانه ها را برداشتی، وعده ها را اعلام نمودی و با لطف خود ترغیب و تشویق کردی و در تأیید فرمایشات خویش مثالها زدی، مهلت را طولانی کرده و کیفر را به تأخیر انداختی در حالی که تو قادر به شتاب در عذاب هستی ولی شتاب نفرمودی.

خدایا درنگ تو از روی عجز نیست، مهلت دادنت به خاطر سستی نمی باشد، خودداری ات از روی بی خبری نیست، تأخیر انداختنت از روی مدارا نمی باشد، بلکه برای آن است که حجت را برسانی و کرمت را کامل تر و احسانت را فراوان تر و نعمت را تمام تر دهی و همه اینها همیشه بوده و هست.

حجت تو بزرگتر از آن است که به طور کامل توصیف گردد و عظمت تو بالاتر از آن است که حقیقت آن اندازه گیری شود و نعمت تو بیشتر از آن است که همه آنها شماره گردد و احسانت فراوان تر از آن است که به طور مختصر سپاسگزاری شود. خداوند اسکوت مرا از حمد تو ناتوان ساخته و خودداری مرا از تمجیدت در مانده کرده و تمام تلاش من اعتراف به درماندگی است نه از روی بی میلی از حمد تو بلکه خدای من از روی عجز و ناتوانی.

حالا- این بنده به درگاہت روی آورده و تقاضای بخشش شایسته را دارد، پس بر محمد و آل او درود فرست و راز دلم را گوش ده و دعایم را مستجاب کن و روزم را به نو میدی تمام مکن و دست رد بر پیشانی ام مزن، رفتنم را به درگاہت و بازگشتم را به سویت ارج نه.

مُنْصَرَفِي، وَإِلَيْكَ مُنْقَلَبِي، إِنَّكَ غَيْرُ ضَائِقٍ بِمَا تُرِيدُ، وَلَا عَاجِزٍ عَمَّا تُسْأَلُ، وَأَنْتَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

ص: ٢٩٠

زیرا که تو هرچه خواهی برایت مشکل نیست و از آنچه از تو مسئلت می جویند ناتوان نیستی و تو بر انجام هر کاری توانایی و نیست هیچ حول و قوه ای مگر به یاری پروردگار بلندمرتبه.

ص: ۲۹۱

(٤٧) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي يَوْمِ عَرَفَةَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بَدِيحَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، رَبِّ الْأَرْبَابِ، وَإِلَهُ كُلِّ مَلُوءٍ، وَ خَالِقَ كُلِّ مَخْلُوقٍ، وَ وَارِثَ كُلِّ شَيْءٍ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، وَ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ عِلْمُ شَيْءٍ، وَ هُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبٌ. أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَحَدُ الْمُتَوَحَّدُ الْفَرْدُ الْمُتَفَرَّدُ

وَ أَنْتَ اللَّهُ لَمَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْمُتَكْرِمُ، الْعَظِيمُ الْمُتَعَظَّمُ، الْكَبِيرُ الْمُتَكَبِّرُ، وَ أَنْتَ اللَّهُ لَمَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْعَلِيُّ الْمُتَعَالِي، الشَّدِيدُ الْمِحَالِ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، السَّمِيعُ الْبَصِيرُ، الْقَدِيمُ الْخَبِيرُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، الدَّائِمُ الْأَدْوَمُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ

ص: ٢٩٢

دعای امام علیه السلام در روز عرفه

حمد مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان است، بارالها تراست حمد که به وجود آورنده آسمان ها و زمین هستی، صاحب جلالت و کرامت، ربّ اربابان، خدای هر پرستیده شده، آفریننده هر آفریده، وارث کل عالم، خدایی که هیچ چیز مثل او نیست، و هیچ چیز از دیدنش پنهان نمی باشد، و او بر همه چیز احاطه دارد، و او مراقب همه چیز است. تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که کریم و بالاتر از کریمی و بزرگ و بالاتر از بزرگی و کبیر و بلکه اکبر است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که رحیم و رحمن و بسیار دانا و حکیم است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که شنوا و بینا و ازلی و آگاه است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که کریم و بخشنده و بخشنده و بخشنده و بخشنده دارد.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که اول قبل از هر چیز و آخر بعد از هر عدد است.

أَحِيدٍ، وَالْآخِرُ بَعِيدٌ كُلُّ عِيدٍ. وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الدَّانِي فِي عُلُوِّهِ، وَالْعَالِي فِي دُنُوِّهِ. وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، ذُو الْبَهَاءِ وَالْمَجِيدِ، وَالْكَبْرِيَاءِ وَالْحَمِيدِ. وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْعَلِيمُ أَنْشَأْتَ الْأَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ سِنَخٍ، وَصَوَّرْتَ مَا صَوَّرْتَ مِنْ غَيْرِ مَثَالٍ، وَابْتَدَعْتَ الْمُبْتَدَعَاتِ بِلَا احْتِدَاءٍ. أَنْتَ الَّذِي قَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا، وَيَسَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَيْسِيرًا، وَدَبَّرْتَ مَا دُونَكَ تَدْبِيرًا. أَنْتَ الْعَلِيمُ لَمْ يُعْنِكَ عَلَى خَلْقِكَ شَرِيكٌ، وَلَمْ يُوَازِرْكَ فِي أَمْرِكَ وَزِيرٌ، وَلَمْ يَكُنْ لَكَ مُشَاهِدٌ وَلَا نَظِيرٌ. أَنْتَ الْعَلِيمُ أَرَدْتَ فَكَانَ حَتْمًا مِمَّا أَرَدْتَ، وَقَضَيْتَ فَكَانَ عَدْلًا مِمَّا قَضَيْتَ، وَحَكَمْتَ فَكَانَ نَصْفًا مِمَّا حَكَمْتَ. أَنْتَ الْعَلِيمُ لَمَّا يَحْوِيكَ مَكَانٌ، وَلَمْ يَقُمْ لِسُلْطَانِكَ سُلْطَانٌ، وَلَمْ يُعِيكَ بُرْهَانٌ وَلَا بَيَانٌ. أَنْتَ الَّذِي أَحْصَيْتَ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا، وَجَعَلْتَ لِكُلِّ شَيْءٍ أَمَدًا، وَقَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا. أَنْتَ الَّذِي قَصَّرْتَ الْأَوْهَامَ عَنْ ذَاتِيكَ، وَعَجَزْتَ الْأَفْهَامَ عَنْ كَيْفِيَّتِكَ، وَلَمْ تُدْرِكِ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَيْتِيكَ. أَنْتَ الَّذِي لَا تُحَدِّدُ فَتَكُونُ مَحْدُودًا، وَلَمْ تَمَثَلْ فَتَكُونُ مَوْجُودًا، وَلَمْ تَلِدْ فَتَكُونِ مَوْلُودًا. أَنْتَ الْعَلِيمُ لَا ضِدَّ مَعَكَ فَيَعَانِدُكَ، وَلَا عَدْلَ لَكَ فَيُكَاثِرُكَ، وَلَا نِدًّا لَكَ

و تویی خدایی که خدایی غیر از تو نیست، خدایی که در عین بلند مرتبه بودن نزدیک و در عین نزدیکی بلند مرتبه است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که دارای ارزش و بزرگی است و شایسته کبریایی و ستایش است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که چیزها را بدون خمیر مایه اولیه آفرید و صورت ها را بدون نمونه و مانند ترسیم می کند و مخلوقات جدیدش را از کسی تقلید و پیروی نمی کند.

تویی خدایی که بر هر چیز، اندازه ای قرار دادی و هر چیز را برای آنچه از آن خواسته می شود آماده ساخته ای و آنچه را جز توست آراسته گردانیده ای.

تویی که در خلق موجودات، شریک یاری ات نمی کند و در کار تو وزیر و معاونی ترا کمک نمی نماید و کسی بر تو شاهد و ناظر نمی باشد.

تویی که به هر کاری اراده کنی به طور قطع انجام می گیرد و آنچه حکم کرده ای از روی عدل و آنچه فرمان داده ای از روی انصاف بوده است.

الها تویی که بدون مکان هستی و در برابر سلطنت کسی سلطه ندارد و برهان و بیان افراد ترا ناتوان نساخته است.

تویی که همه چیزها را شمارش کرده ای و برای هر چیزی انتهایی قرار داده ای و هر چیز را به مقدار معلوم ایجاد فرموده ای.

تویی که اذهان از درک حقیقت ذات عاجزند فهم ها از کیفیت ناتوانند و دیده ها جای ترا نیافتند.

تویی آن خدایی که حدی نداری تا محدود شوی و به تصور نیایی تا دریافته گردی و فرزند نیوردی تا زائیده شوی.

فِيَعَارِضَكَ، أَنْتَ اللَّيْذَى ابْتِدَاءً، وَ اخْتَرَعَ، وَ اسْتَبَدَّ، وَ ابْتَدَعَ، وَ أَحْسَنَ صُنْعَ مَا صَنَعَ. سُبْحَانَكَ! مَا أَجَلُ شَأْنِكَ! وَ أَسْرَعُ فِي
الْأَمَانِ مَكَانِكَ! وَ أَصْدَعُ بِالْحَقِّ فُوقَانِكَ! سُبْحَانَكَ مِنْ لَطِيفِ مَا أَلْطَفَكَ! وَ رَعُوفِ مَا أَرْأَفَكَ! وَ حَكِيمِ مَا أَعْرَفَكَ! سُبْحَانَكَ
مِنْ مَلِيكَ مَا أَمْنَعَكَ! وَ جَوَادِ مَا أَوْسَعَكَ! وَ رَفِيعِ مَا أَرْفَعَكَ! ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ الْحَمْدِ. سُبْحَانَكَ! بَسَطْتَ بِالْخَيْرَاتِ
يَدَكَ، وَ عَرَفْتَ الْهِدَايَةَ مِنْ عِنْدِكَ، فَمَنْ التَّمَسَّكَ لِدِينِ أَوْ دُنْيَا وَجَدَكَ. سُبْحَانَكَ! خَضَعَ لَكَ مَنْ جَرَى فِي عِلْمِكَ، وَ خَشَعَ
لِعَظَمَتِكَ مَا دُونَ عَرْشِكَ، وَ انْقَادَ لِلتَّسْلِيمِ لَكَ كُلَّ خَلْقِكَ، سُبْحَانَكَ! لَا تُحَسُّ وَ لَا تُجَسُّ وَ لَا تُمَسُّ وَ لَا تُكَادُّ وَ لَا تُمَاطُّ وَ لَا
تُنَازَعُ وَ لَا تُجَارَى وَ لَا تُمَارَى وَ لَا تُخَادَعُ وَ لَا تُمَازَرُ. سُبْحَانَكَ! سَبِيلُكَ حَيْدٌ وَ أَمْرُكَ رَشْدٌ، وَ أَنْتَ حَيٌّ صِدْقٌ. سُبْحَانَكَ!
قَوْلِكَ حُكْمٌ، وَ قَضَاؤُكَ حَقٌّ، وَ إِرَادَتُكَ عَزْمٌ. سُبْحَانَكَ! لَا رَادَ لِمَشِيئَتِكَ، وَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِكَ. سُبْحَانَكَ! بَاهِرَ الْآيَاتِ، فَاطِرَ
السَّمَاوَاتِ، بَارِيَّ النَّسِيمَاتِ. لَكَ الْحَمْدُ حَمِيداً يَدُومُ بِدَوَامِكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمِيداً خَالِداً بِنِعْمَتِكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمِيداً يُوَازِي
صُنْعَكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ

تویی که ضد نداری تا با تو ستیز کند و مانندی نداری که بر تو سزاواری نماید و همتایی برایت نیست تا با تو معارضه نماید.

تویی که ابتداء و اختراع و احداث و به وجود آورنده مخلوقات هستی و آفرینش آنچه را که آفریدی نیکو گرداندی.

منزهی تو! منزلت تو چه بزرگ و قدر تو چه بلند است و چه آشکارا حق را از باطل جدا ساخته ای.

منزهی تو! ای لطف کننده به بندگان چقدر لطف تو فراوان است و ای مهربانی که مهربانی ات بسیار است و ای حکیم و آگاه که آگاهی ات فراوان است.

منزهی تو! ای توانایی که توانایی ات بسیار و ای بخشنده که بخشش تو زیاد و ای بلند مرتبه که مرتبه ات از همه بالاتر است. تویی که صاحب ارزش و بزرگی و کبریایی و حمد می باشی.

منزهی تو! دستت را برای رساندن خیر باز گذاشته ای و هدایت و ارشاد از ناحیه تو شناخته شده و هر که به دین و یا دنیا متمسک شود ترا خواهد یافت.

منزهی تو! هر کس در جریان دانش تو قرار گیرد خاضع در گاهت خواهد شد و آنچه زیر عرش توست خاشع در مقابل عظمت می باشد و همه مخلوقات برای اطاعت از تو فرمانبرند.

منزهی تو! محسوس به حواس نیستی و با دست مالیدن و اتصال لمس نمی شوی و کسی نمی تواند تو را فریب دهد و تو را دور سازد و یا با تو درگیر شود و بر تو غلبه کرده و با تو خدعه و مکر نماید.

منزهی تو! راحت هموار و فرمانت رشد و تعالی است و تویی زنده بی نیاز.

منزهی تو! گفتارت حکمت آمیز و فرمانت قطعی و اراده ات قاطع است.

منزهی تو! کسی نمی تواند اراده ات را برگرداند و چیزی از کلمات را تغییر دهد.

منزهی تو! آیات آشکار و غالب است، تویی که پدید آورنده آسمان هایی، آفریننده جهان هایی.

حمد مخصوص توست، حمدی که به دوام تو دائم باشد و حمد تراست، حمدی که به وسیله نعمت هایت جاودانه باشد و حمد تراست حمدی که موازی و برابر با خلق تو باشد.

حَمْدًا يَزِيدُ عَلَي رِضَاكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا مَعَ حَمْدِ كُلِّ حَامِدٍ، وَ شُكْرًا يَقْضِي عَنْهُ شُكْرُ كُلِّ شَاكِرٍ، حَمْدًا لَا يَنْبَغِي إِلَّا لَكَ، وَ لَمَّا يُتَقَرَّبُ بِهِ إِلِمَا إِلَيْكَ، حَمْدًا يُسْتَدَامُ بِهِ الْأَوَّلُ، وَ يُسْتَدْعَى بِهِ دَوَامُ الْآخِرِ. حَمْدًا يَتَضَاعَفُ عَلَي كُرُورِ الْأَزْمَنِهِ، وَ يَتَزَايِدُ أَضْعَافًا مُتَرَادِفَةً. حَمْدًا يَعْجِزُ عَنْ إِحْصَائِهِ الْحَفْظُهُ، وَ يَزِيدُ عَلَي مَا أَحْصَيْتَهُ فِي كِتَابِكَ الْكُتُبُهُ، حَمْدًا يُوَازِنُ عَرْشَكَ الْمَجِيدَ وَ يُعَادِلُ كُرْسِيِّكَ الرَّفِيعَ. حَمْدًا يَكْمُلُ لَدَيْكَ ثَوَابُهُ، وَ يَسْتَغْرِقُ كُلَّ جَزَاءٍ جَزَاؤُهُ، حَمْدًا ظَاهِرُهُ وَفَق لِبَاطِنِهِ، وَ بَاطِنُهُ وَفَق لِيَصْدَقَ التِّيهِ، حَمْدًا لَمْ يَحْمَدَكَ خَلْقٌ مِثْلُهُ، وَ لَا يَعْرِفُ أَحَدٌ سِوَاكَ فَضْلَهُ، حَمْدًا يُعَانُ مِنَ اجْتِهَادِ فِي تَعْدِيدِهِ، وَ يُؤَيِّدُ مَنْ أَغْرَقَ نَزْعًا فِي تَوْفِيَّتِهِ، حَمْدًا يَجْمَعُ مَا خَلَقْتَ مِنَ الْحَمِيدِ، وَ يَنْتَظِمُ مَا أَنْتَ خَالِقُهُ مِنْ بَعِيدٍ، حَمْدًا لَا حَمِيدٌ أَقْرَبُ إِلَي قَوْلِكَ مِنْهُ، وَ لَا أَحْمِيدٌ مِمَّنْ يَحْمَدُكَ بِهِ، حَمْدًا يُوجِبُ بِكَرَمِكَ الْمَزِيدَ بِوُفُورِهِ، وَ تَصِلُهُ بِمَزِيدٍ بَعْدَ مَزِيدٍ طَوَّلًا مِنْكَ، حَمْدًا يَجِبُ لِكْرَمِ وَجْهِكَ، وَ يُقَابِلُ عِزَّ جَلَالِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، الْمُتَنَجِّبِ الْمُضِيَّ طَفَى الْمُكْرَمِ الْمُقَرَّبِ، أَفْضَلَ صِلَمَوَاتِكَ، وَ بَارِكْ عَلَيْهِ أَتَمَّ بَرَكَاتِكَ، وَ تَرَحَّمْ عَلَيْهِ أَمْتَع رَحْمَاتِكَ. رَبِّ

و حمد تراست، حمدی که بر خشنودی ات بیفزاید و حمد تراست، حمدی که با حمد هر حمد کننده ای همراه باشد و شگری که شکر هیچ شکرگزاری به پایه آن نرسد.

حمدی که فقط ترا سزاست و جز به سوی تو وسیله تقرب نگردد.

حمدی که باعث شود نعمت اول ادامه یافته و نعمت آخر به وسیله آن جاودانه گردد.

حمدی که در گردش روزگار اضافه گردد و با اضافه شدن پی در پی افزون شود.

حمدی که فرشتگان نگهبانت از شمارشش عاجز شوند و بر آنچه نویسندگان در کتاب تو ضبط نموده اند فزونی گیرد.

حمدی که هموزن عرش بزرگت و برابر کسی بلند پایه ات باشد.

حمدی که پاداش آن نزد تو کامل باشد، و پاداش همه پاداش ها را در بر گیرد.

حمدی که ظاهرش مطابق با باطنش و باطنش موافق با صدق نیت باشد.

حمدی که آفریده شده ای مانند آن را بجا نیاورده باشد و کسی جز خودت فضل آن را نمی شناسد.

حمدی که هر که در مواظبت آن کوشد یاری گردد و هر که در رعایت آداب آن کوتاهی کند کمک شود.

حمدی که هر حمدی را که آفریده ای جمع نماید، و هر حمدی را که در آینده خلق کنی به یک رشته درآورد.

حمدی که هیچ حمدی به گفتارت نزدیک تر و حمدکننده ای از کسانی که ترا حمد می کنند نباشد.

حمدی که به خاطر بسیاریش به وسیله کرمیت نعمت ها را فراوان گرداند و تو آن را از روی فضل و کرامت با فزونی پی در پی همراه نمایی.

حمدی که شایسته عظمت تو و برابر با عزت و جلالت باشد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست همو که برگزیده، پسندیده، گرامی و مقرب است برترین درودهای خود را به او فرست و کامل ترین برکات را بر او نازل کن و سودمندترین مهربانی هایت را نثارش کن.

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، صَلِّ لِمَا زَاكِيَهُ لَا تَكُونُ صَلَاةً أَرْكَى مِنْهَا، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً نَامِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةً أَنْمَى مِنْهَا، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً رَاضِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةً فَوْقَهَا.

رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، صَلِّ لِمَا تُرْضِيهِ وَتَزِيدُ عَلَى رِضَاهُ، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيكَ وَتَزِيدُ عَلَى رِضَاكَ لَهُ وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً لَا تُرْضِي لَهُ إِلَّا بِهَا، وَلَا تَرَى غَيْرَهُ لَهَا أَهْلًا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تُجَاوِزُ رِضْوَانَكَ، وَيَتَّصِلُ بِتَصَالُهَا بِبِقَائِكَ، وَلَا يَنْفَدُ كَمَا لَا يَنْفَدُ كَلِمَاتُكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، صَلِّ لِمَا تَنْتَظِمُ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ، وَتَشْتَمِلُ عَلَى صَلَوَاتِ عِبَادِكَ مِنْ جَنَّكَ وَإِنْسِكَ وَأَهْلِ إِجَابَتِكَ، وَتَجْتَمِعُ عَلَى صَلَاةِ كُلِّ مَنْ ذَرَأَتْ وَبَرَأَتْ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ، صَلَاةً تُحِيطُ بِكُلِّ صَلَاةٍ سَالَفِهِ وَمُسْتَأْنَفِهِ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ، صَلَاةً مَرْضِيَةً لَكَ وَلِمَنْ دُونَكَ،

وَ تُنْشِئُ مَعَ ذَلِكَ صَلَوَاتٍ تُضَاعِفُ مَعَهَا تِلْكَ الصَّلَوَاتِ عِنْدَهَا، وَتَزِيدُهَا عَلَى كُرُورِ الْأَيَّامِ زِيَادَةً فِي تَضَاعِيفٍ لَا يَعُدُّهَا غَيْرُكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى أَطْيَابِ أَهْلِ بَيْتِهِ الْعَدِيدِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِكَ، وَجَعَلْتَهُمْ خَزَنَةَ عِلْمِكَ، وَحَفَظْتَ دِينَكَ، وَخُلَفَاءَكَ فِي أَرْضِكَ، وَحُجَجَكَ

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، درودی پاکیزه که پاکیزه تر از آن نباشد. و بر او درود فرست، درودی فزاینده که درودی افزون کننده تر از آن نباشد. و بر او درود فرست، درودی خشنود کننده که درودی بالاتر از آن نباشد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که او را راضی سازد و بر رضایتش بیفزاید. و بر او درود فرست، درودی که تو را راضی سازد و بر رضایتت بیفزاید.

و بر او درود فرست، درودی که به جز آن راضی نباشی. و غیر آن را سزاوار نبینی.

الها بر محمد و آل او درود فرست، درودی که از رضای تو بگذرد و به بقاء و هستی تو متصل گردد و فانی و نابود نشود همان طور که کلمات فانی نمی گردند.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که در برگیرنده درود فرشتگان و پیامبران و رسولان و اهل طاعت باشد و درودی که بندگان از جنّ و انسان و پذیرندگان دعوت تو را شامل شود و درود هر که را از انواع آفریدگان که پدید آورده ای گرد آورد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که هر درود گذشته و حال را در بر گیرد. و بر او و آلش درود فرست، درودی که مورد رضای تو و غیر تو نباشد. درودی که با آنچه گفته شد درودهایی را خلق کنی و آنها را چندین برابر سازی و در گردش روزگار آنها را افزون نمایی، افزون شدنی که فقط خودت قادر به شمارش آنها باشی.

بارالها با پاکیزگان اهل پیامبر، همان هایی که برای اجرای فرامینت برگزیدی درود فرست همان هایی که گنجینه های علمت و حافظان دینت و جانشینان روی زمینت و حجت ها برای بندگان قرار دادی.

عَلَىٰ عِبَادِكَ، وَ طَهَّرْتَهُمْ مِنَ الرَّجْسِ وَ الدَّنَسِ تَطْهِيراً بِإِرَادَتِكَ، وَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَيْكَ، وَ الْمَسْلَكَ إِلَىٰ جَنَّتِكَ، رَبِّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلِّ لِمَا تُعْزِلُ لَهُمْ بِهَا مِنْ نَحْلِكَ وَ كَرَامَتِكَ، وَ تَكْمِلُ لَهُمُ الْأَشْيَاءَ مِنْ عَطَايَاكَ وَ نَوَافِلِكَ، وَ تُوفِّرُ عَلَيْهِمُ الْحِطَّ مِنْ عَوَاتِدِكَ وَ فَوَاقِدِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ صَلِّ لِمَا أَمِدَ فِي أَوْلِيَّهَا، وَ لَا غَايَةَ لِأَمِيدِهَا، وَ لَا نَهَايَةَ لِآخِرِهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِمْ زِنَهُ عَرْشِكَ وَ مَا دُونَهُ، وَ مِلْءَ سَمَاوَاتِكَ وَ مَا فَوْقَهُنَّ، وَ عِدَدَ أَرْضِيكَ وَ مَا تَحْتَهُنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ، صَلِّ لِمَا تُقَرِّبُهُمْ مِنْكَ زُلْفَىٰ، وَ تَكُونُ لَكَ وَ لَهُمْ رِضَىٰ، وَ مُتَّصِلَةً بِنظَائِرِهِنَّ أَبَداً. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَيْدَتَ دِينَكَ فِي كُلِّ أَوَانٍ بِإِمَامِ أَقَمْتَهُ عَلَماً لِعِبَادِكَ، وَ مَنَاراً فِي بِلَادِكَ بَعِيدَ أَنْ وَصَلَتْ حَبْلُهُ بِحَبْلِكَ، وَ جَعَلْتَهُ الدَّرَبَةَ إِلَىٰ رِضْوَانِكَ، وَ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ، وَ حَيَّدْتَ مَعْصِيَتَهُ، وَ أَمَرْتَ بِإِمْتِثَالِ أَوْامِرِهِ، وَ الْإِنْتِهَاءِ عِنْدَ نَهْيِهِ، وَ أَلَّا يَتَقَدَّمَ مُتَقَدِّمٌ، وَ لَا يَتَأَخَّرَ عَنْهُ مُتَأَخِّرٌ فَهُوَ عِضْمَةُ اللَّائِدِينَ، وَ كَهْفُ الْمُؤْمِنِينَ وَ عُرْوَةُ الْمُتَمَسِّكِينَ، وَ بَهَاءُ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ فَأَوْزِعْ لَوْلِيكَ شُكْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيْهِ، وَ أَوْزِعْنَا مِثْلَهُ فِيهِ، وَ آتِهِ مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَاناً نَصِيراً، وَ افْتَحْ لَهُ فَتْحاً يَسِيراً، وَ أَعِنِّهِ بِرُكْنِكَ الْأَعَزِّ، وَ أَشَدِّ

همان‌هایی که به اراده خودت از هر ناپاکی و پلیدی پاکشان فرمودی و ایشان را وسیله‌ای برای ارتباط با خودت و راهی به سوی بهشت گردانیدی.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که به توسط آن بخشش و کرامت را نسبت به ایشان فراوان گردانی و همه چیز از کرامت و عطایات را برای آنها کامل نمایی و حظ و بهره عنایات را برای ایشان فراوان کنی الهی بر حضرت محمد و بر اهل بیت گرامش درود فرست، درودی که اول آن حدّ و آخر آن پایان نداشته باشد.

خدایا بر آن بزرگواران به وزن عرش خود و آنچه در زیر عرش است و به اندازه آنچه آسمان‌هاست و فوق آسمان‌هاست را پر می‌کند. و به تعداد زمین‌هاست و آنچه در زیر زمین‌هاست و بین آنهاست درود فرست، درودی که آنها را به کمال قرب تو رساند و برای تو و ایشان رضامندی آورد و همیشه به مثل آن درودها پیوسته باشد.

الهی دینت را در هر زمان به توسط امامی که برای بندگانت علامت و در شهرها نشانه بوده اند برپا داشتی و تأیید نمودی بعد از آنکه دوستی آن امام را به دوستی خود پیوند زدی و وی را سبب خشنودی خویش گردانیدی و طاعت او را واجب نمودی و مردم را از نافرمانی اش بر حذر داشتی و فرمان دادی تا از دستوراتش اطاعت کنند و از آنچه را که نهی می‌نماید اجتناب نمایند و از آن امام جلو نیفتند و در اجرای دستوراتش از او عقب نمانند.

امامی که حافظ پناهندگان و پناه اهل ایمان و ریسمان اهل توسل و بهاء جهانیان است.

بار پروردگارا پس بر ولایت شکر آنچه را که بر او تفضّل فرمودی الهام فرما و توفیق همان نوع شکرگزاری را به وسیله آن گرامی به ما عنایت کن و از جانب فضلت به او قدرت و پیروزی ده و درها را به روی او بگشا آن هم گشودنی آسان و او را به تواناترین تکیه گاهت یاری فرما و توانائیش را محکم گردان.

أَزْرَهُ، وَقُوَّ عَضُدَهُ، وَرَاعِهِ بَعَيْنِكَ، وَاحْمِهِ بِحِفْظِكَ وَانصُرْهُ بِمَلَائِكَتِكَ، وَامْدُدْهُ بِجُنْدِكَ الْأَغْلَبِ، وَاقِمْ بِهِ كِتَابَكَ وَحُدُودَكَ
وَشَرَائِعَكَ وَسُنَنَ رَسُولِكَ -صَلَوَاتُكَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَآلِهِ- وَأَحْيِ بِهِ مَا أَمَاتَهُ الظَّالِمُونَ مِنْ مَعَالِمِ دِينِكَ، وَاجْلُ بِهِ صَدَاءَ الْجُورِ
عَنْ طَرِيقَتِكَ، وَأَبِغْ بِهِ الضَّرَاءَ مِنْ سَبِيلِكَ، وَأَزِلْ بِهِ النَّاكِبِينَ عَنْ صِرَاطِكَ، وَامْحَقْ بِهِ بَغَاةَ قَصْدِكَ عَوْجًا، وَأَلِنْ حِرَابَتَهُ
لِأَوْلِيَانِكَ، وَابْسِطْ يَدَهُ عَلَى أَعْدَائِكَ، وَهَيْبْ لَنَا رَأْفَتَهُ، وَرَحْمَتَهُ وَتَعَطَّفُهُ وَتَحَنُّنَهُ، وَاجْعَلْنَا لَهُ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ، وَفِي رِضَاهُ
سَاعِينَ، وَإِلَى نُصْرَتِهِ وَالْمُدَافَعَةِ عَنْهُ مُكْنِفِينَ، وَإِلَيْكَ وَإِلَى رَسُولِكَ -صَلَوَاتُكَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَآلِهِ- بِذَلِكَ مُتَقَرِّبِينَ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ
عَلَى أَوْلِيَائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمْ، الْمُتَّبِعِينَ مِنْهُمْ، الْمُقْتَنِينَ آثَارَهُمْ، الْمُسْتَمْسِكِينَ بِعُرْوَتِهِمْ، الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَتِهِمْ، الْمُؤْتَمِنِينَ
بِإِمَامَتِهِمْ، الْمُسَلِّمِينَ لِأَمْرِهِمْ، الْمُجْتَهِدِينَ فِي طَاعَتِهِمْ، الْمُنتَظِرِينَ أَيَّامَهُمْ، الْمَادِينَ إِلَيْهِمْ أَعْيُنَهُمْ، الصَّلَوَاتِ الْمُبَارَكَاتِ الزَّكَايَاتِ
النَّامِيَّاتِ الْغَادِيَّاتِ الرَّائِحَاتِ. وَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ وَعَلَى أَرْوَاحِهِمْ، وَاجْمَعْ عَلَى التَّقْوَى أَمْرَهُمْ، وَأَصْلِحْ لَهُمْ شُؤْنَهُمْ، وَتُبْ عَلَيْهِمْ،
إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ، وَخَيْرُ

و بازویش را قدرت بخش و با دیده ات وی را نگهبانی کن و با حمایت او را حفظ فرما و با فرشتگان او را نصرت بخش و با سپاهت که غالبند کمکش کن.

خدایا به وسیله او کتاب و احکام و شرایع و سنت های پیامبرت را برپا دار الهما درود تو بر او و آتش باد، خدایا به وجود امام آنچه را که ظالمان از معالم و احکام دینت ضایع کردند و از بین بردند زنده کن و زنگ زدگی که از ستمکاران به دینت وارد شده برطرف نما و به وسیله او سختی را از مسیر هدایت و دین برشتگان و مرتدین را از سر راهت بردار و به توسط او آنان را که برای راهت کجی و انحراف را طلب می کنند نابود فرما.

خدایا امام را برای دوستانت نرم و مهربان و دست قدرتش را بر دشمنانت غالب گردان و رأفت و رحمت و لطف و مهربانی اش را به ما ببخش و ما را جزء گوش فرا دهندگان به فرامین و اطاعت کنندگان دستوراتش و کوشندگان در جلب رضایش و سیرکنندگان به یاری اش و مدافعین از حضرتش قرار ده.

پروردگارا به سوی تو و به سوی پیامبرت روانه مان ساز و درودت را بر او و آتش بفرست و بدین وسیله ما را جزء تقرب جویان قرار ده.

پروردگارا و درود فرست بر آن دسته دوستان آن گرامیان که به مقامات ایشان اعتراف دارند و از راه و سیره آنها پیروی می کنند و به دنبال آثارشان می روند و به راهنمایی هایشان تمسک می جویند، به دوستی ایشان توسل جسته و به امامتشان اقتدا می کنند، تسلیم امر آن بزرگوارانند و در بجا آوردن فرامین آنها کوشا هستند و انتظار روزهای آنها را می کشند و چشم به راه دولت ایشانند، درودهای با برکت و پاکیزه و فزاینده در صبحگاهان و شبانگاهان.

خدایا برایشان و ارواحشان درود فرست و کارشان را با تقوی و پاکدامنی فراهم نما و شئونات زندگی ایشان را اصلاح کن و بر آنها ببخش و عفویشان فرما زیرا که تو زیاد توبه پذیر و مهربانی و بهترین بخشنده می باشی.

الْغَافِرِينَ، وَاجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي دَارِ السَّلَامِ بِرَحْمَتِكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمُ عَرَفَةَ يَوْمُ شَرَّفْتَهُ وَكَرَّمْتَهُ وَعَظَّمْتَهُ، نَشَرْتَ فِيهِ رَحْمَتَكَ، وَمَنَنْتَ فِيهِ بِعَفْوِكَ، وَ أَجْرَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتَكَ، وَ تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَيَّ عِبَادِكَ. اللَّهُمَّ وَأَنَا عَيْدُكَ الْعِذَى أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ قَبْلَ خَلْقِكَ لَهُ وَبَعِيدَ خَلْقِكَ إِيَّاهُ، فَجَعَلْتَهُ مِمَّنْ هَدَيْتَهُ لِدِينِكَ، وَ وَفَّقْتَهُ لِحَقِّكَ، وَ عَصَيْتَهُ بِحَيْلِكَ، وَ أَدْخَلْتَهُ فِي حَرْبِكَ، وَ أَرْشَدْتَهُ لِمَوَالِهِ أَوْلِيَائِكَ، وَ مُعَادَاهِ أَعْيَادِكَ. ثُمَّ أَمَرْتَهُ فَلَمْ يَأْتِمِرْ، وَ زَجَرْتَهُ فَلَمْ يَنْزِجِرْ، وَ نَهَيْتَهُ عَنْ مَعْصِيَتِكَ، فَخَالَفَ أَمْرَكَ إِلَى نَهْيِكَ، لَا مُعَانِدَةً لَكَ، وَ لَا اسْتِكْبَارًا عَلَيْكَ، بَلْ دَعَاهُ هَوَاهُ إِلَى مَا زِيلْتَهُ وَ إِلَى مَا حَذَرْتَهُ، وَ أَعَانَهُ عَلَى ذَلِكَ عُدُوكَ وَ عَدُوَّهُ، فَأَقْدَمَ عَلَيْهِ عَارِفًا بِوَعِيدِكَ، رَاجِيًا لِعَفْوِكَ، وَاثِقًا بِتَجَاوُزِكَ، وَ كَانَ أَحَقَّ عِبَادِكَ مَعَ مَا مَنَنْتَ عَلَيْهِ أَلَّا يَفْعَلَ. وَ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ صَاحِرًا ذَلِيلًا خَاضِعًا خَاشِعًا خَائِفًا، مُعْتَرِفًا بِعَظِيمِ مِنَ الذُّنُوبِ تَحَمُّلْتَهُ، وَ جَلِيلِ مِنَ الْخَطَايَا اجْتَرَمْتَهُ، مُسْتَجِيرًا بِصِيْفِحِكَ، لَأَنْدَأَ بِرَحْمَتِكَ، مُوقِنًا أَنَّهُ لَا يُجِيرُنِي مِنْكَ مُجِيرٌ، وَ لَا يَمْنَعُنِي مِنْكَ مَانِعٌ.

فَعُدْ عَلَيَّ بِمَا تَعُودُ بِهِ عَلَيَّ مِنْ اِقْتِرَافٍ مِنْ تَعَمُّدِكَ، وَ جُدْ عَلَيَّ بِمَا تَجُودُ بِهِ عَلَيَّ مِنْ اَلْقَى يَدِهِ

الها ما را با ایشان در دارالسلام در یکجا قرار ده به لطف و کرمت ای مهربانترین مهربانان.

پروردگارا این روز عرفه است که آن را شرافت و کرامت و عظمت بخشیدی و رحمتت را در آن توسعه دادی و عفو را
تفضل فرمودی و عطایت را در آن بسیار کرده و به وسیله آن بر بندگان کرم کردی.

خدایا این منم بنده تو که پیش از آفرینش و بعد آن به او نعمت دادی و او را جزء هدایت یافتگان در دینت نمودی و برای فهم
و عمل به حَقِّ توفیقش دادی و با تمسک به رشته رحمتت او را حفظ کرده و داخل در حزب خویش فرمودی و به راه
دوستی ات و دشمنی با دشمنان ارشادش کردی.

سپس به او فرمان دادی و اطاعت نکرد و او را نهی کردی دست از کار خلاف خود برداشت. تو او را از گناه برحذر داشت و
او با فرمانت مخالفت کرد البته نه از روی دشمنی با تو و نه از جهت تکبر بر تو بلکه دعوت هوای نفس خویش را اجابت کرد
و همان هوای نفس او را به آنچه ترسانده ای خواند و دشمن تو و دشمن او را بر آن یاری کرد. آنگاه با آشنایی به ترسانیدن
تو و امیدواری به عفو تو و اعتماد به گذشت تو بر نافرمانی ات اقدام نمود در حالی که به آن نعمت هایی که به او عنایت
کرده ای سزاوارترین بندگان بود که به نافرمانی ات اقدام ننماید. و اینک منم در اختیار تو در حالی که ناچیز، ذلیل، خاضع،
خاشع، ترسانم و به گناهان بزرگی که تن به آنها داده ام و خطاهای بزرگی مرتکب شده ام اعتراف می کنم. الها به عفو
امیدوار به رحمت پناهنده ام و یقین دارم که غیر از تو پناهگاهی ندارم و بازدارنده ای مرا از تو باز نخواهد داشت.

پس به من پوششی را ببخش که به گنهکاران می بخشی و عفو را بر من عطا کن همان گونه که به تسلیم شده در گاهت
عطا می کنی.

إِلَيْكَ مِنْ عَفْوِكَ، وَامْنُنْ عَلَيَّ بِمَا لَا يَتَعَاظَمُكَ أَنْ تَمُنَّ بِهِ عَلَيَّ مِنْ أَمْلِكَ مِنْ غُفْرَانِكَ، وَاجْعَلْ لِي فِي هَذَا الْيَوْمِ نَصِيبًا أَنَالُ بِهِ حَظًّا مِنْ رِضْوَانِكَ، وَلَا تَرُدَّنِي صِفْرًا مِمَّا يَنْقَلِبُ بِهِ الْمُتَعَبِدُونَ لَكَ مِنْ عِبَادِكَ، وَإِنِّي وَإِنْ لَمْ أُقَدِّمْ مَا قَدَّمُوهُ مِنَ الصَّالِحَاتِ فَقَدْ قَدَّمْتُ تَوْحِيدَكَ وَنَفَى الْأَضْدَادِ وَالْأَنْدَادِ وَالْأَشْبَاهِ عَنْكَ، وَآتَيْتُكَ مِنَ الْأَبْوَابِ الَّتِي أَمَرْتَ أَنْ تُؤْتَى مِنْهَا، وَتَقَرَّبْتُ إِلَيْكَ بِمَا لَا يَقْرُبُ أَحَدٌ مِنْكَ إِلَّا بِالتَّقَرُّبِ بِهِ. ثُمَّ أَتْبَعْتُ ذَلِكَ بِالْإِنَابَةِ إِلَيْكَ، وَالتَّيَدُّلِ وَالِاسْتِيكَانَةِ لِمَكَ، وَحُسْنِ الظَّنِّ بِعَمَلِكَ، وَالثَّقَفِ بِمَا عِنْدَكَ، وَشَفَعْتُهُ بِرَجَائِكَ الَّذِي قَلَّ مَا يَخِيبُ عَلَيْهِ رَاجِيكَ. وَسَأَلْتُكَ مَسْأَلَةَ الْحَقِيرِ الذَّلِيلِ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيرِ، وَمَعَ ذَلِكَ خِيفَهُ وَتَضَرُّعًا وَتَعَوُّذًا وَتَلَوُّذًا، لَا مُسْتَطِيلًا بِتَكْبِيرِ الْمُتَكَبِّرِينَ، وَلَا مُتَعَالِيًا بِدَالِهِ الْمُطِيعِينَ، وَلَا مُسْتَطِيلًا بِشَفَاعَةِ الشَّافِعِينَ. وَأَنَا بَعْدُ أَقَلُّ الْأَقْلِينَ، وَأَذَلُّ الْأَذَلِّينَ، وَمِثْلُ الذَّرَّةِ أَوْ دُونِهَا، فَيَا مَنْ لَمْ يُعَاجِلِ الْمُسِيئِينَ، وَلَا يَنْدُهُ الْمُتْرَفِينَ، وَيَا مَنْ يَمُنُّ بِإِقَالِهِ الْعَاثِرِينَ، وَيَتَفَضَّلُ بِإِنْظَارِ الْخَاطِئِينَ. أَنَا الْمُسِيءُ الْمُعْتَرِفُ الْخَاطِئُ الْعَاثِرُ، أَنَا الَّذِي أَقَدَّمَ عَلَيْكَ مُجْتَرِنًا، أَنَا الَّذِي عَصَاكَ مُتَعَمِّدًا، أَنَا الَّذِي اسْتَخَفِي مِنْ عِبَادِكَ وَبَارَزَكَ،

بر من نعمت آمرزش را عنایت کن که این کار در جایگاه با عظمت تو کار بزرگی نیست در حالی که به کسی که به تو امید بسته عنایت می فرمایی.

در این روز عرفه از کانون رضایت مرا بهره مند فرما و مرا از آنچه تلاشگران در بندگی ات بدان می رسند دست خالی برنگردان.

الها گر چه اعمال شایسته ای که تلاشگران در بندگی ات فرستاده اند نفرستاده ام ولی یکتایی تو و نفی تو و نفی بتها و اشباه را از برای فرستاده ام و از آن درهایی وارد شده ام که تو فرمان به ورود آنها داده ای و به آنچه که هیچ کس جز با قرب به تو به آن نمی رسد تقرب جسته ام.

سپس در پی قرب به تو گریه و زاری و ذلت و خواری و حسن ظنّ به تو و اعتماد به بزرگواری ات را قرار داده ام و نیز امید به تو را که هیچ گاه امیدوار به تو ناامید نخواهد شد. و از تو مسئلت می جویم همانند کسی که حقیر و ذلیل و گرفتار و فقیر و نگران و پناهنده است. با این حال سؤال از روی ترس و زاری و پناه خواهی و روی آوردن است و نه از روی تکبر و گردنکشی گردنکشان. و نه از روی بلند پروازی آنهایی که به طاعت خود مغرورند و نه از روی کبر و نخوت به شفاعت میانجیگران.

پس پروردگارا بعد از این اعتراف من از کمترین کمتران و ذلیل ترین ذلیلان هستم و همانند ذره و یا کمتر از ذره می باشم. پس ای خدایی که در جزا دادن به گنهکاران شتاب نمی کنی و به اسراف کنندگان فرصت می دهی و ای خدایی که از سر تقصیر گنهکاران می گذری و خطاکاران را از روی لطف مهلت می دهی.

منم معترف به بدکاری و خطاکاری و منم همان که از روی جرأت ترا نافرمانی کرد منم آنکه از روی عمد ترا معصیت نمود، منم آنکه گناهِش را از مردم پنهان داشت ولی در محضر تو گناه کرد. منم آنکه از بندگانت ترسید و خود را از تو در امان دانست،

أَنَا الْعِدَى هَيَابَ عِبَادِكَ وَ أَمْنِكَ، أَنَا الْعِدَى لَمْ يَزْهَبْ سِطْوَتِكَ، وَ لَمْ يَخْفَ بِأَسْكَ، أَنَا الْجَانِي عَلَى نَفْسِهِ، أَنَا الْمُرْتَهَنُ بِبِلَيْتِهِ، أَنَا الْقَلِيلُ الْحَيَاءِ، أَنَا الطَّوِيلُ الْعَنَاءِ، بِحَقِّ مَنْ انْتَجَبْتَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ بِمَنْ اصْطَفَيْتَهُ لِنَفْسِكَ، بِحَقِّ مَنْ اخْتَرْتَ مِنْ بَرِيَّتِكَ، وَ مَنْ اجْتَبَيْتَ لِشَأْنِكَ، بِحَقِّ مَنْ وَصَلْتَ طَاعَتَهُ بِطَاعَتِكَ، وَ مَنْ جَعَلْتَ مَعْصِيَتَهُ كَمَعْصِيَتِكَ، بِحَقِّ مَنْ قَرَنْتَ مَوْلَاتَهُ بِمَوْلَاتِكَ، وَ مَنْ نُطِتَ مِعَادَاتَهُ بِمِعَادَاتِكَ، تَعَمَّدَنِي فِي يَوْمِي هَذَا بِمَا تَعَمَّدُ بِهِ مَنْ جَارَ إِلَيْكَ مُتَّصِلًا، وَ عَاذَ بِاسْتِغْفَارِكَ تَائِبًا. وَ تَوَلَّيْتُ بِمَا تَتَوَلَّى بِهِ أَهْلَ طَاعَتِكَ وَ الزَّلْفَى لَدَيْكَ وَ الْمَكَانَةَ مِنْكَ، وَ تَوَخَّيْتُ بِمَا تَتَوَخَّيُّ بِهِ مَنْ وَفَى بِعَهْدِكَ، وَ أَتَعَبْتُ نَفْسَهُ فِي ذَاتِكَ، وَ أَجْهَدَهَا فِي مَرْضَاتِكَ، وَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِتَفْرِيطِي فِي جَنْبِكَ، وَ تَعَدَى طَوْرِي فِي حُدُودِكَ، وَ مُجَاوَزَهُ أَحْكَامِكَ، وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِي بِإِمْلَائِكَ لِي اسْتِدْرَاجَ مَنْ مَنَعَنِي خَيْرَ مَا عِنْدَهُ وَ لَمْ يَشْرُكْكَ فِي حُلُولِ نِعْمَتِهِ بِي. وَ تَبَهَّنِي مِنْ رَقْدِهِ الْغَافِلِينَ، وَ سَنَنِهِ الْمُسْرِفِينَ، وَ نَعَسِهِ الْمَخْذُولِينَ. وَ خُذْ بِقَلْبِي إِلَى مَا اسْتَعْمَلْتَ بِهِ الْقَانِتِينَ، وَ اسْتَعْبَدْتَ بِهِ الْمُتَعَبِّدِينَ، وَ اسْتَنْقَذْتَ بِهِ الْمُتَهَاوِنِينَ. وَ أَعِدْنِي مِمَّا يُبَاعِدُنِي عَنْكَ، وَ يَحُولُ بَيْنِي وَ بَيْنَ

منم آنکه از قهر تو نهراسید و از عذاب نترسید، منم ستمگر بر خود، منم در گرو گرفتاری خویش، منم بنده بی حیا، منم مبتلا به رنج طولانی.

ترا به حق کسی که از بین خلقت برگزیده ای و به حق آنکه برای خویش انتخاب فرموده ای و به حق کسی که او را از آنچه آفریده ای اختیار کرده ای و به حق کسی که برای خویش انتخاب کرده ای و به حق آنکه اطاعتش را به اطاعت خودت پیوند داده ای.

و مخالفتش را همانند مخالفت خودت قرار داده ای و به حق کسی که دوستی اش را قرین دوستی ات نموده ای و دشمنی اش را دشمنی خودت معرفی فرموده ای در این روز لباس رحمت را بر قامت پیوشان همانند آنکه با حال زاری به سوی تو زاری می نماید و او را می بخشی و با توبه و استغفار به درگاهت پناه می آورد و مرا سرپرستی کن به مانند آنهایی که اهل طاعت تو و دارای منزلت و ارجمندی نزدت هستند.

و خود به تنهایی مرا مشمول لطف و مرحمت قرار ده همان گونه که به تنهایی به آنکه وفای به عهدهت کرد و خود را به خاطر تو به زحمت انداخت و بیش از طاقتش در مقام جلب رضایت کوشید احسان و محبت نمودی.

خدایا مرا به علت کوتاهی در انجام تکالیف و تجاوز از حدود و احکامت مؤاخذه مفرما و به خاطر مهلت دادن به من مرا به تدریج مستحق عذابم مکن مثل کسی که به تدریج سزاوار عذاب گشته و مار از خیری که نزد اوست محروم ساخته در حالی که در رسیدن نعمت او به من شریک تو نبود.

الها مرا از غفلت بی خبران و چرت زدن اسراف کنندگان و خواب ذلیل شدگان بیدار فرما و قلبم را در اختیار خود بگیر تا آنچه بندگان خاضعت و کوشش کنندگان در عبادت و نجات یافتگان از سهل انگاری ها بدان رسیده اند نایل گردد.

پروردگارا مرا از هرچه از تو دورم می سازد و بین من و بهره ام از تو مانع می شود و از آنچه نزد تو قصد می نمایم مرا باز می دارد پناهم ده.

حَظِي مِنْكَ، وَ يَصْدِنِي عَمَّا أَحَاوِلُ لَدَيْكَ. وَ سَهَّلْ لِي مَسَلَكَ الْخَيْرَاتِ إِلَيْكَ، وَ الْمَسَابِقَةَ إِلَيْهَا مِنْ حَيْثُ أَمَرْتَ، وَ الْمَشَاحَةَ فِيهَا عَلَيَّ مِمَّا أَرَدْتُ. وَ لَمَّا تَمَحَّقْنِي فِيمَنْ تَمَحَّقُ مِنَ الْمُسْتَخْفِينَ بِمَا أَوْعَدْتِ، وَ لَمَّا تَهْلِكُنِي مَعَ مَنْ تَهْلِكُ مِنَ الْمُتَعَرِّضِينَ لِمَقْتِكَ، وَ لَمَّا تُتَبِّرُنِي فِيمَنْ تُتَبِّرُ مِنَ الْمُنْحَرِفِينَ عَنِّي سُبُلِكَ، وَ نَجِّنِي مِنَ غَمَرَاتِ الْفِتْنَةِ، وَ خَلِّصْنِي مِنَ لَهَوَاتِ الْبُلُوَى، وَ أَجِرْنِي مِنَ أَخْذِ الْإِمْلَاءِ، وَ حُلِّ بَيْنِي وَ بَيْنَ عَمَلِي وَ يَصْنَعِي، وَ هَوَى يُوْبِقُنِي، وَ مَنْقَصَهُ تَزْهُقُنِي، وَ لَمَّا تُعْرِضُ عَنِّي إِعْرَاضَ مَنْ لَا تَرْضَى عَنْهُ بَعِيدَ غَضَبِكَ، وَ لَمَّا تُؤَيِّسُنِي مِنَ الْأَمَلِ فِيكَ فَيُغْلِبُ عَلَيَّ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَ لَمَّا تَمْنَحُنِي بِمَا لَا طَاقَةَ لِي بِهِ فَتَبْهَطُنِي مِمَّا تُحْمَلُنِيهِ مِنْ فَضْلِ مَحَبَّتِكَ، وَ لَمَّا تُرْسِلُنِي مِنْ يَدِكَ إِرْسَالَ مَنْ لَا خَيْرَ فِيهِ، وَ لَمَّا حَاجَهُ بِكَ إِلَيْهِ، وَ لَمَّا إِنَابَهُ لَهُ، وَ لَمَّا تَرَمَّ بِرَمِيٍّ مِنْ سَقَطٍ مِنْ عَيْنِ رِعَايَتِكَ، وَ مَنْ اشْتَمَلَ عَلَيْهِ الْخِزْيُ مِنْ عِنْدِكَ، بَلْ خُذْ بِيَدِي مِنْ سَقَطِهِ الْمُتَرَدِّينَ، وَ وَهَلِهِ الْمُتَعَسِّفِينَ، وَ زَلِّهِ الْمَغْرُورِينَ، وَ وَرْطِهِ الْهَالِكِينَ، وَ عَافِنِي مِمَّا ابْتَلَيْتَ بِهِ طَبَقَاتِ عِبِيدِكَ وَ إِمَائِكَ، وَ بَلِّغْنِي مَبَالِغَ مَنْ عُنِيَتْ بِهِ، وَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ، وَ رَضِيَتْ عَنْهُ، فَأَعَشْتَهُ حَمِيداً، وَ تَوَفَّيْتَهُ سَعِيداً. وَ طَوَّقْنِي طَوَّقَ

الها سلوک به خوبی هایی که نزد توست و سبقت گرفتن به رسیدن فیض و ثوابی که در آنچه امر فرموده ای و حرص به آنچه تو بر ایم خواسته ای، همه را برایم آسان کن.

و مرا با آنهایی که دستورات را سبک می شمارند و وعده هایت را به حساب نمی آوردند هلاک مفرما و نیز مرا با کسانی که دشمنی تو را طلب می کنند نابود مکن و با آنهایی که به سخت ترین عذاب هلاکشان می کنی به خاطر انحرافشان مرا هلاک مکن.

خدایا مرا از گرداب های فتنه نجات ده و از بلایا و گرفتاری ها خلاصم فرما و از مؤاخذه مهلت دادن ها پناهم ده.

الها بین من دشمنی که می خواهد مرا گمراه کند و هوای نفس که نابودم می سازد و زبانی که مرا در بر می گیرد حایل و مانع شو و از من روی برمگردان مثل روی برگردان از کسی که بر او غضب کرده ای و از او راضی می شوی.

و از امید به درگاہت ناامیدم مکن تا نومییدی بر من غالب آید و چیزی که در توانم نیست به من مده تا به خاطر علاقه فراوانم به تو تکلیفم سنگین شود.

و مرا از درگاه خویش رها مکن مانند رها کردن کسی که در او خیر نیست و ترا به او حاجتی نبوده و اجازه توبه نداشته باشد. و دورم نینداز مانند کسی که از چشم تو افتاده و مورد حفاظت تو نیست و مثل کسی که زبونی از جانب تو گریبانش را گرفته، بلکه دستم را بگیر تا مثل افتادن افتادگان در عذاب و مبتلا به ترس شدن گمراهان و لغزیدن فریب خوردگان و تباه شدن تباه شدگان نگردم.

و از آنچه که طبقات ناتوان جامعه بدان مبتلا می گردند عافیتم بخش و مرا به بالاترین درجات آنهایی که نعمت داده ای و از رفتارشان راضی هستی و آنها را به خاطر کارهای خوبشان ستوده و زندگی بخشیده ای و در سعادت و نیکبختی میرانده ای برسان.

الْإِقْلَاعَ عَمَّا يُحِبُّ الْحَسَنَاتِ، وَيَذْهَبُ بِالْبَرَكَاتِ، وَأَشْعُرُ قَلْبِي الْإِزْدِجَارَ عَنِ قَبَائِحِ السَّيِّئَاتِ، وَفَوَاضِحِ الْحَوْبَاتِ، وَلَا تَشْغَلْنِي بِمَا لَا
أُذْرِكُهُ إِلَّا بِكَ عَمَّا لَا يُرِضُ بِكَ عَنِّي غَيْرُهُ. وَأَنْزِعْ مِنْ قَلْبِي حُبَّ دُنْيَا دُنْيَاهِ تَنْهَى عَمَّا عِنْدَكَ، وَتَصِيدُ عَنِ ابْتِغَاءِ الْوَسِيلَةِ إِلَيْكَ، وَ
تُذْهِلُ عَيْنَ التَّقَرُّبِ مِنْكَ، وَزَيْنَ لِي التَّفَرَّدِ بِمَنَاجَاتِكَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَهَبْ لِي عَضِيمَةً تُدْنِينِي مِنْ خَشْيَتِكَ، وَتَقْطَعُنِي عَنِ
رُكُوبِ مَحَارِمِكَ، وَتَفُكِّنِي مِنْ أَسِيرِ الْعِظَائِمِ. وَهَبْ لِي التَّطْهِيرَ مِنْ دَنَسِ الْعِضْيَانِ، وَأَذْهِبْ عَنِّي دَرَنَ الْخَطَايَا، وَسَرْبِلِي بِسَرْبَالِ
عَافِيَتِكَ، وَرَدَّنِي رِذَاءَ مُعَافَاتِكَ، وَجَلِّئِي سَوَابِغَ نِعْمَائِكَ، وَظَاهِرَ لَمَدَى فَضْلِكَ وَطَوْلِكَ، وَأَيِّدْنِي بِتَوْفِيقِكَ وَتَسْهِدِيكَ، وَ
أَعْنِي عَلَى صَالِحِ النَّيِّهِ، وَمَرْضَى الْقَوْلِ، وَمُسْتَحْسَنِ الْعَمَلِ، وَلَا تَكِلْنِي إِلَى حَوْلِي وَقُوَّتِي دُونَ حَوْلِكَ وَقُوَّتِكَ، وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ
تَبْعُنِي لِلْقَائِكَ، وَلَا تَفْضُحْنِي بَيْنَ يَدَيِ أَوْلِيَائِكَ، وَلَا تُنْسِنِي ذِكْرَكَ، وَلَا تُذْهِبْ عَنِّي شُكْرَكَ، بَلْ أَلْزِمْنِيهِ فِي أَحْوَالِ السُّهُوِّ عِنْدَ
غَفَلَاتِ الْجَاهِلِينَ لَأَلَّا نَكَّ، وَأَوْزِعْنِي أَنْ أُثْنِيَ بِمَا أَوْلَيْتَنِيهِ، وَأَعْتَرِفَ بِمَا أَسَدَيْتَهُ إِلَيَّ. وَاجْعَلْ رَغْبَتِي إِلَيْكَ فَوْقَ رَغْبَةِ الرَّاعِبِينَ، وَ
حَمْدِي إِيَّاكَ فَوْقَ حَمْدِ

و خودداری از آنچه که باعث از بین رفتن کارهای پسندیده می شود و برکات را از بین می برد بر من تکلیف کن.

و قلبم را از گرایش به زشتی ها و رسوایی گناهان بپوشان و مرا به آنچه که رضایت را در بر نمی گیرد مشغول فرما و علاقه دنیای پست که باعث می شود از آنچه نزد توست مرا منع کند از دلم خارج کن همان چیزی را که سبب می گردد از تدارک وسیله به سویت باز دارد و از نزدیکی به تو بی خبرم گرداند. الهامناجات با خودت را در شب و روز و در خلوت و تنهایی برابم زینت ده.

و من یک نوع خود نگهداری عطا کن که به خوف و خشم تو نزدیکم گرداند و از آنچه حرام است بازم دارد و از گرفتار شدن به گناهان بزرگ رهایم نماید. و پاکیزه شدن از چرکی گناهان را به من ببخش و آلودگی معصیت ها را از من برطرف فرما و لباس عافیت را بر قامت بپوشان و ردای تندرستی را از جانب خودت در برم کن و نعمت های فراوانت را نصیبم فرما و احسان پی در پی خود را برابم ظاهر ساز.

خداوندا به توفیقات و راهنمایی هایت کمک کن و برای داشتن انگیزه سالم و گفتار پسندیده و عمل شایسته یاریم فرما و مرا به حول و قوه خودم وامگذار در حالی که از حول و قوه تو بیرون باشم.

آن روز که برای ملاقات مرا برمی انگیزی خوارم مکن و در برابر دوستانت رسوایم مفرما. یادت را از دلم مبر و توفیق شکرگزاری از نعمت هایت را از من سلب مفرما، بلکه روح شکرگزاری در مواقع فراموشی و هنگامی که نادانان نعمت هایت را از یاد برد به من عنایت کن و به من بفهمان که بر آنچه عطا فرموده ای ستایش کنم و به آنچه احسان نموده ای اعتراف نمایم.

خداوندا میل و رغبتم را به سویت برتر از میل و رغبت علاقمندان و حدم را برتر از حمد حمدکنندگان در گاهت قرار ده.

الْحَامِدِينَ، وَلَا تَخْذُلْنِي عِنْدَ فَاقَتِي إِلَيْكَ، وَلَا تُهْلِكْنِي بِمَا أَسَدَيْتُهُ إِلَيْكَ، وَلَا تَجْبِهْنِي بِمَا جَبِهْتَ بِهِ الْمُعَانِدِينَ لَكَ، فَإِنِّي لَكَ مُسِيَّلٌ، أَعْلَمُ أَنَّ الْحُجَّةَ لَكَ، وَأَنَّكَ أَوْلَى بِالْفَضْلِ، وَأَعْوَدُ بِالْإِحْسَانِ، وَأَهْلِلُ التَّقْوَى، وَأَهْلِلُ الْمَغْفِرَةَ، وَأَنَّكَ بِأَنْ تَغْفُو أَوْلَى مِنْكَ بِأَنْ تُعَاقِبَ، وَأَنَّكَ بِأَنْ تَسْتُرَ أَقْرَبُ مِنْكَ إِلَى أَنْ تَشْهَرَ.

فَأَحْيَيْتُ حَيَاةَ طَيْبِهِ تَنْتَظِمُ بِمَا أُرِيدُ، وَتَبْلُغُ مَا أَحَبُّ مِنْ حَيْثُ لَا آتِي مَا تَكْرَهُ، وَلَا أَرْتَكِبُ مَا نَهَيْتَ عَنْهُ، وَأَمْتِنِي مِيتَةً مِنْ يَسِيعَى نُورُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَعَنْ يَمِينِهِ. وَذَلَّلْنِي بَيْنَ يَدَيْكَ، وَأَعَزَّنِي عِنْدَ خَلْقِكَ، وَضَعْنِي إِذَا خَلَوْتُ بِكَ، وَارْفَعْنِي بَيْنَ عِبَادِكَ، وَأَغْنِنِي عَمَّنْ هُوَ غَنِيٌّ عَنِّي، وَزِدْنِي إِلَيْكَ فَاقَةً وَفَقْرًا. وَأَعِزَّنِي مِنَ شِمَاتِهِ الْأَعْدَاءِ، وَمِنْ حُلُولِ الْبَلَاءِ، وَمِنَ الذَّلِّ وَالْعَنَاءِ، تَعَمَّدْنِي فِيمَا أَطْلَعْتَ عَلَيْهِ مِنِّي بِمَا يَتَّعَمِدُ بِهِ الْقَادِرُ عَلَى الْبَطْشِ لَوْ لَمَا حِلْمُهُ، وَالْأَخِذُ عَلَى الْجَرِيرِ لَوْ لَمَا أَنَاتُهُ وَإِذَا أَرَدْتَ بِقَوْمٍ فَتَنَّهُ أَوْ سُوءًا فَتَجَنَّبْنِي مِنْهَا لَوْ إِذَا بِكَ، وَإِذْ لَمْ تُقِمْنِي مَقَامَ فَضِيحَةٍ فِي دُنْيَاكَ فَلَا تُقِمْنِي مِثْلَهُ فِي آخِرَتِكَ، وَاشْفَعْ لِي أَوَائِلَ مِنْكَ بِأَوَاخِرِهَا، وَ قَدِيمَ فَوَائِدِكَ بِحَوَادِثِهَا، وَلَا تَمُدُّ لِي مَدًّا يَقْسُو مَعَهُ قَلْبِي، وَلَا تَقْرَعْنِي قَارِعَهُ يَذْهَبُ لَهَا بِهَائِي، وَلَا تَسْمِنِي

و در هنگام نیازمندی به سویت خوارم مساز و به وسیله آنچه در محضرت نیکویی کرده ام نابودم مکن و دست رد بر پیشانی ام مزن همان طور که بر پیشانی دشمنان زده ای زیرا که من تسلیم توام و می دانم که حق با توست و تو سزاواری در رساندن احسان و یاری کننده تری در بخشش و تویی اهل تقوی و اهل مغفرت و تویی که در بخشیدن سزاوارتری تا عذاب کردن و در پوشیدن گناهان بندگان نزدیکتری تا افشا کردن و رسوا نمودن! بنابراین زنده ام به زندگی پاکیزه ای که به خواسته ام برسم و به آنچه دوست دارم نایل شوم در صورتی که آنچه را که تو نمی پسندی ترک کنم و آنچه را که نهی فرمودی بجا نیاورم و به طریقی مرا بمیرانی که نورش در پیش رو و از سمت راست درخشش داشته باشد.

الها مرا ذلیل در گاهت و عزیز بین آفریدگانت کن و در هنگام خلوت با خودت فروتن در بین بندگان ارفع و سزاوارم فرما و از آنکه از من بی نیاز است بی نیازم ساز و بر فقر و نیازم به در گاهت بیفزا.

خدایا از شماتت دشمنان و افتادن در گرفتاری ها و ذلت و خواری نزد مردم پناهم ده و آنچه را که از من می دانی مخفی دار که اگر بردباری ات نبود حتماً مؤاخذه می کردی و اگر شتاب نکردنش نبود عقاب بر گناه می نمودی.

الها هرگاه اراده کردی تا مردمی را گرفتار فتنه کنی و یا بلایی بر آنها وارد سازی مرا از جمع آنها رهایی ده و همین که در دنیا در آنجایی که سزاوار رسوایی بودم ولی رسوایم نفرمودی در جهان آخرت نیز رسوایم مکن و برای من نعمت های دنیایت را با نعمت های آخرت و سودهای گذشته ات را با تازه های آنها جمع کن و آن قدر عمرم را طولانی مکن که گرفتار قساوت قلب گردم و آن چنان مصیبت زده ام مفرما که ارزشم زایل شود و آنچنان خوارم مکن که از قدر و منزلتم کاسته گردد.

خَسِيسَةً يَصْغُرُ لَهَا قَدْرِي وَ لَا نَقِيصَهُ يُجْهَلُ مِنْ أَجْلِهَا مَكَانِي، وَ لَا تَرْغَبِي رَوْعَةَ أَيْلُسَ بِهَا، وَ لَا خَيْفَةَ أَوْجَسُ دُونَهَا، اجْعَلْ هَيْبَتِي فِي وَعِيدِكَ، وَ خَيْرِي مِنْ إِعْذَارِكَ وَ إِنْذَارِكَ، وَ رَهْمَتِي عِنْدَ تِلَاوَةِ آيَاتِكَ، وَ اعْمُرْ لَيْلِي بِإِقْطَاطِي فِيهِ لِعِبَادَتِكَ، وَ تَفَرِّدِي بِالتَّهَجُّدِ لَكَ، وَ تَجَرِّدِي بِسُكُونِي إِلَيْكَ، وَ إِنْزَالِ حَوَائِجِي بِسُكُونِي، وَ مُنَازَلَتِي إِيَّاكَ فِي فَكَاكَ رَقِيَّتِي مِنْ نَارِكَ، وَ إِجَارَتِي مِمَّا فِيهِ أَهْلُهَا مِنْ عِذَابِكَ. وَ لَا تَذَرْنِي فِي طُغْيَانِي عَامِيًا، وَ لَا فِي عَمْرَتِي سَاهِيًا حَتَّى حِينٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِي عِظَةً لِمَنْ اتَّعَظَ، وَ لَا نَكَالًا لِمَنْ اعْتَبَرَ، وَ لَا فِتْنَةً لِمَنْ نَظَرَ، وَ لَا تَمْكُرْ بِي فِيمَنْ تَمْكُرُ بِهِ، وَ لَا تَسْتَبْدِلْ بِي غَيْرِي، وَ لَا تُغَيِّرْ لِي اسْمِي، وَ لَا تُبَدِّلْ لِي جِسْمِي، وَ لَا تَتَّخِذْنِي هُزُؤًا لِخَلْقِكَ، وَ لِمَا سِيَّخَرِيًا لَكَ، وَ لِمَا تَبَعًا إِلَّا لِمَرْضَاتِكَ، وَ لَا مُمْتَهِنًا إِلَّا بِالْإِنْتِقَامِ لَكَ. وَ أَوْجِدْنِي بَرْدَ عَفْوِكَ، وَ حِلَاوَةَ رَحْمَتِكَ وَ رَوْحِكَ وَ رِيحَانِكَ، وَ جَنَّةَ نَعِيمِكَ، وَ أَذِقْنِي طَعْمَ الْفَرَاغِ لِمَا تُحِبُّ بِسَعَةِ مِنْ سِعَتِكَ، وَ الْإِجْتِهَادِ فِيمَا يُزِلُّ لَدَيْكَ وَ عِنْدَكَ، وَ أَتْحَفْنِي بِتُحْفِهِ مِنْ تُحَفَاتِكَ، وَ اجْعَلْ تِجَارَتِي رَابِحَةً، وَ كَرَّتِي غَيْرَ خَاسِرَةٍ، وَ أَخْفِنِي مَقَامَكَ، وَ شَوْقِي لِقَاءَكَ، وَ تُبِّ عَلَيَّ تَوْبَهُ نَصُوحًا

و آن گونه در رتبه و و مقام ناقصم مفرما که ارزش من دانسته نشود و چنان وحشت و ترس در دلم مینداز که ناامید شوم و چنان بیمناکم مگردان که ترس در دلم افتد.

پروردگارا ترسم را در وعده های عذابت و بیمم را در مهلت دادنت و ترساندنت و نگرانیم را در هنگام خواندن آیات قرآنت قرار ده.

الها شبم را آباد کن به بیدار ماندن برای بندگی ات و خلوت نمودن برای نماز شب و مناجات و آرامش گرفتن فقط با تو و درخواست حوائج فقط از تو و درخواست نمودن مدام از تو جهت رهایی از آتش جهنم و پناه بردن به درگاهت از عذابی که استحقاق آن را دارم.

خداوندا مرا در مدتی طولانی در طغیان و سرکشی و سرگردانی در نادانیم وامگذار و مرا برای کسی که قبول موعظه کند پند و برای آنکه از حوادث عبرت می گیرد عبرت قرار ده.

الها مرا سبب گمراهی کسی مکن که به کارهایم نظری افکند و مرا به خاطر فریبی که داده ام کیفر مفرما و دیگری را به جای من برمگزین و نامم را تغییر مده و تنم را تبدیل مکن و مرا مسخره بندگانت و خودت قرار ده و مرا جز پیرو رضایت و جز به کیفر رساندن دشمنانت برای خودت خادم مگردان.

خدایا خنکی عفو و شیرینی رحمت و روح و ریحانت و بهشت پر نعمت را برایم فراهم مساز و با قدرتی که در اختیار داری مزه فراغت و انجام آنچه را که تو دوست می داری و تلاش برای انجام آنچه را که مرا به تو نزدیک می کند به من بچشان و ارمغانی از تحفه هایت برایم بفرست.

پروردگارا در این راه تجارتم را سودمند و بازگشتم را بی ضرر گردان و مرا از مقامت بترسان و مشتاق لقاوت کن و توفیقی عنایت کن تا توبه ای که غیر قابل بازگشت باشد بجا آورم.

لَمَا تَبَقِيَ مَعَهَا ذُنُوبًا صَغِيرَةً وَ لَمَا كَبِيرَةً، وَ لَمَا تَذَرُ مَعَهَا عَلَانِيَةً وَ لَأَسْرِيرَةً، وَ أَنْزِعِ الْغُلَّ مِنْ صَدْرِي لِلْمُؤْمِنِينَ، وَ اعْطِفْ بِقَلْبِي عَلَى الْخَاشِعِينَ، وَ كُنْ لِي كَمَا تَكُونُ لِلصَّالِحِينَ، وَ حَلِّبْنِي حَلِيَّةَ الْمُتَّقِينَ، وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْغَابِرِينَ، وَ ذِكْرًا نَامِيًا فِي الْآخِرِينَ، وَ وَا فِ بِي عَزْصَةَ الْأَوْلِينَ. وَ تَمِّمْ سُبُوحَ نِعْمَتِكَ، عَلَيَّ، وَ ظَاهِرَ كَرَامَاتِهَا لِمَدْيِّ، امْلَأْ مِنْ فَوَائِدِكَ يَدِي، وَ سُقْ كَرَائِمَ مَوَاهِبِكَ إِلَيَّ، وَ حَيَاوِرَ بِي الْمَاطِطِينَ مِنْ أَوْلِيَائِكَ فِي الْجَنَانِ الَّتِي زَيَّنْتَهَا لِأَصْفِيَائِكَ، وَ جَلَّلْنِي شَرَائِفَ نِحْلِكَ فِي الْمَقَامَاتِ الْمُعَدَّةِ لِأَحِبَّائِكَ. وَ اجْعَلْ لِي عِنْدَكَ مَقِيلًا آوِي إِلَيْهِ مُطْمَئِنًّا، وَ مَثَابَةً أَبْتَوُّهَا، وَ أَقْرَ عَيْنًا، وَ لَمَا تُقَايِسُنِي بِعَظِيمَاتِ الْجَرَائِرِ، وَ لَمَا تُهْلِكُنِي يَوْمَ تُبْلَى السَّيْرَاتِ، وَ أَرْزُلْ عَنِّي كُلَّ شَكٍّ وَ شُبُهَةٍ، وَ اجْعَلْ لِي فِي الْحَقِّ طَرِيقًا مِنْ كُلِّ رَحْمَةٍ، وَ أَجْزِلْ لِي قِسْمَ الْمَوَاهِبِ مِنْ نَوَالِكَ، وَ وَفِّرْ عَلَيَّ حُطُوظَ الْإِحْسَانِ مِنْ إِفْضَالِكَ. وَ اجْعَلْ قَلْبِي وَاثِقًا بِمَا عِنْدَكَ، وَ هَمِي مُسْتَفْرَعًا لِمَا هُوَ لَكَ، وَ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا تَشَاءُ تَعْمَلُ بِهِ خَالَصَتِكَ، وَ أَشْرِبْ قَلْبِي عِنْدَ ذُهُولِ الْعُقُولِ طَاعَتَكَ، وَ اجْمَعْ لِي الْغِنَى وَ الْعَفَافَ وَ الدَّعَةَ وَ الْمُعَافَاةَ وَ الصَّحَّةَ وَ السَّعَةَ وَ الطَّمَأْنِينَةَ وَ الْعَافِيَةَ. وَ لَا تُحْبِطْ

و دیگر گناه کوچک و بزرگ و آشکار و نهان از من باقی نماند.

الها کینه اهل ایمان را از دلم برکن و دلم به خاشعین در گاهت نرم فرما و با من چنان باش که با بندگان صالحت هستی و لباس تقوی را بر قامت بپوشان و برای من یاد خوبی در آیندگان و ذکر پرآوازه ای در بین دیگران قرار ده و مرا در بین مؤمنین نخستین در آور و فراوانی نعمت را برای من کامل کن و کرامت های آن نعمت ها را برایم ظاهر ساز و دستم را از سودهای خود پر کن و بخشش های گرامی ات را به سویم روانه ساز و پاکیزگان از دوستانت را در بهشتی که برای برگزیدگان زینت داده ای همسایه ام فرما و در جاهایی که برای دوستانت آماده شده مرا به عطاهای بزرگت بپوشان و برایم نزدت استراحتگاهی مطمئن و مکانی که جای گیرم و باعث روشنی چشمم گردد قرار ده و به گناهان بزرگی که انجام داده ام تقاصم مکن و در روزی که پرده ها کنار می رود نابودم مفرما و هر نوع شک و شبهه را از من زایل کن و برای رسیدن به حق، راهی از کل رحمت پیش پایم بگذار و تقسیم عطاها را برایم بسیار و نصیب های احسان از خان کرم را برایم فراوان گردان.

پروردگارا دلم را نسبت به آنچه در اختیار تو است مطمئن ساز و تمام همتم را به خودت اختصاص ده و مرا به کاری موفق دار که بندگان خالصت را و می داری و هنگام غفلت عقل ها طاعت را به دلم الهام فرما و بی نیازی، پاکدامنی، راحتی در زندگیف نداشتن درد و گرفتاری و سلامتی، توسعه در روزی و آرامش و عافیت را برایم فراهم آور.

حَسَدِنَا تِي بِمَا يَشُوبُهَا مِن مَّعَصِيَتِكَ، وَ لَمَّا خَلَوَاتِي بِمَا يَعْزُضُ لِي مِن نَزَعَاتِ فِتْنَتِكَ، وَ صُنَّ وَجْهِي عَنِ الطَّلَبِ إِلَى أَحَدٍ مِنَ
العَالَمِينَ، وَ دُئِنِي عَنِ التَّمَاسِ مَا عِنْدَ الْفَاسِقِينَ. وَ لَا تَجْعَلْنِي لِلظَّالِمِينَ ظَهِيرًا، وَ لَا لَهُمْ عَلَيَّ مَحْوِ كِتَابِكَ يَدًا وَ نَصِيرًا، وَ حُطْنِي مِن
حَيْثُ لَمَّا أَعْلَمُ حِيَاطَهُ تَقِينِي بِهَا، وَ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ تَوْبَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ رَأْفَتِكَ الْوَاسِعِ، إِنِّي إِلَيْكَ مِنَ الرَّاعِبِينَ، وَ أَتَمِّمُ
لِي إِعْطَاكَ، إِنَّكَ خَيْرُ الْمُنْعَمِينَ، وَ اجْعَلْ بَاقِيَ عُمْرِي فِي الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ
وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ، وَ السَّلَامُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَبَدَ الْأَبْدِينَ.

الها کارهای خوبیم را به خاطر آلوده شدن به معصیت نابود مکن و راز و نیاز در خلوتم را به علت خلاف کاری هایی که از راه آزمایش تو برایم اتفاق افتاده تباه مساز. و آبرویم را جهت درخواست از مردم عالم حفظ فرما و از طلب کردن و التماس از آنچه نزد مردم فاسق هست بازم دار.

خدایا مرا پشت و کمک کننده ستمگران قرار مده و نیز مرا برای نابود کردن کتابت دست و یاورشان مگردان و از جایی که نمی دانم مرا حفظ کن آن گونه حفظ کردنی که از همه بلاها محفوظ بمانم.

الها درهای توبه ات و رحمت و رأفت و روزی فراوانت را به رویم باز کن زیرا که من به سویت از جمله روی آورندگانم و نعمتت را بر من تمام فرما زیرا که تویی بهترین نعمت دهندگان.

خداوندا باقی عمرم را در حج و عمره و کسب آبرو از درگاهت قرار ده ای خدای جهانیان و درود خدا بر محمد و آل پاک و پاکیزه اش باد و سلام همیشگی و جاودانه بر حضرت و بر اهل بیت گرامش.

ص: ۳۲۳

(٤٨) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمٌ مُبَارَكٌ مَيِّمُونَ، وَ الْمُسْلِمُونَ فِيهِ مُجْتَمِعُونَ فِي أَقْطَارِ أَرْضِكَ، يَشْهَدُ السَّائِلُ مِنْهُمْ وَ الطَّالِبُ وَ الرَّاعِبُ وَ الرَّاهِبُ وَ أَنْتَ النَّاطِرُ فِي حَوَائِجِهِمْ،

فَأَسْأَلُكَ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ هَوَانِ مَا سَأَلْتُكَ عَلَيْكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ. وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا بِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ، وَ لَكَ الْحَمْدَ، لِمَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْحَلِيمَ الْكَرِيمَ الْحَنَّانَ الْمَنَّانَ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، بِيَدَيْ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، مَهْمَا قَسَيْتَ بَيْنَ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ عَافِيَةٍ أَوْ بَرَكَهٍ أَوْ هُدًى أَوْ عَمَلٍ بِطَاعَتِكَ، أَوْ خَيْرٍ تَمَنَّ بِهٍ عَلَيْهِمْ تَهْدِيهِمْ بِهِ إِلَيْكَ، أَوْ تَرْفَعَ لَهُمْ عِنْدَكَ دَرَجَهُ، أَوْ تُعْطِيَهُمْ بِهِ خَيْرًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ أَنْ تُؤَفِّرَ حَظِّي وَ نَصِيْبِي مِنْهُ. وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ وَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ

در روز عید قربان و روز جمعه

بارالها این روزی است مبارک و خوب و مسلمانان از همه نقاط زمین گرد آمده اند. سائل و طالب و میل کننده و ترسنده همگی حاضر شده اند و تو ناظر بر حوائج ایشان هستی، بنابراین از جود و کرمت می پرسم زیرا که آنچه می خواهم برای آسان است و درخواست من این است که بر محمد و آل او درود فرستی.

و ای خدای ما تراست سلطنت و مکت و حمد مخصوص توست، خدایی نیست جز تو که بردبار و کریم و مهربان و بسیار نعمت دهنده، صاحب جلال و کرامتی.

ای خدایی که آفریدگار آسمانها و زمینی و از تو مسئلت می جویم که در هنگامی که بین بندگان خیر و عافیت و برکت و یا هدایت و یا عمل به طاعت را تقسیم می کنی و یا خیری را که به سبب آن برایشان منت می گذاری و آنان را به سوی راهنمایی می نمایی و یا درجه آنها را بالا میبری و یا خیر از دنیا و آخرت به آنها عطا می فرمایی حظ و نصیبی هم برای من در نظر داشته باش.

پروردگارا تراست سلطنت و حمد، خدایی غیر تو نیست.

ص: ۳۲۵

مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَحَبِيبِكَ وَصِفْوَتِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الْأَبْرَارِ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ صِيَامًا لَا يَقْوَى
عَلَى إِحْصَائِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَ أَنْ تُشْرِكَنَا فِي صَلَاحِ مَنْ دَعَاكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مِنْ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَ أَنْ تُغْفِرَ لَنَا وَ
لَهُمْ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَعَمَّدْتُ بِحَاجَتِي، وَ بِكَ أَنْزَلْتُ الْيَوْمَ فَقْرِي وَ فَاقَتِي وَ مَسْكَتِي، وَ إِنِّي بِمَغْفِرَتِكَ وَ
رَحْمَتِكَ أَوْثَقُ مِنِّي بِعَمَلِي، وَ لَمَغْفِرَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ تَوَلَّ قَضَاءَ كُلِّ حَاجَةٍ هِيَ
لِي بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهَا، وَ تَيْسِّرْ ذَلِكَ عَلَيَّ، وَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَ غِنَاكَ عَنِّي، فَإِنِّي لَمْ أُصِبْ خَيْرًا قَطُّ إِلَّا مِنْكَ، وَ لَمْ يَضُرِّ عَنِّي
سُوءٌ قَطُّ أَحَدٌ غَيْرُكَ، وَ لَا أَرْجُو لِأَمْرِ آخِرَتِي وَ دُنْيَايَ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ وَ تَعَبَّأَ وَ أَعَدَّ وَ اسْتَعَدَّ لِيُفَادَهُ إِلَى مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ
وَ نَوَافِلِهِ وَ طَلَبَ نَيْلَهُ وَ جَائِزَتَهُ، فَإِلَيْكَ - يَا مَوْلَايَ - كَانَتِ الْيَوْمَ تَهَيُّتِي وَ تَعَبُّتِي وَ إِعْدَادِي وَ اسْتِعْدَادِي رَجَاءَ عَفْوِكَ وَ رِفْدِكَ وَ
طَلَبَ نَيْلِكَ وَ جَائِزَتِكَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ لَا تُخَيِّبِ الْيَوْمَ ذَلِكَ مِنْ رَجَائِي، يَا مَنْ لَا يُخْفِيهِ سَائِلٌ وَ لَا يَنْقُصُهُ
نَائِلٌ، فَإِنِّي لَمْ آتِكَ ثِقَةً مِنِّي بِعَمَلٍ

از تو می خواهیم که بر محمد بنده و رسول و حبیب و برگزیده ات و بهترین آفریدگان و بر آل محمد که نیکوکار، پاکیزه و خیر رساننده درود فرستی، درودی که کسی جز تو شمارش نتواند کرد و از تو می خواهیم که ما را در دعای خیر بندگان مؤمنت که امروز ترا می خوانند شریک گردانی ای خدای جهانیان و ما و ایشان را مشمول عفو قرار دهی زیرا که تو بر هر چیزی توانایی.

الها حاجت خود را از تو درخواست می کنم و امروز با فقر و تنگدستی و نهایت بی چیزی به درگاہت روی آورده ام و من به مغفرت و رحمت از کارهایی که کرده ام بیشتر امیدوارم و به تحقیق که مغفرت و رحمت از گناهان من بیشتر و وسیع تر است، پس بر محمد و آل او درود فرست و با دست قدرت همه حاجاتم را روا فرما و این کار برای تو سهل است با فقری که من به سوی تو دارم و بی نیازی که تو به من داری. بارالها بی شک من به هیچ خیری نرسم مگر با مدد تو و هیچ بدی از من دور نگردد مگر با عنایت تو و من به امور دنیا و آخرتم امیدی ندارم مگر آنکه از ناحیه تو کمک رسد.

ای مولای من، هر که روی به مخلوقات آورد به امید عطا و درخواست احسان من فقط به سوی تو آیم و تنها امید به عفو و بخشش تو دارم.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و امروز آن امید مرا ناامید مکن. ای خدایی که سائل را به رنج نمی اندازی و از بخشش کم نمی گذاری زیرا که اعتمادی نیست به اعمال خوبم که پیش فرستاده ام ندارم.

صَالِحٍ قَدَمْتُهُ، وَ لَا شَفَاعَةَ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ إِلَّا شَفَاعَةَ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ سَلَامُكَ. أَتَيْتُكَ مُقِرًّا بِالْجُزْمِ وَ الْإِسَاءِ إِلَى
نَفْسِي، أَتَيْتُكَ أَرْجُو عَظِيمَ عَفْوِكَ الَّذِي عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَاطِئِينَ، ثُمَّ لَمْ يَمْنَعَكَ طَوْلُ عُكُوفِهِمْ عَلَى عَظِيمِ الْجُزْمِ أَنْ عُذَّتْ عَلَيْهِمْ
بِالرَّحْمَةِ وَ الْمَغْفِرَةِ. فَيَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَةٌ، وَ عَفْوُهُ عَظِيمٌ، يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ! يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ! صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عُدْ
عَلَى بِرَحْمَتِكَ وَ تَعَطَّفْ عَلَيَّ بِفَضْلِكَ وَ تَوَسَّعْ عَلَيَّ بِمَغْفِرَتِكَ. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْمَقَامَ لَخُلْفَائِكَ وَ أَصْفِيَائِكَ وَ مَوَاضِعِ أُمْنَائِكَ فِي
الدَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ الَّتِي اخْتَصَصْتَهُمْ بِهَا قَدِ ابْتَرَوْهَا، وَ أَنْتَ الْمُقَدِّرُ لِذَلِكَ، لَا يُغَالِبُ أَمْرُكَ، وَ لَا يُجَاوِزُ الْمَحْتُومُ مِنْ تَدْبِيرِكَ كَيْفَ
شِئْتَ وَ أَنَّى شِئْتَ، وَ لِمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ غَيْرُ مَتَّهِمٍ عَلَى خَلْقِكَ وَ لِمَا لِيَا زَادَتْكَ حَتَّى عَادَ صِفَتُكَ وَ خُلْفَاؤُكَ مَغْلُوبِينَ مَقْهُورِينَ
مُبْتَلِينَ، يَرُونَ حُكْمَكَ مُبَدِّلًا، وَ كِتَابَكَ مُتَبَدِّلاً، وَ فَرَائِضَكَ مُحَرَّفَةً عَنْ جِهَاتِ أَشْرَاعِكَ، وَ سِينَنَ نَبِيِّكَ مُتْرُوكَةً. اللَّهُمَّ الْعَنْ
أَعْيَادَهُمْ مِنَ الْأَوْلِيَيْنِ وَ الْآخِرِينَ، وَ مَنْ رَضِيَ بِفِعَالِهِمْ وَ أَشْيَاعِهِمْ وَ أَتْبَاعِهِمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، إِنَّكَ حَمِيدٌ
مَجِيدٌ، كَصَلَوَاتِكَ وَ بَرَكَاتِكَ وَ تَحِيَّاتِكَ

و به شفاعت مخلوقی جز شفاعت محمد و آل او که سلام تو بر آنها باد به سویت نیامده ام.

بارالها به محضرت آمده ام در حالی که به جز او گناه و بدی هایی که بر خویش کرده ام معترفم به محضرت آمده ام در حالی که به بخشش بزرگت که برای گنهکاران در نظر گرفته ای امیدوارم و سپس زیادی اصرارشان بر گناه بزرگت تر باعث نشده که تو بر ایشان رحمت و مغفرت نفرستی. پس ای خدایی که رحمتش وسیع و عفوش بزرگ است، ای بزرگ، ای بزرگ، ای کریم، ای کریم، بر محمد و آل او درود فرست و رحمتت را شامل حالم نما و به فضل و کرمت بر من عطوفت کن و به مغفرتت بر من وسعت نعمت و روزی عطا فرما.

پروردگارا این مقام برای جانشینان و برگزیدگان توست و این مقام جایگاه اُمناء، توست که درجه ای بلند پریشان در نظر گرفته ای و آنها چنین مقامی را ربودند.

و تویی تقدیر کننده این درجات و چیزی بر فرمانت غالب نگردد و بر تدبیر حتمی تو هر زمان که بخواهی چیزی چیره نشود و تویی تقدیر کننده برای آنچه تو به آن داناتری و در آفرینش و خواسته ات متهم نیستی تا اینکه جانشینان تو شکست خوردند و حقشان از دست رفت، مشاهده کردند که احکامات را تغییر داده، کتابت را کنار گذارده و واجبات را از مسیر خود منحرف نمودند و سنت های پیامبرت را ترک کردند.

خداوندا دشمنان خلفاء و جانشینان به حَقّت را از اولین و آخرین و کسانی که به کارها و بدعت های ایشان راضی هستند و پیروان و دنباله روهایشان را لعنت کن.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، زیرا که تو ستایش شده و بزرگواری.

عَلَى أَصْفِيَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَ عَجَلِ الْفَرَجِ وَ الرُّوحِ وَ النَّصْرَةِ وَ التَّمَكِينِ وَ التَّأْيِيدِ لَهُمْ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنِي مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ
وَ الْإِيمَانِ بِكَ، وَ التَّضَاقُطِ بِرِسُولِكَ، وَ الْأَيْمَةِ الَّذِينَ حَتَمْتَ طَاعَتَهُمْ مِمَّنْ يَجْرِي ذَلِكَ بِهِ وَ عَلَى يَدَيْهِ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ
لَيْسَ يَرُدُّ غَضَبَكَ إِلَّا حِلْمُكَ، وَ لَا يَرُدُّ سَخَطَكَ إِلَّا عَفْوُكَ، وَ لَا يُجِيرُ مِنْ عِقَابِكَ إِلَّا رَحْمَتُكَ، وَ لَا يُنَجِّنِي مِنْكَ إِلَّا التَّضَرُّعُ
إِلَيْكَ وَ بَيْنَ يَدَيْكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ هَبْ لَنَا - يَا إِلَهِي - مِنْ لَدُنْكَ فَرَجًا بِالْقُدْرَةِ الَّتِي بِهَا تُحْيِي أَمْوَاتَ الْعِبَادِ، وَ
بِهَا تَنْشُرُ مَيِّتَ الْبِلَادِ. وَ لِمَا تُهْلِكُنِي يَا إِلَهِي عَمَّا حَتَّى تَسْتَجِيبَ لِي، وَ تُعَرِّفَنِي الْإِجَابَةَ فِي دُعَائِي، وَ أَذِقْنِي طَعْمَ الْعَافِيَةِ إِلَى مُنْتَهَى
أَجَلِي، وَ لَا تُشْمِتْ بِي عِدُوِّي، وَ لَا تُمَكِّنْهُ مِنْ عُنُقِي، وَ لَا تُسَلِّطْهُ عَلَيَّ، يَا إِلَهِي! إِنْ رَفَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَضَعُنِي؟ وَ إِنْ وَضَعْتَنِي
فَمَنْ ذَا الَّذِي يَرْفَعُنِي؟ وَ إِنْ أَكْرَمْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يُهَيِّئُنِي؟ وَ إِنْ أَهَنْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يُكْرِمُنِي؟ وَ إِنْ عَذَّبْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي
يَرْحَمُنِي، وَ إِنْ أَهْلَكْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَعْزِضُ لَكَ فِي عَبْدِكَ؟ أَوْ يَسْأَلُكَ عَنْ أَمْرِهِ؟ وَ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّهُ لَيْسَ فِي حُكْمِكَ ظُلْمٌ، وَ لَا
فِي نَقْمَتِكَ عَجَلَةٌ، وَ إِنَّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ

همانند درود و برکات و رحمت هایت بر برگزیدگان ابراهیم و آل ابراهیم و در گشایش و نصرت و تسلط دادن و تأیید ایشان شتاب فرما.

بارالها مرا از گروه خدا پرستان و ایمان آورندگان به خودت و تصدیق کنندگان رسولت و امامانی که فرمانبرداری از آنها را واجب کرده ای قرار ده همان هایی که توحید و ایمان و تصدیق به وسیله ایشان واقع گردید. دعایم را مستجاب کن ای خدای جهانیان. اله خشم را جز حلمت و غضبت را جز عفو مانع نمی شود و جز رحمت چیزی مرا از عذابت پناه نمی دهد و جز تضرع و زاری به درگاهت چیزی مرا از عقابت رهایی نمی بخشد.

پس بر محمد و آل او درود فرست و ای خدای من از جانب فضل و قدرتت که می توانی بندگان مرده را زنده و شهرهای بی آب و گیاه را حیات تازه بخشی گشایشی به من عطا فرما. ای خدای من تا دعایم را مستجاب نفرموده ای مرا در غم و اندوه نمیران و از اینکه دعایم را استجابت فرموده ای مطلع ساز و مزه عافیت و سلامتی را تا پایان عمرم به من بچشان و مرا گرفتار شمات دشمنم مفرما و او را بر گردن من مسلط مکن.

خدای من اگر تو مرا بالا بری چه کسی می تواند مرا پائین آورد و ضایع کند و اگر تو مرا پایین آوری چه کسی می تواند مرا بالا برد و اگر بر من کرامت فرمایی چه کسی می تواند بر من اهانت کند و اگر مرا خوار کنی چه کسی می تواند مرا کرامت نماید و اگر مرا عذاب نمایی چه کسی می تواند به من رحم کند و اگر مرا هلاک نمایی چه کسی می تواند مانع و جلوگیری باشد و یا جرأت سؤال کردن از وضع او از تو را داشته باشد و به تحقیق که دانستم در حکم تو ستمی وجود ندارد و رد بلا رساندنت شتابی نخواهد بود.

و جز این نیست که کسی شتاب می کند که از فوت شدن کارش بترسد و محتاج به ظلم ضعیف باشد. ولی تو ای خدای من برتر از این حرفها هستی آن هم برتری بزرگ.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا هدف تیر بلایا و نشانه انتقام خود قرار مده خداوندا مهلتم ده، اندوهم را از بین ببر و از گناهم درگذر و به بلایای پشت سر هم گرفتارم مکن. تو که ضعف و کم تدبیری و تضرع به سویت را می بینی.

الها امروز از غضبت به تو پناه می برم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا پناه ده و امروز از خشمت به تو پناه می برم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا پناه ده و از تو در امان ماندن از عذابت را می خواهم پس بر محمد و آل او درود فرست و امانم ده و از تو طلب هدایت می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و هدایت کن و از تو طلب نصرت و یاری می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و یاریم کن. و از تو طلب رحمت می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و بر من رحم کن و از تو درخواست کفایت می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و کفایت کن و از تو طلب روزی می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و روزی ام ده و از تو کمک می خواهم پس بر محمد و آل او درود فرست و کمک کن و از تو نسبت به گناهان گذشته ام طلب مغفرت می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا ببخش.

و از تو می خواهم که مرا حفظ کنی پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا حفظ فرما زیرا که من چیزی را که تو آن را نخواهی بر نمی گزینم. ای خدای من ای خدای من، ای بسیار مهربان و ای بسیار نعمت دهنده، ای صاحب جلال و کرامت بر محمد و آل او درود فرست و آنچه را که از تو درخواست نمودم و به سویت تمایل نشان دادم مستجاب فرما.

وَرَغِبْتُ فِيهِ إِلَيْكَ، وَ أَرِدُهُ وَقَدَرُهُ وَ أَقْضِيهِ وَ أَمْضِيهِ، وَ خَزَلِي فِيمَا تَقْضِي مِنْهُ، وَ بَارِكْ لِي فِي ذَلِكَ، وَ تَفَضَّلْ عَلَيَّ بِهِ، وَ أَسْعِدْنِي
بِمَا تُعْطِينِي مِنْهُ، وَ زِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ وَ سَعِّهْ مَا عِنْدَكَ، فَإِنَّكَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ، وَ صِلْ ذَلِكَ بِخَيْرِ آلٍ آخِرِهِ وَ نَعِيمِيهَا، يَا أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ.

«ثُمَّ تَدْعُو بِمَا بَدَأَ لَكَ، وَ تُصَلِّي عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَلْفَ مَرَّةٍ هَكَذَا كَانَ يَفْعَلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ.»

ص: ٣٣٤

و آن را اراده کن و مقدر فرما، حکم کن و امضاء فرما و در آنچه از خواسته هایم که حکم می کنی برایم خیر و برکت قرار ده و بر من کرم فرما و مرا به آنچه عطا می فرمایی سعادت مند کن و به فضل و رحمت و اسعه ات آنچه که در اختیار داری برایم بیفزای که تو وسعت بخش و کریم هستی و آن را به خیر آخرت و نعمت فراوان آن متصل کن ای مهربانترین مهربانان.

سپس به هرچه که می خواهی دعا کن و هزار بار ذکر صلوات را بفرست که امام سجاد زین العابدین علیه السلام پس از خواندن این دعا چنین کرد.

ص: ۳۳۵

(٤٩) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي دِفَاعِ كَيْدِ الْأَعْدَاءِ، وَ رَدِّ بَأْسِهِمْ

إِلَهِي! هِدَيْتَنِي فَلَهَوْتُ، وَ وَعَظْتَ فَقَسَوْتُ، وَ أَبْلَيْتَ الْجَمِيلَ فَعَصَيْتُ، ثُمَّ عَرَفْتُ مَا أَصْدَرْتَ إِذْ عَرَفْتَنِيهِ، فَاسْدِ تَغْفِرْتُ فَأَقَلَّتْ، فَعُدْتُ فَسْتَرْتُ، فَلَكَ إِلَهِي الْحَمْدُ.

تَقَحَّمْتُ أُوْدِيَةَ الْهَلَاكِ، وَ حَلَلْتُ شِعَابَ تَلْفٍ، تَعَرَّضْتُ فِيهَا لِسَطَوَاتِكَ وَ بِحُلُولِهَا عُقُوبَاتِكَ. وَ وَسَّيَلْتِي إِلَيْكَ التَّوْحِيدُ، وَ ذَرِيعَتِي أَنْتَى لَمْ أُشْرِكْ بِكَ شَيْئًا، وَ لَمْ أَتَّخِذْ مَعَكَ إِلَهًا، وَ قَدْ فَزَرْتُ إِلَيْكَ بِنَفْسِي، وَ إِلَيْكَ مَفَرَّ الْمُسَىءِ، وَ مَفْرَعُ الْمُضَيِّعِ لِحِطِّ نَفْسِهِ الْمُلتَجِي. فَكَمْ مِنْ عَيْدٍ انْتَضَى عَلَيَّ سَيْفِ عَدَاوَتِهِ، وَ شَحَذَ لِي طُبَّهَ مُدْبِتِهِ، وَ أَرْهَفَ لِي شَبَابَ حَدِّهِ، وَ دَافَ لِي قَوَاتِلَ سِيُومِهِ، وَ سَيَّدَدَ نَحْوِي صِيَوَاتِبَ سَهَامِهِ، وَ لَمْ تَنْمَ عَنِّي عَيْنٌ حَرَّاسِيَتِهِ، وَ أَضْمَرَ أَنْ يَسِيُومِنِي الْمَكْرُوهَ، وَ يُجَرِّعَنِي زُعْيَاقَ مَرَارَتِهِ. فَنَظَرْتُ - يَا إِلَهِي - إِلَى

دعاء برای دفع شرّ دشمنان

خدایا هدایت‌م کردی ولی غافل ماندم، موعظه‌ام نمودی و سخت دل شدم و زیبایی‌ها را به من دادی و من نافرمانیت کردم و سپس آنچه را که به من معرفی کردی شناختم، آنگاه استغفار نمودم و تو مرا بخشیدی ولی دوباره من به گناه بازگشتم و تو پوشاندی پس ای خدای من حمد مخصوص توست. پروردگارا خود را در درّه‌های هلاکت افکندم و در راه‌های تلف شدن خود را قرار دادم و در آن درّه‌ها و راه‌ها به سخت‌گیری‌هایت و عذاب‌هایت مبتلا گشتم.

الها وسیله من به سوی تو یکتاپرستی است و راه من به درگاهت نگرفتن شریک برای توست و من در کنار تو خدایی را برنگزیده‌ام و با جانم به سویت گریخته‌ام و البته گریزگاه گنهکار و پناهگاه آنکه حظ خود را ضایع کرده به سوی توست.

چه بسا دشمنی که اسلحه‌اش را از روی خصومت به رویم گشود و لبه‌کارد برنده‌اش را برایم تیز کرده و طرف تیزی آن را به طرفم نشانه گرفته و زهرهای سمومش را برای کشتنم آماده کرده و مرا مورد حمله تیرهایش که از هدف نمی‌گذرد قرار داده و چشم‌نگهبانش از من برداشته نشده و در دل، فکر رساندن شرّ به مرا دارد و از آب بسیار تلخ و شرّ خود که نمی‌شود آشامید آبم دهد.

ضَعَفِي عَنِ اخْتِمَالِ الْفَوَاحِشِ، وَ عَجْزِي عَنِ الْاِثْتِصَارِ مِمَّنْ قَصَدَنِي بِمُحَارَبَتِهِ، وَ وَحِيدَتِي فِي كَثِيرِ عَدَدِ مَنْ نَاوَانِي، وَ اَرْصِدَ لِي بِالْبَلَاءِ فِيمَا لَمْ اَعْمَلْ فِيهِ فِكْرِي.

فَابْتَدَأْتَنِي بِنَضِيرِكَ، وَ شَدَدْتَ اَزْرِي بِقُوَّتِكَ، ثُمَّ فَلَلْتَ لِي حَيْدَهُ، وَ صَيَّرْتَهُ مِنْ بَعِيدِ جَمْعِ عَدِيدِ وَحْدَهُ، وَ اَعْلَيْتَ كَعْبِي عَلَيْهِ، وَ جَعَلْتَ مَا سَدَدَهُ مَزْدُوداً عَلَيْهِ، فَوَدَدْتَهُ لَمْ يَشْفِ غَيْظَهُ، وَ لَمْ يَسُدْ غَلِيظَهُ، فَذَعْصَ عَلَيَّ شَوْاهُ وَ اَذْبَرَ مُوَلِيّاً قَدْ اَخْلَفْتَ سَرَايَاهُ. وَ كَمْ مِنْ بَاغِ بَغَانِي بِمَكَايِدِهِ، وَ نَصَبَ لِي شَرْكَ مَصَايِدِهِ، وَ وَكَلَ بِي تَفَقُّدَ رِعَايَتِهِ، وَ اَضْبَأَ اِلَيَّ اِضْبَاءَ السَّبْعِ لِطَرِيدَتِهِ اِنْتِظَاراً لِاِنْتِهَازِ الْفُرْصَةِ لِفَرِيَسَتِهِ، وَ هُوَ يُظْهِرُ لِي بَشَاشَةَ الْمَلَقِ، وَ يَنْظُرُنِي عَلَيَّ شِدَّةَ الْحَنَقِ. فَلَمَّا رَأَيْتَ - يَا اِلَهِي! تَبَارَكْتَ وَ تَعَالَيْتَ - دَخَلَ سِرِّيْرَتِهِ، وَ قُبِحَ مَا اَنْطَوَى عَلَيْهِ، اَرْكَسَتْهُ لِأَمِّ رَأْسِهِ فِي زُبَيْتِهِ، وَ رَدَدْتَهُ فِي مَهْوَى حُفْرَتِهِ، فَانْقَمَعَ بَعْدَ اِسْتِطَالَتِهِ ذَلِيلاً فِي رَبْقِ حِبَالَتِهِ الَّتِي كَانَ يُقَدِّرُ اَنْ يَرَانِي فِيهَا، وَ قَدَّ كَمَا دَأَّ اَنْ يُحَلَّ بِي لَوْ لَا رَحْمَتُكَ مَا حَلَّ بِسَاحَتِهِ. وَ كَمْ مِنْ حَاسِدٍ قَدْ شَرِقَ بِي بِغُصْبَتِهِ، وَ شَجِيَ مِنِّي بِغَيْظِهِ، وَ سَلَقَنِي بِحَدِّ لِسَانِهِ، وَ وَحَرَنِي بِقَرْفِ عُيُوبِهِ، وَ جَعَلَ عَرَضِي غَرَضاً لِمَرَامِيهِ، وَ قَلَدَنِي خِلَالاً لَمْ تَزَلْ فِيهِ، وَ

پس ای خدای من بر من نظر فرمودی و دیدی ناتوانی ام را در برابر سختی ها و عجزم را از انتقام گرفتن آنکه قصد جنگ با من را نموده و تنهایی ام را در برابر تعداد دشمنانم و آنکه برای گرفتار ساختنم در کمین نشسته است.

و تو پروردگار من پیش از آنکه از تو یاری بخواهم یاریم نمودی و پشتم را با نیرویت محکم ساختی و برندگی دشمنم را شکستی و پس از آنکه تعدادی بود تنهائیش نمودی و مرا بروی پیروز کردی و آنچه را که برایم نشانه گرفته بود به خودش برگرداندی، در حالی که خشمش التیام نیافته بود و کینه اش فرو ننشسته بود او را بازگرداندی، سر انگشتان خود را به دندان گزید در حالی که یارانش به وعده هایشان عمل نکردند.

الها چه ستمگری که با مکر خویش بر من ستم نمود و دام شکارهایش را برایم گسترد و مراقبانی برایم گماشت و در کمین نشست مانند در کمین نشستن حیوان درنده و مثل حیوانی که منتظر فرصت است تا شکار مناسبی را به چنگ آورد در حالی که چاپلوسی می کرد و با چهره خشم آلود به من نگاه می کرد.

وقتی تو ای خدای من که منزله و برتری دغل بازی پنهان و زشتی کارش را مشاهده کردی او را با سر در گودالی که برای شکار کننده بود انداختی و در همان پرتگاه کنده شده به دستش جایش دادی. تا پس از طغیانش با ذلت در دامی افتاد که فکر می کرد مرا در آن بیفکند و اگر لطف و مرحمت تو نبود نزدیک بود من در آنچه او در آن افتاد، می افتادم.

و چه بسیار حسودی که به خاطر نعمت های من غصه دار شد و بغض گلویش را گرفت و با زبانش مرا آزار داد و به تهمت زدن عیب هایی که در خود داشت خشمش را بر من افزود و آبروی مرا هدف تیر کینه خویش قرار داد و صفات بد را مانند گردن بند به گردن من انداخت.

وَحَزَنِي بِكَيْدِهِ، وَقَصْدَنِي بِمَكِيدَتِهِ، فَنَادَيْتُكَ - يَا إِلَهِي - مُسْتَغِيثًا بِكَ، وَاثِقًا بِسِرِّعِهِ إِجَابَتِكَ، عَالِمًا أَنَّهُ لَا يُضْطَهَدُ مَنْ أَوَى إِلَى ظِلِّ كَنَفِكَ، وَلَمَّا يَفْزَعُ مَنْ لَجَأَ إِلَى مَعْقِلِ انْتِصَارِكَ، فَحَصَّيْتَنِي مِنْ بَأْسِهِ بِقُدْرَتِكَ. وَكَمْ مِنْ سَحَابٍ مَكْرُوهٍ جَلِيَّتْهَا عَنِّي، وَ سَحَابٍ نِعَمٍ أَمْطَرَتْهَا عَلَيَّ، وَ جَدَاوِلِ رَحْمَةٍ نَشَرَتْهَا، وَ عَافِيَةِ أَلْبَسَتْهَا، وَ أَعْيُنِ أَحْدَاثٍ طَمَسَتْهَا، وَ غَوَاشِي كُرْبَاتٍ كَشَفَتْهَا. وَ كَمْ مِنْ ظَنٍّ حَسَنٍ حَقَّقْتُ، وَ عَدَمِ جَبْرَتٍ، وَ صِرْعَةٍ أَنْعَشْتُ، وَ مَسِيكَةٍ حَوَّلْتُ. كُلُّ ذَلِكَ إِنْعَامًا وَ تَطَوُّلاً مِنْكَ، وَ فِي جَمِيعِهِ أَنْهَمَاكَ مِنْي عَلَى مَعَاصِيكَ، لَمْ تَمْنَعِيكَ إِسَاءَتِي عَنْ إِيْتِمَامِ إِحْسَانِكَ، وَ لَا حَجَرَنِي ذَلِكَ عَنْ ارْتِكَابِ مَسَاخِطِكَ، لَا تُسْأَلُ عَمَّا تَفْعَلُ. وَ لَقَدْ سِئِلْتُ فَأَعْطَيْتَ، وَ لَمْ تُسْأَلْ فَابْتَدَأْتَ، وَ اسْتِمْحَ فَضْلُكَ فَمَا أَكْدَيْتَ، أَيْتَ يَا مَوْلَايَ إِلَّا إِحْسَانًا وَ أَمِينَانًا وَ تَطَوُّلاً وَ إِنْعَامًا، وَ أَيْتَ إِلَّا تَقَحُّمًا لِحُرْمَاتِكَ، وَ تَعْدِيًا لِجُدُودِكَ، وَ غَفْلَةً عَنْ وَعِيدِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ إِلَهِي مِنْ مُقْتَدِرٍ لَا يُغْلَبُ، وَ ذِي أَنَاهٍ لَا يُعْجَلُ. هَذَا مَقَامٌ مِنْ اعْتِرْفٍ بِسُبُوحِ النِّعَمِ، وَ قَابِلَهَا بِالتَّقْصِيرِ، وَ شَهَادَةٍ عَلَى نَفْسِهِ بِالتَّضْيِيعِ. اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِالمُحَمَّدِيَةِ الرَّفِيعَةِ، وَ العَلَوِيَّةِ البَيْضَاءِ، وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِهِمَا أَنْ تُعِيدَنِي مِنْ

که البته در خود او بود و به مکر و نیرنگش بر من خشمگین شد و با نیرنگش قصد مرا کرد.

در همین موقع ای خدای من ترا خواندم و از تو کمک خواستم بدین امید که تو خیلی زود جوابم را خواهی داد و دانای به این موقعیت بودم که هر کس در سایه رحمت قرار گیرد شکست نمی خورد و آنکه به جایگاه انتقامت پناه آورد از کسی هراس ندارد بنابراین تو بودی که مرا با قدرتت از سختی و ناراحتی نجات دادی.

پروردگارا چه بسیار ابرهای تیره شر را از من دور ساختی و چه بسیار ابرهای رحمت و نعمت را برایم یاراندی و جوی های رحمت را بر من گستراندی و چه بسیار لباس عافیت که در برم نمودی و چشم های حوادث تلخ را کور کردی و پرده های غم و اندوه از من کنار زدی.

و چه بسیار حسن ظن افراد را پذیرفتی و نداری را جبران کردی و افتاده ای را زیر بال گرفتی و درمانده ای را تغییر زندگی و حیات دادی. البته همه اینها لطف و مرحمت تو بود. و در همه آن موارد تلاش من در معصیت تو بوده، آری بدرفتاری ترا از کامل کردن احسانت مانع نشد و آنچه من در جلب غضبت بوده ام ترا از احسان و نیکی به من جلوگیری نکرد و تو از آنچه انجام می دهی مورد سؤال واقع نخواهی شد. و به طور قطع هر وقت از تو درخواستی شده عنایت کرده ای و حتی سؤال نشده را به عطا نمودن ابتدا نموده ای. وقتی طلب احسانت شده کم نداده ای و تو ای مولا- و آقای من تصمیم نداری نسبت به بندگان غیر از احسان و نعمت دادن و نیکی کردن و نعمت بخشیدن را و من تصمیمی و حرکتی جز در ورود در محرمات و کارهای خلافی که تو منع فرموده ای و تجاوز از حدودت و غفلت از وعده هایت ندارم پس حمد مخصوص توست ای خدای من تویی که توانایی و کسی بر تو غالب نمی گردد و مهلت دهنده ای و اهل شتاب نمی باشی.

الها اینجا جایی است که بنده ات به فراوانی نعمت ها اعتراف می کند و در برابر آن همه نعمت اعتراف به قصور و کوتاهی در حمد و شکر آنها دارد و علیه خویش شهادت می دهد که آنها را ضایع ساخته است.

بارالها به وسیله حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم با آن مقام بلندش و به توسط نورانیت امیرالمؤمنین علی علیه السلام به درگاہت تقرب می جویم و به آن گرامیان به سویت روی آورده.

شَرَّ كَذَا وَ كَذَا...، فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَضَعُ عَلَيْكَ فِي وُجْدِكَ، وَ لَا يَتَكَادُكَ فِي قُدْرَتِكَ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فَهَبْ لِي -يَا
إِلَهِي- مِنْ رَحْمَتِكَ وَ دَوَامِ تَوْفِيقِكَ مَا أَتَّخِذُهُ سُلْمًا أَعْرُجُ بِهِ إِلَى رِضْوَانِكَ، وَ آمَنُ بِهِ مِنْ عِقَابِكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ص: ٣٤٢

تا مرا از شر آنچه از شر آن پناه می خواهد پناه دهی زیرا پناه دادن تو با آن قدرتی که در تو هست کار دشواری نیست.

و ترا در برابر تواناییت به زحمت نمی اندازد و تو بر همه چیز توانایی.

پس ای خدای من ببخش بر من از رحمت و مهربانی همیشگی و توفیق دائمی تا آن را نردبان ترقی به سوی رضایت قرار دهم
و از عذابت در امان بمانم ای مهربان ترین مهربانان.

ص: ۳۴۳

(٥٠) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الرَّهْبِ

اللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَنِي سَوِيًّا، وَرَبَّيْتَنِي صَاحِبًا، وَرَزَقْتَنِي مَكْفِيًّا. اللَّهُمَّ إِنِّي وَجِدْتُ فِيمَا أَنْزَلْتَ مِنْ كِتَابِكَ، وَبَشَّرْتَ بِهِ عِبَادَكَ أَنْ قُلْتَ: «يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا»، وَقَدْ تَقَدَّمَ مِنِّي مَا قَدْ عَلِمْتَ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، فَيَا سَوَاتِمَا مِمَّا؛ لَآ أَحْصَاهُ عَلَيَّ كِتَابُكَ

فَلَوْ لَا الْمَوَاقِفُ الَّتِي أُؤَمِّلُ مِنْ عَفْوِكَ الْعَدِي شَمِلَ كُلِّ شَيْءٍ لَأَلْقَيْتُ بِيَدِي، وَ لَوْ أَنَّ أَحَدًا اسْتِطَاعَ الْهَرْبَ مِنْ رَبِّهِ لَكُنْتُ أَنَا أَحَقُّ بِالْهَرْبِ مِنْكَ، وَ أَنْتَ لَمَّا تَخَفَى عَلَيْكَ خَافِيَهُ فِي الْأَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاءِ إِلَّا أَتَيْتَ بِهَا، وَ كَفَى بِكَ جَازِيًّا، وَ كَفَى بِكَ حَسِيبًا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ طَالِبِي إِنْ أَنَا هَرَبْتُ، وَ مُدْرِكِي إِنْ أَنَا فَرَرْتُ، فَهَذَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ خَاضِعٌ ذَلِيلٌ رَاغِمٌ، إِنْ تُعَذِّبْنِي فَأِنِّي

در هنگام ترس و وحشت

پروردگارا مرا بدون نقص آفریدی و در کوچکی پرورشم دادی و بدون زحمت روزیم دادی.

الها در آنچه که در کتابت نازل فرموده ای و بدان بندگانت را مژده دادی این گونه فرمودی: «ای بندگان که بر نفس خویش ظلم کرده اید از رحمت پروردگار ناامید نباشید زیرا که خداوند همه گناهانتان را می بخشد و در گذشته تمام کارهایی را انجام داده ام که تو خود از من آگاه تری پس وای بر سوایی من از آنچه نویسندگان برایم شمرده و نوشته اند.

بارالها اگر نبود مراکزی که امیدوار به عفو همه جانبه تو بودم خود را از دست می دادم و اگر کسی قدرت داشت که از پروردگارش فرار کند من برای فرار سزاوارتر بودم. و چیزی در نزد تو از آنچه در زمین و آسمان است مخفی نیست و همه را در روز قیامت حاضر می فرمایی و کافی است که فقط خود جزا دهی و به حساب افراد بررسی.

خدایا در صورتی که فرار کنم تو مرا می یابی و اگر بگریزم مرا در می یابی و اینک این منم که در حال خضوع و ذلت و بینی بر خاک مالیده به پیشگاهت حضور یافته ام. اگر مرا عذاب کنی سزاوار عذابم.

لَذَلِكَ أَهْلٌ، وَهُوَ يَا رَبِّ! مِنْكَ عَدْلٌ، وَإِنْ تَعَفُّ عَنِّي فَقَدِيمًا شَمَلَنِي عَفْوُكَ، وَ أَلْبَسْتَنِي عَافِيَتَكَ. فَاسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِالْمَخْرُورِ مِنْ
أَسْمَائِكَ، وَبِمَا وَارَتْهُ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِكَ، إِلَّا رَحِمْتَ هَذِهِ النَّفْسَ الْجَزُوعَةَ، وَ هَذِهِ الرِّمَّةَ الْهَلُوعَةَ، الَّتِي لَا تَسْتَطِيعُ حَرَّ شَمْسِكَ،
فَكَيْفَ تَسْتَطِيعُ حَرَّ نَارِكَ؟ وَ الَّتِي لَا تَسْتَطِيعُ صَوْتَ رَعْدِكَ، فَكَيْفَ تَسْتَطِيعُ صَوْتَ غَضَبِكَ؟ فَارْحَمْنِي اللَّهُمَّ! فَإِنِّي امْرُؤٌ حَقِيرٌ، وَ
خَطِرِي يَسِيرٌ، وَ لَيْسَ عِزَابِي مِمَّا يَزِيدُ فِي مُلْكِكَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ، وَ لَوْ أَنَّ عَذَابِي مِمَّا يَزِيدُ فِي مُلْكِكَ لَسَأَلْتُكَ الصَّبْرَ عَلَيْهِ، وَ أَحْبَبْتُ
أَنْ يَكُونَ ذَلِكُ لِمَكَ، وَ لَكِنْ سُلْطَانُكَ اللَّهُمَّ! أَعْظَمُ، وَ مُلْكُكَ أَذْوَمُ مِنْ أَنْ تَزِيدَ فِيهِ طَاعَةَ الْمُطِيعِينَ، أَوْ تَنْقُصَ مِنْهُ مَعْصِيَةَ
الْمُذْنِبِينَ. فَارْحَمْنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَ تَجَاوَزْ عَنِّي يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، وَ تَبَّ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

و این کار از عدل توست و اگر مرا بیخشی معلوم می شود که از قبل عفت و عافیت مرا در بر گرفته است.

پس از تو مسئلت می جویم ای خدای من به حق آن اسماء پنهانی ات و به جمال نیکویی ات که پرده ها آن را پوشانده است که به این جان بی تاب و این استخوان ضعیف رحم کنی زیرا توانایی گرمی آفتاب را ندارد پس چگونه توانایی آتش دوزخ را داشته باشد؟! این بدنی که قدرت شنیدن صدای رعد و برقت را ندارد پس چگونه توانایی شنیدن صدای خشم را داشته باشد؟! را داشته باشد؟!

پس خداوندا به من رحم کن زیرا که من بنده کوچک توام و قدر و منزلتی اندک دارم و اگر عذاب کردن من چیزی نیست که بر سلطنت تو بیفزاید و اگر چنین بود صبر بر آن را از تو تمنا می نمودم و دوست داشتم که آن افزودنی برای تو باشد ولی خدایا سلطنت تو بزرگتر از آن است که اطاعت اهل طاعت به آن چیزی اضافه کند و یا معصیت گنهکاران از آن چیزی کم نماید.

پس خداوندا به من رحم کن ای مهربانترین مهربانان و از من در گذر ای صاحب جلال و کرامت و توبه ام را بپذیر زیرا که تو فراوان توبه پذیر و مهربانی.

ص: ۳۴۷

(٥١) وَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي التَّضَرُّعِ وَالِاسْتِكَانَةِ

إِلَهِي أَحْمَدُكَ - وَأَنْتَ لِلْحَمْدِ أَهْلٌ - عَلَيَّ حُسْنِ صَنِيعِكَ إِلَيَّ، وَ سُبُوغِ نِعْمَائِكَ عَلَيَّ، وَ جَزِيلِ عَطَائِكَ عِنْدِي، وَ عَلَيَّ مَا فَضَّلْتَنِي بِهِ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَ أَسْتَبِغْتُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَتِكَ، فَتَقَدِّمِ اضْيَاطَنَعْتَ عِنْدِي مَا يَعْجِزُ عَنْهُ شُكْرِي. وَ لَوْ لَأِ إِحْسَانُكَ إِلَيَّ وَ سُبُوغِ نِعْمَائِكَ عَلَيَّ مَا بَلَغْتُ إِحْرَازَ حَظِّي، وَ لَأِ اضْيَاطَنَعْتُ نَفْسِي، وَ لَكِنَّكَ ابْتَدَأْتَنِي بِالْإِحْسَانِ، وَ رَزَقْتَنِي فِي أُمُورِي كُلِّهَا الْكِفَايَةَ، وَ صَدَرَتْ عَنِّي جَهْدَ الْبَلَاءِ، وَ مَنْعَتْ مِنِّي مَحْذُورَ الْقَضَاءِ. إِلَهِي! فَكَمْ مِنْ بَلَاءٍ جَاهِدٍ قَدْ صَرَفْتَ عَنِّي، وَ كَمْ مِنْ نِعْمَةٍ سَابَغَهُ أَقْرَزْتَ بِهَا عَيْنِي! وَ كَمْ مِنْ صَيِّعَةٍ كَرِيمَةٍ لَمَكَ عِنْدِي!. أَنْتَ الْمَدِي أَجَبْتَ عِنْدَ الْاضْطِرَارِ دَعْوَتِي، وَ أَقَلْتَ عِنْدَ الْعِشَارِ زَلَّتِي، وَ أَخَذْتَ لِي مِنَ الْأَعْدَاءِ بِظِلْمَتِي. إِلَهِي! مَا وَجَدْتُكَ بِخِيلاً

تضرع و زاری و خضوع به درگاه پروردگار

پروردگارا تو را حمد می‌کنم و تو سزاوار حمدی به خاطر رفتار شایسته ات و فراوانی نعمت هایت و بسیاری بخشش هایت نسبت به من و به خاطر رحمت که مرا بر دیگران برتری دادی و نعمت را درباره من به کمال رساندی و به تحقیق احسانت به من آن قدر است که من عاجز از حمد و شکر آن هستم و اگر نبود احسانت به من و فراوانی نعمت هایت برای من هیچ گاه به حظّ و بهره ام نمی‌رسیدم و قادر به اصلاح نفس خویش نبودم و لکن تو خدای مهربان نسبت به من آغاز احسان نمودی و در تمام امور روزی در حد کفاف به من عنایت فرمودی و رنج بلا را از من دور ساختی و قضا و قدر ترسناک را از من برداشتی.

ص: ۳۴۹

حِينَ سَأَلْتِيكَ، وَ لَمَّا مُنْقَبِضاً حِينَ أَرَدْتُكَ، بَلْ وَحَيْدُتِكَ لِإِدْعَائِي سَامِعاً، وَ لِمَطَالِبِي مُعْطِياً، وَ وَحَيْدُتِ نُعْمَاكَ عَلَيَّ سَابِغَهُ فِي كُلِّ شَأْنٍ مِنْ شَأْنِي وَ كُلِّ زَمَانٍ مِنْ زَمَانِي، فَأَنْتَ عِنْدِي مَحْمُودٌ، وَ صَيِّعُكَ لَدِي مَبْرُورٌ، تَحْمَدُكَ نَفْسِي وَ لِسَانِي وَ عَقْلِي، حَمْدًا يَبْلُغُ الْوَفَاءَ وَ حَقِيقَةَ الشُّكْرِ، حَمِيداً يَكُونُ مَبْلَغَ رِضَاكَ عَنِّي، فَجَنِّبْنِي مِنْ سُخْطِكَ، يَا كَهْفِي حِينَ تُغِيْبُنِي الْمِيْذَاهِبُ وَ يَا مُقِيلِي عَثْرَتِي، فَلَوْ لَأَسْتُرَكَ عَوْرَتِي لَكُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِينَ، وَ يَا مُؤَيِّدِي بِالنَّصِيرِ، فَلَوْ لَأَنْصُرُكَ إِيَّايَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ، وَ يَا مَنْ وَضَعَتْ لَهُ الْمُلُوكُ نَيْرَ الْمَذَلِّهِ عَلَيَّ أَعْنَاقَهَا، فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ، وَ يَا أَهْلَ التَّقْوَى، وَ يَا مَنْ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، أَسْأَلُكَ أَنْ تَغْفُوَ عَنِّي، وَ تَغْفِرَ لِي فَلَسْتُ بِرَبِيئاً فَأَعْتَدِرْ، وَ لَمَّا بَعْدِي قُوَّةٌ فَأَتْنَصِرْ، وَ لَمَّا مَفَرَّ لِي فَأَفِرْ. وَ أَسْأَلُكَ عَثْرَتِي، وَ أَسْأَلُكَ إِيَّاكَ مِنْ ذُنُوبِي الَّتِي قَدْ أَوْبَقْتَنِي، وَ أَحَاطَتْ بِي فَأَهْلَكْتَنِي، مِنْهَا فَرَزْتُ إِلَيْكَ رَبِّ! تَائِباً فَتُبْ عَلَيَّ، مُتَعَوِّذاً فَأَعِزَّنِي، مُسْتَجِيراً فَلَا تَخْذُلْنِي، سَائِلاً فَلَا تَحْرِمْنِي مُعْتَصِياً مَا فَلَا تُسَلِّمْنِي، دَاعِياً فَلَا تَرُدَّنِي خَائِباً. دَعْوَتُكَ - يَا رَبِّ - مُسْكِيناً، مُسْتَكِيناً، مُشْفِقاً، خَائِفاً، وَجِلاً، فَقِيراً، مُضْطَرّاً إِلَيْكَ. أَشْكُو إِلَيْكَ - يَا

خداوندا تویی که در هنگام اضرار دعایم را مستجاب می فرمایی و در هنگام افتادن در ورطه گناه از گناهم درگذشتی و از دشمنان آنچه از راه ظلم از من گرفتند باز ستاندی خدای من ترا در هنگام درخواست بخیل نیافتم و در هنگامی که اراده تو کردم ترا ممسک و گرفته ندیدم بلکه ترا شنونده دعایم و برای مطالبم بخشنده دیدم و نعمت هایت را درباره خودم در هر شأنی از شئونات زندگی و در هر زمان فراوان یافتم. بنابراین تو نزد من ستایش شده و ستوده ای و احسانت نزد من نیکوست. نفس و زبان و عقل من حمد کننده توست، حمدی که تمام و کمال باشد و به حقیقت شکر برسد، حمدی که رساننده رضای تو از من باشد بنابراین مرا از خشمت رهایی ده.

ای پناه من در مواقع سختی ها و ای در گذرنده از لغزش من؛ اگر نبود پرده پوشی تو از گناهانم از جمله رسواشدگان بودم ای آنکه مرا با یاری ات تأیید می فرمایی، اگر نبود یاری ات درباره من از جمله شکست خوردگان بودم.

و ای آنکه سلاطین برای او طوق ذلت بر گردنهایشان زده اند و از اقتدار او در هراسند و ای اهل تقوی و ای کسی که اسماء نیکو متعلق به اوست از تو می خواهم که مرا عفو کنی و از من درگذری. البته من بی گناه نیستم تا عذر آورم و قدرتمند نمی باشم که پیروز گردم.

پروردگارا چه بسیار بلایایی درد آور که از من دفع کردی و چه بسیار نعمت هایی که به من عطا فرموده ای و دیدگانم را بدانها روشن ساختی و چه احسان های ارزشمندی که از تو نزد من است.

و گریزگاهی ندارم تا بگریزم. از تو می خواهم که از گناهانم بگذری و به درگاہت از گناہانی که مرا گرفتار کرده و بر من چیره شده و هلاک و نابودم ساخته معذرت می خواهم. پروردگارا از آنها به سویت گریخته ام در حالی که توبه می کنم پس توبه ام را بپذیر به تو پناه می برم پس پناهم ده، به تو روی می آورم مرا خوار مکن. از تو مسئلت می جویم مرا از در خانه ات محروم مکن، به تو متوسل می شوم مرا به حال خود وامگذار، تو را می خوانم ناامیدم باز مگردان.

ای خدای من در حالی تو را می خوانم که مسکین و دردمند و زاری کننده و نگران و هراسان و بینوا و مضطرّ به درگاه توام.

إِلَهِي - ضَعْفَ نَفْسِي عَنِ الْمَسَارَعَةِ فِيمَا وَعَدْتَهُ أَوْلِيَاءَكَ، وَالْمُجَانِبَةِ عَمَّا حَيَّرْتَهُ أَعْدَاءَكَ، وَكَثْرَةَ هُمُومِي، وَوَسْوَسهَ نَفْسِي.
إِلَهِي! لَمْ تَفْضَحْنِي بِسِرِّي، وَلَمْ تُهْلِكْنِي بِجَرِيرَتِي، أَدْعُوكَ فَتُجِيبْنِي وَإِنْ كُنْتُ بَطِيئًا حِينَ تَدْعُونِي، وَأَسْأَلُكَ كُلَّمَا شِئْتُ مِنْ
حَوَائِجِي، وَحَيْثُ مَا كُنْتُ وَضَعْتُ عِنْدَكَ سِرِّي، فَلَا أَدْعُو سِوَاكَ، وَلَا أَرْجُو غَيْرَكَ، لَيْبِكَ لَيْبِيكَ! تَسْمَعُ مَنْ شَكَا إِلَيْكَ، وَتَلْقَى
مَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْكَ، وَتُخَلِّصُ مَنْ اعْتَصَمَ بِكَ، وَتُفَرِّجُ عَمَّنْ لَادَ بِكَ. إِلَهِي! فَلَا تَحْرِمْنِي خَيْرَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى لِقَلِّهِ شُكْرِي، وَاعْفِرْ
لِي مَا تَعَلَّمُ مِنْ ذُنُوبِي. إِنْ تَعِدَّتْ فَأَنَا الظَّالِمُ الْمُفْرَطُ الْمُضْيِعُ الْآثِمُ الْمُقْصِرُ الْمُضْجِعُ الْمُغْفَلُ حَظَّ نَفْسِي، وَإِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَرْحَمُ
الرَّاحِمِينَ.

ای خدای من از ضعف نفس خود از شتاب به آنچه به دوستانت وعده داده ای و از دوری نمودن از آنچه دشمنانت را به آن ترسانده ای شکایت می کنم و نیز از زیادی اندوهم و وسوسه های درونم به تو شکایت می نمایم.

پروردگارا به خاطر آنچه در سر وجودم هست مرا رسوا مکن و به علت لغزش هایم نابودم مفرما. من ترا می خوانم اجابت کن گرچه وقتی تو را می خوانم در اطاعت از تو سست هستم و هرچه حاجت داشته باشم از تو طلب می کنم و هرکجا که هستم راز دلم را پیش تو می گذارم، بنابراین غیر تو را نمی خوانم و به غیر تو امید ندارم. دعوتت را اجابت کردم، دعوتت را اجابت کردم، تو هرکه به درگاہت شکایت آورد می شنوی و هرکه به تو اعتماد کند به او روی می آوری و هرکه به تو اهتمام جوید از گرفتاری آزادش فرمایی و هرکه بر تو پناه برد گشایشش عطا نمایی.

خدایا دنیا و آخرت را به خاطر کمی شکرم بر من حرام مکن و آنچه از لغزش ها درباره من سراغ داری مورد عفو قرار ده که اگر عذابم کنی معلوم است که من ظالم، افراط کننده، تباه گر، گنهکار، مقصّر، واگذارنده و غافل از خطا و بهره خودم می باشم و اگر عفو فرمایی پس تو مهربان ترین مهربانانی.

(٥٢) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِلْحَاحِ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى

يَا اللَّهُ الَّذِي لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَ كَيْفَ يَخْفَى عَلَيْكَ - يَا إِلَهِي! - مَا أَنْتَ خَلَقْتَهُ؟ وَ كَيْفَ لَا تُخَصِّصِي مَا أَنْتَ صَيَّرْتَهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَغِيبُ عَنْكَ مَا أَنْتَ تُدَبِّرُهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَهْرَبَ مِنْكَ مَنْ لَا حَيَاةَ لَهُ إِلَّا بِرِزْقِكَ؟ أَوْ كَيْفَ يَنْجُو مِنْكَ مَنْ لَمَّا مَازَهَبَ لَهُ فِي غَيْرِ مُلْكِكَ؟ سُبْحَانَكَ! أَخْشَى خَلْقَكَ لَكَ أَعْلَمُهُمْ بِكَ، وَ أَخْضَعُهُمْ لَكَ أَعْمَلُهُمْ بِطَاعَتِكَ، وَ أَهْوَنُهُمْ عَلَيْكَ مَنْ أَنْتَ تَرْزُقُهُ وَ هُوَ يَعْبُدُ غَيْرَكَ، سُبْحَانَكَ! لَمَّا يَنْقُصُ سُلْطَانَكَ مِنْ أَشْرَكَ بِكَ، وَ كَذَّبَ رُسُلَكَ، وَ لَيْسَ يَسْتَطِيعُ مَنْ كَرِهَ قَضَاءَكَ أَنْ يَرُدَّ أَمْرَكَ، وَ لَا يَمْتَنِعُ مِنْكَ مَنْ كَذَّبَ بِقُدْرَتِكَ، وَ لَا يَفُوتُكَ مَنْ عَبَدَ غَيْرَكَ، وَ لَا يُعَمَّرُ فِي الدُّنْيَا مَنْ كَرِهَ لِقَاءَكَ.

سُبْحَانَكَ! مَا أَعْظَمَ شَأْنَكَ! وَ أَقْهَرَ سُلْطَانَكَ! وَ

اصرار در تقاضا از پروردگار

ای خدایی که هیچ چیز در زمین و آسمان از دیدش پنهان نیست و چگونه پنهان باشد بر تو ای خدای من در حالی که تو خود آنها را آفریده ای و چگونه شمارش آن را ندانی در حالی که به آن شکل داده ای و یا چگونه از تو غایب باشند در حالی که تو آن را تدبیر فرموده ای و یا چگونه از تو بگریزد کسی که زندگی اش وابسته به روزی توست و یا چگونه از تو نجات یابد کسی که در جز مملکت تو راهی برایش نیست.

منزهی تو! آگاه ترین بندگانت کسی است که خوف و خشیت بیشتری نسبت به تو داشته باشد و عمل کننده ترین بندگانت به دستورات خاضع ترین آنهاست و بدبخت ترین آنها نزد تو آن کسی است که تو روزی اش می دهی و او غیر تو را بندگی می کند.

منزهی تو! آنکه برایت شریک می تراشد و پیامبرانت را تکذیب می کند از سلطنت نمی کاهد و آنکه از حکم قطعی تو کراهت دارد قادر نیست فرمانت را رد کند و آنکه قدرتت را تکذیب می نماید قادر نیست خود را از تو باز دارد و آنکه جز تو را می پرستد نمی تواند از تصرف تو رهایی یابد و کسی که دیدارت را در قیامت نمی پسندد عمر طولانی نخواهد کرد.

منزهی تو! چه قدر شأن تو بزرگ است و سلطه ات قاهرانه و قدرتت شدید و فرمانت نافذ است.

أَشَدُّ قُوَّتِكَ! وَأَنْفَعُ أَمْرِكَ! سُبْحَانَكَ! قَضَيْتَ عَلَيَّ جَمِيعَ خَلْقِكَ الْمَوْتَ مِنْ وَحْدِكَ وَمَنْ كَفَرَ بِكَ، وَكُلُّ ذَائِقِ الْمَوْتِ، وَ
كُلُّ صَائِرٍ إِلَيْكَ، فَتَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ. آمَنْتُ بِكَ، وَصَدَّقْتُ رُسُلَكَ، وَقَبِلْتُ كِتَابَكَ، وَ
كَفَرْتُ بِكُلِّ مَعْبُودٍ غَيْرِكَ، وَبَرِئْتُ مِمَّنْ عَدَّ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبِحُ وَأُمَسِّي مُسْتَقِلًّا لِعَمَلِي، مُعْتَرِفًا بِذُنُوبِي، مُقِرًّا بِخَطَايَايَ، أَنَا
بِإِسْرَافِي عَلَيَّ نَفْسِي ذَلِيلٌ، عَمَلِي أَهْلَكَنِي، وَهَوَايَ أَرْدَانِي، وَشَهَوَاتِي حَرَمَنِي. فَأَسْأَلُكَ يَا مَوْلَايَ سُؤَالَ مَنْ نَفْسُهُ لَاهِيَةٌ لِطَوْلِ
أَمَلِهِ، وَيَدُنُهُ غَافِلٌ لِسَيِّئَاتِهِ عُرُوقِهِ، وَقَلْبُهُ مَفْتُونٌ بِكَثْرَةِ النِّعَمِ عَلَيْهِ، وَفِكْرُهُ قَلِيلٌ لِمَا هُوَ صَائِرٌ إِلَيْهِ. سُؤَالَ مَنْ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْأَمَلُ، وَ
فَتَنَةُ الْهَوَى، وَاسْتَمَكَّتْ مِنْهُ الدُّنْيَا، وَأَظْلَهُ الْأَجَلُ، سُؤَالَ مَنْ اسْتَتَكَّرَ ذُنُوبُهُ، وَاعْتَرَفَ بِخَطِيئَتِهِ، سُؤَالَ مَنْ لَمَّا رَبُّ لَهُ غَيْرُكَ، وَلَا
وَلِيَّ لَهُ دُونُكَ، وَلَا مُنْقِذَ لَهُ مِنْكَ، وَلَا مَلْجَأَ لَهُ مِنْكَ، إِلَّا إِلَيْكَ. إِلَهِي! أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ الْوَاجِبِ عَلَيَّ جَمِيعَ خَلْقِكَ، وَبِاسْمِكَ
الْعَظِيمِ الْعَذِي أَمَرْتَ رَسُولَكَ أَنْ يَسْبُحَكَ بِهِ، وَبِجَلَالِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ، الْعَذِي لَا يَبْلَى وَلَا يَنْغَيِّرُ، وَلَا يَحُولُ وَلَا يَفْنَى، أَنْ تُصَلِّيَ
عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ

منزهی تو! حکم قطعی مرگ را برای جمیع مخلوقات اراده کرده ای، چه تو را یکتا بدانند و چه به تو کافر باشند و همگی مزه مرگ را خواهند چشید و همگی یکسره به سویت باز گردند. پس تو جاوید و برتری و جز تو خدایی نیست. تو یکتایی و شریکی برایت نخواهد بود.

به تو ایمان آوردم، پیامبرانت را تصدیق کردم، کتابت را پذیرفتم و به هر خدایی غیر از تو کافر شدم و از هر که غیر ترا بندگی کرد بیزاری جستم.

پروردگارا صبح و شام می کنم در حالی که اعمالم کم است، به گناهم اعتراف دارم و به خطایای خویش اقرار می کنم. الهامن به خاطر ظلم به نفس خویش ذلیلیم، کارهایم مرا هلاک کرده هوای نفسم مرا اراده نموده و شهواتم مرا محروم نموده است.

بنابراین ای مولای من از تو مسئلت می جویم همانند مسئلت کسی که به خاطر آرزوهای طولانی بی بهره مانده و بدنش به علت بی تفاوتی نسبت به جهان آخرت غافل مانده و دلش به خاطر نعمت های فراوانی که نصیبش گشته گرفتار فتنه شده و فکرش برای آنچه که به سویش باز می گردد کم است.

همانند مسئلت کسی که آرزو بر او تسلط یافت و هوای نفس او را گرفتار ساخته و دنیا او را اسیر خود ساخته و مرگ بر او سایه انداخته است.

همانند مسئلت کسی که گناهانش زیاد شده و به خطایای خویش اعتراف می کند.

همانند مسئلت کسی که پروردگاری غیر تو ندارد و سرپرستی غیر تو برایش نیست و نجات بخشی برای او از تو و پناهگاهی بر او از تو جز به سویت نمی باشد.

خدای من به حق خودت که بر همه مخلوقات واجب است و به نام بزرگت که رسالت را فرمان دادی تا بدان نام تو را تسبیح گوید و به بزرگی ذات بزرگواری که فرسوده و دگرگون نمی شد و تغییر حال و نیستی نمی پذیرد از تو می خواهم بر محمد و آل او درود فرستی.

تُغْنِيَنِي عَنْ كُلِّ شَيْءٍ عِبَادَتِكَ، وَأَنْ تُسَلِّيَ نَفْسِي عَنِ الدُّنْيَا بِمَخَافَتِكَ، وَأَنْ تُثَبِّتَنِي بِالْكَثِيرِ مِنْ كَرَامَتِكَ بِرَحْمَتِكَ، فَإِلَيْكَ أُوْفِرُ،
وَمِنْكَ أَخَافُ، وَبِكَ أَسْتَعِيْثُ، وَإِيَّاكَ أَرْجُو، وَلَكَ أَدْعُو، وَإِلَيْكَ أَلْجَأُ، وَبِكَ أَتَوَكَّلُ، وَإِيَّاكَ أَسْتَعِينُ، وَبِكَ أُوْمِنُ، وَعَلَيْكَ
أَتَوَكَّلُ، وَعَلَى جُودِكَ وَكَرَمِكَ أَتَكِلُ.

ص: ٣٥٨

و مرا به توسط بندگی ات از هر چیزی بی نیاز سازی و به وسیله ترس از خودت نفس را از دوستی دنیا برحذر نمایی و کرامت و رحمت فراوانت را شامل حالم گردانی.

خدایا به سویت فرار می کنم و از تو می ترسم و به تو استغاثه می نمایم و به تو امیدوارم و ترا می خوانم و به سویت پناه می برم و به تو اطمینان دارم و فقط از تو کمک می خواهم و به تو ایمان می آورم و بر جود و کرمیت توکل می جویم.

ص: ۳۵۹

(٥٣) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي التَّذَلُّلِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ

رَبِّ أَفْحَمْتَنِي ذُنُوبِي، وَ انْقَطَعَتْ مَقَالَتِي، فَلَمَّا تَتَّ حُجَّه لِي، فَأَنَا الْأَسِيرُ بِبَيْتِي، الْمُزْتَهَنُ بِعَمَلِي، الْمُتَرَدِّدُ فِي خَطِيئَتِي، الْمُتَحَيِّرُ عَنِ قَصْدِي، الْمُنْقَطِعُ بِي.

قَدْ أَوْفَقْتُ نَفْسِي مَوْفَى الْأَذْلَاءِ الْمُذْنِبِينَ، مَوْفَى الْأَشْقِيَاءِ الْمُتَجَرِّينَ عَلَيْكَ، الْمُسْتَخْفِينَ بِوَعْدِكَ. سُبْحَانَكَ! أَيُّ جُرْأَةٍ اجْتَرَأْتُ عَلَيْكَ! وَ أَيُّ تَغْرِيرٍ غَرَّرْتُ بِنَفْسِي! مَوْلَايَ ارْحَمْ كِبُوتِي لِجُرِّ وَ جَهِي وَ زَلَّهُ قَدَمِي، وَ عُدِّ بِحِلْمِكَ عَلَيَّ جَهْلِي وَ بِإِحْسَانِكَ عَلَيَّ إِسَاءَتِي، فَأَنَا الْمُقَرَّبُ بِذَنْبِي، الْمُعْتَرِفُ بِخَطِيئَتِي، وَ هَذِهِ يَدِي وَ نَاصِيَتِي، أَسْتَكِينُ بِالْقَوْدِ مِنْ نَفْسِي، ارْحَمْ شَيْبَتِي، وَ نَفَادَ أَيَّامِي، وَ اقْتِرَابَ أَجَلِي وَ ضَعْفِي وَ مَسِيئَتِي وَ قَلَّةَ حِيلَتِي. مَوْلَايَ وَ ارْحَمْنِي إِذَا انْقَطَعَ مِنَ الدُّنْيَا أَثْرِي، وَ اَمْحَى مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ذِكْرِي، وَ كُنْتُ مِنْ

تذلل در پیشگاه پروردگار

الها گناهانم مرا خاموش کرده و سخنم قطع گردیده و دلیلی برای دفاع از خود ندارم و من اسیر کرده های خودم و در گرو عمل خویشم و در خطایایم جبران و از بیرون رفتن از راه راستم سرگردان و در راه خویش مانده ام.

پروردگارا نفس خویش را در جایگاه ذلیلان و گناهکاران جای داده ام در جایگاه انسان های بدبختی که بر تو گستاخی نموده اند و وعده هایت را سبک شمرده اند.

خدایا تو منزهی! به چه جرأتی بر تو گستاخی نمودم و به کدام غروری بر نفس خویش مغرور گشتم!؟

مولای من بر افتادن با صورت و لرزش قدم هایم به من رحم کن و به بردباریت بر نادانی ام و به احسانت بر بی ادبی من ترحم فرما زیرا که من به گناه خویش اقرار می کنم و به خطاهایم معترفم و اینک این دست و موی جلوی سر من، به درگاہت التماس می کنم و خود را برای قصاص تسلیمت می نمایم.

الها بر پیری ام و تمام شدن روزهای عمرم و نزدیکی مرگم و ضعف و درماندگی و بیچارگی ام رحم کن.

مولای من در آن موقع که بین من و دنیا جدایی می افتد بر من رحم کن و یادم را از بین آفریده هایت زایل فرما تا از جمله فراموش شدگان باشم که کسی از او یاد نمی کند.

الْمُنْسِيْنَ كَمَنْ قَدْ نَسِيَ، مَوْلَايَ وَارْحَمْنِي عِنْدَ تَغْيِيرِ صُورَتِي وَحَالِي إِذَا بَلَى جِسْمِي، وَتَفَرَّقَتْ أَعْضَائِي، وَتَقَطَّعَتْ أَوْصَالِي، يَا
غَفْلَتِي عَمَّا يُرَادُ بِي! مَوْلَايَ وَارْحَمْنِي فِي حَشْرِي وَنَشْرِي، وَاجْعَلْ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَعَ أَوْلِيَائِكَ مَوْفِقِي، وَفِي أَحِبَّائِكَ مَصْدَرِي،
وَفِي جَوَارِكَ مَسْكِنِي، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

ص: ٣٦٢

مولای من هنگامی که در خانه قبر صورتم و بدنم تغییر می یابد و اعضای بدنم از هم جدا می شوند و بند بندم از هم پاشیده می گردند بر من رحم کن، ای وای از غفلت من از آنچه درباره من اراده شده است.

مولای من در هنگام حشر و نشرم در روز قیامت بر من رحم کن و در این روز مرا همنشین اولیائت و در جایگاه محبانت قرار ده و در جوار رحمت جایم ده ای خدای جهانیان.

ص: ۳۶۳

(٥٤) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي اسْتِكْشَافِ الْهُمُومِ

يَا فَارِجَ الْهَمِّ، وَ كَاشِفَ الْغَمِّ، يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ رَحِيمَهُمَا، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ افْرِجْ هَمِّي، وَ اكْشِفْ غَمِّي. يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، اغْصِنِي وَ طَهِّرْنِي، وَ اذْهَبْ بِبِلِيَّتِي.

«وَ اقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ، وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ، وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، وَ قُلْ:»

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنْ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ، وَ ضَعُفَتْ قُوَّتُهُ، وَ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، سُؤَالَ مَنْ لَا يَجِدُ لِفَاقَتِهِ مُغِيثًا، وَ لَا لِضَعْفِهِ مُقَوِّيًا، وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِرًا غَيْرَكَ، يَا ذَا الْجَمَالِ وَ الْإِكْرَامِ أَسْأَلُكَ عَمَلًا تُحِبُّ بِهِ مَنْ عَمِلَ بِهِ، وَ يَقِينًا تَنْفَعُ بِهِ مَنْ اسْتَيْقَنَ بِهِ حَقَّ الْيَقِينِ فِي نَفَازِ أَمْرِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اقْبِضْ عَلَيَّ الصَّدَقِ نَفْسِي، وَ اقْطَعْ مِنَ الدُّنْيَا حَاجَتِي، وَ اجْعَلْ فِيمَا عِنْدَكَ

درخواست رفع گرفتاری ها

ای برطرف کننده هم و دور کننده غم، ای بخشاینده در دنیا و آخرت و هر دو جهان بر محمد و آل او درود فرست و هم مرا برطرف و غم مرا زایل کن.

ای خدای واحد و احد ای بی نیاز و ای آنکه نژائیده و زائیده نشده و برایش مثل و مانند نیست. مرا حفظ کن و پاکیزه ام نما و گرفتاریم را برطرف فرما.

(سپس امام علیه السلام دستور فرمودند که بین دعا آیه الکرسی و سوره های قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس و قل هُوَ اللهُ احد را بخوان و سپس بگو):

بارالها از تو مسئلت می جویم همانند آنکه زندگی بر او سخت شد و نیرویش ضعف و گناهانش بسیار گشته است. همانند درخواست کسی که برای گرفتاریش فریادرسی و برای ضعفش توانایی و برای گناهش بخشنده ای غیر از تو نمی یابد. ای صاحب جلالت و کرامت از تو مسئلت می جویم عملی را که از بنده ات دوست می داری و یقینی که به وسیله آن کسی را که در جریان خواست تو به مرتبه حق الیقین برسد سود می دهی.

بار پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا در حالی که کارهایم درست است بمیران و حاجتم را در دنیا عطا کن.

رَغْبَتِي شَوْقًا إِلَى لِقَائِكَ، وَ هَبْ لِي صِدْقَ التَّوَكُّلِ عَلَيْكَ. أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ كِتَابٍ قَدْ خَلَا،
أَسْأَلُكَ خَوْفَ الْعَابِدِينَ لَكَ، وَ عِبَادَةَ الْخَاشِعِينَ لَكَ، وَ يَقِينَ الْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ، وَ تَوَكَّلَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْكَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ رَغْبَتِي فِي
مَسْأَلَتِي مِثْلَ رَغْبَةِ أَوْلِيَائِكَ فِي مَسْأَلِهِمْ، وَ رَهْبَتِي مِثْلَ رَهْبَةِ أَوْلِيَائِكَ، وَ اسْتِعْمَلْنِي فِي مَرْضَاتِكَ عَمَلًا لَا أَتْرُكُ مَعَهُ شَيْئًا مِنْ
دِينِكَ مَخَافَةَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ هِدْهُ حَاجَتِي فَأَعْظِمْ فِيهَا رَغْبَتِي، وَ أَظْهِرْ فِيهَا عِزِّي، وَ لَقِّنِي فِيهَا حُجَّتِي، وَ عَافِ فِيهَا
جَسَدِي. اللَّهُمَّ مَنْ أَصْبَحَ لَهُ ثِقَةٌ أَوْ رَجَاءٌ غَيْرُكَ، فَقَدْ أَصِيبَتْ وَ أَنْتَ ثِقْتِي وَ رَجَائِي فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا، فَاقْضِ لِي بِخَيْرِهَا عَاقِبَةً، وَ
نَجِّنِي مِنْ مَضَلَّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ الْمُصْطَفَى وَ عَلَى آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

و با وسایلی که در اختیار داری خواسته ام را شوق به دیدارت قرار ده و صداقت در توکل به خودت را به من ببخش.

خداوندا خبر آنچه را که درباره من نوشته شده و گذشته شده و گذشته است. گذشته است.

الها از تو خوف بندگان عبادت و عبادت خاشعین در گاهت و یقین توکل کنندگان به آستانت و توکل ایمان آورندگان را درخواست می کنم.

پروردگارا رغبت مرا در مسئلت جستن از خودت همانند رغبت اولیاءت در مسئله جستشان و ترسم را مانند ترس ایشان قرار ده و مرا در راه رضایت به کاری وادار که به چیزی از احکام دینت و یا از ترس یکی از مخلوقات آن را ترک نکنم.

بارالها این بود حاجت من پس میل و رغبتم را نسبت به آن بزرگ کن و عذرم را درباره آن آشکار فرما و در آن عذرخواهی و اقامه حجت و دلیل را به من بیاموز و بدنم را در این آزمون سلامتی ده.

الها کسی که صبح می کند و اعتماد و امیدش به غیر تو است من اینگونه نیستم صبح می کنم و تو مورد اعتماد و امید من در تمامی کارها هستی. پس عاقبت بخیری در آن کارها را برایم مقرر فرما و از فتنه های گمراه کننده به وسیله رحمت ای مهربان ترین مهربانان نجاتم ده و درود خدا بر آقای ما حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم که برگزیده پروردگاران و بر اهل بیت پاکیزه اش باد.

به لطف و کرم پروردگار ترجمه روان صحیفه کامل سجادیّه در بامداد هشتم ربیع الاول هزار و چهارصد و بیست و یک سالروز شهادت امام حسن عسکری علیه السلام و آغاز امامت امام عصر حجه بن الحسن العسکری روحی و ارواح العالمین له الفداء به پایان رسید امید که حال و هوای معنوی که در اثر خواندن و دقت در ژرفای این کتاب شریف برای اهل دعا و مناجات با مضامین بلندش به دست می آید مستمر باشد و خداوند تبارک و تعالی آنچه دعای خیر در این کتاب بود در حق ما مستجاب فرماید. و روح مقدس و والای امام سجاد زین العابدین علیه السلام را از ما راضی گرداند و دعای آن گرامی را در نیکبختی دنیا و آخرت ما قرین به استجابت قرار دهد.

سید کاظم ارفع

ص: ۳۶۸